

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

تاریخچه و سیر تحول تشکیلاتی و ساختاری
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

در یکصد سال اخیر

(جلد اول)

علی بنیادی نائینی
رضا خانی، کمیل رودی

تاریخچه و سیر تحول تشکیلاتی و ساختاری
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در یکصد سال اخیر

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
معاونت برنامه‌ریزی و توسعه

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

تاریخچه و سیر تحول تشکیلاتی و ساختاری

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

در یکصد سال اخیر

(جلد اول)

پژوهش و نگارش

علی بنیادی نائینی، رضا خانی، کمیل رودی

سرشناسه: بنیادی نائینی، علی، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور: تاریخچه و سیر تحول تشکیلاتی و ساختاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در یکصد سال
اخیر/مؤلف علی بنیادی نائینی، رضا خانی، کمیل رودی.
مشخصات نشر: تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری: ج.
شابک: ۳۰۰۰ ریال: ۸-۰۴-۵۸۱۸-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
موضوع: ایران. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
شناسه افزوده: خانی، رضا
شناسه افزوده: رودی، کمیل
شناسه افزوده: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۹ ۹۲ الف ۷۸۶/ج Q1۷۸۶
رده‌بندی دیویی: ۳۵۴/۵۵۰۶۴۱
شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۰۴۰۷۵

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
معاونت برنامه‌ریزی و توسعه

تاریخچه و سیر تحول تشکیلاتی و ساختاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در یکصد سال اخیر (جلد ۱)

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
پژوهش و نگارش: علی بنیادی نائینی، رضا خانی، کمیل رودی
ویراستار ادبی: فاطمه میرجعفری
ویراستار علمی: علی بنیادی نائینی
نوبت چاپ: اول - بهمن ۱۳۸۹
شمارگان: ۱۲۰۰ نسخه
قیمت: ۳۰/۰۰۰ ریال
شابک: ۸-۰۴-۵۸۱۸-۶۰۰-۹۷۸
چاپخانه: پیمان نواندیش

همه حقوق این اثر برای پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی محفوظ است.

در صورت تخلف پیگرد قانونی دارد.

نشانی: تهران، پایین‌تر از میدان ولیعصر (عج)، خیابان دمشق، شماره ۹، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
صندوق پستی ۶۴۷۴-۱۴۱۵۵ تلفن: ۸۸۹۱۹۱۷۷ دورنگار: ۸۸۸۹۳۰۷۶ Email: nashr@ricac.ac.ir

تقدیم به:

شهدای گرانقدر

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۵
مقدمه	۱۷

بخش اول: تشکیلات و ساختار سازمانی

فصل اول: مبانی نظری ساختار سازمانی

تعریف مدیریت	۲۵
تعریف سازمان	۲۵
وظایف مدیریتی	۲۶
فراگرد سازماندهی	۲۷
سازمان رسمی و غیر رسمی	۲۷
ساختار سازمانی	۲۷

۲۸ مبنای طراحی واحدهای سازمانی
۲۹ عوامل تعیین کننده ساختار سازمانی
۲۹ ابعاد ساختار سازمانی

فصل دوم: دولت و ساختار سازمانی

۳۲ تعاریف اصطلاحات ساختاری دستگاه‌های دولتی
۳۳ تعاریف تشکیلاتی

بخش دوم: سیر تحولات ساختاری و تشکیلاتی عرصه فرهنگ و هنر پیش از انقلاب اسلامی

فصل سوم: شکل‌گیری وزارتخانه‌ها و دولت در ایران تا سال ۱۲۸۹ هـ ش

۳۹ معنای وزیر و وزارت
۴۰ آغاز تشکیل وزارتخانه در دوره قاجار
۴۰ اولین وزارتخانه و اولین هیأت دولت
۴۱ دارالشورای کبرای دولت
۴۲ تحولات تشکیلاتی دوران ناصری

فصل چهارم: ساختار سازمانی وزارت فرهنگ از آغاز تا انقلاب اسلامی

۴۵ وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه در سال ۱۲۸۹ هـ ش
۵۰ وزارت فرهنگ در سال ۱۳۱۷ هـ ش
۵۰ اداره هنرهای زیبا در سال ۱۳۲۸ هـ ش

۵۱	اداره کل هنرهای زیبا در سال ۱۳۲۹ ه ش
۵۱	وزارت فرهنگ و هنر در سال ۱۳۴۳ ه ش
۵۳	سازمان وظایف وزارت فرهنگ و هنر در سال ۱۳۴۳ ه ش
۶۰	آخرین تغییرات تشکیلاتی در وزارت فرهنگ و هنر تا شهریور ۱۳۵۷ ه ش
۶۶	نمودار سازمانی اداره کل هنرهای زیبای کشور در سال ۱۳۲۹ ه ش
۶۷	نمودار سازمانی وزارت فرهنگ و هنر در سال ۱۳۴۳ ه ش
۶۸	نمودار سازمانی وزارت فرهنگ و هنر در شهریورماه ۱۳۵۷ ه ش

فصل پنجم: ساختار سازمانی وزارت اطلاعات و جهانگردی از آغاز تا انقلاب اسلامی

۶۹	اداره کل انتشارات و تبلیغات در سال ۱۳۲۲ ه ش
۷۱	وزارت اطلاعات در سال ۱۳۴۲ ه ش
۷۳	سازمان جلب سیاحان در سال ۱۳۴۳ ه ش
۷۵	وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال ۱۳۵۳ ه ش
۷۷	سازمان وظایف معاونت‌های وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال ۱۳۵۳ ه ش
۸۴	ساختار سازمانی واحدهای خارج از مرکز (استان‌ها)
۸۴	وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال ۱۳۵۷ ه ش
۹۰	سازمان‌های وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی
۹۵	شوراهای وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی
۹۶	نمودار سازمانی وزارت اطلاعات در آبان‌ماه ۱۳۵۱ ه ش
۹۷	نمودار سازمانی سازمان جلب سیاحان در اردیبهشت ۱۳۴۸ ه ش
۹۸	نمودار سازمانی وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال ۱۳۵۳ ه ش
۹۹	نمودار سازمانی وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال ۱۳۵۷ ه ش

بخش سوم: سیر تحولات ساختاری و تشکیلاتی عرصه فرهنگ و هنر پس از انقلاب اسلامی

فصل ششم: از وزارت ارشاد ملی تا وزارت ارشاد اسلامی

- وزارت ارشاد ملی در سال ۱۳۵۸ هـ ش ۱۰۳
- سازمان وظایف معاونت‌های وزارت ارشاد ملی در سال ۱۳۵۸ هـ ش ۱۰۴
- واحدهای استانی وزارت ارشاد ملی در سال ۱۳۵۹ هـ ش ۱۰۸
- سازمان‌های وابسته به وزارت ارشاد ملی در سال ۱۳۵۸ هـ ش ۱۱۰
- شوراهای وابسته به وزارت ارشاد ملی ۱۱۱
- وزارت فرهنگ و آموزش عالی در سال ۱۳۵۸ هـ ش ۱۱۱
- وزارت ارشاد اسلامی در سال ۱۳۵۹ هـ ش ۱۱۱
- سازمان وظایف وزارت ارشاد اسلامی بنا بر نمودار سازمانی سال ۱۳۶۱ هـ ش ۱۱۶
- واحدهای استانی وزارت ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۲ هـ ش ۱۲۸
- سازمان‌های وابسته به وزارت ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۱ هـ ش ۱۳۰
- شوراهای وابسته به وزارت ارشاد اسلامی ۱۳۵
- نمودار سازمانی وزارت ارشاد ملی در سال ۱۳۵۸ هـ ش ۱۳۷
- نمودار سازمانی وزارت ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۱ هـ ش ۱۳۸

فصل هفتم: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از سال ۱۳۶۶ تا ۱۳۸۹ هـ ش

- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۶ هـ ش ۱۳۹
- سازمان وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مطابق با نمودار مصوب سال ۱۳۶۷ هـ ش ۱۴۳
- واحدهای استانی و خارج از کشور وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۷۰ هـ ش ۱۴۹
- سازمان‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۷ هـ ش ۱۵۱

- شوراهای وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ۱۵۳
- تصویب نمودار سازمانی در سال ۱۳۸۳ ه ش ۱۵۴
- الف- تغییرات واحدهای ستادی زیر نظر وزیر ۱۵۴
- ب- تغییرات در سطح معاونت‌ها ۱۵۶
- ج- تغییرات در سطح ادارات کل استانی ۱۶۰
- تقویت واحدهای خارج از مرکز و توسعه اختیارات نهادهای تصمیم‌گیر استانی براساس مصوبه شماره ۲۳۸/د ش مورخ ۱۳۷۰/۵/۱۹ شورای عالی اداری ۱۶۲
- انتقال وظایف اجرایی وزارتخانه به واحدهای استانی براساس مصوبه شماره ۱۹۰/۱/۱۸۱۵۲۶ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۳ شورای عالی اداری ۱۶۳
- د- تغییرات در سطح سازمان‌های وابسته ۱۶۷
- ه- تغییرات در سطح دبیرخانه‌ها و شوراهای وابسته به وزارتخانه ۱۸۲
- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۵ ه ش ۱۸۴
- سازمان وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۵ ه ش ۱۸۹
- واحدهای استانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۵ ه ش ۱۹۴
- سازمان‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۵ ه ش ۱۹۴
- شوراهای وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ۱۹۴
- تغییرات در ساختار و تشکیلات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۵ ه ش ۱۹۵
- الف- تغییرات واحدهای ستادی زیر نظر وزیر ۱۹۵
- ب- تغییرات در سطح معاونت‌ها ۱۹۵
- ج- تغییرات در سطح ادارات کل استانی ۱۹۵
- د- تغییرات در سطح سازمان‌های وابسته ۱۹۶
- ه- تغییرات در سطح دبیرخانه‌ها و شوراهای وابسته به وزارتخانه ۱۹۶
- سازمان وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۸ ه ش ۱۹۶

۱۹۹ واحدهای استانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۸ هـ ش
۱۹۹ سازمان‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۸ هـ ش
۱۹۹ تغییرات در ساختار و تشکیلات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸ هـ ش
۱۹۹ الف- تغییرات واحدهای ستادی زیر نظر وزیر
۲۰۰ ب- تغییرات در سطح معاونت‌ها
 ج- تغییرات در سطح ادارات کل استانی (به همراه مختصری از تاریخچه تشکیلات تفصیلی و تعداد
۲۰۱ پست‌های مرکز و استان‌ها)
۲۰۴ د- تغییرات در سطح سازمان‌های وابسته
۲۰۴ ه- تغییرات در سطح دبیرخانه‌ها و شوراهای وابسته به وزارتخانه
۲۰۴ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۹ هـ ش و تغییرات آن
۲۰۶ مراکز عمومی غیر دولتی وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۲۰۸ نمودار سازمانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۷ هـ ش
۲۰۹ نمودار سازمانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در بهمن ۱۳۸۳ هـ ش
۲۱۰ نمودار سازمانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۵ هـ ش
۲۱۱ نمودار سازمانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۸ هـ ش

بخش چهارم: وزرای عرصه فرهنگ و هنر

 فصل هشتم: وزرای معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه- فرهنگ- فرهنگ و هنر- اطلاعات و جهانگردی
۲۱۵ (پیش از انقلاب اسلامی)
۲۲۱ فصل نهم: وزرای ارشاد ملی- ارشاد اسلامی- فرهنگ و ارشاد اسلامی (پس از انقلاب اسلامی)
۲۲۸ منابع و مآخذ

سخن ناشر

«بی‌شک بالاترین و والاترین عنصری که در موجودیت هر جامعه دخالت اساسی دارد، فرهنگ آن جامعه است. اساساً فرهنگ هر جامعه، هویت و موجودیت آن جامعه را تشکیل می‌دهد و با انحراف فرهنگ، هرچند جامعه از بعدهای اقتصادی، سیاسی، صنعتی و نظامی قدرتمند و قوی باشد ولی پوچ و میان‌تهی است. اگر فرهنگ جامعه‌ای وابسته و مرتزق از فرهنگ غرب باشد، ناچار دیگر ابعاد آن جامعه به جانب مخالف گرایش پیدا می‌کند و بالاخره در آن مستهلک می‌شود و موجودیت خود را در تمام ابعاد از دست می‌دهد.» (امام خمینی(ره)، صحیفه نور، ج ۱۵: ۱۶)

اثر حاضر، نتیجه پژوهشی است در موضوع «تاریخچه و سیر تحول تشکیلاتی و ساختاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در یکصد سال اخیر» به کوشش علی بنیادی نائینی، رضا خانی و کمیل رودی که در قالب کتاب در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد. یادآوری می‌شود، مطالب مندرج در کتاب حاضر، لزوماً منعکس‌کننده دیدگاه‌های پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات نیست.

پیشگفتار

آنچه همواره در هستی پایدار بوده، دگرگونی است؛ نه گذشتگان از امروز، تصویری این چنین که هستیم، در ذهن خود می‌پروراندند و نه آیندگان را توان تصور امروز ماست. تصویر گذشتگان و آیندگان از امروز، عرصه تجلی ماست. به دیگر سخن، دگرگونی از گذشته به آینده صحنه هنرنمایی گوهر وجود آدمیان در حال است. آگاهی از دو هویت گذشته و آینده، ما را در ارایه صادقانه خویشتن یاری می‌رساند، چه اینکه ما در کاروان زمان، آینده گذشتگان و گذشته آیندگانیم. از این رو، داشتن تصویر واضحی از گذشته به اهمیت تصویرسازی از آینده است.

فرهنگ به عنوان جهان ذهنی که در آن زندگی می‌کنیم، آن را تنفس می‌کنیم و حیات می‌یابیم، نیز از اصل دگرگونی برکنار نیست و پویاست. همین پویایی است که ما را از گذشته و آینده متفاوت و در عین حال به این هر دو، متصل می‌نماید. بدین سان، زمانی که پیشینیان را در عرصه فرهنگ به تصویر می‌کشیم، رسالت خویش را تدقیق می‌نماییم. گذشته و دگرگونی فرهنگ را می‌توان در پیشینه و تحولات ساختارها، وظایف و اداره حوزه فرهنگ باز شناخت.

آنچه پیش رو است تحولات ساختاری عرصه اداره فرهنگ است و بدیهی است این ساختار باید با توجه به اهداف و مقتضیات روز، مجدداً تغییر یابد. ادامه این راه، تبیین هدف و مقصود است. قله و جایگاهی است که قرار است به آن برسیم؛ اولین اقدام مهمی است که بر هر گونه طراحی تشکیلات اولویت تام دارد. اگر این مهم انجام نگیرد، هر گونه تشکیلات و ساختاری در عوض آنکه وسیله مناسبی باشد خود تبدیل به هدف می‌شود، همان عارضه‌ای که به نظر می‌رسد بسیاری از تشکیلات اداری را گرفتار خود نموده است.

اما هدف چیست؟ به نظر می‌رسد هدف تشکیلات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و نیز تشکیلات اداری باید رسیدن به اهداف چشم انداز بیست ساله باشد. این سند، بالاترین میثاق ملی است که تمامی آحاد مدیریتی کشور بر آن اتفاق نظر دارند.

هر تشکیلات خود را باید براساس میزان سهم و نقشی که در تحقق اهداف چشم انداز دارد، سنجش و ارزیابی کند، هیچ اصلاتی برای تشکیلات نمی‌توان قایل شد مگر آنکه کشور را در رسیدن به هدف‌های ایرانی-اسلامی خود مساعدت و یاری نماید. امید است این نگاه جامع و کامل به تحولات یکصد ساله تشکیلات فرهنگ کشور به عنوان تجربه‌ای بسیار ذی قیمت، بتواند از طریق طراحی ساختار و تشکیلاتی پویا برای عرصه فرهنگ و هنر موجبات تحقق چشم انداز بیست ساله را فراهم آورد.

محمد مهدی فداکار

معاون برنامه‌ریزی و توسعه

مقدمه

مستندسازی وقایع و اتفاقات گذشته همواره مورد توجه اندیشمندان و محققان بوده است. بی‌شک، اقدام در هر حوزه‌ای و کسب توفیق در آن، مبتنی بر مطالعات و مستندات پیشین است. اطلاعات تا زمانی که مستند نشده‌اند، پراکنده، غیر قابل دسترس، مبهم و ناکارآمد هستند و حتی منشأ نابسامانی کارها می‌باشند. مستندسازی، طبقه‌بندی و شکل‌دهی به اطلاعات، پردازشی است که اطلاعات را در دسترس و مفید می‌سازد.

از سویی دیگر تشکیلات و ساختارهای سازمانی به نوعی پاسخ سازمان‌ها به چالش‌ها و نیازهای محیط است. از این‌رو، پیشینه ساختاری هر سازمان را می‌توان پلی از گذشته به آینده و بیانگر تلاش‌های برنامه‌ریزان برای انطباق با محیط پیرامون دانست. بدین معنا، آگاهی از تاریخ تشکیلات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و مستندسازی سیر تحولات آن که در قالب جلد اول این کتاب به زیور طبع آراسته می‌گردد، ضرورتی است که از آن به عنوان «شناسنامه سازمانی» وزارت نام برده و این نگارش به واقع طی چنین مسیری است.

در بخش اول، سیری اجمالی در مفاهیم تشکیلات و ساختارهای سازمانی خواهیم داشت. هدف از این بخش، آشنایی با مباحث گوناگون در حوزه ساختار سازمانی و نحوه ورود آنها در عرصه دولت است. این بخش در دو فصل طراحی شده که فصل اول، به مبانی نظری ساختار سازمانی و فصل دوم

به رابطه دولت و ساختار سازمانی می‌پردازد.

در بخش دوم از تشکیل وزارتخانه در ایران و کجایی حضور فرهنگ در میان آنها باهم سخن می‌گوییم و اینکه، در سال ۱۲۵۷ هـ ش شش وزارتخانه به نام‌های وزارت امور خارجه، وزارت امور داخله، وزارت وظایف و علوم، وزارت جنگ، وزارت عدلیه و وزارت مالیه وجود داشته است؛ همچنین به دلیل این که بعد از چند دهه وزارت وظایف با انفکاک و ادغام‌هایی به وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه تبدیل می‌شود، می‌توان ادعا نمود که امور فرهنگی به معنای عام در ذیل وزارت وظایف تعریف شده است.

پس از تبدیل و تغییر پیش گفته در سال ۱۲۸۹ هـ ش وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه عهده‌دار امور فرهنگی می‌شود؛ در واقع این اول باری است که امور فرهنگی به معنای عام در سطح کلانی همچون وزارتخانه مدیریت می‌شود. حضور کلمه «فرهنگ» در عنوان وزارتخانه در سال ۱۳۱۷ هـ ش با تغییر نام وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه به وزارت فرهنگ میسر می‌شود. از تحولات تشکیلاتی پس از این می‌توان دریافت که وزارت فرهنگ سال ۱۳۱۷ هـ ش هنوز با وزارت فرهنگی که تصور امروزی ماست، بسیار فاصله دارد.

در حقیقت مدیریت امور هنری در معنای امروزی، در قالب اداره‌ای با نام اداره هنرهای زیبا با مصوبه شورای عالی نگارش و هنرهای زیبا در ۲۴ آبان ماه ۱۳۲۸ هـ ش در وزارت فرهنگ به انجام می‌رسیده است.

در تاریخ دوم بهمن ماه ۱۳۲۹ هـ ش اداره هنرهای زیبا در تحولی رو به بالا به اداره کل هنرهای زیبای کشور تغییر می‌یابد. این اداره کل در سال ۱۳۴۰ هـ ش تحت نظر نخست وزیر قرار می‌گیرد. در آذرماه ۱۳۴۳ هـ ش براساس مصوبه مجلسین سنا و شورای ملی و با حذف وزارت فرهنگ و اداره کل هنرهای زیبای کشور دو وزارتخانه به نام وزارت فرهنگ و هنر و وزارت آموزش و پرورش ایجاد می‌گردد. فصل سوم و چهارم در این بخش پس از بیان مختصری پیرامون نحوه تشکیل وزارتخانه در ایران و تحولات مربوط به آن، شما را در جریان جزئیات آنچه آمد، قرار می‌دهد.

چون ساختار عرصه فرهنگ و هنر پس از انقلاب اسلامی از وزارت اطلاعات و جهانگردی متأثر

است، پیشینه ساختاری آن در قبل از انقلاب، در فصل پنجم مورد توجه قرار می‌گیرد؛ اینگونه که در ۱۱ تیرماه سال ۱۳۲۲ ه. ش، «اداره کل انتشارات و تبلیغات» تشکیل شده و براساس مصوبه مجلس شورای ملی در ۲۷ اسفند ماه ۱۳۴۲ ه. ش اداره کل مذکور به وزارت اطلاعات تغییر می‌یابد. با ادغام سازمان جلب سیاحان (ایجاد شده در سال ۱۳۴۳ ه. ش زیر نظر نخست وزیری) در وزارت اطلاعات در تیرماه ۱۳۵۳ ه. ش وزارت «اطلاعات و جهانگردی» شکل می‌گیرد. این همان وزارتی است که با نام وزارت ارشاد ملی در اوایل انقلاب پایه تشکیلاتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی امروز می‌شود. بخش سوم، ساختار و تشکیلات عرصه فرهنگ و هنر را در سال‌های پس از انقلاب اسلامی مورد بررسی قرار می‌دهد. در تاریخ ۱۳۵۷/۱۲/۱۷ ه. ش به موجب مصوبه شورای انقلاب اسلامی، وزارت فرهنگ و آموزش عالی از ادغام دو وزارتخانه «فرهنگ و هنر» و «وزارت علوم و آموزش عالی» تشکیل شد. سه ماه بعد وزارت اطلاعات و جهانگردی به وزارت ارشاد ملی تغییر نام می‌یابد. سال ۱۳۵۹ ه. ش سال تغییر نام وزارت ارشاد ملی به وزارت ارشاد اسلامی است. با این تغییر نام، تعدادی از واحدهای وزارت فرهنگ و آموزش عالی بنا بر مصوبه هیأت دولت منتزع و در این وزارتخانه ادغام گردید. با روند تفصیلی این تغییرات در فصل ششم روبه‌رو می‌شوید.

فصل هفتم فصلی است که قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مصوب مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۲ اسفند ماه ۱۳۶۵ ه. ش در آن آمده است. قانونی که به موجب آن نام وزارت ارشاد اسلامی به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تغییر یافت. بدین سان می‌توان گفت که در سیر تغییر و تحولات گوناگون، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی پس از انقلاب اسلامی از ادغام دو وزارتخانه فرهنگ و هنر و اطلاعات و جهانگردی تشکیل شده است.

از این سال به بعد، در عنوان این وزارت هیچ تغییری صورت نگرفت، اما ساختار و تشکیلات آن همواره نسیم تغییر را به خود دیده است. فصل هفتم شما را در معرض این نسیم قرار می‌دهد.

حرکت‌ها و اقدام در عرصه فرهنگ و هنر نه فقط برآمده از ساختارها که برآمده از انسان‌های متولی آن است. بخش چهارم به معرفی وزرای عرصه فرهنگ و هنر می‌پردازد. لازم به ذکر است نویسندگان در این بخش فارغ از شخصیت، دیدگاه و منش افراد، صرفاً در مقام معرفی متولیان این

عرصه بوده و ارزیابی و قضاوت در خصوص عملکرد ایشان را به مجال دیگری می‌سپارند.

در مسیر تهیه این کتاب با اهداف، وظایف، ساختارها و نمودارها و از همه مهم‌تر و بالاتر با تغییر و تبدیل‌ها روبه‌رو شدیم. گاه شگفت زده شدیم و گاه تأسف خوردیم، گاه خندیدیم و گاه ناراحت شدیم، اما همواره شیفتهٔ تحقق آرزویمان در مستندسازی تحولات تشکیلاتی این وزارت ماندیم و این مسیری شد تا یاد گرفتیم. امیدواریم شما نیز با مطالعه بیش از یک قرن تاریخچه و سیر تحول تشکیلاتی و ساختاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مسیری این چنین پیموده و با ارایه نقطه نظرات سازنده‌تان، ما را در تدوین جلد دوم این کتاب که رویکردی تحلیلی دارد، یاری نمایید.

از راهنمایی‌های عزیزان گرانقدر آقایان دکتر همایون، مجید یارمند و دکتر فداکار معاونین اسبق و فعلی برنامه‌ریزی و توسعهٔ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که زمینه تحقق آرزوی دیرینه ما را فراهم آوردند، صمیمانه تشکر می‌نماییم. همچنین از خانم‌ها فاطمه زبردست، فریبا مظفری و زهره خالقی‌فرد که با دقت موشکافانه‌ای زحمت جمع‌آوری، طبقه‌بندی و مستندسازی اطلاعات مربوط را برعهده داشته‌اند و سرکار خانم فاطمه میرجعفری که ویراستاری این مجموعه را تقبل نموده و سرکار خانم منیژه عبدالله‌زاده که حروفچینی این کتاب را انجام داده‌اند، سپاسگزاری نموده و تلاش‌های ایشان را ارج می‌نهمیم.

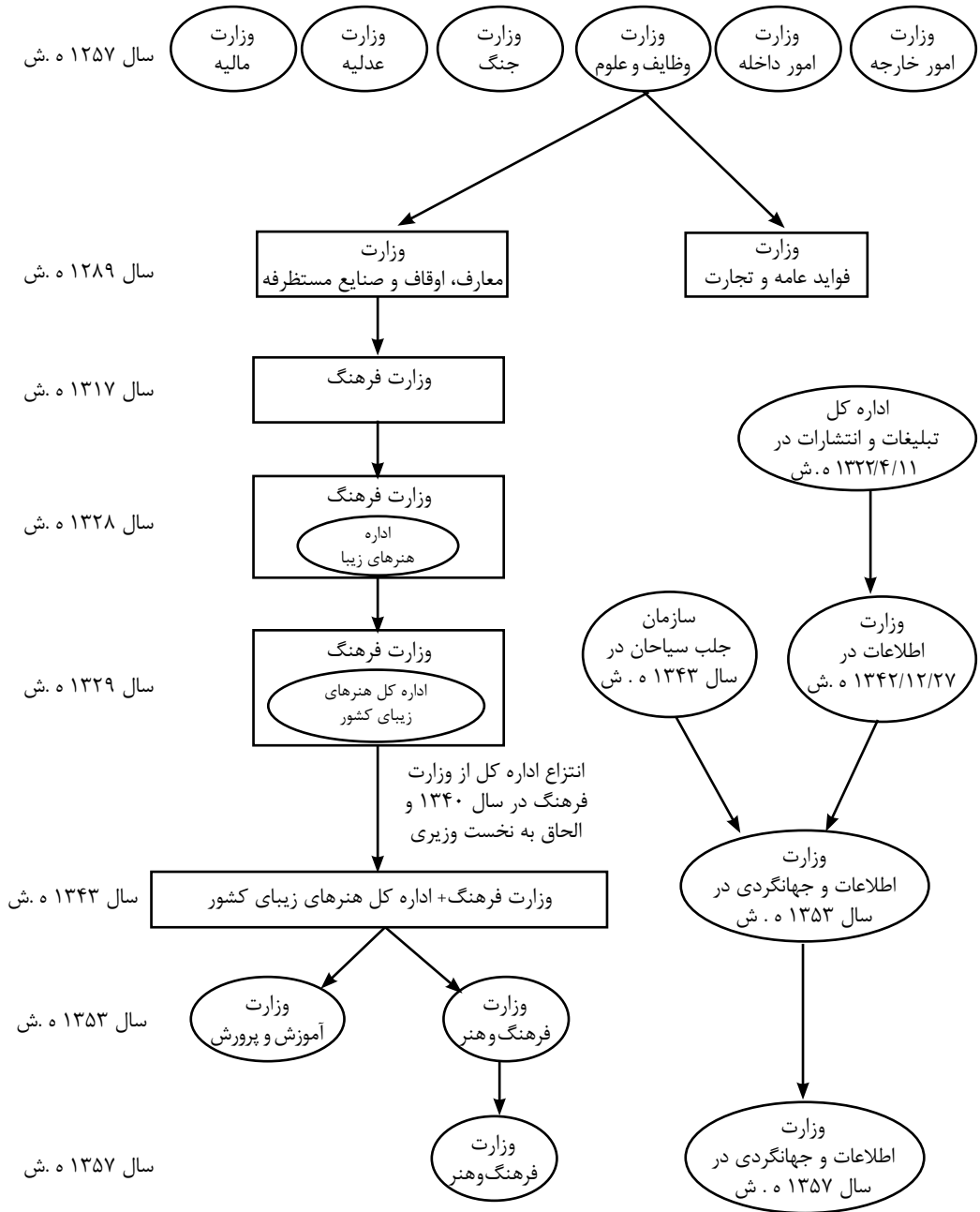
همچنین لازم است از مساعدت پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات به‌ویژه جناب آقای دکتر محمد رضا مرندی رئیس این پژوهشگاه در چاپ این اثر تقدیر و تشکر بعمل آید.

علی بنیادی نائینی

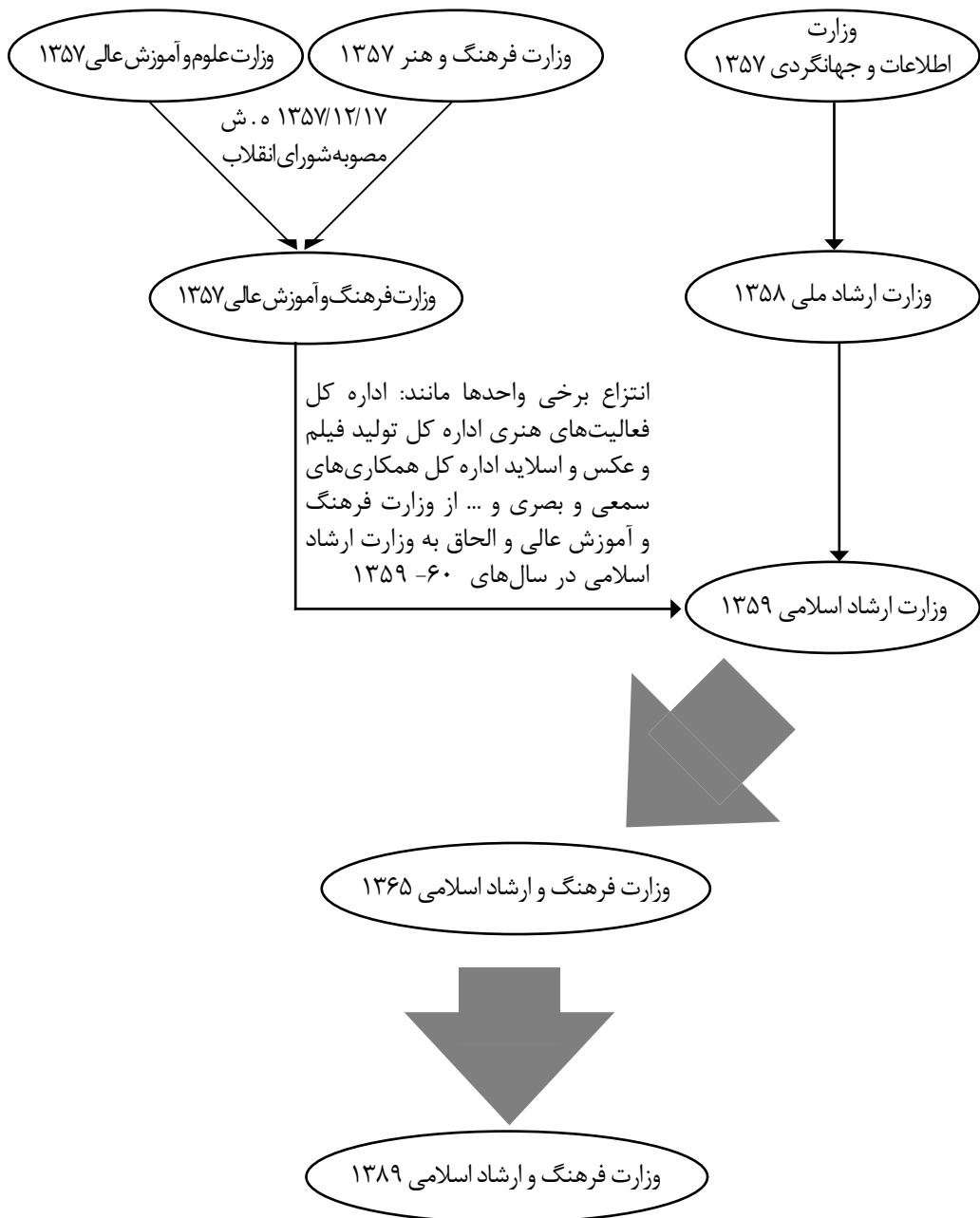
زمستان ۱۳۸۹

Bonuadi_nacini@yahoo.com

تحولات تشکیلاتی عرصه فرهنگ و هنر پیش از انقلاب اسلامی در یک نگاه

تحولات تشکیلاتی عرصه فرهنگ و هنر پس از انقلاب اسلامی در یک نگاه

بخش اول

تشکیلات و ساختار سازمانی

فصل اول

مبانی نظری ساختار سازمانی

در این فصل به مبانی نظری و علمی سازمان و ساختارهای سازمانی به صورت بسیار اجمالی با هدف آشنایی خوانندگان با برخی اصطلاحات تخصصی مطرح شده در این کتاب می‌پردازیم و علاقه‌مندان را برای مطالعه بیشتر به استفاده از کتاب‌های حوزه علم مدیریت دعوت می‌کنیم.

تعریف مدیریت

مدیریت فراگرد به کارگیری موثر و کارآمد منابع انسانی و مادی بر مبنای یک نظام ارزشی پذیرفته شده است که از طریق برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل عملیات برای دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده صورت می‌گیرد.^۱

تعریف سازمان

سازمان عبارت است از مجموعه‌ای از افراد که برای تحقق اهدافی معین همکاری می‌کنند.^۲

۱. مبانی سازمان و مدیریت، علی رضائیان.

۲. همان منبع.

وظایف مدیریتی

براساس یکی از مشهورترین نظریه‌ها^۱ وظایف مدیران شامل: برنامه‌ریزی، سازماندهی، کارگزینی، هدایت و رهبری، هماهنگی، گزارش‌دهی و بودجه‌بندی است.^۲ در ذیل تعریف مختصری از هر یک را ارائه می‌نماییم:

برنامه‌ریزی: تصور و طراحی وضعیت مطلوب، یافتن و پیش‌بینی کردن راه‌ها را برنامه‌ریزی گویند. برنامه‌ریزی انواع گوناگونی دارد مانند: داخل به خارج، خارج به داخل، بالا به پایین، پایین به بالا، راهبردی، عملیاتی و تخصصی

سازماندهی: فراگردی است که طی آن، با تقسیم کار میان افراد و گروه‌های کاری و ایجاد هماهنگی میان آنها، برای کسب اهداف تلاش می‌شود.

کارگزینی: کارگزینی و امور مترتب بر آن که شامل استخدام و کارآموزی و همچنین تأمین شرایط مساعد کار و سایر موارد می‌باشد و در ادبیات مدیریت نیز با موضوع مدیریت منابع انسانی قابل ردیابی است.

هدایت و رهبری: هدایت تلاش مدیر، برای برانگیختن کارکنان به منظور نیل به اهداف سازمانی است. یکی از مهم‌ترین این تلاش‌ها، رهبری است که به معنی تحت تأثیر قرار دادن دیگران برای کسب هدف مشترک می‌باشد.

هماهنگی: فراگردی است که طی آن، همه بخش‌های سازمان برای یک هدف مشترک باهم ترکیب شوند.

گزارش‌دهی: مدیر باید کسانی را که در برابر آنها مسئول است، از جریان پیشرفت امور آگاه سازد.

بودجه‌بندی: شامل تنظیم طرح مالی عواید و مخارج سازمان و نظارت بر اجرای آن می‌باشد. بودجه‌بندی راهی برای کنترل برنامه‌هاست.

با سیری اجمالی در وظایف مدیران به استقبال مباحث مورد نظر یعنی سازماندهی، ساختار و تشکیلات به شرح زیر می‌رویم.

۱. مدیریت عمومی، مهدی الوانی.

۲. POSDCORB :Planning.Organizing.Staffing.Directing.Coordinating.Reporting.Budgeting.

فراگرد سازماندهی

همانطور که بیان شد، سازماندهی فراگردی است که طی آن با تقسیم کار میان افراد و گروه‌های کاری و ایجاد هماهنگی میان آنها، برای کسب اهداف تلاش می‌شود.

فراگرد سازماندهی شامل دو بخش تقسیم‌بندی^۱ (افقی و عمودی) و ترکیب^۲ است.

در فاز تقسیم‌بندی ابتدا گروه‌های کاری یعنی انواع کارها مشخص می‌شوند (تقسیم‌بندی افقی)؛ سپس وظایف هر گروه کاری ریز شده با تعیین خط فرمان (سلسله مراتب دستوردهی و گزارش‌گیری) و حیطة نظارت (تعداد افراد تحت سرپرستی)، اختیارات و مسئولیت‌ها شکل می‌گیرد که به آن تقسیم‌بندی عمودی گویند. با تقسیم‌بندی عمودی و تعیین مراتب پیش گفته، سطوح سازمانی به وجود می‌آید. هر سطح به سطح بالاتر خود پاسخ‌گو است و از آن دستور می‌گیرد. به تعداد سطوح سازمانی ارتفاع سازمان گفته می‌شود. ارتفاع سازمانی با حیطة نظارت رابطه معکوس دارد، یعنی هرچه حیطة نظارت گسترده‌تر باشد، ارتفاع سازمانی کمتر خواهد بود و بالعکس. این موضوع بر میزان تمرکز تصمیم‌گیری در سازمان نیز اثرگذار است. ترکیب، فاز بعدی فراگرد سازماندهی است که در آن وظایف تخصصی، رویه‌های کاری و مقررات تدوین شده و کارها براساس شرح شغل و شرایط احراز (تحصیلات، مهارت‌ها) به افراد سپرده می‌شود.

سازمان رسمی و غیر رسمی

در اثر تقسیم و ترکیب در فراگرد سازماندهی، مشاغلی با حدود و اختیارات مشخص و رویه‌های انجام وظایف معین شکل می‌گیرند؛ به طوری که وظایف هر شخص و نحوه ارتباط اشخاص با یکدیگر به صورت کامل و روشن بیان شده است. این سازمان رسمی است؛ اما همواره در کنار این سازمان یا بهتر بگوییم در سایه این نوع سازمان، سازمان غیررسمی در نتیجه تعامل اجتماعی مستمر میان کارمندان ایجاد می‌شود که سازمان رسمی را تحت تأثیر قرار داده، آن را منحرف می‌کند یا تحکیم می‌بخشد و توسعه می‌دهد.

ساختار سازمانی

ساختار سازمانی حاصل فراگرد سازماندهی است که به صورت رسمی تصویب می‌شود. ابزارهای

1. Differentiation.

2. Integration.

رسمی سازی سازمان عبارتند از نمودار سازمانی و راهنمای سازمان؛

الف- نمودار سازمانی: یکی از اسنادی که پس از رسمیت یافتن سازمان تنظیم می شود. در این سند هر واحد سازمانی در قالب یک کادر مستطیل شکل نشان داده می شود. مهم ترین واحد سازمانی در بالا قرار می گیرد. خطوط میان واحدها بیان گر روابط سازمانی است.

ب- راهنمای سازمان: در برخی از سازمان های بزرگ استفاده می شود و معمولاً مشتمل بر اطلاعاتی نظیر اهداف، خط مشی ها، نمودارها، شرح شغل مدیران اجرایی اصلی و رهنمودهایی در مورد وظایف آنهاست. واحدهای سازمانی نیز طی همین فراگرد سازماندهی طراحی می شوند؛ پیش از آنکه به مبنای طراحی واحدهای سازمانی بپردازیم، لازم است تقسیم بندی از واحدهای یک سازمان معرفی شود.

واحدهای ستادی و واحدهای صفی

سازمان ها از واحدهای گوناگونی تشکیل شده اند که آنها را به طور کلی در دو دسته واحدهای صفی و واحدهای ستادی تقسیم می کنند. وظایف و اهداف واحدهای صفی به طور مستقیم با اهداف سازمان سروکار دارد. به دیگر سخن، انجام وظایف صفی به تحقق اهداف سازمان منجر می شود. در حالی که واحدهای ستادی از طریق کمک به واحدهای صفی در تحقق اهداف سازمان موثرند.

مبنای طراحی واحدهای سازمانی

به طور کلی برای طراحی واحدهای سازمانی هفت مبنا مد نظر قرار می گیرد که به شرح ذیل نام گذاری شده است:

- ساختار مبتنی بر وظیفه
- ساختار مبتنی بر محصول
- ساختار مبتنی بر فراگرد
- ساختار مبتنی بر نواحی جغرافیایی
- ساختار مبتنی بر مشتری
- ساختار مبتنی بر بازار
- ساختار مبتنی بر نوبت کاری

عوامل تعیین کننده ساختار سازمانی

ساختار سازمانی که خود تعیین کننده میزان توان پاسخگویی سازمان به چالش‌های محیطی است، تحت تأثیر دو دسته عوامل شکل می‌گیرد^۱:

عوامل اقتضایی: شامل محیط سازمان، فناوری مورد استفاده سازمان، اندازه سازمان و راهبرد سازمان

عوامل غیر اقتضایی: شامل قدرت و سیاست

با توجه به اینکه عوامل ذکر شده، همواره در حال تغییرند، سازماندهی، فعالیتی است که به صورت دوره‌ای انجام می‌شود و با بروز مسایل جدید، ساختار سازمانی مورد تجدید نظر قرار می‌گیرد.

ابعاد ساختار سازمانی

۱- پیچیدگی: وجود حرفه‌های متعدد و تخصص‌های مورد نیاز آنها را پیچیدگی گویند.

۲- رسمیت: یعنی وجود شرح شغل یا شرح وظایف، قوانین و مقررات، دستورالعمل‌ها و روش‌های انجام کار.

۳- تمرکز: بر چگونگی اخذ تصمیم در سازمان دلالت دارد. اگر کلیه تصمیم‌ها در سطوح بالا اتخاذ شود، ساختار متمرکز و اگر با تفویض اختیار تصمیم‌ها در سطوح مختلف تصمیم‌گیری شود، ساختار غیرمتمرکز خواهیم داشت.

۱. تئوری‌های سازمان و مدیریت، علی رضائیان.

فصل دوم

دولت و ساختار سازمانی

اگر چه هنوز نظریه پردازان مدیریت دولتی، تئوری جامع و یکپارچه‌ای از سازمان‌های دولتی ارائه نکرده‌اند، اما دست کم، سه جهت‌گیری از موضوع را می‌توان برشمرد^۱: نخست، مدیریت دولتی بخشی از فرآیند دولت و وابسته به مطالعات در علم سیاست است؛ بدین‌سان، تئوری سازمان دولتی از تئوری‌های سیاسی برمی‌آید. دوم، مدیریت دولتی یک قلمرو حرفه‌ای است؛ از این‌رو برای ایجاد تأثیرات عملی، از حوزه‌ها و دیدگاه‌های متفاوت علوم بهره می‌برد. این موضوع ارائه تئوری سازمان دولتی را دست نیافتنی می‌نمایاند.

سوم، مدیریت دولتی همان مدیریت خصوصی اما در سطح کلان است و سازمان‌های دولتی به همان سبک و سیاق سازمان‌های خصوصی مدنظر قرار می‌گیرند. از منظر رویکرد اخیر، هر آنچه در اعمال مدیریت یک شرکت خصوصی تجربه شده است، قابلیت انتقال به محیط دولتی را داراست.

زمانی که دانشمندان مدیریت دولتی، به منظور بهبود مدیریت به مطالعات مدیریت بازرگانی روی آوردند، فارغ از موضوعات هیجان‌انگیز اداره، عرصه طراحی سازمان را جذاب یافتند. موضوع این بود که چگونه یک سازمان به بهترین وجه طراحی شود تا فعالیت‌های آن کارآمد گردد.

۱. تئوری‌های سازمان دولتی، رابرت دنهارت.

مبتنی بر دیدگاه این گروه از دانشمندان (قابلیت کاربرد یکسان اصول اداره در سازمان‌های دولتی و خصوصی)، چهار اصل به عرصه سازماندهی در حوزه مدیریت دولتی وارد گردید:

۱- اصل وحدت فرماندهی به منظور ایجاد هماهنگی

۲- اصل وظیفه‌ای تقسیم افقی وظایف یا همان گروه‌بندی وظایف

۳- اصل سلسله مراتب تقسیم عمودی یا همان زنجیره دستوردهی و گزارش‌گیری که موجب ایجاد سطوح سازمانی می‌گردد.

۴- تقسیم صف و ستاد که به ترتیب دارای وظیفه مستقیم در جهت اهداف سازمان و عهده‌دار مشاوره و کمک به امور صفی هستند.

نتیجه اجرای این اصول در حوزه مدیریت دولتی چیزی نبود جز ساختار سازمانی. اینگونه موضوع ساختار سازمانی با همه پشتوانه علمی خود وارد عرصه دولت گردید.

در هر دولت، از یک سو وظایف براساس تجانس با یکدیگر گروه‌بندی شده‌اند و وزارتخانه‌ها را شکل می‌دهند و از سویی دیگر، همین اصول در هر وزارتخانه پیاده شده با شرح پیش گفته از فراگرد سازماندهی و رسمی‌سازی تا طراحی واحدها، با توجه به عوامل اثرگذار بر سازماندهی و ابعاد آن، ساختار هر وزارتخانه را پدید می‌آورند. در ادامه به برخی واژگان و اصطلاحات ساختاری و تشکیلاتی در دستگاه‌های دولتی می‌پردازیم:

تعاریف اصطلاحات ساختاری دستگاه‌های دولتی^۱

وزارتخانه

واحد سازمانی مشخصی است که تحقق یک یا چند هدف از اهداف دولت را بر عهده دارد و به موجب قانون ایجاد و توسط وزیر اداره می‌شود.

سازمان

سازمان تشکل مجموعه‌ای از فعالیت‌ها در قالب سازمانی مشخصی است که براساس قانون به وجود می‌آید و دارای شخصیت حقوقی و بودجه مستقل و از نظر سازمانی زیر نظر وزیر یا زیر نظر قوه مجریه است.

۱. قانون مدیریت خدمات کشوری و مصوبات هفت برنامه تحول در نظام اداری کشور (جلد دوم-برنامه اصلاح ساختارهای تشکیلاتی دولت).

مؤسسه دولتی

واحد سازمانی مشخصی می‌باشد که به موجب قانون ایجاد می‌شود و با داشتن استقلال حقوقی بخشی از وظایف و اموری را که بر عهده یکی از قوای سه‌گانه و سایر مراجع قانونی می‌باشد، انجام می‌دهد.

مؤسسه غیردولتی یا (نهاد عمومی غیر دولتی)

به موجب تصویب مجلس شورای اسلامی تشکیل می‌شود و بیش از ۵۰ درصد از بودجه سالانه این مؤسسات از مراکز غیر دولتی تأمین می‌گردد. همچنین عهده‌دار وظایف و خدماتی است که جنبه عمومی دارد.

شرکت دولتی

بنگاه اقتصادی است که به موجب قانون ایجاد می‌شود و بیش از ۵۰ درصد سهام آن متعلق به دولت است.

نهاد

تشکیلات سازمانی مستقلی است که در ارتباط با شرایط خاص جامعه به صورت مستثنا از تشریفات معمول اداری، عهده‌دار انجام وظایفی است که مستلزم پویایی و تحرک می‌باشد و می‌تواند به تصویب هیأت دولت و مجلس شورای اسلامی برسد.

مجموعه سازمانی

مجموعه‌ای مدون و مصوب از اهداف، وظایف اساسی، وظایف تفصیلی و نمودار و پست‌های سازمانی یک دستگاه می‌باشد.

تعاریف تشکیلاتی^۱

سطح سازمانی:

هر یک از مقاطع تشکیل‌دهنده سلسله مراتب سازمانی را گویند.

۱. مصوبات برنامه اصلاح ساختارهای تشکیلاتی دولت از هفت برنامه تحول در نظام اداری کشور، جلد دوم، معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور).

سطوح سازمانی دستگاه‌های اجرایی و واحدهای سازمانی هر سطح

سطح اول: وزیر یا بالاترین مقام سازمان

سطح دوم: معاونت

سطح سوم: مرکز، دفتر، اداره کل و مدیریت

سطح چهارم: معاون مدیر کل (در صورتی که در واحد سازمانی مربوطه اداره و گروه تعریف نشده

باشد) گروه و اداره

تعریف واحدهای معرفی شده در هر سطح

سطح اول

طبق اصل ۱۳۷ قانون اساسی وزیر مسئول وظایف خاص خویش و اموری است که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد و در برابر رئیس جمهور و مجلس شورای اسلامی پاسخگوست.

سطح دوم

معاونت بالاترین سطح سازمانی پس از وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی می‌باشد که انجام بخشی از وظایف مرتبط با اهداف دستگاه را بر عهده دارد.

سطح سوم

۱- مرکز

مرکز واحد سازمانی است که انجام بخشی از وظایف دستگاه یا معاونت را در زمینه فعالیت‌های مطالعاتی، تحقیقاتی و اجرایی بر عهده دارد و نسبت به سایر واحدها دارای اختیارات بیشتری است. از این نظر، می‌توان گفت سطح مرکز بین سطح دوم و سوم است و در رأس آن رئیس مرکز قرار می‌گیرد.

۲- دفتر

دفتر، واحد سازمانی است که عهده‌دار انجام بخشی از وظایف متجانس معاونت یا دستگاه می‌باشد.

وجه غالب وظایف آن مطالعاتی، آموزشی یا تحقیقاتی است و در رأس آن مدیر کل قرار دارد.

۳- اداره کل

اداره کل، عهده‌دار انجام بخشی از وظایف متجانس معاونت یا دستگاه می‌باشد. وجه غالب وظایف آن اجرایی است و در رأس آن مدیر کل قرار دارد.

۴- مدیریت

مدیریت، عهده‌دار انجام بخشی از وظایف متجانس معاونت یا دستگاه در زمینه فعالیت‌های مطالعاتی، تحقیقاتی و اجرایی می‌باشد.

در مقایسه با دفتر و اداره کل، مدیریت از نظر اندازه و حجم، وظایف کمتری را دارا می‌باشد. از این نظر می‌توان گفت سطح واحد مدیریت بین سطح سوم و چهارم است و در رأس مدیریت «مدیر» قرار می‌گیرد.

سطح چهارم

معاون مدیر کل

عهده‌دار بخشی از وظایف مدیر است. در صورتی که در واحد سازمانی مربوطه، اداره و گروه تعریف نشده باشد.

گروه

واحد سازمانی است که عهده‌دار انجام چند وظیفه از وظایف مرکز، دفتر و مدیریت می‌باشد. وجه غالب وظایف گروه مطالعاتی و تحقیقاتی است و در رأس آن رئیس گروه قرار دارد.

اداره

واحد سازمانی است که عهده‌دار انجام چند وظیفه از وظایف اداره کل و مدیریت بوده و وجه غالب وظایف آن اجرایی است. در رأس آن رئیس اداره قرار دارد.

تعریف پست سازمانی

عبارت است از جایگاهی که در مجموعه سازمانی و تشکیلات تفصیلی دستگاه‌های اجرایی برای انجام وظایف و مسئولیت‌ها پیش‌بینی و برای تصدی یک کارمند در نظر گرفته می‌شود.

در پایان این بخش امید داریم که این کوتاه سخن در باب مبانی نظری ساختار سازمانی راهی به سوی هماهنگی دیدگاه‌ها در نگاه به فصول آینده باشد.

بخش دوم

**سیر تحولات ساختاری و تشکیلاتی عرصه
فرهنگ و هنر پیش از انقلاب اسلامی**

فصل سوم

شکل‌گیری وزارتخانه‌ها و دولت در ایران

تا سال ۱۲۸۹ هـ ش

در این فصل به سیری اجمالی در عرصه تشکیلاتی دولت در ایران و ایجاد وزارتخانه‌ها می‌پردازیم.

معنای وزیر و وزارت

وزیر در لغت به معنای معاون، هم‌پشت و مددکار است و در معنای خاص آن، به همنشین خاص پادشاه گویند که تدبیر مملکت به دست اوست و مسئول امور است.

چند ریشه لغوی برای وزیر برشمرده‌اند:

معرب «وی چیر» کلمه‌ای پهلوی و اوستایی به معنای فتوی‌دهنده

از کلمه ارمنی «گزیر» به معنای کسی که در اداره ملک شاه را یاری کند.

از واژه فارسی «گیزیر» به معنی ریش سفید ده

از «وزر» می‌آید که به معنای حمل بار است چه اینکه سنگینی بار مُلک بر دوش وزیر است.

وزارت، شغل و مقام وزیر بودن است و از مهم‌ترین شغل‌ها در هر مملکتی است!

بدین‌سان، وزیر و وزارت پیشینه‌ای به قدمت تاریخ ایران دارد. عنوان وزارت از عناوین مورد

استفاده دوره‌های پیش از اسلام بوده و در حکومت‌های بعد از اسلام نیز بسیار معمول بوده است.

آغاز تشکیل وزارتخانه در دوره قاجار

در طول دو هزار و پانصد سال حکومت شاهنشاهی در ایران، شاه یگانه مرجع صلاحیت‌دار برای رسیدگی به کلیه مسایل و امور کشوری و لشکری بود و اوامر او لازم الاجرا. هر قدرتی از شاه ناشی می‌گردید و کلیه افراد مردم، حتی صدر اعظم و وزیران و ماموران عالی‌رتبه دولت نوکران شاه محسوب می‌شدند. شاه در این دوران سه وظیفه قانونگذاری، اجرا و قضاوت را بر عهده داشت و در حقیقت همه امور بر محور او می‌چرخید.

در زمان آغامحمد خان قاجار، دربار شامل صدر اعظم و تعداد کمی نویسنده و منشی می‌گردید که امور کشور را اداره می‌نمودند؛ به دیگر سخن، امور کشور با یک وزیر با نام صدر اعظم و تشکیلات ذیل آن سامان می‌یافت. صدر اعظم دوران قاجار تنها کسی بود که حق داشت همیشه به حضور پادشاه برود یا به شاه مستقیم نامه بنویسد و در امور کشور اظهار نظر کند (بگذریم از اینکه در دوران قاجار مادر شاه، اثرگذارترین فرد در برکنار شدن باکفایت‌ترین فرد دوران قاجار در بهبود کشور یعنی امیرکبیر است). وزارت دربار، شامل اموری همچون: خلوت همایونی، صندوقخانه، اطباء خاصه، فراموشخانه، قهوه‌خانه مبارکه، تفنگداران خاصه، خواجه سرایان، اتاق موزه و اداراتی مانند: اداره دارالنظاره، اداره خزانه، اداره آبدارخانه و سقاخانه، اداره صرف جیب مبارکه، اداره ضرابخانه، اداره کشیکخانه، اداره گمرک خانه، اداره غلات، اداره شترخانه و قاطرخانه، اداره سواره دیوانی، اداره ایلات، اداره بناخانه، اداره قراسواران^۱ و اداره راه‌های شوسه می‌گردید.

اولین وزارتخانه و اولین هیأت دولت

در زمان فتحعلی شاه در سال ۱۱۹۷ هـ ش وزارت دول خارجه تأسیس شد و پس از چندی با ایجاد سه وزارتخانه دیگر با نام‌های داخله، مالیه و فواید عامه، اولین هیأت دولت با چهار وزیر و یک صدر اعظم زمام اداره امور کشور را به دست گرفت^۲؛

۱. عهده‌دار وظیفه حفظ امنیت راه‌ها بوده‌اند.

۲. نظام حکومت در دوران اسلامی، پژوهشی در تشکیلات اداری، کشوری و لشکری ایران از عصر مغول تا پایان قاجار، غلامرضا وهرام.

اولین هیأت دولت: شامل صدر اعظم و وزرای:
وزارت دول خارجه
وزارت داخله
وزارت مالیه
وزارت فواید عامه

دارالشورای کبرای دولت

صدراعظم تا زمان ناصرالدین شاه همان قدرت گذشته خود را داشت؛ اما با قتل امیرکبیر که با کفایت و دلسوزی، قدرت سلطنت را در راه خیر و صلاح عمومی مردم و بهبود وضع کشور به کار می‌گرفت، ناصرالدین شاه به منظور به دست گرفتن زمام امور و جلوگیری از تمرکز قدرت و اختیار در وزیران، از سویی، وزارت دربار را توسعه داد و سازمانی مستقل و قدرتمند زیر نظر شخص شاه ایجاد نمود و از سویی دیگر، در سال ۱۲۵۷ هـ ش کارهای دولت را در قالب شش وزارتخانه (وزارت امور خارجه، وزارت امور داخله، وزارت وظایف و علوم، وزارت جنگ، وزارت عدلیه و وزارت مالیه) تقسیم نمود؛ به گونه‌ای که وزیران در برابر صدراعظم مسئولیتی نداشتند و از شخص شاه دستور می‌گرفتند^۱. صدراعظم، وزیران و شاهزادگان در مجلسی به نام «مجلس دربار» یا «دارالشورای کبرای دولت» گرد هم می‌آمدند^۲.

دارالشورای کبرای دولت: شامل صدر اعظم و شاهزادگان به همراه وزرای:
وزارت امور خارجه
وزارت امور داخله
وزارت وظایف و علوم
وزارت جنگ
وزارت عدلیه
وزارت مالیه

۱. شایان ذکر است در سال ۱۲۴۹ هـ ش وزارت عدلیه و اوقاف و وظایف عهده دار امور فرهنگی بود و در این سال میرزا حسین خان مشیرالدوله توسط ناصرالدین شاه به این وزارت منصوب شد.
۲. نظام حکومت در دوران اسلامی، پژوهشی در تشکیلات اداری، کشوری و لشکری ایران از عصر مغول تا پایان قاجار، غلامرضا ورهرام.

تحولات تشکیلاتی دوران ناصری

در عهد ناصری قدرت پادشاهی به میزان زیادی افزایش می‌یابد و صدر اعظم و دارالشورای کبرای دولت همه در برابر شاه خاضع و خاشع بودند و این مجلس فقط اموری را موافقت می‌نمود که شاه به آن رأی مثبت می‌داد. ناصرالدین شاه در سال ۱۲۵۳ هـ ش پس از بازگشت به ایران از سفر اول خود به اروپا، وظایف و تکالیف وزارتخانه‌ها را در یکدیگر ادغام کرد و شش وزیر مسئول برگزید و برای اولین بار، در روز معینی از هفته، گزارش کارهای وزارتخانه‌ها را می‌شنید. وی در طول هفت سال بعد، اختیارات بیشتری به هیأت دولت داد و تغییراتی نیز در ترکیب شورای دولت به وجود آورد. در سال ۶۰-۱۲۵۹ هـ ش به پیشنهاد میرزا حسین خان مشیرالدوله، تعداد وزارتخانه‌ها به ۹ عدد افزایش یافت و به صدر اعظم و وزیران نیز اختیارات بیشتری اعطا شد. این وزارتخانه‌ها بدین نام بودند:

۱- وزارت امور خارجه

۲- وزارت امور داخله

۳- وزارت جنگ

۴- وزارت عدلیه

۵- وزارت مالیه

۶- وزارت علوم

۷- وزارت فواید عامه

۸- وزارت تجارت و زراعت

۹- وزارت دربار

در واقع، وزارت وظایف و علوم به وزارت علوم، وزارت فواید عامه و وزارت تجارت و زراعت تبدیل گردید و وزارت دربار نیز به مجموعه وزارتخانه‌ها اضافه شده است.

سال ۶۱-۱۲۶۰ هـ ش سالی است که تعداد وزارتخانه‌های ایران با دستور ناصرالدین شاه به

سیزده وزارتخانه به شرح زیر رسید:

۱- وزارت امور خارجه

۲- وزارت امور داخله

- ۳- وزارت جنگ
- ۴- وزارت عدلیه
- ۵- وزارت مالیه
- ۶- وزارت دربار اعظم
- ۷- وزارت خزانه و گمرک
- ۸- وزارت وظایف، اوقاف و پست
- ۹- وزارت لشکر
- ۱۰- وزارت فلاح و تجارت
- ۱۱- وزارت علوم، تلگراف و معادن
- ۱۲- وزارت فواید عامه و صنایع
- ۱۳- وزارت انطباعات و دارالترجمه

واحدهای برخی وزارتخانه‌های سیزده‌گانه

به دلیل این که به نظر می‌رسد ساختار و تشکیلات وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه (و بعدها وزارت فرهنگ و هنر) از وزارت وظایف، اوقاف و پست، وزارت علوم، تلگراف و معاون و وزارت انطباعات و دارالترجمه بر آمده است، به عنوان پیش درآمدی بر فصل چهارم و تبیین تشکیلات وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه واحدهای سازمانی این وزارتخانه‌ها را معرفی می‌کنیم.

وزارت وظایف، اوقاف و پست

- ۱- دفتر استیفا
- ۲- دفتر انشاء
- ۳- اوقاف
- ۴- مأمورین ولایات
- ۵- دفتر محاسبات دارالانشاء

۶- اتاق انسپکسیون^۱

۷- اتاق ثبت امانات و نوشتجات سفارشی ولایات

وزارت علوم، تلگراف و معادن

۱- مدرسه دارالفنون

۲- مجلس حفظ الصحه

۳- مریضخانه دولتی

۴- اداره تلگراف

۵- اداره معادن

وزارت انطباعات و دارالترجمه

۱- اداره روزنامجات

۲- دارالترجمه (فرنگی- ایرانی)

۳- تألیف نامه دانشوران ناصری

۴- اداره باغات و عمارات و قنوات دولتی

۵- اداره روزنامه اصفهان

۶- اداره مهر مبارک

ساختار تشکیلاتی دولت در عصر ناصری به شدت دستخوش تغییر و تحول بوده است و از دیدگاه امروزی ما، نه تنها در هریک از وزارتخانه‌ها، بلکه در تغییرات نیز انسجام و سازوکاری مشاهده نمی‌شود. ابهام تاریخی در برخی تغییرات نیز سر رشته جستجوی وظایف فرهنگی را در آن زمان پنهان می‌سازد. به هر جهت، با مروری بر واحدهای این سه وزارتخانه می‌توان گفت این سه، مقدمه تشکیل وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه هستند^۱. این وزارت، پایه وزارت فرهنگ در روزگاران بعد است. با این وصف، در فصل بعدی تشکیلات این وزارت را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

۱. المائر و الانار، محمد حسن خان اعتماد السلطنه، نظام حکومت ایران در دوران اسلامی، پژوهشی در تشکیلات اداری، کشوری و لشکری ایران از عصر مغول تا پایان قاجار، غلامرضا وره‌رام.

فصل چهارم

ساختار سازمانی وزارت فرهنگ از آغاز تا انقلاب اسلامی

همچنانکه آمد، گرچه تاریخ از منظر تشکیلاتی و ساختاری در خصوص نحوه تشکیل وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه کاملاً شفاف نیست، اما با سیری در واحدهای سازمانی وزارت وظایف، اوقاف و پست، وزارت علوم، تلگراف و معادن و وزارت انطباعات و دارالترجمه، می‌توان ادعا کرد این وزارت از تغییرات، حذف، ادغام و تعدیل در وزارتخانه‌های پیش گفته و نیز ساختاردهی مجدد وظایف حوزه فرهنگ در سال ۱۲۸۹ هـ ش ایجاد شده است.

وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه در سال ۱۲۸۹ هـ ش

آنچه از نظر تاریخی تردیدی در آن نیست اینکه وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه در تاریخ ۱۲۸۹/۰۶/۱۱ هـ ش (شعبان المعظم ۱۳۲۸ هـ ق) به شرح ذیل تشکیل شده است.

اهداف

با استفاده از مستندات تاریخی، اهداف این وزارتخانه را در پنج بند می‌توان برشمرد:

- ۱- ترویج معارف
- ۲- تهیه اسباب تحصیلات ابتدایی مجانی اجباری و تعمیم تحصیلات متوسطه و عالی
- ۳- تصحیح امور اوقاف

۴- ترتیب شعب ادارات وزارتخانه

۵- حفظ ارتباط اداره معارف ایران با سایر دول

وظایف

وظایف این وزارت شامل سی و یک بند بوده که به تفکیک ادارات، این چنین است:

وظایف اداره تعلیم عمومی

- ۱- مراقبت در امور تعلیمات ابتدائیه و متوسطه
- ۲- کسب اطلاع از دوران مدارس مرکزی و بلوکی و ایالات و ولایات
- ۳- ترتیب راپورت‌های^۱ لازمه در تنظیمات مقتضیه و پیشرفت در مکاتب و مدارس و ترتیب لوايح در تشریح نواقص و انتشار آنها در روزنامجات
- ۴- احصاء مکاتب و مدارس مملکت و احصاء شاگردان در طبقات ثلاثه^۲
- ۵- تدارک معلمین از برای فنون، علوم و تدریس در مدارس
- ۶- ترتیب کلاس‌های درس برای اکابر
- ۷- تهیه وسایل برای پیشرفت کار مکاتب و طبع کتب
- ۸- ایجاد مدارس مجانی برای ایتم
- ۹- ایجاد مدارس شبانه‌روزی برای شاگردان خارج و داخل که بخواهند در مرکز تحصیل کنند

وظایف اداره معارف

- ۱- مراقبت در امور تعلیمات عالیه و فرستادن شاگرد به خارجه
- ۲- تشکیل کتابخانه و مجموعه‌های علمی و تاریخی
- ۳- تأسیس موزه‌های تاریخی، علمی و صنعتی
- ۴- تحصیل عتیقیات و نظارت در حفریات

۱. از واژه انگلیسی report استفاده شده است.

۲. منظور ابتدایی، متوسطه و عالیه است.

- ۵- نگاهداری آثار قدیمه و حفظ آنها از اندراس^۱ و فنا
- ۶- نگاهداری اشیاء نفیسه و سایر اموال امکنه مقدسه و غیرها که وادیع ملی در آنجا هست
- ۷- تأسیس قرائتخانه و کتابخانه و مجمع‌های علمی و ادبی در مرکز، ایالات و ولایات

وظایف اداره اوقاف

- ۱- تحصیل صورت صحیح وقف‌نامه‌ها و موقوفات مرکزی و ایالتی و ولایتی و بلوکات در کل ممالک ایران
- ۲- نظارت بر کلیه اعمال متولیان و نظار و تفتیش در وصول و ایصال عایدات اوقاف و ممانعت از حیف و میل اولیاء و مباشرین وقف، نسبت به اعیان و منافع موقوفات و تدارک موجبات آبادی آنها
- ۳- اداره کردن موقوفاتی که تولیت آنها مستقیماً راجع به شخص سلطان عصر یا دولت است
- ۴- مراقبت در صرف عایدات اوقاف به مصارف مخصوصه خودش حسب ما اوقفها اهلها^۲
- ۵- اهتمام در صرف منافع موقوفاتی که مصرف معین ندارد و باید در مطلق بریات^۳ صرف شود در مصارف تعلیمات و فواید عمومیه
- ۶- اداره کردن موقوفاتی که متولی مخصوص ندارد به موجب اذن از طرف یکی از احکام شرع

وظایف اداره تحقیقات

- ۱- تسویه اختلاف بین متولی و نظار اوقاف و خدمه و موظفین موقوفات
- ۲- تحقیق نوشتجات و اسناد راجعه به اوقاف و رجوع به عدلیه در صورت لزوم
- ۳- تحقیق جمع و خرج و عایدی اوقاف مختلفه
- ۴- تحقیق و تمیز املاک موقوفه از املاک شخصی

وظایف دایره تفتیش

- ۱- تفتیش در مدارس ابتداییه و متوسطه و عالییه و ملاحظات نظافت و حفظ صحت آنها

۱. کهنگی، فرسودگی.

۲. آنچنانکه صاحبان آنها وقف نموده اند.

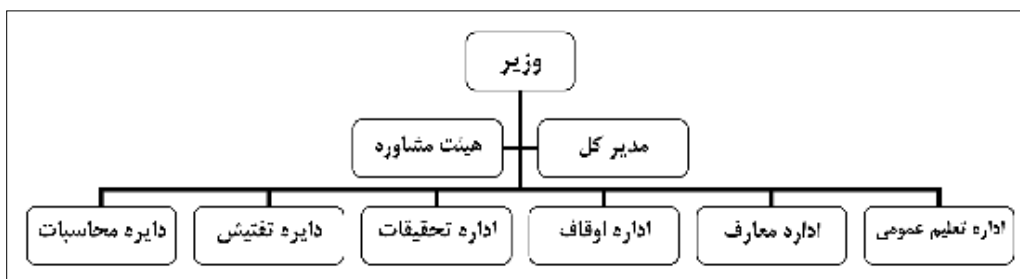
۳. هرچه خیر و نیکوئی است.

- ۲- تفتیش در اجرای نظامنامه‌ها و محاسبات و عایدات و کیفیت جریان امور در کلیه ادارات وزارتخانه
- ۳- تقدیم راپورت‌های هفتگی و ماهیانه و سالیانه از اوضاع مدارس و اوقاف و پیشرفت کار تعلیمات و کتب رایجه در مکاتب و کیفیت امور سایر ادارات وزارتخانه

وظایف دایره محاسبات

- ۱- ترتیب و نگاهداری کتب و دفاتر و اوراق لازمه برای حقوق اجزاء وزارتخانه و حساب کلیه وجوه عایده اداره معارف و اوقاف
- ۲- ترتیب صورت‌های ماهیانه از برای هیئت شورای معارف و صورت‌های شش ماهه در روزنامه آنچنانکه مشاهده می‌شود، اداره تعلیم عمومی، اداره معارف، اداره اوقاف، اداره تحقیقات و وظایف صفی، دایره تفتیش و دایره محاسبات و وظایف ستادی این وزارتخانه را برعهده داشته‌اند از سویی دیگر دایره مدیر کل، وظیفه و مسئولیت امور اداره در نزد وزیر، تدارک موجبات پیشرفت امور ادارات، تصدیق مراتب لیاقت اجزاء و استحقاق آنها در نیل به مراتب و درجات عالی‌تر، تعیین حدود و حقوق اجزاء و اظهار آن در راپورت‌هایی که به دولت یا به مجلس شورای ملی تقدیم می‌شود، ترتیب نظامنامه‌ها و مواظبت در اجرای آنها، نظارت در اثاثیه ادارات مرکزی، ترتیب بودجه وزارتخانه، امضای احکام و قراردادهای اداره قبل از امضای وزیر، تصدیق راپورت‌های اداره که به امضای مدیران ادارات است، نظارت در مالیه وزارتخانه و محاسبه آنها، امضاء عوض وزیر در برخی موارد در صورتی که وزیر اجازه داده باشد را دارد.
- دایره هیئت مشاوره (شورای معارف) وظایفی چون حل غوامض امور معارف، تسویه اختلافات بین مکاتب و مدارس، رد و قبول تألیفات معینه برای مدارس و مکاتب، مشورت در تدارک نواقص تعلیمات و لوازم تحصیلات ثلاثه از وجوه اعانه و غیره و ترجیح بعضی تدارکات به مقتضیات حال، تعیین مصرف وجوه فوق‌العاده که به رسم هدیه و اعانه می‌رسد و وجوه موقوفات که به اختیار وزارت معارف گذارده شده باشد و معاونت فکری به وزیر در هر نوع مسئله و مشکلی که به آن هیأت رجوع شود را بر عهده دارد.
- در واقع، دایره مدیر کل و دایره هیئت مشاوره (شورای معارف) نقش واحدهای ستادی زیر نظر وزیر را ایفا می‌نمایند.

همچنین وظایف وزیر عبارت است از مسئولیت صحت مصارف اداره هر شعبه، اجرای قوانین موضوعه در ترویج معارف و تصحیح امور اوقاف، تهیه اسباب تحصیلات ابتدایی مجانی اجباری و تعمیم تحصیلات متوسطه و عالی، ترتیب شعب ادارات وزارتخانه در ایالات و ولایات و حفظ ارتباط اداره معارف ایران با سایر دول. بدین‌سان، نمودار سازمانی وزارت مورد بررسی به شکل زیر ارائه می‌شود.^۱

نمودار سازمانی وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه در سال ۱۳۸۹ ه. ش

تغییرات در وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه

در سال ۱۳۰۷ ه. ش اداره عتیقیات ذیل اداره معارف تأسیس می‌گردد؛ این اداره بخشی از وظایف اداره معارف را در حوزه اماکن و آثار قدیمه بر عهده داشته است. در سال ۱۳۱۳ ه. ش این اداره به اداره کل عتیقیات و به تاریخ ۱۳۱۵/۱۱/۲۸ ه. ش به نام اداره کل باستان‌شناسی تغییر می‌یابد.

از سویی دیگر، مستندات تاریخی^۲ خبر از وجود اداره هنرهای ملی در سال ۱۳۰۹ ه. ش می‌دهد که به امور کارگاه‌های هنری از جمله قالی‌رسانی رسیدگی می‌نمود، همچنین در سال ۱۳۱۹ ه. ش اداره امور هنرستان‌های موسیقی نیز به این اداره واگذار شد؛ گویا این اداره ذیل وزارت دارایی تعریف شده است. در طول این سال‌ها، مدرسه صنایع مستظرفه به دلیل جنبه‌های اقتصادی از وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه به وزارت دارایی انتقال می‌یابد.

۱. تاریخچه وزارت فرهنگ و هنر، تدوین شده در دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی فرهنگی (معاونت طرح و بررسی‌ها)، جلد اول، نشریه شماره ۴۲، خرداد ۱۳۵۷.

۲. همان منبع.

وزارت فرهنگ در سال ۱۳۱۷ هـ ش

در سال ۱۳۱۷ هـ ش وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه به وزارت فرهنگ تغییر نام پیدا کرد. براساس مستندات تاریخی^۱، مهم‌ترین تغییر در این سال همین نامگذاری وزارت پیشین به فرهنگ است؛ در واقع، تغییر زیادی در واحدهای آن رخ نمی‌دهد.

اداره هنرهای زیبا در سال ۱۳۲۸ هـ ش

مدیریت امور فرهنگی در معنای امروزی (بدون امور مربوط به تعلیم، اوقاف و آثار باستانی) به صورت منسجم‌تر در اداره هنرهای زیبای کشور انجام می‌پذیرفت. این اداره با تصویب شورای عالی نگارش و هنرهای زیبای کشور در تاریخ ۱۳۲۸/۸/۲۴ هـ ش زیر نظر وزارت فرهنگ تشکیل گردید^۲.

اهداف

اهداف این اداره بدین شرح است:

- ۱- ترویج آثار هنری
- ۲- بسط و توسعه هنرهای زیبا
- ۳- حفظ آثار گذشتگان
- ۴- تشویق هنرمندان
- ۵- تأسیس نمایشگاه سالانه نقاشی و حجاری و سایر آثار هنری و حفظ آنها

وظایف

وظایف این اداره در قالب سه دایره تحت پوشش آن، این چنین است:

- ۱- دایره دفتر: انجام امور دفتری و بایگانی
- ۲- دایره تأسیس نمایشگاه سالانه: تشکیل نمایشگاه‌های هنری سالانه برای نشان دادن سبک‌های مختلف نقاشی، حجاری و معماری

۱. همان منبع.

۲. کمیسیون‌های نمایشی و سینما، موسیقی ملی و بین‌المللی، هنرها و آثار ملی (آثار باستانی، هنرهای ملی، خط)، معماری و کمیسیون نقاشی و حجاری از جمله کمیسیون‌های تصمیم‌گیر در شورای عالی نگارش و هنرهای زیبای کشور می‌باشند.

۳- دایره رسیدگی به امور فیلم‌ها و نمایشنامه‌ها:

- ۱- ضبط و تدوین آهنگ‌های محلی به وسیله فتوگراف و نوارهای ضبط صوت و نگهداری آنها
- ۲- فارسی کردن فیلم‌های تربیتی و تفریحی
- ۳- مطالعه برای تهیه فیلم‌های فارسی از روی آثار ادبی و افسانه‌های ملی و اقدام به تأسیس کارخانه‌های فیلمبرداری در ایران

اداره کل هنرهای زیبا در سال ۱۳۲۹ ه ش

با هدف قدرت بخشیدن به ساختار اداره هنرهای زیبا و بنا به تصویب هیأت وزیران اداره کل هنرهای زیبا به صورت مستقل و ذیل مقام وزارت به تاریخ ۱۳۲۹/۱۱/۲ ه ش تشکیل می‌شود به‌گونه‌ای که رئیس آن در سمت معاون وزیر فرهنگ است. (نمودار سازمانی اداره کل هنرهای زیبا در انتهای این فصل ترسیم شده است)

این اداره کل همان اهداف اداره هنرهای زیبا را پیگیری نموده، اما وظایف آن گسترده‌تر شده است. چه اینکه هر گونه مؤسسه و اداره مربوط به هنر از دیگر وزارتخانه‌ها از جمله اداره هنرهای ملی از وزارت دارایی منفک و به این اداره کل ملحق شده است. نمودار سازمانی این اداره کل به خوبی از عهده گستردگی و حیطة اقدام آن خبر می‌دهد.

در تاریخ ۱۳۴۰/۶/۲۹ ه ش اداره کل هنرهای زیبای کشور، با موافقت وزیر فرهنگ و تصویب هیأت وزیران به منظور ایجاد توانمندی‌های بیشتر، از وزارت فرهنگ منفک و تحت نظر نخست وزیر قرار گرفت؛ با این وصف، رئیس اداره کل به سمت معاون نخست وزیر و به پیشنهاد وی و به فرمان شاه منصوب می‌گردد. اداره کل هنرهای زیبای کشور تا سال ۱۳۴۳ ه ش که سال تشکیل وزارت فرهنگ و هنر می‌باشد، دارای شورایی به نام «شورای عالی هنرهای زیبا» بود که وظایف این اداره کل را مشخص می‌کرد و طبق ماده ۴ آیین نامه وظایف شورای عالی هنرهای زیبا، رئیس اداره کل هنرهای زیبا سمت دبیری شورای عالی را بر عهده داشت.

وزارت فرهنگ و هنر در سال ۱۳۴۳ ه ش

اداره کل هنرهای زیبای کشور در تاریخ پانزدهم آذرماه ۱۳۴۳ ه ش بنا به تصویب مجلسین

سنا و شورای عالی ملی به «وزارت فرهنگ و هنر» تبدیل شد و سازمان وزارتخانه مستقلی با کلیه اختیارات قانونی را تشکیل داد؛ بنابراین اینگونه می‌توان گفت که در این سال و با حذف وزارت فرهنگ و اداره کل هنرهای زیبا کشور، وزارت فرهنگ و هنر، وزارت آموزش و پرورش و سازمان اوقاف تحت نظر نخست وزیری تشکیل شده است.

پس از تشکیل وزارت فرهنگ و هنر، در تاریخ دهم بهمن ۱۳۴۳ هـ ش و بنا بر تصویب هیأت وزیران مقرر گردید که اداره کل باستان‌شناسی و کتابخانه ملی و دایره رایزنی‌های فرهنگی و اداره تألیف و ترجمه از وزارت فرهنگ سابق جدا شود و با کلیه امکانات به وزارت فرهنگ و هنر منتقل گردد.

همچنین در تاریخ یازدهم فروردین ۱۳۴۴ هـ ش و پس از تأیید شورای عالی اداری، هیأت وزیران وظایف وزارت فرهنگ و هنر را در زمینه تغییر و تشکیل ادارات تابعه تصویب کرد. هدف و وظایف اساسی این وزارت که مورد تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور می‌باشد به شرح زیر است:

هدف

فراهم آوردن موجبات پیشرفت فرهنگ و هنر و شناساندن میراث کهن و تمدن باستانی کشور

وظایف

- ۱- مطالعه و تهیه و تنظیم طرح‌ها و برنامه‌های مورد لزوم برای پیشرفت فرهنگ و هنر
- ۲- شناختن و شناساندن فرهنگ و هنر ملی از کهن‌ترین زمان تا امروز
- ۳- نگاهداری آثار فرهنگ و هنر ملی و به نمایش گذاشتن آنها
- ۴- ایجاد و توسعه کتابخانه‌ها برای بالا بردن سطح فرهنگ عمومی
- ۵- فراهم آوردن موجبات ابداع و ابتکار در هنر و ادب بر بنیاد و سنت‌های ملی و حمایت و تشویق هنرمندان در خلق آثار هنری
- ۶- بالا بردن سطح شناسایی فرهنگ ملی و ذوق و درک هنری از راه تهیه و اجرای برنامه‌های گوناگون هنری
- ۷- بالا بردن سطح فرهنگ همگانی از راه به کار بردن وسایل سمعی و بصری

۸- تربیت هنرمند و کارشناس در رشته‌های گوناگون هنر از راه تأسیس و تکمیل کارگاه‌ها و آموزشگاه‌های هنری

۹- شناساندن فرهنگ و هنر ملی به سایر ملل و فرهنگ و هنر ملت‌های دیگر به ایرانیان از راه مبادله آثار هنری و فرهنگی و ایجاد پیوندهای جهانی میان هنرمندان و فرهنگیان ایرانی و غیر ایرانی

۱۰- کوشش در راه پیشرفت هنر و فن و سینما و عکاسی و نظارت بر کلیه امور سینمایی کشور و تهیه فیلم و عکس و اسلاید و اجرای مقررات مربوط

۱۱- چاپ و نشر نتیجه بررسی‌های فرهنگی و هنری و آثار هنری و فرهنگی

سازمان وظایف وزارت فرهنگ و هنر در سال ۱۳۴۳ ه ش

در ادامه ضمن دعوت به مشاهده نمودار سازمانی وزارت فرهنگ و هنر در سال ۱۳۴۳ ه ش (مندرج در انتهای این فصل) به منظور ارایه تصویر روشن‌تری از این وزارت، شرحی از واحدهای زیر نظر وزیر و معاونت‌های تابعه وزارت مذکور به طور خلاصه ارایه می‌گردد:

شورای عالی فرهنگ و هنر: این شورا به منظور بررسی مسایل کلی مربوط به زمینه‌های اجرایی سیاست‌های فرهنگی، ایجاد هماهنگی در طرح‌ها و برنامه‌ها و طرح و نشر مسایل اساسی فرهنگ در کشور تشکیل شده است.

مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی: به منظور تمرکز مطالعات و هماهنگی‌های فرهنگی و هنری مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی تأسیس شده، این مرکز تعامل نزدیکی با شورای عالی فرهنگ و هنر داشته است.

دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور: تلاش در جهت تأسیس انجمن‌ها و کتابخانه‌های عمومی، صدور احکام و نظارت بر فعالیت آنها از وظایف این دبیرخانه است. واحدهای زیر مجموعه شامل اداره امور انجمن‌ها، اداره امور تشویق مولفان و پخش کتاب، اداره امور گسترش کتابخانه و امور کتابداری و اداره امور عمومی می‌شود.

دفتر وزارتی: این دفتر شامل اداره دبیرخانه و اداره مکاتبات و ترجمه بوده است. اموری همچون تهیه و تنظیم پیش‌نویس‌های مرجوعه وزیر، برنامه ارزشیابی و امور دبیرخانه‌ای را نیز بر عهده داشته است.

دفتر حفاظت: انجام امور محرمانه و حفاظت فیزیکی و اطلاعاتی وزارتخانه بر عهده این دفتر بوده است.

کتابخانه ملی: نظارت بر کتابخانه‌های هیأت‌امنا و تهیه گزارش، نظارت بر اجرای قانون مطبوعات، جمع‌آوری آثار مکتوب ایران، انتشار نشریه کتابشناسی ملی، انتشار فهرست مقالات جراید، تهیه عکس از نسخ خطی و... از وظایف این کتابخانه بوده است. واحدهای تابعه شامل بخش کتب خطی، بخش نشریات ادواری، بخش فهرست‌نویسی و طبقه‌بندی، بخش کتب مرجع و ایران‌شناسی، بخش مبادله بین‌المللی کتاب، بخش کتابشناسی ملی و برگه‌های چاپی، بخش سفارش دریافت کتب و اداره امور خدمات کتابخانه می‌شود.

دبیرخانه بسیج و آمادگی ملی: اجرای وظایف محوله از سوی سازمان بسیج و آمادگی ملی را عهده‌دار بوده است.

دبیرخانه جشن‌های فرهنگ و هنر: تنظیم برنامه‌های سالیانه فرهنگ و هنر، نظارت و هماهنگی در اجرای برنامه‌ها و پیگیری امور و انتشار بروشورهای مربوط به جشن‌های فرهنگی و هنری توسط این دبیرخانه انجام می‌شده است.

معاونت امور هنری

وظایف

- ۱- نظارت بر تشکیل گروه‌های مختلف هنری در رشته‌های موسیقی و تئاتر و رقص
- ۲- نظارت بر ارائه راهنمایی‌ها و اعطاء کمک‌های لازم به مؤسسات و گروه‌های هنری
- ۳- فراهم آوردن امکانات هنری و فنی برای اجرای برنامه‌های هنری گروه‌های خارجی در ایران و فراهم آوردن امکانات معرفی هنر مناطق مختلف کشور به یکدیگر
- ۴- نظارت بر تأسیس و تکمیل هنرستان‌ها و دانشسراهای هنر
- ۵- نظارت بر اجرای طرح‌های لازم برای هنرهای دستی ملی
- ۶- ایجاد هماهنگی و نظارت بر حسن اجرای وظایف واحدهای تابعه و ارائه راهنمایی‌های لازم در موارد ضروری
- ۷- انجام امور محوله از طرف مقام وزارت بر حسب مورد

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل فعالیتهای هنری (شامل: قسمت برنامههای تئاتر، قسمت برنامههای موسیقی، قسمت برنامههای رقص، اداره امور فنی، اداره امور عمومی)

اداره کل آموزش هنری (شامل: اداره امور واحدهای آموزش هنری، اداره امور آموزشگاههای آزاد هنری، اداره آموزش هنری در مؤسسات آموزشی، دبیرخانه)

اداره کل آفرینش ادبی و هنری (شامل: اداره امور کارگاههای هنری، اداره امور انجمنها و نویسندگان، دبیرخانه)

بنیاد تحقیقات هخامنشی^۱

معاونت روابط فرهنگی

وظایف

- ۱- نظارت بر تشکیل گروههای هنری غیر حرفه‌ای از جوانان علاقه‌مند به موسیقی
- ۲- نظارت بر مبادلات هنری بین گروههای موسیقی جوانان
- ۳- نظارت بر تأسیس و توسعه و اداره نمایندگیهای فرهنگی ایران در خارج از کشور
- ۴- معرفی فرهنگ و هنر ایران در کشورهای خارج و ترویج زبان و ادب فارسی
- ۵- تماس و همکاری مستمر با متخصصان و مؤسسات فرهنگی خارجی که به نحوی در زمینه فرهنگ شرق و ایرانشناسی فعالیت دارند.
- ۶- نظارت و بررسی کتابها و مقالاتی که برای چاپ و نشر تهیه و عرضه می‌شود
- ۷- ترتیب واگذاری بورسهای فرهنگی و هنری داخلی برای هنرجویان و هنرمندان خارجی و اعزام هنرجویان و هنرمندان به خارج و رسیدگی به برنامههای آنان
- ۸- نظارت بر تنظیم و اجرای برنامههای مبادلات فرهنگی
- ۹- ایجاد هماهنگی و نظارت بر حسن اجرای وظایف واحدهای تابعه و ارائه راهنماییهای لازم در موارد ضروری
- ۱۰- انجام امور محوله از طرف مقام وزارت بر حسب مورد

۱. در مورد واحدهایی که دارای اداره، گروه، قسمت و بخش به صورت مصوب باشند عناوین مربوطه درج شده است و عدم درج عنوان اداره، گروه، قسمت و بخش به معنای عدم وجود عناوین مصوب و تأیید شده است.

واحدهای زیر مجموعه

دفتر ایرانی جوانان دوستدار موسیقی

اداره کل رایزنی‌ها و نمایندگی‌های فرهنگی در خارج (شامل: اداره امور نمایندگی‌های فرهنگی در آسیا، اداره امور نمایندگی‌های فرهنگی در اروپا و آمریکا، اداره امور نمایندگی‌های فرهنگی در آفریقا، اداره امور عمومی)

اداره کل نگارش (شامل: اداره انتشارات و تألیف و ترجمه، اداره هنر گرافیک، دبیرخانه)
اداره کل روابط فرهنگی (شامل: اداره انتشارات و همکاری‌های فنی و هنری، اداره روابط بین‌الملل، اداره امور هنرجویان و هنرمندان اعزامی به خارج، اداره امور عمومی)

معاونت امور سینمایی

وظایف

- ۱- تعیین خط‌مشی و تنظیم برنامه‌های توسعه آموزش سمعی و بصری در قالب سیاست عمومی فرهنگ و هنر
- ۲- نظارت بر رسیدگی به وضع مؤسسات و استودیوهای فیلمبرداری و لابراتوارهای فیلم و عکاسخانه‌ها
- ۳- نظارت فنی بر امور مربوط به نمایش فیلم و سینماهای کشور
- ۴- نظارت بر برنامه‌ریزی کیفی و کمی امور سینمایی و عکاسی کشور با در نظر داشتن وضعیت سازمان‌ها و تولیدات بخش خصوصی و نیازمندی‌های فرهنگ سینمایی مردم
- ۵- نظارت بر بررسی و مطالعه و تهیه و تنظیم کلیه آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها و ضوابط مربوط به امر شرکت در تولید فیلم اعم از داخلی و خارجی
- ۶- نظارت بر تشکیل و برگزاری جشنواره‌ها و مسابقات سینمایی داخلی و جهانی
- ۷- نظارت بر تهیه فیلم‌های مستند و آموزشی و فرهنگی و هنری
- ۸- نظارت بر کمک‌های فنی به بخش خصوصی به منظور بهبود تکنیک و تشویق آنان برای بهبود کیفی تولید فیلم و عکس
- ۹- ایجاد هماهنگی و نظارت بر حسن اجرای وظایف واحدهای تابعه و ارائه راهنمایی‌های لازم در موارد ضروری
- ۱۰- انجام امور محوله از طرف مقام وزارت بر حسب مورد

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل همکاری‌های سمعی و بصری (شامل: اداره بررسی‌های سمعی و بصری، اداره آموزش و راهنمایی سمعی و بصری، اداره تنظیم و اجرای برنامه‌های سمعی و بصری، اداره امور فنی، اداره امور عمومی)

اداره کل نظارت و نمایش فیلم (شامل: اداره تشویق و ارشاد تولید کنندگان، اداره امور سینماها و نمایش و پخش فیلم، دبیرخانه)

اداره کل تحقیقات و روابط سینمایی (شامل: اداره روابط سینمایی و تجارت فیلم، اداره امور جشنواره‌ها، اداره تحقیقات سینمایی، دبیرخانه)

اداره کل تولید فیلم، عکس و اسلاید (شامل: اداره تولید فیلم، اداره تولید عکس و اسلاید، اداره امور فنی، اداره لابراتوار، اداره امور عمومی)

معاونت پژوهش و حفظ میراث فرهنگی وظایف

- ۱- نظارت بر شناخت و معرفی سازمان، ساختمان اجتماعی، شهر و خانه و نحوه معیشت ساکنان سرزمین ایران در اعصار گذشته
- ۲- نظارت بر اجرای تحقیقات منظم مردم‌شناسی و مردم‌نگاری و انسان‌شناسی و فرهنگ عامه در سراسر ایران
- ۳- فراهم نمودن امکانات همکاری موثر با سازمان‌ها و محققان خارجی که درباره ایران به مطالعه می‌پردازند
- ۴- نظارت بر تهیه نقشه باستانی کشور و تهیه شناسنامه فنی بناهای تاریخی و شناسایی آثار و تپه‌های باستانی و بناهای تاریخی
- ۵- نظارت کلی بر تهیه و اجرای طرح‌های لازم به منظور حفاظت بناها و آثار و بافت‌های با ارزش قدیمی
- ۶- نظارت بر حفظ و حراست آثار و اشیاء باستانی و هنری قدیم و جدید و معرفی آنان از طریق ایجاد موزه‌ها و نمایشگاه‌ها
- ۷- ایجاد هماهنگی و نظارت بر حسن اجرای وظایف واحدهای تابعه و ارائه راهنمایی‌های لازم در موارد ضروری

۸- انجام امور محوله از طرف مقام وزارت بر حسب مورد

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل موزه‌ها (شامل: قسمت خدمات فنی موزه‌ها و نمایشگاه‌ها، اداره موزه‌ها، اداره اموال عتیقیات، اداره آموزش و انتشارات، اداره امور عمومی، موزه هنرهای تزیینی، موزه مردم‌شناسی، موزه هنرهای ملی)

اداره کل حفاظت آثار باستانی و بناهای تاریخی (شامل: اداره امور نگهداری و حفاظت آثار و بناهای تاریخی ایران، اداره ثبت آثار و بناهای تاریخی باستانی، اداره بازرسی و امور حقوقی و حفاظت بین‌المللی اموال فرهنگی، اداره نظارت و حفاظت فنی، اداره بررسی و شناسایی آثار و بناهای تاریخی باستانی، اداره معرفی و روشنایی آثار و بناهای تاریخی باستانی، اداره امور عمومی) مرکز باستان‌شناسی ایران (شامل: قسمت پژوهش در متون و آثار مدون، قسمت بررسی و شناخت محوطه‌های باستانی و تاریخی، قسمت کاوش، آزمایشگاه پژوهش‌های باستان‌شناسی و مرمت آثار هنری، گنجینه اسناد و مدارک باستان‌شناسی، کتابخانه باستان‌شناسی و تاریخ هنر، قسمت بررسی بناهای تاریخی و باستانی، انتشارات و آموزش همگانی، اداره امور عمومی) مرکز مردم‌شناسی ایران (شامل: قسمت تحقیقات شهری، قسمت تحقیقات روستایی، قسمت تحقیقات ایلی و عشایری، قسمت بررسی متون مدون، قسمت انتشارات، قسمت مطالعات و انسان‌شناسی، اداره آمار و استخراج نتایج پرسشنامه‌ها، اداره اسناد و مدارک و مراجع، اداره امور عمومی)

موزه ایران باستان

مجموعه شهید آریا مهر

معاونت طرح‌ها و بررسی‌ها

وظایف

- ۱- مطالعه هدف و وظایف و سازمان وزارتخانه و چگونگی گردش کار در واحدهای مختلف
- ۲- نظارت بر تنظیم طرح‌های مختلف و ایجاد هماهنگی در اجرای طرح‌های مذکور
- ۳- نظارت بر اجرای برنامه‌های کارآموزی کارکنان وزارتخانه و اجرای طرح‌های آموزش قبل و بعد از خدمت
- ۴- ارزشیابی طرح‌ها و برنامه‌های اجرا شده

- ۵- جمع‌آوری و بررسی بودجه‌های پیشنهادی واحدهای مختلف وزارتخانه و تلفیق و هماهنگ ساختن آنها با در نظر گرفتن اولویت‌ها و تهیه بودجه کل وزارتخانه
- ۶- نظارت بر اجرای بودجه و سنجش پیشرفت عملیات متناسب با بودجه هزینه شده
- ۷- نظارت بر حسن اداره واحدهای تابع و ارائه راهنمایی‌های لازم در موارد ضروری
- ۸- انجام امور محوله از طرف مقام وزارت بر حسب مورد

واحدهای زیر مجموعه

- ۱- دفتر تشکیلات و روش‌ها (شامل: اداره تشکیلات و روش‌ها، اداره طبقه بندی مشاغل، اداره آموزش ضمن خدمت)
- ۲- دفتر طرح و بودجه (شامل: اداره بودجه و اداره امور طرح‌ها)
- ۳- دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی فرهنگی

معاونت اداری و مالی

وظایف

- ۱- ایجاد هماهنگی و نظارت بر حسن اجرای وظایف واحدهای تابعه و ارائه راهنمایی‌های لازم در موارد ضروری
- ۲- نظارت بر تأمین احتیاجات پرسنلی و اجرای امور استخدامی
- ۳- نظارت بر انجام خدمات عمومی و تهیه لوازم مورد نیاز
- ۴- نظارت بر اجرای طرح‌های ساختمانی
- ۵- نظارت بر انجام امور مربوط به تعاون و رفاه کارکنان وزارتخانه
- ۶- نظارت بر مصرف اعتبارات طبق موافقتنامه‌ها و مصوبات
- ۷- نظارت بر چاپ و انتشار کلیه نشریات فنی سازمان متبوع و واحدهای تابعه
- ۸- نظارت بر اجرای مصوبات شورای اطلاعات و انتشارات کشور
- ۹- ایجاد هماهنگی و نظارت بر حسن اجرای وظایف واحدهای تابعه و ارائه راهنمایی‌های لازم در موارد ضروری
- ۱۰- انجام امور محوله از طرف مقام وزارت بر حسب مورد

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل امور اداری (شامل: اداره کارپردازی، اداره خدمات، اداره نقلیه، دبیرخانه)
اداره کل کارگزینی و رفاه کارکنان (شامل: اداره امور استخدامی، اداره انتصابات و ترفیعات و مزایا،
اداره بازنشستگی و آمار، اداره رفاه کارکنان و تعاون، دبیرخانه)
اداره کل امور مالی (شامل: اداره اعتبارات و تعهدات، اداره دریافت و پرداخت، اداره رسیدگی و
تنظیم حساب‌ها، اداره اموال، دبیرخانه)
دفتر اطلاعات و روابط عمومی (شامل: اداره چاپخانه)
دفتر نظارت و پیگیری امور استان‌ها
دفتر امور ساختمانی
ذی حسابی طرح‌های سرمایه‌گذاری ثابت

معاونت پارلمانی

وظایف

- ۱- نظارت بر حسن انجام کلیه امور پارلمانی وزارتخانه و شرکت در کمیسیون‌های مربوطه و جلسات عمومی مجلسین بر حسب مورد
- ۲- نظارت بر انجام امور حقوقی وزارت فرهنگ و هنر و اعمال راهنمایی‌های لازم
- ۳- نظارت بر حسن اجرای وظایفی که در سطح ملی و بین‌المللی از نظر قوانین مربوط به حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان و مترجمان به عهده وزارت فرهنگ و هنر می‌باشد.
- ۴- انجام امور محوله از طرف مقام وزارت بر حسب مورد

واحد زیر مجموعه

دفتر امور حقوقی و پارلمانی

آخرین تغییرات تشکیلاتی در وزارت فرهنگ و هنر تا شهریور ۱۳۵۷ هـ ش
وزارت فرهنگ و هنر از سال ۱۳۴۳ هـ ش تا پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ هـ ش تغییراتی در خور توجه نمی‌یابد؛ جز اینکه سازمان وظایف آن دوبار با تغییراتی جزئی یکی در سال

۱۳۵۳ هـ ش و دیگر بار در سال ۱۳۵۵ هـ ش به تایید سازمان امور اداری و استخدامی کشور می‌رسد. با مشاهده نمودار سازمانی این وزارت در سال ۱۳۵۷ هـ ش (ارایه شده در پایان این فصل)، تصویری روشن از وزارت فرهنگ و هنر قبل از انقلاب، خواهیم داشت.^۱ همچنین از آنجایی که سازمان و وظایف این وزارت توضیح داده شد، صرفاً به بیان عناوین واحدهای سازمانی اکتفا می‌نماییم.

عناوین واحدهای ستادی زیر نظر وزیر

مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی (این مرکز زیر نظر شورای عالی فرهنگ و هنر در قالب سه واحد زیر فعالیت می‌نماید)

۱- معاون امور پژوهش‌های فرهنگی (شامل: قسمت امور هماهنگی فعالیت‌های فرهنگی، قسمت امور آموزش و اشاعه فرهنگ، قسمت امور فرهنگ صنعتی و تسهیلات ابداع و پژوهش)

۲- معاون امور شوراها، مجامع و انتشارات فرهنگی (شامل: اداره امور انتشارات فرهنگی، اداره امور شورای عالی و شوراهای شهرستان‌ها، اداره امور مجامع فرهنگی)

۳- اداره امور عمومی

دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور (شامل: اداره امور انجمن‌ها، اداره تشویق مؤلفان و پخش کتاب، اداره گسترش کتابخانه و امور کتابداری، اداره امور عمومی)

دفتر وزارتی (شامل: اداره دبیرخانه، اداره مکاتبات و ترجمه)

دفتر حفاظت

کتابخانه ملی (شامل: بخش کتب خطی، بخش نشریات ادواری، بخش فهرست‌نویسی و طبقه‌بندی کتب چاپی، بخش کتب مرجع و ایرانشناسی، بخش خدمات فنی کتابخانه، بخش مخزن و گردش کتاب، بخش کتابشناسی ملی و آماده‌سازی کتاب، بخش سفارش و مبادله کتاب و نشریات، اداره امور عمومی)

دبیرخانه جشن‌های فرهنگ و هنر

مؤسسات آموزش عالی هنری

بنیاد شاهنامه فردوسی

بنیاد شاهنشاهی فرهنگستان‌های ایران (شامل: فرهنگستان زبان ایران، فرهنگستان ادب و هنر)

۱. تاریخچه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شامل سیری از اولین قانون بعد از مشروطیت تا پائیز ۱۳۷۰ هـ ش. مجموعه هدف، وظایف و سازمان وزارت فرهنگ و هنر ۱۳۵۳ و ۱۳۵۷ هـ ش و مجموعه اصلاحی آن.

عناوین معاونت‌ها و زیر مجموعه‌های آنها

معاونت امور هنری

اداره کل فعالیت‌های هنری (شامل: قسمت برنامه‌های نمایشی، قسمت برنامه‌های موسیقی و باله، قسمت امور ترانه‌ها و رقص‌های محلی، اداره نظارت بر امور نمایشگاه‌های داخلی، اداره امور فنی، اداره امور عمومی)

اداره کل آموزش هنری (شامل: اداره امور مدارس حرفه‌ای و فنی، اداره آموزش عمومی و هنری، اداره امور آموزشگاه‌های آزاد هنری، اداره امور عمومی)

دفتر پژوهش و آفرینش (شامل: اداره امور کارگاه‌های هنری، اداره امور انجمن‌ها و نویسندگان)

دفتر ایرانی جوانان دوستدار موسیقی (ژونس موزیکال)

ارکستر سنفونیک تهران

معاونت روابط فرهنگی

اداره کل روابط بین‌المللی (شامل: اداره سازمان‌های فرهنگی منطقه‌ای و بین‌المللی، اداره مبادلات فرهنگی و امور انجمن‌ها، اداره امور عمومی)

اداره کل نگارش (شامل: اداره انتشارات، تألیف و ترجمه، اداره هنر گرافیک، چاپخانه، دبیرخانه)

اداره کل همکاری‌های فرهنگی و هنری (شامل: اداره انتشارات و اشاعه فرهنگ، اداره برنامه‌های هنری و بازدیدهای فرهنگی، اداره تدارک و توزیع وسایل فرهنگی، اداره امور عمومی)

اداره کل نمایندگی‌های فرهنگی در خارج (شامل: اداره امور نمایندگی‌های فرهنگی در کشورهای آسیایی و ترکیه، اداره امور نمایندگی‌های فرهنگی در کشورهای عربی و آفریقایی، اداره امور نمایندگی‌های فرهنگی در کشورهای اروپا و آمریکا، اداره امور عمومی)

معاون امور سینمایی

اداره کل همکاری‌های سمعی و بصری (شامل: اداره بررسی‌های سمعی و بصری، اداره آموزش و راهنمایی سمعی و بصری، اداره تنظیم و اجرای برنامه‌های سمعی و بصری، اداره امور فنی، اداره امور عمومی)

اداره کل نظارت و نمایش فیلم (شامل: اداره تشویق و ارشاد تولیدکنندگان فیلم، اداره امور سینماها و نمایش و پخش فیلم، دبیرخانه)

اداره کل تحقیقات و روابط سینمایی (شامل: اداره روابط سینمایی و تجارت فیلم، اداره امور جشنواره‌ها، اداره تحقیقات سینمایی، دبیرخانه)
اداره کل تولید فیلم، عکس و اسلاید (شامل: اداره تولید فیلم، اداره تولید عکس و اسلاید، اداره امور فنی، اداره لابراتور، اداره امور عمومی)

معاون پژوهشی و حفظ میراث فرهنگی

اداره کل موزه‌ها (شامل: قسمت خدمات فنی موزه‌ها و نمایشگاه‌ها، اداره موزه‌ها، اداره آموزش و انتشارات، اداره امور عمومی، موزه هنرهای تزیینی، موزه مردم‌شناسی)
اداره کل حفاظت آثار باستانی و بناهای تاریخی ایران (شامل: اداره امور نگهداری و حفاظت آثار باستانی و بناهای تاریخی، اداره ثبت و معرفی آثار باستانی و بناهای تاریخی، اداره بازرسی و امور حقوقی و حفاظت بین‌المللی اموال فرهنگی، اداره نظارت و حفاظت فنی، اداره بررسی و شناسایی آثار و بناهای تاریخی، اداره امور عمومی)
مرکز باستان‌شناسی ایران (شامل: گنجینه ذخایر باستانی و تاریخی، قسمت پژوهش در متون و آثار مدون، قسمت بررسی و شناخت محوطه‌های باستانی و تاریخی، قسمت کاوش، آزمایشگاه پژوهش‌های باستان‌شناسی و مرمت آثار هنری، گنجینه اسناد و مدارک باستان‌شناسی، کتابخانه باستان‌شناسی و تاریخ هنر، قسمت بررسی بناهای تاریخی و باستانی، قسمت انتشارات آموزش همگانی، اداره امور عمومی)
مرکز مردم‌شناسی ایران (شامل: قسمت تحقیقات شهری، قسمت تحقیقات روستایی، قسمت تحقیقات ایلی و عشایری، قسمت بررسی متون مدون، قسمت انتشارات، قسمت مطالعات انسان‌شناسی، اداره اسناد و مدارک و مراجع، اداره امور عمومی)

موزه ایران باستان

مجموعه شهید آریا مهر

موزه سلسله پهلوی (کاخ مرمر)

معاون طرح‌ها و بررسی‌ها

دفتر تشکیلات و روش‌ها (شامل: اداره تشکیلات و روش‌ها، اداره طبقه‌بندی مشاغل، اداره آموزش

ضمن خدمت)

دفتر طرح و بودجه (شامل: قسمت آموزش اختصاصی، قسمت پژوهش و احیای میراث فرهنگی، قسمت گسترش فرهنگ، قسمت آموزش فرهنگی و هنری، قسمت روابط فرهنگی و رایزنی‌ها، قسمت تسهیلات برای آفرینش هنری، قسمت تحقیقات و بررسی و ساختمان و خدمات)

دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی فرهنگی

قسمت آمادگی ملی و بسیج غیرنظامی

معاون اداری و مالی

اداره کل امور اداری (شامل: اداره کارپردازی، اداره خدمات، اداره نقلیه، دبیرخانه)

اداره کل کارگزینی و رفاه کارکنان (شامل: اداره امور استخدامی، اداره انتصابات و ترفیعات و مزایا و مرخصی، اداره بازنشستگی و آمار، اداره رفاه کارکنان و تعاون، دبیرخانه)

ذی‌حسابی (شامل: اداره اعتبارات و تعهدات، اداره دریافت و پرداخت، اداره رسیدگی و تنظیم حساب‌ها، اداره اموال، دبیرخانه)

دفتر اطلاعات و روابط عمومی

دفتر نظارت و پیگیری امور استان‌ها

دفتر امور ساختمانی

ذی‌حسابی طرح‌های سرمایه‌گذاری ثابت

معاون پارلمانی

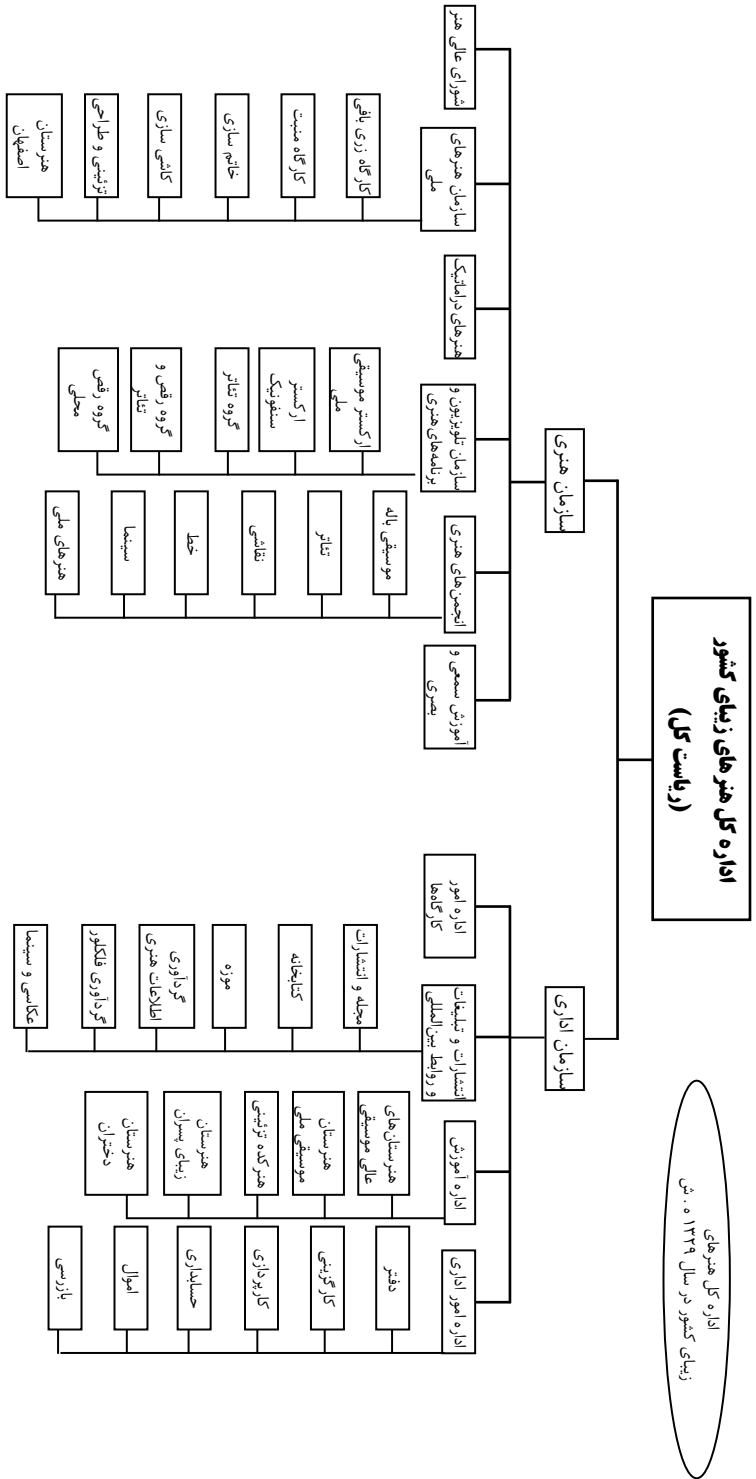
دفتر امور حقوقی و پارلمانی

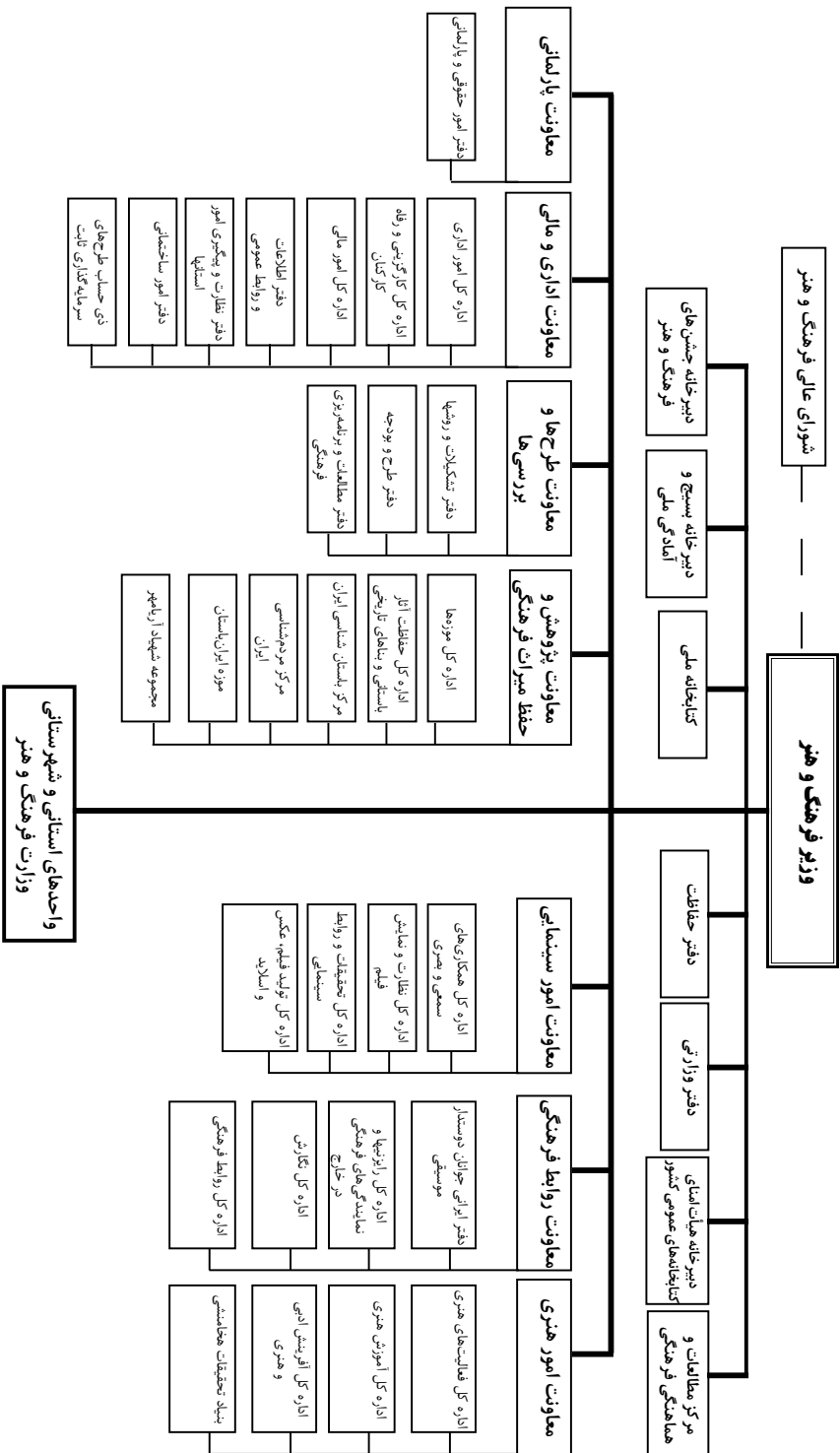
با کمی تأمل و مقایسه بین نمودار سازمانی وزارت فرهنگ و هنر در سال‌های ۱۳۴۳ و ۱۳۵۷ هـ ش می‌توان تغییرات در سطح عناوین و جابجایی واحدهای سازمانی را صرف نظر از تغییرات در اداره، قسمت و بخش به شرح زیر بیان نمود:

- انتزاع مرکز مطالعات و هماهنگی فرهنگی از واحدهای ستادی زیر نظر وزیر و الحاق به شورای عالی فرهنگ و هنر

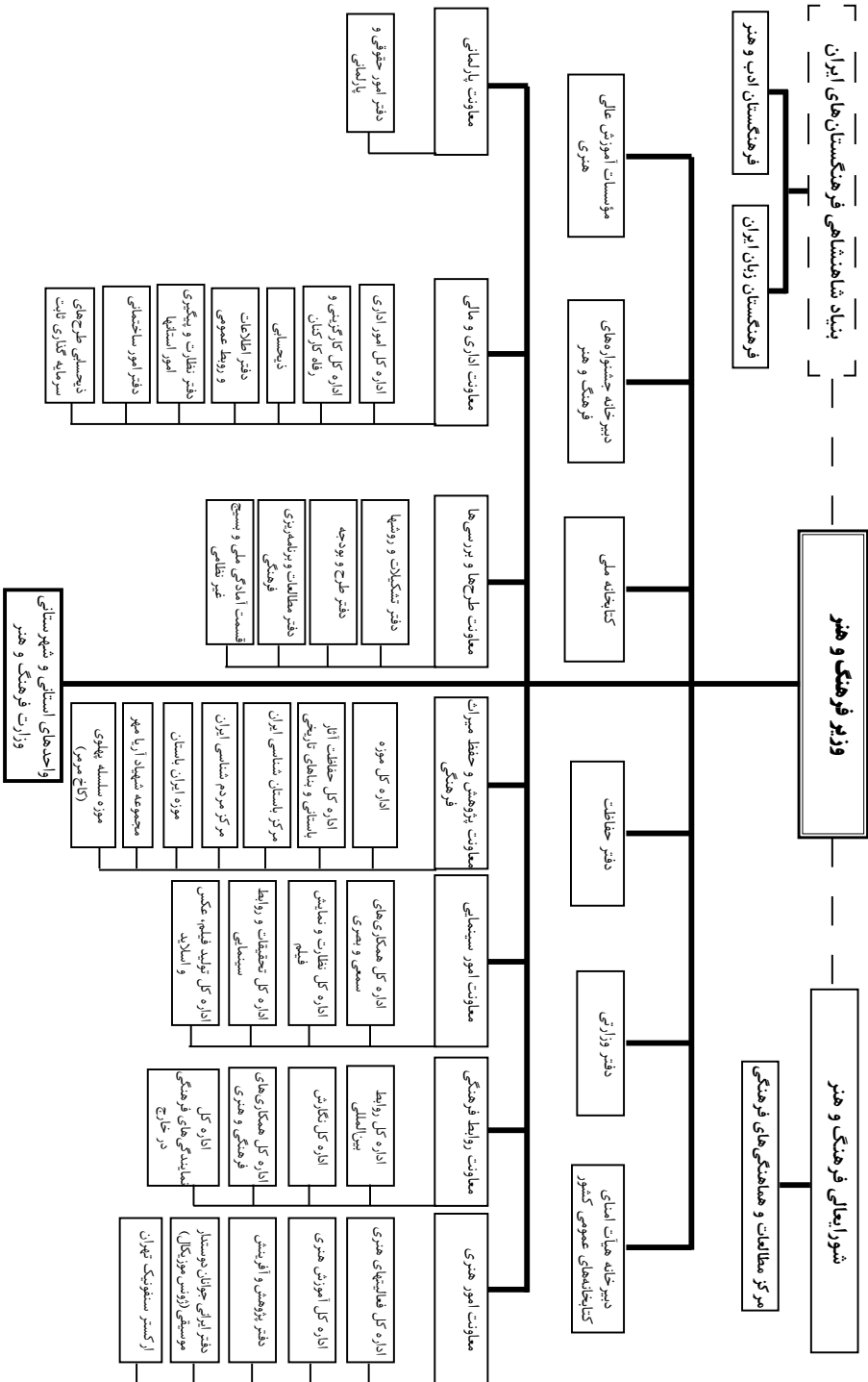
- انتزاع دبیرخانه بسیج و آمادگی ملی از واحدهای ستادی زیر نظر وزیر و الحاق به معاونت طرح‌ها

- و بررسی‌ها با عنوان قسمت آمادگی ملی و بسیج غیرنظامی
- ایجاد بنیاد شاهنشاهی فرهنگستان‌های ایران زیر نظر وزیر جهت اداره نمودن فرهنگستان زبان ایران و فرهنگستان ادب و هنر
- تغییر عنوان اداره کل آفرینش ادبی و هنری معاونت امور هنری به دفتر پژوهش و آفرینش
- انتزاع دفتر ایرانی جوانان دوستدار موسیقی از معاونت روابط فرهنگی و الحاق آن به معاونت امور هنری با همان عنوان
- ایجاد واحد ارکستر سنفونیک تهران زیر نظر معاونت امور هنری
- ایجاد اداره کل روابط بین‌المللی زیر نظر معاونت روابط فرهنگی
- حذف کلمه رایزنی‌ها از عنوان اداره کل رایزنی‌ها و نمایندگی‌های فرهنگی در خارج معاونت روابط فرهنگی
- تغییر عنوان اداره کل روابط فرهنگی به اداره کل همکاری‌های فرهنگی و هنری در معاونت روابط فرهنگی
- ایجاد موزه سلسله پهلوی (کاخ مرمر) در معاونت پژوهش و حفظ میراث فرهنگی
- تغییر عنوان اداره کل امور مالی به ذی‌حسابی در معاونت اداری و مالی
- از آنجاییکه سابقه تشکیل وزارت ارشاد ملی و سپس ارشاد اسلامی و نهایتاً فرهنگ و ارشاد اسلامی پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی به تغییر و تحولات عمده در سطح وزارتخانه‌های فرهنگ و هنر (توضیح داده شد) و اطلاعات و جهانگردی بر می‌گردد بنابراین قبل از شروع بخش بعدی که تحولات ساختاری بعد از انقلاب اسلامی را بیان می‌دارد و در قالب فصل پنجم ابتدا پیشینه ساختاری وزارت اطلاعات و جهانگردی را مرور می‌نماییم.

نمودار سازمانی وزارت فرهنگ و هنر در شهریور ماه ۱۳۵۷ ه. ش (۳۲۳۴ پست سازمانی در مرکز)

فصل پنجم

ساختار سازمانی وزارت اطلاعات و جهانگردی

از آغاز تا انقلاب اسلامی

اداره کل انتشارات و تبلیغات در سال ۱۳۲۲ هـ ش

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۱ تیر ۱۳۲۲ هـ ش اساسنامه اداره کل انتشارات و تبلیغات را تصویب نمودند؛ براساس اساسنامه مصوب وظایف این اداره کل بدین شرح است:

الف - برای تبلیغ در داخل کشور

- ۱- آشناکردن اهالی وظایف مدنی و تشویق آنان به سعی و عمل
- ۲- تقویت حس میهن پرستی و دیانت و احترام به شعائر ملی و مبانی عالییه قانونی
- ۳- تهذیب اخلاق عمومی و برانگیختن عواطف انسانیت و حس همکاری و تعاون در جامعه
- ۴- دادن دستورهای کافی برای تربیت بدنی و اخلاقی کودکان و پرورش آنان در خاتمه
- ۵- تشویق خانواده‌ها به آموختن اصول خانه‌داری و طرز طبخ و دوزندگی و بافندگی و کارهای دستی
- ۶- آگاه کردن مردم به اصول بهداشت و آموختن ورزش‌های بهداشتی و توجه دادن آنان به بیماری‌های واگیر و عواقب آن و نشان دادن طرز معالجه پیش از دیدن پزشک
- ۷- مبارزه با عادت‌های مضر مانند تریاک و الکل و امثال آنها
- ۸- مطلع ساختن مردم از کشفیات جدید علمی که در زندگی عمومی مؤثر است.

- ۹- دادن دستورهای مفید و عملی کشاورزی به هریک از نواحی کشور مطابق مقتضیات آب و هوا و وسایل موجود در هر ناحیه و همچنین آموختن طرز استفاده از باغچه‌ها برای کاشتنی‌های مفید
- ۱۰- تعلیم املاء و انشاء زبان فارسی مطابق دستور فرهنگستان و بیدار کردن ذوق ادبی به وسیله قطعات نظمی و نثری گویندگان بزرگ
- ۱۱- شناساندن اشخاص بزرگ علمی و ادبی و سیاسی ایران و کشورهای دیگر
- ۱۲- گوشزد نمودن تاریخ ایران و علل وقوع و پیش آمدهای مهم و نتایج آنها
- ۱۳- شناساندن بناهای تاریخی ایران و جهان
- ۱۴- توصیف منابع ثروت ایران
- ۱۵- تشریح وضع اقتصادی حاضر ایران و سایر کشورها و دادن نرخ بورس
- ۱۶- مطلع ساختن اهالی از وقایع مهم کشور و مذاکرات عمده مجلس شورای ملی و بحث در قوانین موضوع و تهیه زمینه‌های مساعد برای لوایح قانونی
- ۱۷- واقف ساختن اهالی از تصمیمات و عملیات وزارتخانه‌ها و کوشش در پیشرفت سیاست دولت و نفوذ احکام و مقررات دولتی و حسن جریان قوانین
- ۱۸- دادن خبرهای مهم کشور و جهان

ب - برای تبلیغ در خارج از کشور

- ۱- نشر اخبار کشور
- ۲- ذکر وقایع عمده تاریخی که مبتنی بر شرح مفاخر ایران باشد
- ۳- شناساندن بزرگان علمی و ادبی و سیاسی ایران
- ۴- اثبات مقامی که ایران در ساختمان تمدن و فرهنگ بشر دارد
- ۵- نمو و رشد و حس شدیدی که در اهالی ایران برای ترقی به وجود آمده
- ۶- شرح دادن آرمان‌های ملی ایران
- ۷- تذکر دادن مساعدت‌هایی که ایران از کشورهای دیگر انتظار دارد و کمک‌هایی که خود می‌تواند به کشورهای دیگر بدهد

۸- تهیه وسایل تبلیغ در کشورهای خارجه

این وظایف به وسیله رادیو و نشریات و تئاتر و سینما و موسیقی انجام می‌پذیرفته است

وزارت اطلاعات در سال ۱۳۴۲ ه ش

در مورخ بیست و هفتم اسفند ماه ۱۳۴۲ ه ش وزارت اطلاعات با تصویب مجلس شورای ملی تأسیس گردیده و مجموع وظایف و اختیارات اداره کل انتشارات و تبلیغات به این وزارت واگذار می‌شود و سه ماه پس از تصویب این قانون، کلیه وظایف مرتبط سایر وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در قانون مطبوعات (به استثنای وظایف مراجع قضایی) نیز به این وزارت محول می‌گردد.

هدف

۱- شناساندن تمدن و فرهنگ کشور و هدایت افکار عمومی و تمرکز کلیه امور و وسایل تبلیغاتی و انتشاراتی

وظایف اساسی

- ۱- تهیه و اجرای برنامه‌های انتشاراتی و تبلیغاتی دولت در داخل و خارج از کشور
- ۲- نظارت در امور مربوط به فیلم و سینما و نمایش
- ۳- اجرای قانون مطبوعات
- ۴- هدایت افکار عمومی و ترویج و تحکیم مبانی دینی و معنوی
- ۵- اداره امور مربوط به توزیع آگهی‌های دولتی
- ۶- تهیه و توزیع فیلم‌های مستند خبری

عناوین واحدهای زیر مجموعه

عناوین واحدهای زیر مجموعه وزارت اطلاعات در قالب تشکیلات تفصیلی آبان ماده ۱۳۵۱ ه ش به شرح زیر می‌باشد^۱، همچنین نمودار سازمانی این وزارت در انتهای فصل قابل مشاهده می‌باشد.

۱. مجموعه پست‌های سازمانی وزارت اطلاعات (حوزه مرکزی).

الف - حوزه وزارت

اداره کل دفتر وزارتی (شامل: اداره حفاظت، اداره تشریفات، اداره دبیرخانه)

دفتر نظارت و پیگیری

دفتر بررسی‌های ویژه

ب - حوزه معاونت فنی و طرح و بررسی‌ها

خبرگزاری پارس

اداره کل فنی و طرح و برنامه (شامل: اداره طرح‌های جامع، اداره برنامه‌ها، اداره آمار، اداره فنی،

اداره نظارت بر اجرای طرح‌ها)

مرکز مدارک و اسناد (شامل: اداره جمع‌آوری مدارک و اسناد، اداره تمرکز مدارک و اسناد، کتابخانه)

اداره کل بودجه و تشکیلات (شامل: اداره تشکیلات و روش‌ها، اداره بودجه)

دفتر بررسی‌ها و تحقیقات اجتماعی

ج - حوزه معاونت روابط عمومی

اداره کل مطبوعات (شامل: اداره امور امتیازات، اداره امور اعلانات، اداره بررسی مطبوعات داخلی،

اداره آگهی‌های جراید، اداره خدمات مطبوعاتی)

اداره کل روابط عمومی سازمان‌ها (شامل: اداره هماهنگی روابط عمومی مؤسسات دولتی، اداره

اجرای طرح‌ها، اداره توزیع نشریات)

اداره کل تبلیغات و روابط خارجی (شامل: اداره همکاری‌های مطبوعاتی، اداره امور خبرنگاران

خارجی، اداره امور معاهدات و قراردادهای و آرشیو، اداره تبلیغات خارجی)

اداره کل انتشارات (شامل: اداره نشریات و کتب فارسی، اداره نشریات و کتب به زبان خارجی،

اداره ترجمه)

د - حوزه معاونت اداری و مالی

اداره کل امور مالی (شامل: اداره درآمد و هزینه، اداره اعتبارات، اداره رسیدگی و تنظیم حساب‌ها،

اداره اموال)

اداره کل امور اداری (شامل: اداره کارگزینی، اداره کارپردازی، اداره رفاه، اداره خدمات)

اداره کل آموزش (شامل: اداره آموزش اداری، اداره آموزش فنی)

ه- حوزه معاونت پارلمانی

دفتر حقوقی و امور پارلمانی

سازمان جلب سیاحان در سال ۱۳۴۳ ه ش

سازمان جلب سیاحان به موجب مصوبه شماره ۷۵۴ مورخ ۱۳۴۳/۱/۱۸ ه ش هیأت وزیران و

تصویب مجلسین سنا و شورای ملی در تاریخ ۱۳۴۴/۳/۱۰ ه ش تشکیل گردیده است.

هدف

۱- معرفی بیشتر کشور شاهنشاهی و آشنا ساختن سایر ملل به خصوصیات ملی و آثار تاریخی و

تمدن ایران

۲- ترغیب جهانگردان و ایرانیان به مشاهده آثار باستانی و مناظر طبیعی کشور

۳- ایجاد تسهیلات لازم در مسافرت آنها

۴- تمرکز و هماهنگی کامل در امور مربوط به سیاحت

وظایف

وظایف سازمان جلب سیاحان به موجب ماده یک اساسنامه آن، که به استناد ماده چهار قانون

سازمان مذکور در تاریخ ۲۱ اردیبهشت ۱۳۴۵ ه ش به تصویب کمیسیون مشترک مجلسین رسیده

است به شرح زیر می‌باشد:

۱- ایجاد و احیاء یا اصلاح تأسیسات جهانگردی با استفاده از اعتبارات مربوطه از طریق سرمایه‌گذاری

و اقدام در اعطای وام به سرمایه‌گذاران خصوصی و شهرداری‌ها و فراهم نمودن تسهیلات

سرمایه‌گذاری یا مشارکت در سرمایه‌گذاری

۲- فراهم نمودن تسهیلات لازم برای سیاحان خارجی و داخلی از طریق ایجاد دفاتر اطلاعات و راهنمایی و همکاری با وزارتخانه‌ها و مؤسسات مربوطه به منظور ایجاد تسهیلات مربوط به روایید، تشریفات گمرکی، تبدیل ارز، ارتباطات و مخابرات، مسافرت و بازدید از آثار تاریخی و هنری و امثال آن

۳- نظارت در تأسیس و اداره مهمانخانه‌ها و مهمانسراها و درجه‌بندی آنها با همکاری سایر سازمان‌های مربوطه

۴- تنظیم مقررات مربوط به مؤسسات سیاحتی و نظارت بر فعالیت آنها

۵- فراهم نمودن موجبات آموزش و آمادگی افراد برای پذیرایی و راهنمایی سیاحان و تنظیم مقررات مربوط به راهنمایان جهانگردی و نظارت بر فعالیت آنان

۶- اقدام به تبلیغ و ترغیب خارجیان به مسافرت به ایران و تشویق ایرانیان به سیاحت در داخل کشور

۷- تهیه موجبات استفاده کامل از مناظر و منابعی که موجب جلب سیاحان می‌گردد

۸- تصدی و اداره نمودن تأسیساتی که در اختیار سازمان جلب سیاحان قرار می‌گردد؛ در مواقع ضروری

۹- اقدام در فراهم نمودن وسایل بیمه و سائط نقلیه از نظر حوادث شخص ثالث

۱۰- جمع‌آوری اطلاعات مربوط به نظرات سیاحان و مسافرانی که به ایران مسافرت می‌نمایند

سازمان وظایف واحدهای سازمان جلب سیاحان براساس تشکیلات تفصیلی اردیبهشت ماه ۱۳۴۸ هـ ش بدین شرح است: معاون سازمان، حوزه سرپرستی، دفتر اطلاعات و روابط عمومی، دفتر امور بین‌المللی، اداره حسابداری، مرکز آموزش خدمات جهانگردی، مدیریت مطالعات و برنامه‌ها، مدیریت تأسیسات جهانگردی، دفتر فنی، مدیریت امور اداری، مدیریت تسهیلات جهانگردی، مدیریت انتشارات و تبلیغات جهانگردی، شعب سازمان در داخل کشور (شعب درجه ۱ شامل اصفهان، شیراز، تبریز، مشهد، اهواز و ساری هر شعبه با ۱۶ پست سازمانی و شعب درجه ۲ شامل زاهدان، رشت، رضائیه، کرمانشاه، بندرعباس و کرمان هر شعبه با ۸ پست سازمانی و همچنین نمایندگی‌های مرزی)، نمایندگی‌های سازمان در خارج از کشور در اروپا و آمریکا. هر کدام از ۸ پست سازمانی (نمودار سازمانی این سازمان براساس تشکیلات تفصیلی مذکور در انتهای این فصل آمده است).^۱

۱. مجموعه پست‌های سازمانی سازمان جلب سیاحان (حوزه مرکزی و واحدهای خارج از مرکز).

وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال ۱۳۵۳ هـ ش

با ادغام سازمان جلب سیاحان در وزارت اطلاعات، این وزارت به وزارت اطلاعات و جهانگردی تغییر عنوان یافته، فارغ از اهداف و وظایف پیشین وزارت اطلاعات، امور مربوط به سازمان جلب سیاحان نیز به نحو وسیعتری به این وزارت جدید محول می‌گردد. براساس قانون تأسیس وزارت اطلاعات و جهانگردی مصوب ۲۶ خرداد ماه ۱۳۵۳ هـ ش مجلس شورای ملی و مصوب سوم تیر ۱۳۵۳ هـ ش مجلس سنا، اهداف و شرح وظایف این وزارت بدین شرح است: (نمودار سازمانی وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال ۱۳۵۳ هـ ش در انتهای این فصل تصویر شده است)

هدف

نظارت و هدایت امور مربوط به وسایل ارتباطات جمعی در جهت تأمین مصالح ملی و شناساندن بیشتر پیشرفت‌ها و تحولات و تمدن کشور به جهانیان و اشاعه و تحکیم مبانی ارزش‌های ملی در شئون سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و بالابردن سطح دانش و بینش عمومی و آماده‌سازی جامعه ایرانی برای قبول مسئولیت‌های فردی و جمعی بیشتر و نیز توسعه صنعت جهانگردی

وظایف اساسی

- ۱- ایجاد انگیزه‌ها، گرایش‌های لازم در مردم برای پذیرفتن روش‌های جدید و مشارکت در برنامه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور
- ۲- تهیه و اجرای برنامه‌های انتشاراتی و آگاه‌سازی مردم کشور از رویدادهای ایران و جهان در سطح ملی و پخش و نشر و انعکاس اخبار و پیشرفت‌های ایران در سطح بین‌المللی
- ۳- مطالعه درباره نحوه استفاده از وسایل ارتباط جمعی به منظور تبادل اطلاعات افکار و فرهنگ در سطوح ملی و جهانی با همکاری سایر وزارتخانه‌ها و مؤسسات مربوط
- ۴- اشاعه و شناساندن تمدن و فرهنگ ملی به مردم کشور و جهانیان از طریق وسایل ارتباط جمعی با همکاری وزارت فرهنگ و هنر
- ۵- تمرکز اخبار و اطلاعات مربوط به پیشرفت برنامه‌ها و فعالیت‌های وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی به منظور پخش و نشر در وسایل ارتباط جمعی و تصویب و نظارت بر اجرای برنامه‌های انتشاراتی و اطلاعاتی آنها

۶- اجرای قانون مطبوعات

۷- تقویت و بالابردن سطح مطبوعات و صنعت نشر به صورتی که نقش آگاه‌کننده و فرهنگی خود را انجام دهد

۸- اجازه تأسیس و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانون‌های آگهی و تبلیغاتی، چاپخانه‌ها و مؤسسات تکثیر و گراورسازی‌ها و نظارت بر کیفیت و صحیح بودن محتوای آگهی‌ها

۹- اجازه تأسیس مؤسسات خبری و نمایندگی خبرگزاری‌ها و کانون‌های آگهی خارجی در ایران

۱۰- همکاری با وزارت فرهنگ و هنر در نظارت بر امور مربوط به سینما و فیلم و نمایش

۱۱- تهیه و تدوین و توزیع فیلم‌های مستند خبری

۱۲- تمرکز و توزیع و نشر آگهی و رپرتاژهای^۱ وزارتخانه‌ها و شهرداری‌ها و سازمان‌ها و بانک‌ها و مؤسسات نیمه دولتی و شرکت‌هایی که اکثریت سهام آنها متعلق به دولت است در داخل و خارج کشور. همچنین بررسی و تأیید وجوهی که براساس تبصره بند ۳ ماده واحده راجع به اصلاح آیین‌نامه نصاب هزینه‌های قابل قبول مصوب ۱۳۵۱/۸/۲۹ ه. ش کمیسیون دارایی

مجلس شورای ملی به مصرف مطبوعات رسیده است

۱۳- سنجش میزان آگاهی و نظرات عمومی مردم نسبت به برنامه‌ها و مسایل جاری مملکت

۱۴- تحقیق درباره اثرات وسایل ارتباط جمعی و سنجش میزان تأثیر گفتار، تصویر و متون چاپ شده در افکار عمومی

۱۵- برنامه‌ریزی، ایجاد و اصلاح یا تکمیل تأسیسات پذیرایی، اقامتی و تفریحی عمومی کشور و مجتمع‌های جهانگردی از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم یا اعطای وام به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی یا مشارکت با آنها یا با سازمان‌های دولتی و شهرداری‌ها و صدور اجازه، نظارت در تأسیس و اداره و درجه‌بندی این قبیل تأسیسات با همکاری سازمان‌های مربوط

۱۶- تهیه آیین‌نامه و تنظیم ضوابط ناظر بر تأسیس و فعالیت کلیه خدمات پیوسته و وابسته به صنعت جهانگردی

۱۷- تأسیس و اداره مؤسسات آموزشی لازم به منظور آموزش افراد مجرب در رشته‌های مختلف اطلاعات و صنعت جهانگردی حسب مورد با همکاری وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مربوط

۱۸- عضویت در سازمان‌های جهانگردی و خبری بین‌المللی و منطقه‌ای و شرکت در کنفرانس‌ها و مجامع بین‌المللی مربوط

۱۹- برگزاری مراسم جشنواره‌های خاص و ترتیب دادن نمایشگاه‌های عکس و تصویر در داخل و خارج کشور به منظور عرضه اطلاعات و نمایش پیشرفت‌ها و جاذبه‌های توریستی کشور

۲۰- ایجاد ادارات و دفاتر اطلاعات و جهانگردی در داخل و خارج کشور به منظور شناساندن پیشرفت‌های کشور و تشویق جهانگردان به مشاهده آثار باستانی و جاذبه‌های توریستی ایران و فراهم کردن تسهیلات لازم در امور مربوط به جهانگردی

۲۱- صدور اجازه تأسیس و نظارت بر نحوه فعالیت مؤسسات جهانگردی و سایر مؤسسات خصوصی که در امور مربوط به صنعت جهانگردی فعالیت دارند با همکاری سازمان‌های مربوط

۲۲- گردآوری و طبقه‌بندی کلیه اطلاعات، اخبار، تصاویر، فیلم، کتاب و سایر انتشارات مربوط به ایران به منظور تشکیل مرکز اطلاعات و اسناد و ماشینی کردن خدمات این مرکز برای تهیه و نشر پخش مجموعه‌های آماری و اطلاعاتی مستند و انواع انتشارات جهانگردی

سازمان وظایف معاونت‌های وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال ۱۳۵۳ ه. ش

ضمن دعوت به مشاهده نمودار سازمانی وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال ۱۳۵۳ ه. ش به منظور ارایه تصویر روشن‌تری از آن، هدف و شرح وظایف و واحدهای زیر مجموعه وزیر و هر یک از معاونت‌های تابعه وزارت مذکور به طور خلاصه ارایه می‌گردد^۱:

دفتر بررسی‌های ویژه

هدف

بررسی اوضاع اقتصادی، سیاسی، اجتماعی کشورها و تهیه طرح‌های لازم

وظایف

۱- جمع‌آوری اخبار و اطلاعات و اسناد و مدارک لازم درباره کشورهای مختلف

۱. هدف، وظایف و تشکیلات وزارت اطلاعات و جهانگردی (حوزه مرکزی) در سال ۱۳۵۳ ه. ش.

- ۲- بررسی اطلاعات و اسناد و مدارک جمع‌آوری شده هر کشور در زمینه امور اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و غیره
 - ۳- تمرکز و تلفیق اطلاعات و اسناد جمع‌آوری شده
- تهیه طرح‌های مورد نیاز و پیشنهاد آنها به مراجع ذی‌صلاحیت از طریق وزیر اطلاعات و جهانگردی

دبیرخانه بسیج و آمادگی ملی

هدف

مداومت کار وزارت اطلاعات و جهانگردی، شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه و وابسته در داخل و خارج کشور در زمان اضطرار

وظایف

- ۱- تهیه و تنظیم طرح‌های آمادگی وزارت اطلاعات و جهانگردی و بسیج غیرنظامی از طریق هدایت افکار عمومی زمان اضطرار
- ۲- بسط و توسعه توانایی وزارتخانه و سازمان‌های تابعه و مؤسسات وابسته تا سرحد امکان به منظور رسیدن به هدف‌های آمادگی ملی در زمان اضطرار
- ۳- بهره‌برداری کامل از آمار و اطلاعات (بخش دولتی و بخش خصوصی) و امکانات اطلاعاتی، انتشاراتی و صنعت جهانگردی به نفع بسیج ملی با همکاری واحدهای اداری، مطبوعاتی، انتشاراتی و جهانگردی
- ۴- انجام تمرینات آمادگی ملی و بسیج وزارت اطلاعات و جهانگردی در فواصل زمانی مناسب با همکاری دفتر بررسی‌های ویژه، دفتر حفاظت، اداره کل هماهنگی اطلاعات و انتشارات و روابط عمومی دولتی و اداره کل تدارکات و خدمات
- ۵- آموزش پرسنل و ایجاد کارآیی بیشتر کارمندان در اجرای طرح‌های بسیج و اقدام جهت پی بردن به معایب و نارسایی‌ها با همکاری اداره کل آموزش و دفتر نظارت و پیگیری و ارزشیابی
- ۶- ارتباط با مراکز اطلاعات و جهانگردی داخل و خارج کشور و خانه‌های ایران به منظور هماهنگی

- در کسب اطلاعات مناسب با وضع بحرانی و اضطراری با همکاری واحدهای ذی ربط
- ۷- تهیه پرسشنامه‌های مربوط به روش جانشینی برای پست‌های حساس و تخصصی و مراقبت در تغییرات پرسنلی مقامات حساس و افراد فنی
- ۸- تهیه و تدوین لوایح به منظور تحصیل مجوز قانونی و اختیارات لازم وزیر اطلاعات و جهانگردی و به هنگام اضطرار با همکاری دفتر حقوقی و امور پارلمانی

معاونت پارلمانی

هدف

حفظ حقوق وزارت اطلاعات و جهانگردی در مراجع قانونی و معرفی تمدن و پیشرفت‌های کشور و حفظ شئون ملی در مقابل میهمانان خارجی

وظایف

- ۱- انعکاس اخبار مجلسین در وسایل ارتباط جمعی طبق سیاست دولت
- ۲- ایجاد حسن ارتباط با نمایندگان مجلسین
- ۳- تهیه قوانین و اساسنامه‌ها
- ۴- بررسی لوایح

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل تشریفات (شامل: اداره تشریفات، اداره تدارکات)^۱

دفتر حقوقی و امور پارلمانی

معاونت اداری و مالی

هدف

بالا بردن سطح کارایی و کمک در تسریع جریان کارها از طریق تأمین و تجهیز نیروی

۱. اداره ادارات کل و دفاتر معاونتها بنابر تشکیلات تفصیلی سال ۱۳۵۵ ه. ش وزارت اطلاعات و جهانگردی استخراج شده است.

انسانی ماهر مورد نیاز و حداکثر بهره‌برداری از مصرف اعتبارات و اجرای صحیح قوانین استخدامی و مالی

وظایف

- ۱- تأمین و تجهیز و جذب نیروی انسانی ماهر مورد نیاز و بهبود امور اداری
- ۲- حداکثر بهره‌برداری از مصرف اعتبارات و بودجه وزارتخانه با رعایت صرفه و صلاح
- ۳- تجهیز و تدارک ساختمان‌ها و برقراری نظم
- ۴- نظارت در اجرای صحیح قوانین استخدامی و مالی

واحدهای زیر مجموعه

- اداره کل امور اداری (شامل: اداره کارگزینی، اداره رفاه، اداره آمار پرسنلی)
- اداره کل امور مالی (شامل: اداره درآمد و هزینه، اداره اعتبارات و تعهدات، دفتر داری و تنظیم حساب‌ها، اداره اموال)
- دفتر حفاظت
- اداره کل تدارکات و خدمات (شامل: اداره کارپردازی، اداره انبارها، اداره خدمات، اداره نقلیه)
- اداره کل دفتر وزارتی (شامل: اداره دبیرخانه، اداره نامه رسانی، اداره توزیع نشریات)

معاونت مطبوعاتی

هدف

روشن کردن اذهان عمومی پیرامون شناسایی ایران در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و همچنین شناساندن تمدن و فرهنگ ایران به جهانیان از طریق مطبوعات داخلی و خارجی

وظایف

- ۱- نظارت بر اجرای قانون مطبوعات
- ۲- ایجاد تسهیلات خبرنگاران و نمایندگان خبرگزاری خارجی مقیم تهران

۳- ایجاد هماهنگی بین واحدهای روابط عمومی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی و همکاری در انعکاس فعالیت‌های آنان از طریق تهیه طرح‌های انتشاراتی

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل مطبوعات داخلی (شامل: اداره امور امتیازات، اداره آگهی‌های دولتی، اداره همکاری‌های مطبوعات داخلی، اداره امور چاپ و گراور، اداره خدمات مطبوعاتی داخلی، اداره آگهی‌های بخش خصوصی)

اداره کل مطبوعات خارجی (شامل: اداره پژوهش‌های مطبوعاتی، اداره بررسی مطبوعات خارجی، اداره خدمات مطبوعات خارجی، اداره امور نمایندگان وسایل ارتباط جمعی)

اداره کل انتشارات (شامل: اداره نشریات داخلی، اداره نشریات خارجی، اداره چاپ نشریات، اداره امور طراحی)

اداره کل هماهنگی اطلاعات و انتشارات و روابط عمومی دولتی (شامل: اداره تهیه طرح‌ها و برنامه‌های انتشاراتی، اداره امور شوراهای انتشاراتی، اداره هماهنگی اطلاعات و انتشارات دولتی، اداره اجرای طرح‌ها و برنامه‌های انتشاراتی)

معاونت روابط عمومی و ارتباطات بین‌المللی

هدف

بالا بردن سطح صنعت جهانگردی و اشاعه فرهنگ و تمدن ملی از طریق ایجاد ارتباط با سازمان‌های داخلی و خارجی ذی‌ربط و ایجاد نمایشگاه‌ها و نمایش فیلم و اسلاید از پیشرفت‌های مملکتی

وظایف

۱- ایجاد ارتباط و همکاری با سازمان‌های ذی‌ربط داخلی و سایر ممالک به منظور بالا بردن سطح صنعت جهانگردی

۲- ایجاد نمایشگاه‌ها و نمایش فیلم و اسلاید از پیشرفت‌های مملکتی به منظور شناساندن و اشاعه فرهنگ و تمدن ملی

۳- ارایه خط‌مشی جهت بهبود خدمات هتلداری و بالابردن سطح کارایی آن

واحدهای زیر مجموعه

دفتر ارتباطات بین‌المللی

اداره کل امور نمایندگی‌ها و شعب خارجی (شامل: اداره هماهنگی و ارتباطات، اداره آمار و اطلاعات، اداره امور عمومی)

اداره کل سمعی و بصری و نمایشگاه‌ها (شامل: اداره نگارش، اداره طراحی و چاپ، اداره امور نمایشگاه‌ها، اداره تهیه عکس و اسلاید و فیلم، اداره برنامه‌های سمعی و بصری)

اداره کل تسهیلات و نظارت بر خدمات جهانگردی (شامل: اداره تأسیسات اقامتی و پذیرایی، اداره امور آژانس‌های جهانگردی، اداره تسهیلات جهانگردی، اداره امور راهنمایان جهانگردی)

معاونت طرح و برنامه

هدف

بالابردن سطح کارایی کارکنان از طریق آموزش و سازماندهی و بهره‌گیری از نیروی انسانی کارآمد و همچنین بالابردن سطح آموزش خدمات هتل‌داری و تأسیسات پذیرایی

وظایف

- ۱- برنامه‌ریزی و نظارت بر اجرای صحیح و به موقع برنامه‌ها و وظایف واحدهای وزارتخانه
- ۲- هماهنگ نمودن کلیه برنامه‌ها و فعالیت‌های واحدهای وزارت اطلاعات و جهانگردی و پیشبرد اهداف وزارت متبوع و کوشش در جمع‌آوری اسناد و مدارک به منظور شناساندن فرهنگ و تمدن ایران
- ۳- برنامه‌ریزی بودجه در جهت اهداف وزارت متبوع به منظور کنترل درآمد و هزینه

واحدهای زیر مجموعه

دفتر مطالعات و برنامه‌ها

اداره کل تشکیلات و بودجه (شامل: اداره تشکیلات و روش‌ها، اداره بودجه)

مرکز مدارک و اسناد (شامل: اداره جمع‌آوری مدارک، اداره تمرکز مدارک، کتابخانه، اداره بهره‌برداری مدارک، اداره مدارک مصور)
دفتر نظارت، پیگیری و ارزشیابی
مرکز آموزش خدمات جهانگردی
دفتر ارتباطات عمرانی
اداره کل آموزش (شامل: اداره مطالعات آموزشی، اداره برنامه‌ریزی آموزشی)

معاونت فنی و تأسیساتی

هدف

بالا بردن سطح صنعت جهانگردی از طریق ایجاد هتل‌ها و تأسیسات اقامتی و پذیرایی و اعطای وام

وظایف

- ۱- ارایه طرح‌های جامع تأسیساتی و ساختمانی جهت هتل‌ها و تأسیسات اقامتی و پذیرایی به منظور ایجاد رفاه هر چه بیشتر توریست‌های داخلی و خارجی
- ۲- ایجاد هماهنگی و تعیین اولویت‌های تأسیساتی و فعالیت‌های جهانگردی در سراسر کشور در چارچوب طرح‌های جامع تفصیلی و منطقه‌ای

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل تأسیسات جهانگردی (شامل: اداره اجرای طرح‌های تأسیسات جهانگردی، اداره رسیدگی به صورت وضعیت)
دفتر امور سرمایه‌گذاری‌ها
دفتر فنی
دفتر طرح‌های جامع جهانگردی
ذی‌حسابی طرح‌های عمرانی

ساختار سازمانی واحدهای خارج از مرکز (استانها)

این وزارتخانه در ۲۲ استان دارای اداره کل اطلاعات و جهانگردی بوده است. از این تعداد، ۱۲ استان دارای ساختار سازمانی درجه یک و بقیه دارای ساختار سازمانی درجه دو بوده‌اند. ساختار سازمانی درجه یک شامل چهار واحد تابعه به این شرح است: خبرگزاری پارس، اداره امور مالی و اداری، اداره مطبوعات و روابط عمومی، اداره امور جهانگردی. ساختار سازمانی درجه دو شامل خبرگزاری پارس، اداره مطبوعات و روابط عمومی، اداره امور جهانگردی می‌گردید.

استان‌های دارای ساختار درجه یک شامل: اصفهان، آذربایجان شرقی، خراسان، خوزستان، فارس، آذربایجان غربی، سیستان و بلوچستان، کردستان، کرمان، کرمانشاهان، گیلان و مازندران. استان‌های دارای ساختار درجه دو شامل: ایلام، بوشهر، چهارمحال و بختیاری، زنجان، ساحلی، لرستان، همدان، یزد، کهگیلویه و بویراحمد، سمنان. این وزارت همچنین در شهرستان‌های مرزی نیز دارای نمایندگی بوده است. وظیفه نمایندگی‌ها در دو بند بدین شرح است:

- ۱- فراهم آوردن تسهیلات و راهنمایی جهانگردان
 - ۲- جمع‌آوری اخبار و اطلاعات و آمار و تهیه و ارسال گزارش‌های لازم
- شش شهر مرزی دارای نمایندگی بدین شرح‌اند: مرز بازرگان، مرز تایباد، مرز خسروی، مرز سرو، مرز شملچه، مرز میرجاوه^۱

وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال ۱۳۵۷ ه ش

وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال ۱۳۵۳ ه ش شاهد تغییر و تحولات تشکیلاتی به صورتی نمی‌شود که موجب تغییر اساسی در اهداف و وظایف آن گردد؛ جز اینکه مجموعه شرح وظایف آن وزارتخانه که در قالب شش معاونت طراحی شده بود، در سال ۱۳۵۷ ه ش بین چهار معاونت (اطلاعاتی، جهانگردی، اداری و مالی، پارلمانی و بین‌المللی) تقسیم می‌گردد.

با توجه به عدم تغییر در هدف کلی و وظایف اساسی وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال

۱. هدف، وظایف و تشکیلات و پست‌های سازمانی وزارت اطلاعات و جهانگردی (واحدهای خارج از مرکز) در سال ۱۳۵۳ ه ش.

۱۳۵۳ هـ ش در مقایسه با این وزارت در سال ۱۳۵۷ هـ ش ضمن دعوت به مشاهده نمودار سازمانی این وزارت (مندرج در انتهای این فصل) به مروری بر وظایف واحدهای سازمانی آن می‌پردازیم:

مرکز انتشارات و نمایشگاه‌ها

هدف

شناساندن و اشاعه فرهنگ و تمدن ملی و جاذبه‌های جهانگردی و معرفی پیشرفت‌های همه جانبه کشور و جلب مشارکت مردم در این زمینه براساس برنامه‌های مصوب

وظایف

- ۱- تمرکز و انجام امور مربوط به انتشارات، نمایشگاه‌ها و تولید فیلم، عکس و اسلاید مربوط به برنامه‌های عمومی وزارت اطلاعات و جهانگردی با همکاری واحدها
- ۲- تنظیم برنامه، تهیه متن و انتشار نشریه‌های جهانگردی از قبیل کاتالوگ، بروشور، پوستر، کارت پستال و نظایر آنها با همکاری سازمان‌های مربوط
- ۳- چاپ و انتشار متونی که توسط سایر واحدهای وزارت اطلاعات و جهانگردی یا به پیشنهاد مرکز تهیه می‌شود.
- ۴- تهیه و تکثیر نوارهای صوتی مربوط به فعالیت‌های مرکز
- ۵- تهیه و تولید و تکثیر عکس، اسلاید و فیلم‌های مستند از جاذبه‌های جهانگردی و پیشرفت‌های مملکتی
- ۶- جمع‌آوری و آرشیو کردن عکس و اسلاید و فیلم‌های مستندی که توسط وزارتخانه و مؤسسات دولتی تهیه می‌شود.
- ۷- نمایش فیلم در روستاها با استفاده از واحدهای سینما سیار
- ۸- تأمین نیازمندی‌های افراد و سازمان‌ها از نظر عکس، اسلاید و فیلم در زمینه پیشرفت‌ها و جاذبه‌های جهانگردی کشور
- ۹- تهیه برنامه و تشکیل نمایشگاه‌ها در داخل و خارج از کشور
- ۱۰- همکاری با سایر سازمان‌ها در مورد تهیه و اجرای برنامه‌های انتشاراتی و نمایشگاهی

دفتر وزیر

هدف

پیگیری دستورهای وزیر به منظور ایجاد هماهنگی و تسریع در گردش کار و بالا بردن سطح کارایی واحدها

وظایف

- ۱- ارجاع دستورهای وزیر به واحدهای پیوسته و وابسته بر حسب مورد
- ۲- ابلاغ مصوبات و بخشنامه‌ها بر حسب دستور وزیر به واحدها
- ۳- پیگیری کلیه اموری که از طرف وزیر به واحدها ارجاع می‌گردد
- ۴- پیگیری اوامر دفاتر مخصوص، نخست وزیری، مصوبات شورای امنیت ملی و گزارش‌های بازرسان شاهنشاهی
- ۵- جمع‌آوری و نگهداری کلیه سوابق و مدارک مورد نیاز
- ۶- انجام امور دفتری و تهیه و تنظیم مکاتبات اداری
- ۷- نظارت بر برنامه کارکنان و کشیک‌های دفتر وزیر
- ۸- دریافت نامه‌های تهیه شده که باید بامضاء برسد
- ۹- کنترل نامه‌های رسیده از واحدها و حوزه‌های معاونت که برای امضاء وزیر آماده می‌شود.
- ۱۰- ثبت و ارجاع کلیه مکاتبات وارده و صادره وزارتخانه
- ۱۱- ترجمه نامه‌های خارجی به زبان فارسی
- ۱۲- برقراری هماهنگی بین دبیرخانه‌های حوزه‌های معاونت

دبیرخانه شوراها

هدف

بالا بردن سطح کارایی کارکنان و فعالیت واحدها در نیل به هدف‌ها از طریق کنترل و نظارت بر اجرای صحیح و به‌موقع برنامه‌ها و وظیفه‌ها و پیگیری و ارزشیابی آن

وظایف

- ۱- دریافت گزارش فعالیت‌ها و پیشرفت کار از واحدهای مختلف و تهیه و تنظیم گزارش
- ۲- نظارت و پیگیری فعالیت‌ها و برنامه‌های واحدهای مختلف وزارتخانه در مرکز و استان‌ها و ارزشیابی آن
- ۳- رسیدگی و تعیین علل و جهات مختلف پیشرفت برنامه‌ها و تهیه گزارش و تسلیم آن به مقام‌ها
- ۴- نظارت در اجرای صحیح دستورالعمل‌ها، روش‌های مصوب در واحدهای مختلف مرکز و استان‌ها و برقراری هماهنگی بین واحدهای مختلف براساس خط‌مشی تعیین شده با همکاری دفتر خدمات مدیریت
- ۵- اجرا و ابلاغ مصوبات و صورت‌جلسه‌های شورای ارزشیابی و رسیدگی به شکایت‌ها
- ۶- بررسی و اقدام در زمینه شکایت‌های رسیده و انجام پیگیری‌های لازم تا رسیدن به نتیجه نهایی
- ۷- اقدام و همکاری با واحدهای مختلف وزارتخانه در اجرای مصوبات شورای امنیت ملی و گزارش‌های بازرسی شاهنشاهی
- ۸- ارزشیابی از کلیه کارکنان وزارت اطلاعات و جهانگردی براساس ضوابط تعیین شده و تنظیم و تسلیم نتیجه آن به مقام‌های مربوط
- ۹- همکاری با واحدهای مرکز در زمینه تشکیل سمینارهای توجیهی برای بالا بردن بازده کار

معاونت اطلاعاتی

هدف

روشن کردن اذهان عمومی پیرامون شناسایی ایران در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و همچنین شناساندن تمدن فرهنگ ایران به جهانیان از طریق مطبوعات داخلی و خارجی

وظایف

- ۱- نظارت بر اجرای صحیح قانون مطبوعات
- ۲- فراهم آوردن تسهیلات جهت خبرنگاران و نمایندگان خبرگزاری خارجی مقیم تهران
- ۳- برقراری هماهنگی بین واحدهای روابط عمومی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی و همکاری در انعکاس فعالیت‌های آنان از طریق تهیه طرح‌های انتشاراتی
- ۴- تعیین و اعزام نماینده به وزارت فرهنگ و هنر جهت شرکت در جلسات بررسی فیلم‌های سینمایی

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل مطبوعات داخلی (شامل: اداره امتیازات، اداره آگهی‌های دولتی، اداره همکاری‌های مطبوعاتی، اداره امور چاپ و گراور، اداره آگهی‌های بخش خصوصی)

اداره کل مطبوعات خارجی (شامل: اداره پژوهش‌های مطبوعات خارجی، اداره خدمات مطبوعاتی خارجی، اداره نمایندگان رسانه‌های همگانی)

اداره کل روابط عمومی دولتی (شامل: اداره برنامه‌های انتشاراتی، اداره شوراها، انتشاراتی، اداره هماهنگی اطلاعات و انتشارات دولتی)

دفتر نگارش

مرکز مدارک و اطلاعات

معاونت جهانگردی

هدف

بالا بردن سطح صنعت جهانگردی از طریق ساختن هتل‌ها، تأسیسات جهانگردی و پذیرایی و اعطای وام

وظایف

- ۱- ارایه طرح‌های جامع تأسیساتی و ساختمانی جهت هتل‌ها و تأسیسات جهانگردی و پذیرایی به منظور رفاه هر چه بیشتر جهانگردان و ایرانگردان
- ۲- برقراری هماهنگی و تعیین اولویت‌های تأسیساتی و فعالیت‌های جهانگردی در سراسر کشور در چارچوب طرح‌های جامع تفصیلی و منطقه‌ای

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل نظارت بر خدمات جهانگردی (شامل: اداره نظارت بر تأسیسات جهانگردی، اداره آژانس‌های جهانگردی، اداره تسهیلات جهانگردی، اداره راهنمایان جهانگردی)

اداره کل فنی (شامل: اداره تهیه طرح‌های تأسیسات جهانگردی، اداره رسیدگی به صورت وضعیت‌ها، اداره اجرای طرح‌های تأسیسات جهانگردی)

دفتر برنامه‌ریزی و توسعه سرمایه‌گذاری

مرکز آموزش خدمات جهانگردی

معاونت اداری و مالی

هدف

بالا بردن سطح کارآیی و کمک به تسریع جریان کاری از طریق تأمین و تجهیز نیروی انسانی ماهر مورد نیاز و حداکثر بهره‌برداری از جذب اعتبارات و اجرای صحیح قوانین استخدامی و مالی

وظایف

- ۱- تأمین و تجهیز و جذب نیروی انسانی ماهر مورد نیاز و بهبود امور اداری
- ۲- حداکثر بهره‌برداری از مصرف اعتبارات و بودجه وزارتخانه با رعایت صرفه و صلاح
- ۳- تجهیز و تدارک ساختمان‌ها و برقراری نظم
- ۴- نظارت بر اجرای صحیح قوانین استخدامی و مالی
- ۵- هماهنگ نمودن برنامه و فعالیت‌های واحدهای وزارت اطلاعات و جهانگردی
- ۶- ابلاغ اعتبار بودجه مصوب به واحدها و نظارت بر اجرای آن
- ۷- نظارت بر برنامه‌های آموزشی

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل امور اداری (شامل: اداره کارگزینی، اداره رفاه کارکنان، اداره آمار پرسنلی، اداره دبیرخانه و بایگانی)
اداره کل امور مالی (شامل: اداره درآمد و هزینه، اداره اعتبارات و تعهدات، اداره رسیدگی و تنظیم حساب‌ها، اداره حسابداری و طرح‌های عمرانی، اداره اموال)
اداره کل کارپردازی و خدمات (شامل: اداره کارپردازی، اداره توزیع نشریات، اداره خدمات و نقلیه)

دفتر خدمات مدیریت

دفتر حفاظت

معاونت پارلمانی و بین‌المللی

هدف

حفظ حقوق وزارت اطلاعات و جهانگردی در مراجع قانونی و ارتباط با سازمان‌ها و مراجع داخلی و بین‌المللی و بررسی و تنظیم لوایح و آیین‌نامه‌ها و انجام امور پارلمانی و بررسی‌های سیاسی بین‌المللی

وظایف

- ۱- ارتباط با مجلسین و انجام کارهای پارلمانی
- ۲- نظارت بر تهیه قوانین، اساسنامه‌ها
- ۳- بررسی لوایح
- ۴- برقراری ارتباط و همکاری با سازمان‌های مربوط داخلی و خارجی به منظور اشاعه فرهنگ و تمدن ایرانی
- ۵- بررسی عضویت در سازمان‌های جهانگردی و خبری بین‌المللی و منطقه‌ای و شرکت در مجامع و کنفرانس‌های بین‌المللی مربوط
- ۶- انجام امور حقوقی

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل تشریفات (شامل: اداره خدمات تشریفاتی، اداره تدارکات تشریفاتی)

دفتر بررسی‌های ویژه و دبیرخانه بسیج و آمادگی ملی

دفتر حقوقی و پارلمانی

دفتر ارتباطات بین‌المللی

سازمان‌های وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی

از آن روی که تغییری در سازمان‌های وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی بین سال‌های ۱۳۵۳ و ۱۳۵۷ ه. ش رخ نمی‌دهد، در این جا هر هفت سازمان وابسته را به نحو اجمال بررسی می‌نماییم.

سازمان‌های وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی بدین شرح‌اند:

- ۱- سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران

۲- شرکت سهامی چاپخانه وزارت اطلاعات و جهانگردی

۳- شرکت سهامی تأسیسات جهانگردی

۴- سازمان خبرگزاری پارس

۵- مدرسه عالی خدمات جهانگردی و اطلاعات

۶- شرکت سهامی گشت‌ها

۷- شرکت سهامی مرکز خانه‌های ایران

سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران

در تاریخ ۶ تیر ماه ۱۳۴۶ ه. ش سازمان تلویزیون ملی ایران وابسته به وزارت اطلاعات تشکیل شد. این سازمان در تاریخ ۱۳۵۰/۳/۲۳ ه. ش با تصویب مجلس شورای ملی به سازمان رادیو و تلویزیون ملی تغییر نام داد و همچنان به صورت سازمانی وابسته به وزارت اطلاعات و سپس وزارت اطلاعات و جهانگردی فعالیت می‌نمود.

وظایف

- ۱- کمک به حفظ، پیشبرد، توسعه و شناساندن فرهنگ ایران
- ۲- بالابردن سطح آگاهی و دانش عمومی و پرورشی ذوقی و هنری
- ۳- فراهم ساختن زمینه‌های ذهنی برای تسریع پیشرفت‌های کشور و رشد سیاسی عامه مردم
- ۴- هدایت افکار عمومی در جهت منافع ملی
- ۵- اجرای برنامه‌های سالم و سرگرم کننده

شرکت سهامی چاپخانه وزارت اطلاعات و جهانگردی

در مورخ ۱۳۴۴/۴/۶ ه. ش از مجموع چاپخانه‌های متعلق به وزارت دارایی، شرکت سهامی چاپخانه به موجب ماده ۵ قانون ایجاد وزارت اطلاعات تأسیس می‌شود. در اساسنامه این شرکت مصوب مجلس شورای ملی در تاریخ ۱۳۴۴/۵/۱۸ ه. ش آمده است: این شرکت به منظور تهیه و چاپ هر گونه مطبوعات و کتب و انجام هر گونه عملیات بازرگانی مجاز که برای پیشرفت منظورهای فوق لازم باشد یا مفید تشخیص داده شود، تأسیس می‌گردد.

شرکت سهامی تأسیسات جهانگردی

در مورخ ۱۳۴۶/۲/۳ ه ش اساسنامه شرکت سهامی تأسیسات جهانگردی با تصویب هیئت وزیران به شرح ذیل تشکیل می‌شود.

هدف

توسعه تأسیسات جهانگردی که عبارتند از: مهمانخانه، مهمانسرا، رستوران، چایخانه، استراحتگاه، اردوگاه، تأسیسات کنار دریا، مراکز فروش کالاهای سوغاتی، حمام‌های آب معدنی و هر نوع محل دیگری که برای استراحت، تغذیه، بیتوته و تفریح جهانگردان و سیاحان مورد استفاده واقع می‌شود.

وظایف

- ۱- تحصیل هر گونه مال منقول یا غیر منقول از طرق قانونی اعم از معوض یا غیر معوض برای رفع احتیاجات و تأمین مقاصد شرکت
- ۲- خریدن، فروختن، ساختن، رهن دادن، اجاره دادن، اجاره گرفتن، توسعه دادن، تکمیل کردن و نظارت کردن بر هر نوع تأسیسات جهانگردی
- ۳- مشارکت با سازمان‌ها و بنگاه‌ها و شرکت‌های دولتی یا غیر دولتی یا با سازمان‌های جهانگردی داخلی یا خارجی یا با اشخاص به منظور اجرای یک یا چند قسمت از عملیات مذکور
- ۴- مبادرت به وام دادن به مؤسسات، بنگاه‌ها، شرکت‌ها، بانک‌ها، سازمان‌های دولتی یا غیر دولتی یا اشخاص
- ۵- مبادرت به هر نوع عمل مجاز قانونی دیگری که مؤثر در پیشرفت مقاصد شرکت باشد

سازمان خبرگزاری پارس

در اجرای ماده ۴ قانون تأسیس وزارت اطلاعات و جهانگردی و تبصره ذیل آن در تاریخ ۱۳۵۴/۲/۳۰ ه ش سازمان خبرگزاری پارس زیر نظر وزارت اطلاعات و جهانگردی با تصویب مجلس شورای ملی قرار می‌گیرد.

هدف و وظایف

به منظور گردآوری و انتشار اخبار، گزارش‌ها و مقالات و عکس‌های مربوط به ایران و سایر کشورهای جهان این سازمان مجاز است در زمینه خرید و فروش عکس، خبر، مقاله، گزارش، تفسیر و امثال آن در ایران و در سطح بین‌المللی مبادرت کند یا به عقد هر گونه قراردادی با اشخاص حقیقی و حقوقی داخلی و خارجی برای پیشبرد اهداف خود بپردازد یا از خدمات تخصصی یا مشورتی افراد و مؤسسات داخلی و خارجی استفاده نماید.

مدرسه عالی خدمات جهانگردی و اطلاعات

در سال ۱۳۵۳ هـ ش مدرسه عالی خدمات جهانگردی و اطلاعات وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی تأسیس شده است.

هدف

فراهم آورد موجبات و وسایل شایسته آموزشی برای تربیت افراد با صلاحیت و متخصص در رشته خدمات پیوسته و وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی

وظایف

- ۱- تهیه و تنظیم برنامه‌های آموزشی مدرسه و پیشنهاد به وزارت علوم و آموزش عالی
- ۲- تهیه یا تدوین مقررات تحصیلی، امتحانی و انضباطی مدرسه
- ۳- تعیین شرایط پذیرش دانشجو و انتقال آنها و تعیین قبول واحدهای مشترک درسی، نوع دانشنامه و مدت دوره تحصیلی و پیشنهاد آن به وزارت علوم و آموزش عالی
- ۴- پیشنهاد ضوابط مربوط به صلاحیت تدریس معلمان مدرسه و ضوابط استخدامی آنان که باید به تأیید وزارت علوم و آموزش عالی برسد

شرکت سهامی گشت‌ها

در تاریخ ۱۳۵۴/۳/۴ هـ ش در اجرای ماده ۴ قانون تأسیس وزارت اطلاعات و جهانگردی شرکت سهامی گشت‌ها وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی تشکیل شده است.

هدف

فراهم ساختن وسایل انجام مسافرت‌های فردی و جمعی جهانگردان ایرانی و خارجی در داخل کشور و تأمین خدمات جهانگردی و هرگونه عملیات بازرگانی و تبلیغاتی مربوط به موضوع شرکت به منظور ارایه پیشرفت‌های مملکتی و شناساندن آثار باستانی و جاذبه‌های جهانگردی ایران

وظایف

- ۱- رسیدگی و تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان
- ۲- رسیدگی و اظهار نظر نسبت به گزارش عملیات سالانه شرکت و گزارش حسابرسی
- ۳- تعیین و تصویب خط‌مشی و برنامه عملیات شرکت
- ۴- تصویب بودجه و تشکیلات و آیین‌نامه‌های مالی-معاملاتی و فنی شرکت با رعایت قوانین و مقررات مربوط
- ۵- انتخاب و اجازه خرید و فروش اموال غیرمنقول شرکت
- ۶- اجازه تحصیل وام یا اعتبار از منابع داخلی طبق مقررات مربوط
- ۷- اتخاذ تصمیم نسبت به پیشنهاد هیأت مدیره درباره سازش و ارجاع دعاوی شرکت به داور
- ۸- تعیین حقوق و مزایای مدیرعامل و هیأت مدیره با موافقت شورای حقوق و دستمزد و تعیین حق‌الزحمه حسابرسی (بازرسی)
- ۹- تصویب سرمایه‌گذاری و مشارکت در سایر شرکت‌ها
- ۱۰- اتخاذ تصمیم نسبت به موضوعاتی که در حدود وظایف شرکت و با رعایت قوانین و مقررات در دستور مجمع گذارده شده است.

شرکت سهامی مرکز خانه‌های ایران

در تاریخ ۲۶ خرداد ماه ۱۳۵۳ ه. ش در اجرای ماده ۲ و تبصره ۴ قانون تأسیس وزارت اطلاعات و جهانگردی شرکت سهامی مرکز خانه‌های ایران تشکیل شده است.

هدف

شناساندن بیشتر پیشرفت‌ها و تحولات و تمدن کشور به خارجیان از طریق خانه‌های ایرانی در

داخل و خارج از کشور با استفاده از کلیه وسایل و امکانات

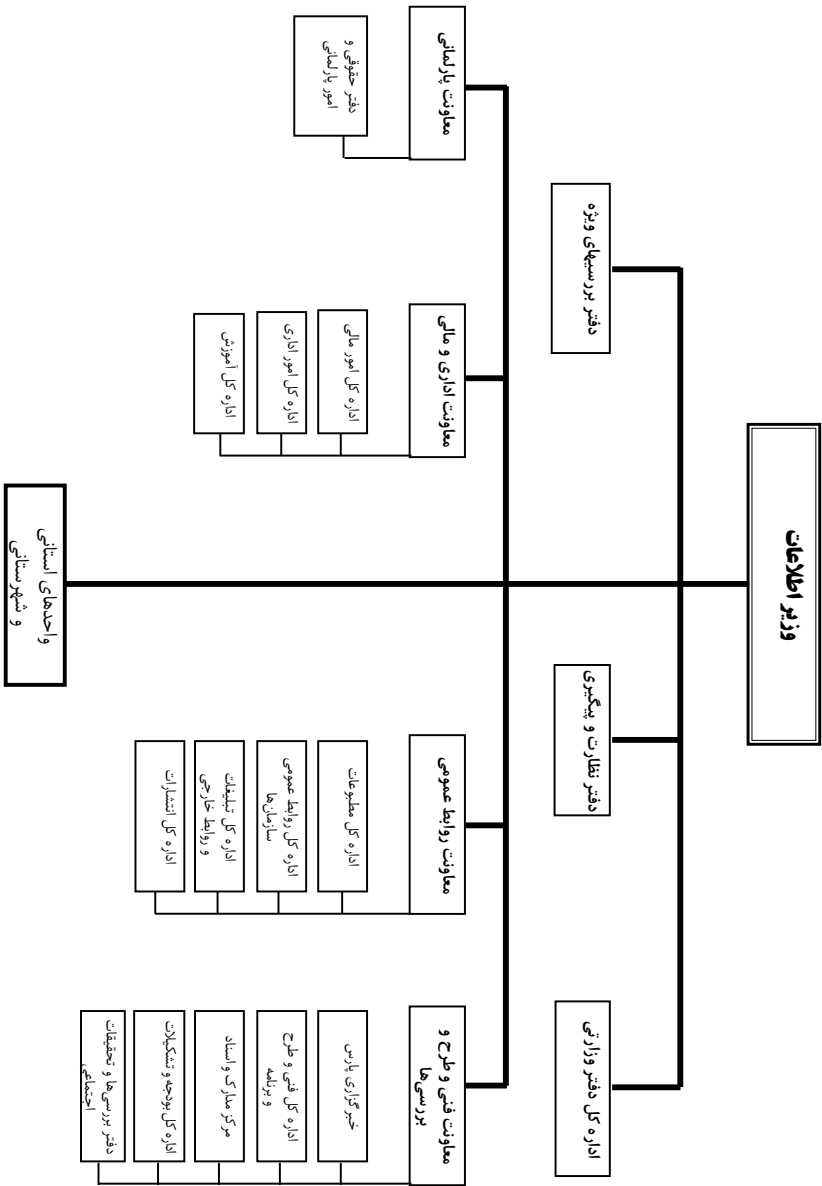
وظایف

- ۱- تصویب خطمشی کلی شرکت و خانه‌های ایران در خارج از کشور با رعایت مصوبات و پیشنهادات شوراها و اطلاعات و جهانگردی
- ۲- انتصاب اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل و حسابرسی (بازرسی)
- ۳- رسیدگی و تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان و گزارش سالانه هیئت مدیره و ترتیب پرداخت سود ویژه شرکت
- ۴- رسیدگی و تصویب بودجه شرکت، همچنین تصویب بودجه خانه‌های ایران در خارج از کشور
- ۵- تصویب سرمایه‌گذاری از طریق خرید و تملک سهام یا تأسیس شرکت، شرکت‌های فرعی و مشارکت با شخصیت‌های حقوقی خارجی و بررسی تصویب اساسنامه آنها پس از تأیید شورا
- ۶- تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی و استخدامی شرکت پس از تأیید شورا
- ۷- اتخاذ تصمیم نسبت به موضوعاتی که از طرف هیئت مدیره در دستور جلسه قرار گرفته یا مجمع عمومی آنها را لازم بداند.
- ۸- افزایش سرمایه شرکت
- ۹- اظهار نظر نسبت به تغییر مواد اساسنامه شرکت
- ۱۰- اظهار نظر نسبت به تغییر مواد اساسنامه شرکت^۱

شوراهای وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی

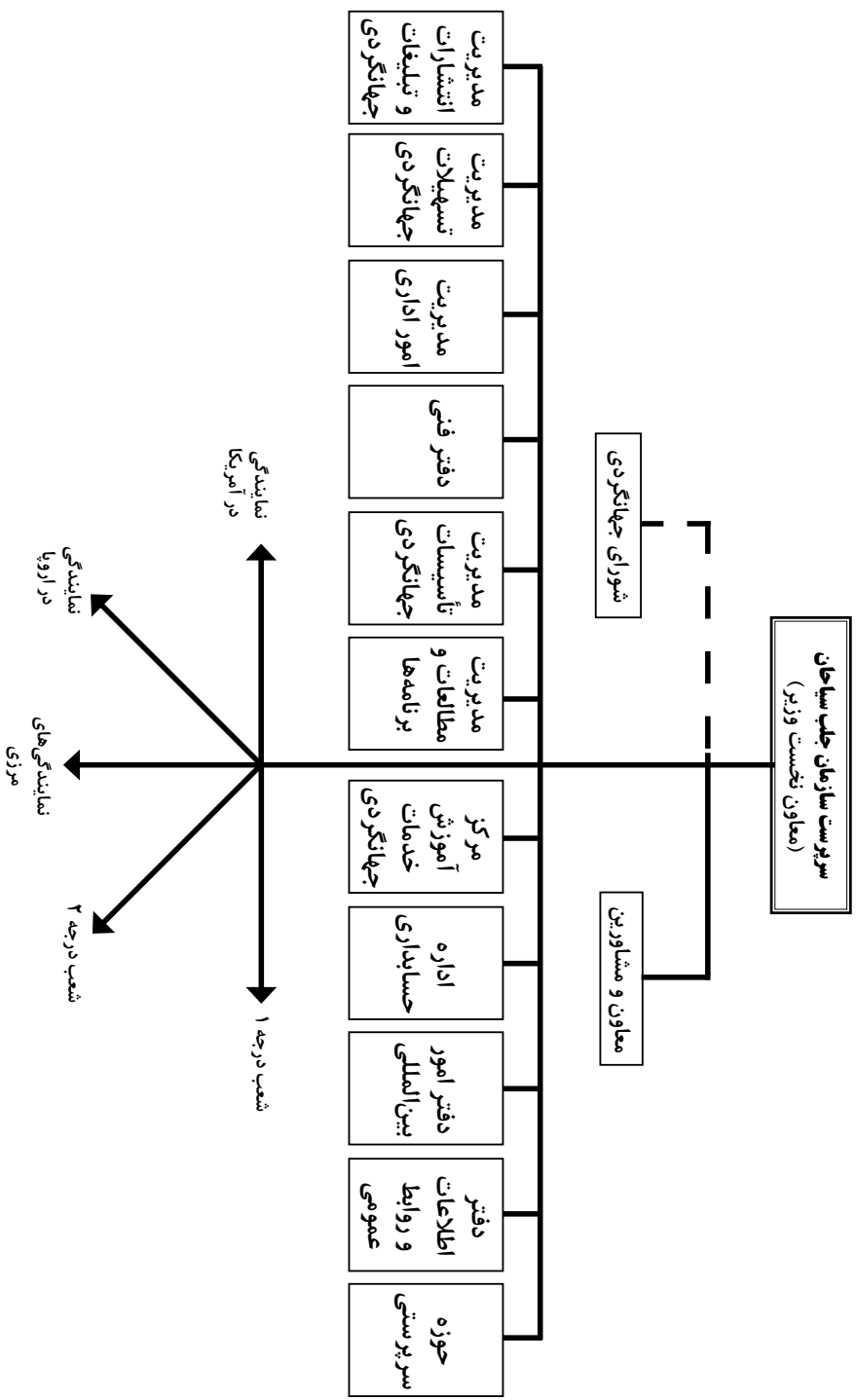
- شوراهای وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی به شرح زیر می‌باشند، همچنین تغییری در شوراهای وابسته به این وزارت، بین سال‌های ۱۳۵۳ و ۱۳۵۷ هـ ش رخ نمی‌دهد
- شورای عالی اطلاعات و جهانگردی
- شورای اطلاعات و انتشارات کشور

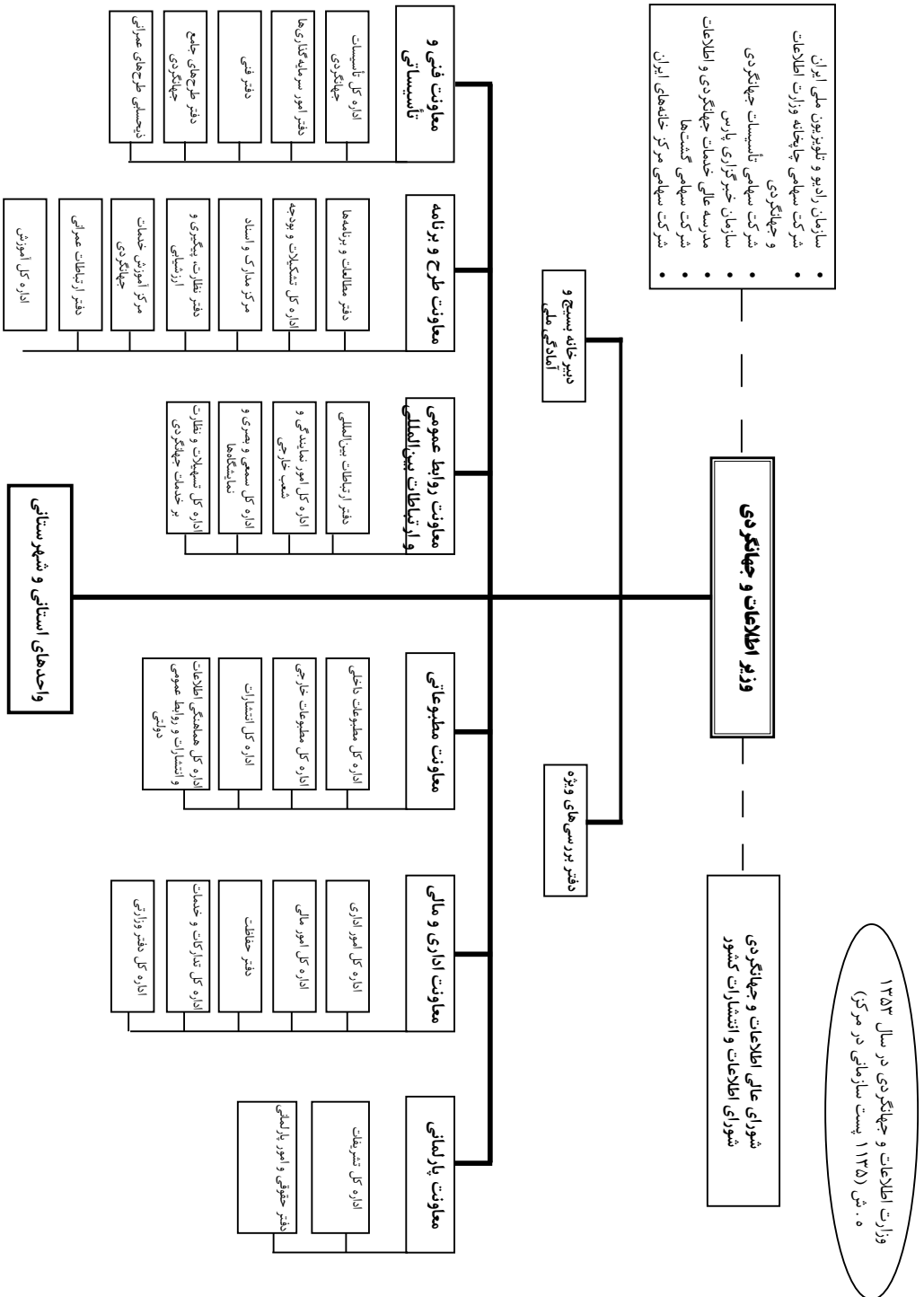
۱. تاریخچه سازمان‌های وزارت فرهنگ و هنر (طرح مقدماتی).

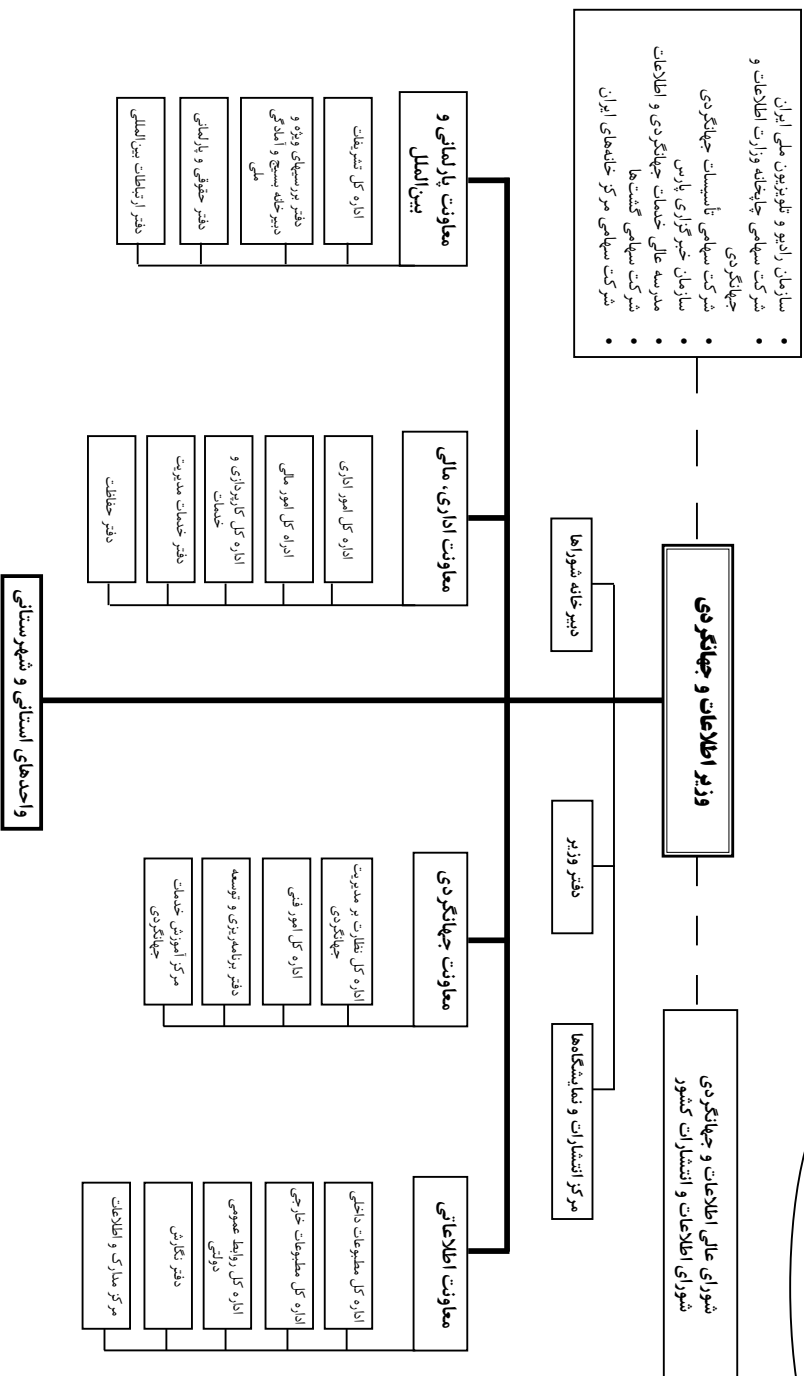
وزارت اطلاعات در آبان‌ماه ۱۳۵۱ ش.
(۱۳۴۱ پست سازمانی در مرکز)

سازمان جلب سیاحان در اردیبهشت ۱۳۴۸ ه. ش
(۲۸۵ پست سازمانی در مرکز)

وزارت اطلاعات و جهانگردی در سال ۱۳۵۷
ه.ش (۱۳۲۵ پست سازمانی در مرکز)

بخش سوم

**سیر تحولات ساختاری و تشکیلاتی عرصه
فرهنگ و هنر پس از انقلاب اسلامی**

فصل ششم

از وزارت ارشاد ملی تا وزارت ارشاد اسلامی

وزارت ارشاد ملی در سال ۱۳۵۸ ه ش

به موجب ماده واحد مصوب ۱۳۵۸/۳/۷ ه ش شورای انقلاب اسلامی نام «وزارت اطلاعات و جهانگردی» به «وزارت ارشاد ملی» تغییر عنوان یافته و مجموعه اهداف و وظایف اساسی این وزارتخانه به همان صورت مجموعه اهداف و وظایف وزارت اطلاعات و جهانگردی با تعداد ۱۰۲۰ پست سازمانی در مرکز در همان سال، به تصویب سازمان امور اداری و استخدامی کشور می‌رسد.^۱ شایان ذکر است تشکیلات تفصیلی واحدهای خارج از مرکز این وزارتخانه در تیرماه ۱۳۵۹ ه ش با تعداد ۸۲۱ پست سازمانی به تصویب می‌رسد.

تفاوت این دو وزارتخانه فارغ از تغییر و تحول محتوایی به واسطه انقلاب اسلامی، در این است که:

اول، تمامی واحدهای زیر نظر وزیر حذف شده، فقط دفتر وزیر باقی می‌ماند و بقیه آنها به معاونت‌ها انتقال می‌یابد.

دوم، معاونت اداری و مالی و معاونت پارلمانی و بین‌المللی در هم ادغام شده، معاونت اداری، مالی و پارلمانی و معاونت تبلیغاتی تشکیل می‌شود. معاونت اطلاعاتی با حذف واحدهای اداره کل

۱. لازم به ذکر است در اوایل دولت موقت از عنوان وزارت اطلاعات و تبلیغات نیز بجای وزارت اطلاعات و جهانگردی استفاده شده است (به مانند پیشنهاد لایحه قانونی ادغام شرکت‌های وابسته به وزارت اطلاعات و تبلیغات به شماره ۷/۶۰۰ مورخ ۱۳۵۸/۲/۴ ه ش دولت موقت).

روابط عمومی دولتی، دفتر نگارش و مرکز اطلاعات و انتقال آنها با اعمال تغییرات به معاونت تبلیغات، به معاونت مطبوعاتی تغییر نام می‌یابد. در نهایت، معاونت جهانگردی به شکل سابق با اندکی تغییر در عناوین واحدهای زیر مجموعه، تثبیت می‌گردد. همچنین در سطح سازمان‌های وابسته نیز تغییراتی به وجود آمده که به بیان آن خواهیم پرداخت. در ادامه ضمن دعوت به مشاهده نمودار سازمانی این وزارت، به سازمان وظایف معاونت‌های ذکر شده می‌پردازیم. (نمودار سازمانی مربوط به سال ۱۳۵۸ هـ ش وزارت ارشاد ملی در انتهای این فصل ارائه شده است)

سازمان وظایف معاونت‌های وزارت ارشاد ملی در سال ۱۳۵۸ هـ ش

معاونت مطبوعاتی^۱

هدف

روشن کردن اذهان عمومی مردم کشور و جهانیان پیرامون رویدادها و شناسایی ایران در زمینه‌های مذهبی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی از طریق مطبوعات داخلی و خارجی و ارشاد مطبوعات داخلی و خارجی به منظور آرایه واقعیت‌ها

وظایف

- ۱- نظارت بر اجرای صحیح قانون مطبوعات
- ۲- فراهم آوردن تسهیلات لازم جهت خبرنگاران، وابسته‌های مطبوعاتی، سفارتخانه‌ها و نمایندگان خبرگزاری‌های خارجی مقیم تهران
- ۳- همکاری و راهنمایی رسانه‌های همگانی داخلی و خارجی به منظور درج واقعیت‌ها و رخدادهای ایران
- ۴- فراهم آوردن تسهیلات لازم در جهت تشکیل سمینارها و کنفرانس‌های بین‌المللی برای توجیه خبرنگاران و نویسندگان به جهت بیان حقایق و پیشرفت‌های حاصل از انقلاب اسلامی ایران با همکاری سایر وزارتخانه‌های مربوط

۱. مجموعه هدف، وظایف و تشکیلات و پست‌های سازمانی وزارت ارشاد ملی، سال ۱۳۵۸.

۵- انتخاب و اعزام اعضاء هیأت مطبوعاتی ایران به کشورهای خارج جهت تشکیل کنفرانس‌های مطبوعاتی

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل مطبوعات داخلی (شامل: اداره بررسی و همکاری‌های مطبوعات داخلی، اداره امتیازات، اداره آگهی‌های دولتی)

اداره کل مطبوعات خارجی (شامل: اداره پژوهش‌های کتب و مطبوعات خارجی، اداره توجیه نمایندگان رسانه‌های گروهی، اداره ارشاد مطبوعات خارجی و امور ماهنامه، اداره تکثیر و توزیع نشریات)

معاونت جهانگردی

هدف

بالا بردن سطح صنعت جهانگردی از طریق ساختن هتل‌ها و تأسیسات مردمی ایرانگردی و جهانگردی و پذیرایی و اعطاء وام

وظایف

- ۱- ارایه طرح‌های جامع تأسیساتی و ساختمانی جهت هتل‌ها و تأسیسات ایرانگردی و پذیرایی به منظور رفاه هر چه بیشتر جهانگردان و ایرانگردان
- ۲- برقراری هماهنگی و تعیین اولویت‌های تأسیساتی و فعالیت‌ها جهانگردی در سراسر کشور در چارچوب طرح‌های جامع تفصیلی و منطقه‌ای
- ۳- مشارکت در برنامه‌های سازمان‌های بین‌المللی جهانگردی و ایجاد ارتباط و همکاری با سایر ممالک در زمینه جهانگردی از طریق اجرای موافقت‌نامه‌های دوجانبه به منظور شناساندن ایران به مردم کشورهای جهان و استفاده از تجارب سایر ملل در بهبود بخشیدن به جهانگردی

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل امور بین‌الملل و نظارت بر خدمات جهانگردی (شامل: اداره نظارت بر تأسیسات جهانگردی، اداره آژانس‌های مسافرتی، اداره امور بین‌المللی جهانگردی، اداره تسهیلات و راهنمایان)

اداره کل فنی (شامل: اداره تهیه طرح‌های تأسیسات جهانگردی، اداره رسیدگی به صورت وضعیت‌ها، اداره نظارت و اجرای طرح‌ها)

دفتر برنامه‌ریزی و توسعه سرمایه‌گذاری

مرکز آموزش خدمات جهانگردی

معاونت اداری، مالی و پارلمانی

اهداف

۱- بالا بردن سطح کارائی و کمک در تسریع جریان کارها از طریق تأمین و تجهیز نیروی انسانی ماهر مورد نیاز و حداکثر بهره‌برداری از مصرف اعتبارات و اجرای صحیح قوانین استخدامی و مالی

۲- حفظ حقوق وزارت ارشاد ملی در مراجع قانونی و تنظیم لوایح و آیین‌نامه‌ها و انجام امور پارلمانی

وظایف

۱- تأمین و تجهیز و جذب نیروی انسانی مورد نیاز و بهبود امور اداری

۲- حداکثر بهره‌برداری از مصرف اعتبارات و بودجه وزارتخانه‌ها با رعایت صرفه و صلاح

۳- تجهیز و تدارک ساختمان‌ها و برقراری نظم

۴- نظارت بر اجرای صحیح قوانین استخدامی و مالی

۵- هماهنگ نمودن برنامه‌ها و فعالیت‌های واحدهای وزارت ارشاد ملی

۶- ابلاغ اعتبار بودجه مصوب به واحدها و نظارت بر اجرای آن

۷- نظارت بر برنامه‌های آموزشی

۸- ارتباط با مجلس قانونگذاری و انجام کارهای پارلمانی

۹- نظارت بر تهیه قوانین و اساسنامه‌ها و تهیه لوایح

۱۰- بررسی عضویت در سازمان‌های جهانگردی و خبری بین‌المللی و منطقه‌ای و انجام امور حقوقی

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل امور اداری (شامل: اداره کارگزینی، اداره رفاه کارکنان، اداره کارپردازی، اداره خدمات)

اداره کل امور مالی (شامل: اداره درآمد و هزینه، اداره اعتبارات و تعهدات، اداره رسیدگی به اسناد

هزینه، اداره دفتر داری و تنظیم حساب‌ها، اداره حسابداری طرح‌های عمرانی، اداره اموال)

دفتر نظارت، بازرسی و ارزشیابی

دفتر تشکیلات و بودجه و آموزش

دفتر حقوقی و پارلمانی

معاونت تبلیغاتی

هدف

شناساندن ارزش‌های فکری و معنوی انقلاب اسلامی ایران و دستاوردهای آن، روشن کردن اذهان عمومی در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و نیز شناساندن پیشرفت‌ها و تحولات نقطه‌نظرهای جمهوری اسلامی ایران به جهانیان و مردم کشور

وظایف

۱- تعیین سیاست‌های تبلیغاتی و انتشاراتی دولت و نظارت بر اجرای صحیح آنها

۲- فراهم آوردن امکانات تهیه مواد تبلیغاتی و انتشاراتی اعم از کتاب، مجله، فیلم، اسلاید، پوستر، بروشور و...

۳- ایجاد تسهیلات لازم جهت گردآوری اخبار، اطلاعات، اسناد و مدارک لازم درباره تحولات ایران و کشورهای مختلف جهان

۴- تعیین و اعزام نماینده به وزارت فرهنگ و هنر جهت شرکت در جلسات بررسی فیلم‌های سینمایی

- ۵- برقراری هماهنگی بین واحدهای روابط عمومی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی و همکاری در انعکاس فعالیت‌های آنان از طریق تهیه طرح‌های انتشاراتی
- ۶- تعیین و اعزام نماینده برای شرکت در برنامه‌های تبلیغاتی و تحقیقاتی سازمان‌های بین‌المللی اطلاعاتی
- ۷- تعیین سیاست‌های ارتباطی
- ۸- نظارت بر مبادله اطلاعات با سازمان‌های بین‌المللی
- ۹- نظارت بر فعالیت‌های کانون‌های تبلیغاتی در زمینه فیلم‌ها و اسلایدهای تبلیغاتی براساس آیین‌نامه مربوطه

واحدهای زیر مجموعه

- اداره کل تبلیغات و انتشارات (شامل: اداره طرح‌های تبلیغاتی و انتشاراتی، اداره نگارش و انتشارات، اداره مطالعات و روابط بین‌الملل، اداره مجله و روزنامه، اداره هنری)
- اداره کل مدارک و امور سمعی و بصری (شامل: اداره جمع‌آوری و بهره‌برداری مدارک، اداره تمرکز مدارک، اداره امور سمعی و بصری، اداره امور نمایشگاه‌ها، اداره کتابخانه)
- دفتر روابط عمومی

واحدهای استانی وزارت ارشاد ملی در سال ۱۳۵۹ ه ش

تشکیلات تفصیلی واحدهای خارج از مرکز این وزارتخانه در تیرماه ۱۳۵۹ ه ش با تعداد ۸۲۱ پست سازمانی به تصویب می‌رسد. این وزارتخانه در استان‌های اصفهان، آذربایجان شرقی، خراسان، خوزستان، فارس، آذربایجان غربی، سیستان و بلوچستان، کردستان، کرمان، کرمانشاهان، گیلان، مازندران، همدان، هرمزگان، بوشهر، یزد و اراک (۱۷ استان) دارای اداره کل با ۳ اداره شامل اداره امور مالی و اداری، اداره تبلیغات و ارشاد عمومی و اداره امور جهانگردی و در استان‌های ایلام، چهارمحال و بختیاری، زنجان، لرستان، کهگیلویه و بویراحمد و سمنان (۶ استان) دارای اداره ارشاد ملی و در مناطق مرزی بازرگان، تایباد، خسروی، سرو، شلمچه،

میرجاوه و جلفا دارای نمایندگی بوده است. همچنین تعداد پست‌های سازمانی این وزارتخانه در استان‌ها ۸۲۱ پست می‌باشد که بیشترین پست سازمانی مربوط به اصفهان با ۵۷ پست و کمترین پست سازمانی مربوط به چهارمحال و بختیاری با ۱۶ پست می‌باشد. پراکندگی تعداد پست‌های سازمانی واحدهای خارج از مرکز وزارت ارشاد ملی به شرح جدول زیر می‌باشد، همچنین پست‌های سازمانی نمایندگی‌های مرزی در درون ادارات کل و ادارات در نظر گرفته شده است.

درجه	نام استان	تعداد پست
درجه یک	اداره کل اصفهان	۵۷
	اداره کل آذربایجان شرقی	۵۰
	اداره کل خراسان	۵۶
	اداره کل خوزستان	۵۵
	اداره کل فارس	۵۶
	اداره کل آذربایجان غربی	۴۵
	اداره کل سیستان و بلوچستان	۴۸
	اداره کل کردستان	۳۷
	اداره کل کرمان	۴۲
	اداره کل کرمانشاهان	۴۴
	اداره کل گیلان	۴۸
	اداره کل مازندران	۴۶
	اداره کل همدان	۲۷
	اداره کل هرمزگان	۲۶
	اداره کل بوشهر	۲۱
	اداره کل یزد	۲۷
	اداره کل مرکزی (اراک)	۲۸

درجه	نام استان	تعداد پست
درجه دو	اداره ایلام	۱۷
	اداره چهارمحال و بختیاری	۱۶
	اداره زنجان	۱۹
	اداره لرستان	۱۸
	اداره کهگیلویه و بویراحمد	۱۹
	اداره سمنان	۱۹

سازمان‌های وابسته به وزارت ارشاد ملی در سال ۱۳۵۸ هـ.ش

هفت سازمان وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی پس از تغییر نام به وزارت ارشاد ملی این چنین تغییر می‌یابند که: اول، شرکت سهامی چاپخانه وزارت اطلاعات و جهانگردی به چاپخانه وزارت ارشاد ملی و شرکت سهامی تأسیسات جهانگردی به شرکت سهامی خدمات ایرانگردی و جهانگردی تغییر نام می‌یابد. دوم، شرکت سهامی گشت‌ها و شرکت سهامی مرکز خانه‌های ایران به وزارت فرهنگ و آموزش عالی وابسته می‌گردند. همچنین سازمان رادیو و تلویزیون و مدرسه عالی خدمات جهانگردی و اطلاعات و سازمان خبرگزاری پارس همچنان زیر نظر وزارت ارشاد ملی به فعالیت ادامه می‌دهند. البته در ادامه با منفک شدن امور حج و زیارت در تاریخ ۱۳۵۸/۹/۲۴ هـ.ش از سازمان اوقاف وابسته به نخست وزیری و الحاق آن به وزارت ارشاد ملی تحت عنوان سازمان حج و زیارت سازمان‌های وابسته به ارشاد ملی به شرح زیر می‌باشند:

- ۱- سازمان رادیو و تلویزیون
- ۲- شرکت سهامی خدمات ایرانگردی و جهانگردی
- ۳- مدرسه عالی خدمات جهانگردی و اطلاعات
- ۴- سازمان خبرگزاری پارس
- ۵- چاپخانه وزارت ارشاد ملی
- ۶- سازمان حج و زیارت (مصوب ۵۸/۹/۲۴ هـ.ش و در جهت اصلاح قانون اوقاف مصوب ۱۳۵۴ هـ.ش)

شوراهای وابسته به وزارت ارشاد ملی

شوراهای وابسته به وزارت ارشاد ملی به شرح زیر می‌باشند:

شورای عالی اطلاعات و جهانگردی

شورای اطلاعات و انتشارات کشور

وزارت فرهنگ و آموزش عالی در سال ۱۳۵۸ هـ ش

نظر به اینکه تجانس وظیفه‌ای بین وزارتخانه‌های فرهنگ و هنر و علوم و آموزش عالی و حوزه فرهنگی کشور وجود دارد، مختصری از تغییرات این حوزه را به شرح زیر بیان می‌نماییم:

براساس ماده واحده مصوب ۱۳۵۷/۱۲/۱۷ هـ ش شورای انقلاب اسلامی و به منظور صرفه‌جویی در اعتبارات و کاهش دیوان سالاری و اتخاذ خط‌مشی‌های اساسی و انجام اقدامات قاطع در جهت اهداف انقلاب اسلامی وزارتخانه‌های «فرهنگ و هنر» و «علوم و آموزش عالی» در یک وزارتخانه با نام «وزارت فرهنگ و آموزش عالی» جمع می‌شوند. با کمی تأمل در ساختار این وزارتخانه می‌توان حضور واحدهای فرهنگی و هنری در این مجموعه را در قالب سازمان ملی حفاظت آثار باستانی، معاونت حفظ و احیاء میراث فرهنگی و... مشاهده نمود.

وزارت ارشاد اسلامی در سال ۱۳۵۹ هـ ش

در سال ۱۳۵۹ هـ ش نام وزارت ارشاد ملی به وزارت ارشاد اسلامی تغییر می‌یابد. این وزارتخانه با انتقال واحدهایی از وزارت فرهنگ و آموزش عالی به آن در سال ۱۳۶۰ هـ ش چهره فرهنگی پررنگ‌تری یافته است. لازم به ذکر است براساس مصوبه شماره ۵۷۱۲۰ مورخ ۱۳۵۹/۱۰/۲۹ هیأت‌وزیران، مقرر گردید ۱۵ واحد از واحدهای سازمانی وزارت فرهنگ و آموزش عالی منتزع و به وزارت تازه تأسیس ارشاد اسلامی منتقل شود که تاریخ اجرای این مصوبه به ۱۳۶۰/۱۰/۱ موقوف می‌شود. این ۱۵ واحد بدین شرح‌اند:

۱- موزه هنرهای معاصر

۲- موزه آزادی

- ۳- مجموعه باغ فردوس
- ۴- اداره کل فعالیت‌های هنری
- ۵- فرهنگسرای نوبهار (باستثناء موزه سفالینه و آبگینه)
- ۶- اداره تألیف و ترجمه
- ۷- اداره کل تولید فیلم، عکس و اسلاید
- ۸- اداره کل همکاری‌های سمعی و بصری
- ۹- اداره کل نظارت و نمایش فیلم
- ۱۰- اداره کل تحقیقات و روابط سینمایی
- ۱۱- دفتر ایرانی جوانان دوستدار موسیقی (ژونس موزیکال)
- ۱۲- ارکستر سنفونیک تهران
- ۱۳- تئاتر شهر
- ۱۴- تالار رودکی
- ۱۵- تالار سنگلج

در جلسه مورخ ۱۳۶۰/۸/۲۷ هیأت وزیران (یعنی پیش از اجرای طرح انتقال ۱۵ واحد سازمانی از وزارت فرهنگ و آموزش عالی به وزارت ارشاد اسلامی) با پیشنهاد شماره ۴۵/۹۷۲/۱۲۵۱۶ مورخ ۱۳۶۰/۸/۲۱ وزارت ارشاد اسلامی واحدهای ذیل با کلیه امکانات و وظایف از وزارت فرهنگ و آموزش عالی منتزع و به وزارت ارشاد اسلامی ملحق می‌گردد. (مصوبه شماره ۸۸۴۱۳ مورخ ۶۰/۹/۳)

- ۱- انجمن آثار ملی
- ۲- موزه‌های نگارستان، هنرهای معاصر، آبگینه، فرش کرمان و رضاعباسی
- ۳- مرکز فرهنگی باغ فردوس
- ۴- فرهنگسرای نیاوران
- ۵- کاخ‌های نیاوران و سعدآباد
- ۶- تالار رودکی
- ۷- تئاتر شهر

- ۸- کلیه واحدهای نمودار شهریور ماه ۱۳۵۷ وزارت فرهنگ و هنر سابق به استثناء (۱). شاخه معاونت پژوهشی و حفظ میراث فرهنگی به استثناء اداره کل موزه‌ها و مجموعه آزادی ۲. بنیاد فرهنگستان‌های ایران ۳. کتابخانه ملی ۴. بنیاد شاهنامه فردوسی ۵. چاپخانه از اداره کل نگارش ۶. دفتر پژوهش و آفرینش هنری ۷. موزه مردم‌شناسی از اداره کل موزه‌ها)
- ۹- کلیه واحدهای استانی و شهرستانی (به استثنای دفاتر فنی)
- ۱۰- کلیه واحدها و خانه‌های فرهنگی خارج از کشور

در مورد تشکیلات تفصیلی مرکزی این وزارتخانه باید گفت که این تشکیلات در بهمن ماه ۱۳۶۱ با ۴۷۳۲ پست سازمانی و تشکیلات تفصیلی واحدهای خارج از مرکز در خرداد ماه ۱۳۶۲ با ۴۴۶۱ پست سازمانی به تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور رسیده است.

در اردیبهشت ماه سال ۱۳۶۱ ه. ش سازمان و وظایف وزارت ارشاد اسلامی به تأیید مجلس شورای اسلامی می‌رسد اما در این تأییدیه آمده است: در حال حاضر این تشکیلات تنها جهت رفع مشکلات جاری وزارت، بطور موقت و مشروط تأیید می‌گردد و سازمان وزارت ارشاد اسلامی به موجب قانون اساسی مبنی بر ایجاد نظام اداری صحیح و حذف تشکیلات غیر ضرور، در جهت دگرگونی بنیادی و طراحی ساخت تشکیلاتی متناسب با اهداف انقلاب اسلامی مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

هدف

ایجاد محیط مساعد برای اشاعه ارزش‌های اسلامی و رشد فضائل اخلاقی براساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی و نفوذ فرهنگی اجانب و بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌های با استفاده صحیح از وسایل مختلف سمعی و بصری و رسانه‌های گروهی و جمعی و ابتکار در تمام زمینه‌های فرهنگی و هنری و احیاء و معرفی فرهنگ اسلام و انقلاب اسلامی و نیز میراث تمدن اسلامی با توسعه امور سیاحتی و زیارتی و نیز اقدام در جهت شناساندن پیشرفت‌های جمهوری اسلامی به جهانیان و برقراری رابطه برادرانه و گسترش مبادلات فرهنگی براساس معیارهای اسلام با همه مسلمانان و مستضعفان جهان.

وظایف اساسی

- ۱- تهیه و اجرای طرح‌ها و برنامه‌های لازم به منظور شناساندن انقلاب اسلامی و فرهنگ تمدن اسلامی و عملکرد دولت جمهوری اسلامی با بهره‌گیری از وسایل و امکانات هنری و سمعی و بصری و تهیه و تدوین و توزیع کتب، نشریات و مجلات ارشادی در داخل و خارج از کشور
- ۲- تمرکز اخبار و اطلاعات مربوط به پیشرفت برنامه‌ها و فعالیت‌های وزارتخانه و مؤسسات دولتی به منظور پخش و نشر در وسایل ارتباط جمعی و تصویب و نظارت در اجرای برنامه‌های انتشاراتی و اطلاعاتی آنها
- ۳- اجرای قوانین مربوط به مطبوعات و نشریات
- ۴- اجرای قوانین مربوط به حفظ حقوق مؤلفان، مصنفان، هنرمندان و ناشران
- ۵- تمرکز، توزیع و نشر آگهی و رپرتاژهای وزارتخانه، شهرداری‌ها، سازمان‌ها، بانک‌ها و مؤسسات بیمه دولتی و شرکت‌هایی که اکثریت سهام آنها متعلق به دولت است؛ در داخل و خارج کشور
- ۶- ایجاد، توسعه و اداره کتابخانه‌های عمومی در سطح کشور به منظور بالا بردن سطح فرهنگ اسلامی
- ۷- ایجاد و توسعه موزه‌ها و اداره کاخ‌ها، آثار و بناهای تاریخی و امکان باستانی و نظارت بر حسن اجرای امور مربوط به آنها در سراسر کشور
- ۸- حراست از آثار فرهنگی، اشیاء و آثار هنری و تاریخی در جهت احیای هویت اسلامی و استقلال فرهنگی و ایجاد ارتباط و همکاری لازم با مراکز علمی، فرهنگی و موزه‌های جهان به منظور مبادله اطلاعات مورد نیاز
- ۹- شناساندن فرهنگ و هنر اسلامی به سایر ملل و فرهنگ و هنر ملت‌های دیگر که لازم تشخیص داده می‌شود به ایرانیان از راه مبادلات فرهنگی و هنری با همکاری وزارت فرهنگ و آموزش عالی
- ۱۰- انعقاد قرارداد در زمینه مبادلات هنری، جهانگردی، خبری و مطبوعاتی، عضویت و شرکت در جلسات سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی ذی‌ربط با همکاری وزارت امور خارجه
- ۱۱- ایجاد، توسعه و اداره کلیه امور نمایندگی‌های فرهنگی ایران در خارج و تعیین نمایندگان

- مزبور و نظارت کامل در اجرای وظایفی که به عهده آنان واگذار می‌شود
- ۱۲- همکاری‌های فرهنگی و ارشادی با مراکز اسلامی، نهضت‌ها و سازمان‌های آزادی‌بخش به ویژه جنبش‌های اسلامی در خارج از کشور
- ۱۳- اجازه تأسیس، انحلال و نظارت بر فعالیت مؤسسات خبری و نمایندگی‌های خبرگزاری‌ها و کانون‌های آگهی خارجی و صدور اجازه فعالیت به خبرگاران خارجی و داخلی در کشور
- ۱۴- اجازه تأسیس، انحلال و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانون‌های آگهی و تبلیغاتی، چاپخانه‌ها و مؤسسات تکثیر و مؤسسات وابسته به صنعت چاپ و نظارت بر کیفیت و صحت محتوای آگهی‌ها
- ۱۵- صدور اجازه تأسیس، توسعه یا انحلال مؤسسات آزاد آموزش هنری و فرهنگی و نیز انجمن‌های فرهنگی و هنری و تهیه و اجرای آیین‌نامه‌های مربوطه
- ۱۶- صدور اجازه تأسیس انحلال، توسعه و نظارت بر نحوه فعالیت مؤسسات جهانگردی و سایر مؤسسات خصوصی که در امور مربوط به جهانگردی، امور اقامتی، سیاحتی و زیارتی فعالیت دارند و درجه‌بندی این قبیل تأسیسات با همکاری سازمان‌های ذی‌ربط و نیز برنامه‌ریزی در جهت ایجاد، احیاء، اصلاح یا تکمیل تأسیسات پذیرایی، اقامتی، تعاونی عمومی کشور و مجتمع‌های جهانگردی از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم یا اعطای وام به بخش خصوصی و تعاونی یا مشارکت با آنها و سازمان‌های دولتی و شهرداری‌ها
- ۱۷- نظارت بر فعالیت‌های مذهبی، فرهنگی، هنری و تبلیغی خارجیان و اقلیت‌های دینی شناخته شده در قانون اساسی
- ۱۸- صدور اجازه ورود و خروج آثار صوتی، فیلم، عکس و اسلاید، آثار هنری و اشیاء عتیقی و مطبوعات و نشریات و کلیه مواد تبلیغی و فرهنگی
- ۱۹- نظارت بر توزیع، عرضه و فروش مطبوعات، نشریات و سایر آثار فرهنگی و سمعی و بصری
- ۲۰- تهیه و تدوین آیین‌نامه‌ها و ضوابط ناظر بر تشکیل و برگزاری جشنواره‌ها، نمایشگاه‌های فرهنگی، هنری و مسابقات سینمایی، هنری و ادبی در داخل و خارج از کشور
- ۲۱- تهیه آیین‌نامه‌ها و تنظیم ضوابط برای تأسیس و فعالیت کلیه خدمات مربوط به امور سیاحتی و زیارتی

۲۲- صدور اجازه تأسیس، توسعه یا انحلال مراکز، مؤسسات و مجامع فرهنگی، مطبوعاتی خبری، هنری و سینمایی، سمعی و بصری، کانون‌های انتشاراتی و تبلیغی و نظارت بر کلیه فعالیت‌های هنری و فرهنگی کشور

۲۳- نظارت بر فعالیت مؤسسات و کارگاه‌های فیلمبرداری و لابراتوارهای فیلم، عکاسخانه‌ها و تولیدکنندگان نوارهای سمعی و بصری و صدور اجازه تأسیس یا انحلال آنها

۲۴- تأسیس و اداره مؤسسات آموزشی به منظور آموزش افراد مجرب در رشته‌های مختلف فرهنگ و هنر و ارشاد و جهانگردی بر حسب مورد با همکاری‌های وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مربوطه

۲۵- مطالعه درباره نحوه استفاده از وسایل ارتباط جمعی به منظور تبادل اطلاعات، افکار و فرهنگ در سطح کشور و جهان با همکاری سایر وزارتخانه‌ها و مؤسسات مربوط

۲۶- تحقیق درباره اثرات وسایل ارتباط جمعی و سنجش میزان تأثیر گفتار، تصویر و متون چاپ شده در افکار عمومی و میزان آگاهی و نظارت عمومی نسبت به برنامه‌ها و مسایل جاری مملکت

۲۷- انجام تحقیقات اجتماعی خاص مورد نیاز برای فراهم نمودن زمینه‌های برنامه‌ریزی فرهنگی و رشد و اشاعه فرهنگ اسلامی

۲۸- تقویت و بالا بردن سطح مطبوعات و صنعت نشر به صورتی که نقش آگاه‌کننده فرهنگی خود را انجام دهد

۲۹- تهیه و اجرای طرح‌های لازم در زمینه شناخت، حفظ، نگهداری و بهره‌برداری آموزشی و فرهنگی از اماکن مذهبی و بناهای تاریخی و آثار هنری و فرهنگی و موزه‌ها و مراکز سیاحتی و زیارتی کشور که در حیطه فعالیت‌های وزارتخانه قرار دارند

سازمان وظایف وزارت ارشاد اسلامی بنا بر نمودار سازمانی سال ۱۳۶۱ هـ ش

ضمن دعوت به مشاهده نمودار سازمانی وزارت ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۱ (ارایه شده در پایان

این فصل)، شرح وظایف و واحدهای وزارت را مرور می‌نماییم^۱:

۱. مجموعه هدف، سازمان و پست‌های سازمانی وزارت ارشاد اسلامی (حوزه مرکزی، استان‌ها).

شایان ذکر است واحدهای تحت نظر مستقیم وزیر علاوه بر معاونت‌ها عبارتند از: دفتر پژوهش‌ها و برنامه‌ریزی فرهنگی، دبیرخانه شورای هماهنگی تبلیغات دولت، دفتر وزارتی (شامل: اداره دبیرخانه و اداره مکاتبات و اسناد) و اداره حراست می‌باشند.

دفتر پژوهش‌ها و برنامه‌ریزی فرهنگی

- ۱- بررسی نحوه اشاعه فرهنگ در جوامع شهری و روستایی
- ۲- بررسی نحوه احیای آن دسته از میراث‌ها و ارزش‌های فرهنگی که در جهت تحولات جامعه امروز ایران باشد
- ۳- کمک به شناسایی فرهنگ ملل و شناساندن فرهنگ اسلامی و ایرانی به جهانیان
- ۴- همکاری با وزارت فرهنگ و آموزش عالی به منظور تهیه طرح‌های مربوط به ایجاد هماهنگی در برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی کلیه سازمان‌های دولتی و غیردولتی
- ۵- انجام مطالعات مربوط به دورنگری و برنامه‌های درازمدت فرهنگی و جمع‌آوری آمار و اطلاعات و اسناد فرهنگی با مشارکت وزارت فرهنگ و آموزش عالی
- ۶- بررسی مسایل فرهنگی ناشی از تحولات اجتماعی
- ۷- بررسی جوانب آموزش مداوم در زمینه مسایل و فعالیت‌های فرهنگی و آرایه نتیجه بررسی‌های انجام شده به وزارت فرهنگ و آموزش عالی به منظور طرح و تصمیم‌گیری در شورای عالی فرهنگ و آموزش عالی

دبیرخانه شورای هماهنگی تبلیغات دولت

- ۱- ایجاد هماهنگی در تهیه و تنظیم و اجرای برنامه‌های انتشاراتی و تبلیغاتی مربوط به دولت جمهوری اسلامی ایران از طریق همکاری با واحدهای روابط عمومی وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی
- ۲- جمع‌آوری آمار و اطلاعات مربوط به فعالیت‌های وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی به منظور تهیه کارنامه دولت جمهوری اسلامی

۳- همکاری با دفتر سخنگوی دولت و انجام مصاحبه با مقامات مملکتی در جهت آشنایی مردم با اقدامات دولت

۴- تشکیل کلاس‌های آموزشی مسائل روابط عمومی و نیز برگزاری سمینارها و کنفرانس‌های روابط عمومی جهت بالا بردن دانش کارکنان واحدهای روابط عمومی و کوشش در جهت آشنا ساختن مسئولین دولتی به نقش و اهمیت روابط عمومی

۵- انجام برنامه‌های بازدید و تشکیل نمایشگاه‌ها، سخنرانی‌ها، به منظور انعکاس پیشرفت‌های عمرانی، اقتصادی، فرهنگی و... کشور به مردم

۶- پیگیری در جهت انجام به موقع برنامه‌هایی که از طرف مقامات مسئول دولتی وعده می‌شود
۷- بررسی و کنترل خبرهای روزانه دریافتی از واحدهای روابط عمومی به منظور انعکاس آن در رسانه‌های همگانی

۸- ارایه نظرات مشورتی به سازمان امور اداری و استخدامی کشور در مورد تهیه سازمان و تشکیلات واحدهای روابط عمومی وزارتخانه و سازمان‌های دولتی

۹- بررسی جراید و روزنامه‌ها به منظور اطلاع از کیفیت و کمیت مطالب منتشر شده در آنها در رابطه با فعالیت‌های دولت جمهوری اسلامی

۱۰- تشکیل جلسات مشورتی و هماهنگی با مسئولان واحدهای روابط عمومی به طور مستمر
۱۱- تماس و ارتباط مستمر با انجمن‌های اسلامی، روحانیت، ائمه جمعه و جماعت به منظور معرفی و ارایه تولیدات انتشاراتی و تبلیغاتی مربوط به فعالیت‌های دولت به مردم و دریافت نظرات و پیشنهاد آنها

۱۲- جمع‌آوری، تنظیم و طبقه‌بندی نظرات عموم درباره مسایل و برنامه‌های اجتماعی فرهنگی، سیاسی و اقتصادی کشور به منظور ارایه به مسئولین، برنامه ریزان و مبلغین مملکت

۱۳- ارزیابی برنامه‌های اجرا شده در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی در کشور
۱۴- سنجش افکار عمومی به منظور بررسی سیر تحولات نظریات مردم در ارتباط با مسائل اجتماعی فرهنگی، سیاسی، اقتصادی کشور

دفتر وزارتی

- ۱- دریافت و ثبت و توزیع و ارسال کلیه مکاتبات اعم از وارده و صادره
- ۲- انجام امور ترجمه، تحریرات و گزارشات و مکاتبات اختصاصی وزیر
- ۳- ابلاغ کلیه مصوبات، بخشنامه‌ها و دستورات وزارتی به واحدهای تابعه و سازمان‌های وابسته به وزارتخانه
- ۴- بایگانی و نگهداری سوابق و مکاتبات و اسناد مربوط به دفتر وزارتی
- ۵- پیگیری نامه‌های ارجاع شده از سوی مقام وزارت به منظور کسب اطلاعات لازم از نتایج اقدامات انجام شده توسط واحدها و مسئولین مربوطه
- ۶- پیگیری و گزارش مطالب مهم و فوری به مقام عالی وزارت
- ۷- جمع‌آوری و تنظیم اطلاعات مورد نیاز مقام وزارت
- ۸- طرح و اجرای برنامه درسی و ارزشیابی سوابق و پرونده‌های راکد کلیه واحدهای تابعه وزارتخانه با همکاری سازمان اسناد ملی جمهوری اسلامی ایران
- ۹- تهیه فهرست و جداول اسناد و سوابق قابل امحاء و ارسال آنها برای تصویب «شورای سازمان اسناد ملی ایران»
- ۱۰- تهیه آرشیو منظم برای مرکز بایگانی راکد و طبقه بندی اسناد و مدارک بایگانی

اداره حراست

- ۱- تأمین حراست اخبار، اسناد، مدارک، تأسیسات و پرسنل وزارتخانه
- ۲- تهیه و تنظیم و اجرای برنامه‌های آموزش مورد نیاز حراستی
- ۳- دریافت و ثبت نامه‌های محرمانه و کشف رمزها و تلگرافها و عنداللزوم ارجاع به واحدهای ذی‌ربط
- ۴- استقرار سیستم طبقه‌بندی مناسب به منظور حراست و نگهداری اسناد و مدارک محرمانه
- ۵- انجام همکاری‌های لازم با سازمان‌های وابسته و واحدهای تابعه وزارتخانه

معاونت امور هنری

- ۱- نظارت بر شناسایی و به‌کارگیری نیروهای مستعد و فعال هنری و تشویق و تشکیل گروه‌های

متعهد هنری در رشته‌های مختلف

۲- نظارت بر گسترش آموزش هنر و فراهم آوردن امکانات و آرایه تسهیلات لازم به منظور توسعه و بالا بردن سطح آموزش فعالیت‌های هنری با توجه به سیاست فرهنگی و هنری جمهوری اسلامی

ایران در سطح کشور

۳- نظارت بر فراهم آوردن امکانات لازم برای اجرای برنامه‌های هنری و گروه‌های خارجی

۴- نظارت بر فراهم آوردن امکانات فنی و آموزشی هنری در مناطق مختلف کشور به یکدیگر

۵- نظارت بر تهیه طرح‌های لازم به منظور اجرای برنامه‌های پژوهشی در امور هنری

۶- نظارت بر تشخیص صلاحیت گروه‌ها و آموزشگاه‌ها و مراکز آزاد هنری و تشویق و ارشاد آنان با توجه به آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های تهیه شده

۷- نظارت بر تهیه و اجرای آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های لازم جهت فروش و ضبط و تکثیر نوار و صفحه موسیقی و سرود و تشویق و ارشاد مؤسسات و مراکزی که در این زمینه فعالیت دارند

۸- نظارت بر امور سالن‌های نمایش هنری سراسر کشور و صدور پروانه نمایش در این سالن‌ها و اظهارنظر در مورد کیفیت و اجرای برنامه‌های هنری

۹- نظارت بر تهیه و تنظیم و اجرای برنامه‌های هنری در داخل و گروه‌های هنری اعزامی به خارج از کشور با همکاری معاونت امور بین‌الملل

۱۰- نظارت بر تهیه انواع انتشارات تبلیغاتی و هنری واحدهای تابعه وزارتخانه

۱۱- نظارت بر گسترش و برپایی نمایشگاه‌های هنری در سطح کشور

۱۲- نظارت بر تشکیل سمینارها و کنفرانس‌های مربوط به پژوهش‌های هنری

۱۳- برقراری ارتباط با مراکز هنری جهان با همکاری معاونت امور بین‌الملل

واحدهای زیر مجموعه

مرکز هنرهای نمایشی (شامل: قسمت برنامه‌های نمایشی، قسمت امور طراحی صحنه، قسمت امور

عملیات صحنه، تالار وحدت، تئاتر شهر، تالار محراب، تالار سنگلج و تالار هنر)

مرکز هنرهای تجسمی (شامل: قسمت طراحی و گرافیک، قسمت هنرهای تجسمی، قسمت امور

نمایشگاه‌های هنری، مجموعه آزادی، مجموعه هنرهای معاصر، فرهنگسرای نوبهار) مرکز سرود و آهنگ‌های انقلابی (شامل: ارکستر سنفونیک و گروه کر، ارکستر سنتی، قسمت امور فنی) اداره کل پژوهش و آموزش هنری (شامل: اداره امور مدارس حرفه‌ای و هنری، اداره آموزش عمومی هنری، فرهنگسرای نیاوران و اداره پژوهش و انتشارات)

معاونت امور فرهنگی

- ۱- نظارت بر بررسی کتب، نشریات و مطبوعات در جهت اجرای صحیح قوانین مربوط
- ۲- نظارت بر فعالیت‌ها و اجرای مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به امور چاپخانه‌ها و کمیسیون تقسیم مطبوعات و آگهی‌های دولتی و انجام سایر امور وابسته به مطبوعات
- ۳- راهنمایی و ارشاد مطبوعات و نشریات داخلی به منظور انعکاس واقعی رویدادهای کشور
- ۴- نظارت بر جمع‌آوری، طبقه‌بندی و نگهداری کلیه کتب، مدارک و اسناد چاپی (به‌استثنای فیلم) مربوط به انقلاب اسلامی در «مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی» و نیز در کتابخانه‌های عمومی کشور و عرضه قسمت‌های لازم از آنها به جامعه براساس برنامه منظم و با همکاری واحدهای ذی‌ربط
- ۵- نظارت بر ایجاد، توسعه و تجهیز کتابخانه‌های عمومی کشور و برقراری کتابخانه‌های بسیار برای روستاها و حومه شهرها با توجه به ضوابط و نیازهای مختلف مناطق کشور
- ۶- نظارت بر تهیه، تنظیم و اجرای طرح‌های لازم برای تشویق مؤلفان، نویسندگان و مترجمان و انجام کمک‌های معنوی و مادی به آنان
- ۷- نظارت بر تهیه، تنظیم و اجرای طرح‌های انتشاراتی و نیز تهیه و تدوین کتب و سایر نشریات فرهنگی و سیاسی لازم برای داخل کشور با همکاری معاونت امور هنری و نحوه توزیع آنها
- ۸- نظارت در امور برگزاری بزرگداشت‌ها، یادبودها و سمینارها و کنفرانس‌های فرهنگی داخلی
- ۹- ایجاد هماهنگی و همکاری بین واحدهای تابعه و واحدهای مرکز و خارج از مرکز وزارتخانه در موارد مربوط

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل کتابخانه‌های عمومی کشور (شامل: اداره امور کتابخانه‌ها، اداره گزینش و توزیع کتاب، اداره خدمات کتابداری)

اداره کل مطبوعات و نشریات (شامل: اداره امتیازات، اداره آگهی‌های دولتی، اداره بررسی مطبوعات و اداره بررسی کتب)

اداره کل تبلیغات و انتشارات (شامل: اداره امور مؤلفان و ناشران، اداره امور اقلیت‌های مذهبی و مبلغین خارجی، اداره پژوهش و نگارش، اداره امور تبلیغات و اداره بررسی‌های سیاسی و اجتماعی)

مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی

معاونت امور سینمایی

- ۱- تعیین روش‌ها و تنظیم برنامه‌های توسعه آموزش سمعی و بصری
- ۲- نظارت فنی بر امور مربوط به نمایش فیلم و سینماهای کشور
- ۳- برنامه‌ریزی کمی و کیفی سینمایی و عکاسی کشور با در نظر داشتن وضعیت و فعالیت سازمان‌های دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی و تولیدات بخش خصوصی و نیازمندی‌های فرهنگی سینمایی مردم
- ۴- بررسی و مطالعه نهایی برنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و ضوابط مربوط به مشارکت در تولید فیلم اعم از داخلی و خارجی
- ۵- نظارت بر تشکیل و برگزاری جشنواره‌ها و مسابقات سینمایی داخلی و نظارت بر شرکت در جشنواره‌های جهانی فیلم با همکاری معاونت امور بین‌الملل
- ۶- نظارت بر کمک‌های فنی و مالی به بخش خصوصی و تعاونی به منظور بهبود تکنیک و تشویق آنان برای بهبود کیفی تولید فیلم و عکس و اسلاید
- ۷- نظارت و کنترل بر کار تولیدکنندگان و فروشندگان ویدئوکلپ‌ها
- ۸- نظارت بر تشکیل آرشیوهای فیلم و عکس و اسلاید مربوط به انقلاب اسلامی و حوادث و رویدادها و موافقت با واگذاری کپی آثار گردآوری شده به واحدها و نهادهای دیگر

۹- کوشش در ارایه طرح‌های تهیه و تأمین مواد خام تولید فیلم و عکس و اسلاید و ابزار و وسایل سمعی، حتی‌الامکان در داخل کشور به‌منظور کاهش وابستگی

واحدهای زیر مجموعه

اداره کل همکاری‌های سمعی و بصری (شامل: اداره بررسی‌های سمعی و بصری، اداره آموزش و راهنمایی‌های سمعی و بصری، اداره تنظیم و اجرای برنامه‌های سمعی و بصری، اداره امور فنی) اداره کل نظارت و نمایش فیلم (شامل: اداره امور سینماها و ویدئوکلپ‌ها، اداره نمایش و پخش فیلم) اداره کل تحقیقات و روابط سینمایی (شامل: اداره روابط سینمایی و تجارت فیلم، اداره امور جشنواره‌ها، اداره تحقیقات سینمایی) اداره کل تولید فیلم و عکس (شامل: اداره تولید فیلم، اداره تولید عکس و اسلاید، اداره امور فنی، اداره لابراتور و اداره امور عمومی) مرکز اسلامی آموزش فیلمسازی

معاونت امور سیاحتی و زیارتی

- ۱- نظارت در برنامه‌ریزی‌ها و طرح‌های مربوط به توسعه و بهره‌برداری‌های آموزشی، فرهنگی اقتصادی، سیاسی از کاخ‌ها و موزه‌ها در چارچوب «فسیروا فی الارض»
- ۲- نظارت بر جمع‌آوری آمار و اطلاعات و ارایه راهنمایی‌های لازم در زمینه مربوط به توسعه و احداث تأسیسات جهانگردی و تعیین اولویت‌ها برحسب منطقه و بررسی صلاحیت متقاضیان احداث واحدهای مذکور و تشویق سرمایه‌گذاران داخلی
- ۳- شرکت در اجلاس سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی جهانگردی و مشخص کردن نحوه شرکت مؤثر در جهت صدور انقلاب اسلامی با همکاری معاونت امور بین‌المللی
- ۴- نظارت بر راهنمایی و در دسترس قرار دادن تسهیلات اطلاعاتی مورد نیاز جهانگردان و رفع مشکلات آنها
- ۵- نظارت بر تشکیل تورهای زیارتی و سیاحتی در داخل و خارج کشور به منظور جهت دادن به

زیارت زائرین

- ۶- نظارت بر تشکیل سمینارها و کنگره‌های آموزشی و علمی در رابطه با امور جهانگردی و موزه‌های منطبق بر اهداف ارشادی وزارتخانه
- ۷- تجهیز و تکمیل و توسعه موزه‌ها و حراست از اشیاء هنری و آثار باستانی در جهت احیاء هویت اسلامی و استقلال فرهنگی
- ۸- نظارت بر جمع‌آوری اطلاعات در مورد اماکن متبرکه و ابنیه تاریخی و آثار باستانی کشور و تهیه و انتشار نشریات در مورد جهانگردی و موزه‌ها با همکاری معاونت‌های ذی‌ربط
- ۹- نظارت بر گردآوری و مبادله اطلاعات جهانگردی و توریستی با کشورها و سازمان‌های جهانگردی
- ۱۰- نظارت بر شناساندن مقایسه‌ای فرهنگ و نحوه زیست طاغوتیان با فرهنگ و نحوه زیست مستضعفان و محرومان جهان به بازدیدکنندگان داخلی و خارجی کاخ‌ها و موزه‌ها و بناها

واحدهای زیر مجموعه

دفتر ایرانگردی و جهانگردی

- اداره کل موزه‌ها (شامل: موزه نگارستان، موزه فرش ایران، موزه هنرهای تزئینی، موزه مرمر، موزه هنرهای ملی، موزه صبا، موزه رضا عباسی، موزه آبگینه و سفالینه)
- اداره کل کاخ‌ها (شامل: اداره ارتباطات و انتشارات، اداره نگهداری اموال نفیسه کاخ موزه‌ها، اداره امور عمومی، کاخ موزه ملت، کاخ موزه سبز، کاخ موزه هنرهای زیبا، کاخ موزه هنرهای نمایشی و سنتی و کاخ موزه هنر آفریقا)
- اداره کل بناهای تاریخی (شامل: اداره نظارت و حفاظت فنی، اداره ثبت و معرفی بناهای تاریخی، اداره انتشارات)

معاونت امور بین‌الملل

- ۱- انجام بررسی‌های لازم به‌منظور پیشنهاد خط‌مشی در زمینه مبادلات فرهنگی با همکاری وزارت

فرهنگ و آموزش عالی

- ۲- انجام بررسی‌های لازم و نظارت بر مطالعات مربوط به برنامه‌ریزی‌های فرهنگی در جهت معرفی انقلاب اسلامی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور
- ۳- نظارت در امر معرفی فرهنگی تشیع و تأثیر آن در تکوین فرهنگ اسلامی و تلاش در جهت تقریب مذاهب اسلامی و رشد و آگاهی سیاسی و مذهبی مسلمین و مبارزه با نغمه‌های تفرقه‌انگیز
- ۴- بررسی و اظهار نظر در مورد طرح‌های انتشاراتی و تبلیغاتی تهیه شده و تعیین اولویت اجرای طرح‌های مزبور در خارج از کشور
- ۵- نظارت بر طرح‌ها و اجرای برنامه‌های مربوط به تهیه و تدوین و انتخاب و ترجمه کتب و مقالات و نشریاتی که جهت خارج از کشور توسط واحدهای تابعه انجام می‌شود
- ۶- ترویج زبان فارسی در کشورها از طریق اعزام استادان زبان فارسی به خارج از کشور
- ۷- ایجاد هماهنگی و نظارت در برنامه‌های فرهنگی و هنری و آموزش زبان فارسی در خارج از کشور
- ۸- نظارت در تهیه و ارسال وسایل و کلیه تولیدات انتشاراتی و تبلیغاتی مربوط به خارج از کشور طبق مقررات و قوانین
- ۹- نظارت و ارایه راهنمایی‌های لازم در امر ارتباط نمایندگان فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در خارج با دفتر جنبش‌ها و سازمان‌های آزادی‌بخش به ویژه جنبش‌های اسلامی با همکاری ارگان‌های ذی‌ربط
- ۱۰- ارایه راهنمایی‌های لازم و نظارت بر نحوه ارتباط نمایندگان فرهنگی با صاحب‌نظران و محققان فرهنگی و اجتماعی و هواداران انقلاب اسلامی در خارج از کشور
- ۱۱- نظارت بر چگونگی فعالیت انجمن‌های فرهنگی و دوستی کشورهای خارجی در ایران
- ۱۲- نظارت بر فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی خارجیان و نمایندگان مذاهب اقلیت رسمی در ایران
- ۱۳- نظارت در تهیه و ارسال آمار و اطلاعات فرهنگی و هنری موردنیاز محققین و سازمان‌های فرهنگی خارجی
- ۱۴- نظارت بر حسن انتخاب و واگذاری بورس‌های فرهنگی و هنری داخلی برای هنرجویان و هنرمندان و محققین خارجی و اعزام هنرجویان و هنرمندان و محققین متعهد به خارج از کشور با همکاری واحدها و ارگان‌های ذی‌ربط
- ۱۵- نظارت بر ورود و خروج کلیه مطبوعات و نشریات به زبان خارجی و بررسی آنها

۱۶- نظارت بر تهیه و اجرای آیین‌نامه‌ها و قوانین و مقررات و مراحل اجرایی فعالیت‌های نمایندگان مطبوعات و خبرگزاری‌ها و گروه‌های خبری و رسانه‌های همگانی خارجی در ایران

واحدهای زیر مجموعه

دفتر برنامه‌ریزی و هماهنگی تبلیغات خارجی

اداره کل روابط و همکاری‌های بین‌المللی (شامل: اداره امور نمایشگاه‌ها و بازدیدهای فرهنگی، اداره همکاری‌های بین‌المللی، اداره امور فرهنگی بیگانگان)

اداره کل نمایندگی‌ها در خارج (شامل: اداره امور کشورهای آسیایی و ترکیه، اداره امور کشورهای عربی و آفریقایی، اداره امور اروپا و آمریکا، اداره امور عمومی)

اداره کل مطبوعات و رسانه‌های خارجی (شامل: اداره ترجمه و بررسی مطبوعات، اداره امور خبرنگاران خارجی، اداره ارشاد مطبوعات خارجی)

معاونت اداری و مالی

۱- نظارت بر تدوین هدف، وظایف و تشکیلات وزارتخانه

۲- نظارت بر تهیه و اجرای طرح‌های تشکیلاتی وزارتخانه و سازمان‌های وابسته با توجه به هدف و وظایف قانونی سازمان

۳- نظارت بر چگونگی گردش کار و مطالعات مربوط به بهبود روش‌های اداری در واحدهای مختلف وزارتخانه و سازمان‌های وابسته

۴- نظارت بر فراهم آوردن امکانات اجرای برنامه‌های آموزشی قبل و ضمن خدمت کارکنان و تهیه و تنظیم برنامه‌های آموزشی مورد نیاز وزارتخانه

۵- نظارت بر جذب و تأمین نیروی انسانی مورد نیاز وزارتخانه

۶- نظارت بر اجرای صحیح قوانین استخدامی و مالی مربوط به طبقه‌بندی مشاغل و شرح وظایف و پست‌های سازمانی وزارتخانه

۷- تعیین خط‌مشی در تقسیم بودجه وزارتخانه براساس برنامه‌ها و فعالیت‌های پیش‌بینی شده

- ۸- نظارت و ایجاد هماهنگی در برنامه‌ها و فعالیت‌های وزارتخانه و ارزیابی طرح‌ها و برنامه‌های اجرا شده
- ۹- نظارت بر جمع‌آوری و بررسی بودجه‌های پیشنهادی واحدهای مختلف وزارتخانه و تلفیق و هماهنگ ساختن آنها با در نظر گرفتن اولویت‌ها و تهیه بودجه کل وزارتخانه
- ۱۰- نظارت بر انجام خدمات عمومی و تهیه لوازم مورد نیاز وزارتخانه

واحدهای زیر مجموعه

- دفتر تشکیلات و بودجه و آموزش
- اداره کل کارگزینی (شامل: اداره استخدام، اداره انتصابات و ترفیعات و آمار، اداره رفاه کارکنان و تعاون، اداره دبیرخانه و بایگانی)
- اداره کل امور مالی (شامل: اداره دریافت و پرداخت، اداره اعتبارات و تعهدات، اداره دفترداری و تنظیم حساب‌ها، اداره رسیدگی به اسناد، اداره اموال، اداره حسابداری طرح‌های عمرانی)
- اداره کل تدارکات و خدمات (شامل: اداره کارپردازی، اداره نقلیه، اداره خدمات، اداره تأسیسات)

معاونت پارلمانی و روابط عمومی

- ۱- نظارت بر انجام امور حقوقی وزارت و سازمان‌های وابسته و ارائه راهنمایی‌های لازم در موارد ضروری، شرکت در جلسات و کمیسیون‌های مجلس شورای اسلامی بر حسب مورد
- ۲- نظارت بر حسن اجرای وظایفی که در سطح کشور و خارج از کشور از نظر قوانین مربوط به حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و مترجمان و هنرمندان بر عهده وزارت می‌باشد
- ۳- نظارت بر تهیه و تنظیم متن لوایح قانونی و تصویب نامه‌ها و آیین‌نامه‌ها و اساسنامه‌های مورد نیاز وزارتخانه و سازمان‌های وابسته
- ۴- نظارت بر جمع‌آوری و تنظیم اطلاعات مورد نیاز جلسات و کمیسیون‌های مجلس شورای اسلامی و هیأت وزیران
- ۵- شناساندن اقدامات و فعالیت‌های فرهنگی و ارشادی وزارتخانه در داخل و خارج از کشور به نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی

واحدهای زیر مجموعه

دفتر امور حقوقی و پارلمانی

دفتر روابط عمومی

واحدهای استانی وزارت ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۲ هـ ش

در خرداد ماه ۱۳۶۲ هـ ش با تصویب سازمان امور اداری و استخدامی کشور واحدهای خارج از مرکز وزارت ارشاد اسلامی با ۲۳ استان و شهرستان کرج (استان تهران) در سه درجه (۱ و ۲ و ۳) تشکیل شد: واحدهای سازمانی درجه ۱ با ۶ اداره تابعه شامل به شرح زیر: (شامل استان‌های اصفهان، خراسان، آذربایجان شرقی، خوزستان، مازندران، فارس، گیلان، آذربایجان غربی، کرمان و باختران)

۱- اداره امور اداری و مالی

۲- اداره اطلاعات و انتشارات و تبلیغات

۳- اداره امور سمعی و بصری

۴- اداره امور هنری

۵- اداره امور کتابخانه‌ها و نگارش

۶- اداره امور سیر و سیاحت

واحدهای سازمانی درجه ۲ با ۴ اداره تابعه به شرح زیر: (شامل استان‌های مرکزی، لرستان، سیستان و بلوچستان، کردستان، همدان، هرمزگان، زنجان، یزد، بوشهر و سمنان)

۱- اداره امور اداری و مالی

۲- اداره اطلاعات و انتشارات و تبلیغات

۳- اداره امور هنری و سمعی و بصری و کتابخانه‌ها

۴- اداره امور سیر و سیاحت

و واحدهای سازمانی درجه ۳ بدون سطح سازمانی تشکیل شوند که شامل ایلام، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد و کرج می‌باشند. تفکیک تعداد پست‌ها به صورت جدول صفحه بعد می‌باشد^۱:

۱. همان منبع.

شایان ذکر است ادارات مندرج در جلو نام هر اداره کل علاوه بر ادارات مربوط به درجه بندی استان و در سطح شهرستان می باشد.

درجه	نام استان (اداره کل)	تعداد پست	عناوین واحده (هنرستان، موزه، اداره)
درجه یک	اصفهان	۴۱۸	هنرستان هنرهای زیبای اصفهان، موزه اصفهان، موزه تزیینی و ملی، کاشان (اداره و موزه)، شهر رضا، گلپایگان، نائین
	خراسان	۳۸۰	آرامگاه فردوسی، آرامگاه نادر، اداره نیشابور، سبزوار، گناباد، بجنورد، بیرجند، فردوس، تربت حیدریه، طبس، سرخس، تربت جام، تایباد
	آذربایجان شرقی	۲۹۳	هنرستان هنرهای زیبای تبریز، موزه تبریز، اداره اردبیل، مراغه، خلخال، مشکین شهر، میانه، مرند، اهر
	خوزستان	۲۷۲	موزه شوش، موزه هفت تپه، اداره آبادان، خرمشهر، دشت آزادگان، دزفول، شوش، بهبهان، بندرامام خمینی، ایذه، رامهرمز
	مازندران	۳۸۰	گرگان (اداره و تالار نمایش)، گنبد کاوس، تنکابن، بابل، آمل، نوشهر، بهشهر، بندر ترکمن، رامسر، قائمشهر، نور، علی آباد، کردکوی، سوادکوه
	فارس	۳۰۷	موزه ارک کریمخانی، اداره لارستان، کازرون، آباده، فسا، جهرم، فیروزآباد، داراب
	گیلان	۲۷۳	موزه رشت، اداره لاهیجان، انزلی، لنگرود، رودسر، رودبار، فومن، هشتر (طالش)، آستارا
	آذربایجان غربی	۲۱۴	موزه ارومیه، موزه میاندوآب، موزه نقده، خوی (اداره و موزه)، اداره مهاباد، اداره ماکو، بازرگان
	کرمان	۲۱۰	موزه حمام گنجعلی خان، موزه باغ هرندی، باغ ماهان، موزه کرمان، اداره رفسنجان، سیرجان، بم، کهنوج
	باختران	۲۱۴	موزه باختران، اداره اسلام آباد غرب، قصر شیرین، پاوه، سنقر کلیایی، سرپل ذهاب، گیلانغرب، کنگاور، صحنه، هرسین
درجه دو	مرکزی	۱۳۰	اداره قم، ساوه، محلات، خمین، تفرش
	لرستان	۱۴۴	موزه خرم آباد، اداره بروجرد، الیگودرز، درود
	سیستان و بلوچستان	۱۶۰	اداره زابل، ایرانشهر، سراوان، خاش، چاه بهار، میرجاوه
	کردستان	۱۵۸	موزه سنندج، سقز (اداره و موزه)، اداره مریوان، بانه، قروه، بیجار
	همدان	۱۱۵	اداره ملایر، تویسرکان، نهاوند
	هرمزگان	۱۲۲	اداره بندرلنگه، میناب، قشم، حاجی آباد (سعادت آباد)
	زنجان	۱۶۲	موزه زنجان، قزوین (اداره و موزه)، اداره ابهر
	یزد	۱۱۵	موزه قصر آینه، اداره اردکان، بافق، تفت، میبد
	بوشهر	۸۶	موزه بوشهر، اداره برازجان، گناوه، کنگان
	سمنان	۱۱۰	اداره دامغان، امام شهر، گرمسار

درجه	نام استان (اداره کل)	تعداد پست	عناوین واحد (هنرستان، موزه، اداره)
۴ ب ۵	ایلام	۶۶	اداره دهلران، مهران
	چهارمحال و بختیاری	۵۸	اداره بروجن، فارسان، لردگان
	کهگیلویه و بویراحمد	۵۳	اداره گچساران، دهدشت
	کرج (استان تهران)	۲۰	اداره کرج

سازمان‌های وابسته به وزارت ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۱ هـ ش

سازمان‌های وابسته به وزارت ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۱ هـ ش در مقایسه با سازمان‌های وابسته به وزارت ارشاد ملی در سال ۱۳۵۸ هـ ش این چنین تغییر نمود که:

اول: سازمان رادیو و تلویزیون ایران با تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۵۸ و به موجب اصل ۱۷۵ این قانون، به صورت سازمانی مستقل درآمد و از وزارت ارشاد ملی منفک گردید.

دوم: شرکت سهامی خدمات ایرانگردی و جهانگردی و مدرسه عالی خدمات جهانگردی و اطلاعات طی تغییرات تشکیلاتی که در ادامه خواهد آمد، به صورت سازمانی مستقل ذیل وزارت ارشاد اسلامی در نظر گرفته شده است.

سوم: چاپخانه وزارت ارشاد ملی و سازمان خبرگزاری پارس به ترتیب به چاپخانه وزارت ارشاد اسلامی و سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران تغییر نام یافتند.

چهارم: سازمان حج و زیارت تا سال ۱۳۶۳ هـ ش بدون تغییر همچنان زیر نظر وزارت ارشاد اسلامی و به صورت یک سازمان مستقل اداره می‌شود و پس از آن سازمان حج، اوقاف و امور خیریه تشکیل می‌گردد. بنابراین سازمان‌های وابسته به ارشاد اسلامی را می‌توان پس از اعمال تغییرات مذکور به شرح زیر بیان نمود:

۱- سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی

۲- سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران

۳- چاپخانه وزارت ارشاد اسلامی

۴- سازمان حج، اوقاف و امور خیریه

سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی

به موجب لایحه قانونی ادغام شرکت‌های وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی مصوب ۱۳۵۸/۱/۲۱ هـ ش شورای انقلاب اسلامی چند شرکت وابسته به وزارت مذکور (شرکت سهامی تأسیسات جهانگردی، شرکت سهامی گشت‌ها، شرکت سهامی مرکز خانه‌های ایران و مراکز جهانگردی برای ورزش‌های زمستانی) در یکدیگر ادغام و سازمانی وابسته به وزارت ارشاد ملی تحت عنوان شرکت سهامی خدمات ایرانگردی و جهانگردی تشکیل گردید، سپس این شرکت به وزارت فرهنگ و آموزش عالی تحت عنوان سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی منتقل گردید، این مجموعه در سال ۱۳۶۰ هـ ش از سازمان‌های وابسته به وزارت ارشاد اسلامی شده است.

هدف

ایجاد و توسعه و بهره‌برداری از تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی که عبارتند از: هتل، مهمان‌سرا، رستوران، چایخانه، استراحت‌گاه، اردوگاه، تأسیسات کنار دریا، حمام‌های آب‌معدنی، تأسیسات و تجهیزات مراکز ورزشی زمستانی و هر نوع محل‌های دیگر که برای ایرانگردی و جهانگردی مناسب باشد و همچنین تأمین وسایل لازم برای مسافرت‌های فردی و جمعی جهانگردان ایرانی و خارجی در داخل کشور (اعم از مسافرت زمینی و هوایی و دریایی) و تأمین خدمات جهانگردی و هرگونه عملیات بازرگانی و تبلیغاتی برای ارایه پیشرفت‌های مملکتی و شناساندن تحولات فرهنگ و تمدن کشور و جاذبه‌های جهانگردی ایران

وظایف اساسی

- ۱- تحصیل هرگونه اعتبار و وام یا اموال منقول و غیرمنقول از طریق قانون اعم از معوض یا غیرمعوض برای رفع هرگونه احتیاجات یا مقاصد سازمان
- ۲- خرید و فروش و اجرا و انجام معاملات نسبت به اموال منقول و غیرمنقول برای بهبود و پیشرفت برنامه‌های سازمان با رعایت قوانین و مقررات مربوطه
- ۳- سرمایه‌گذاری و مشارکت با بخش خصوصی داخلی در زمینه‌های مربوط به هدف‌های سازمان.

۴- تعمیر و توسعه واحدهای مورد بهره‌برداری در قالب وظایف و اهداف سازمان

۵- تنظیم برنامه و تأمین خدمات لازم برای انجام مسافرت‌های دسته‌جمعی در داخل و خارج از کشور

سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران

در اجرای ماده ۴ قانون تأسیس وزارت اطلاعات و جهانگردی و تبصره ذیل آن مصوب تیرماه ۱۳۵۳ هـ ش سازمان خبرگزاری پارس به صورت شرکت سهامی به مدت نامحدود تشکیل شد. سازمان خبرگزاری پارس در هشتم دی ماه سال شصت هـ ش (۱۳۶۰/۱۰/۸) با تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان به سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی تغییر نام داد و در حال حاضر این سازمان به صورت یک شرکت دولتی مستقل می‌باشد. همچنین بنابر مصوبه مورخ ۱۳۷۱/۲/۲۳ هیأت وزیران مدیر عامل این سازمان هم‌مطراز معاون وزیر محسوب می‌شود.

هدف

گردآوری خبرها، گزارش‌ها، مقالات و عکس‌های مربوط به ایران و سایر کشورهای جهان و توزیع آن بین رسانه‌های گروهی کشور و همچنین پخش و انعکاس رویدادهای مختلف مملکت و منطقه در زمینه پیشرفت‌ها و تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و ورزشی بین وسایل ارتباط جمعی کشورهای جهان

وظایف اساسی

- ۱- گردآوری اخبار داخلی و خارجی و تنظیم و سپس عرضه آن به رسانه‌های گروهی به‌منظور درج و پخش آن در جهت بالا بردن سطح اطلاعات عمومی مردم درباره تحولات مملکت و آگاهی آنها از رویدادهای مختلف جهان
- ۲- گردآوری اخبار و اطلاعات مربوط به برنامه‌ها و فعالیت‌های وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و عرضه آن به وسایل ارتباط جمعی

- ۳- تنظیم خبرهای رسمی دولتی و ارایه آن جهت پخش و درج در وسایل ارتباط جمعی
- ۴- تهیه فیلم، عکس و اسلایدهای خبری جهت استفاده وسایل ارتباط جمعی ایران و جهان و سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی و دفاتر وزارت ارشاد اسلامی و دیگر مؤسسات دولتی و خصوص در داخل و خارج از کشور
- ۵- تهیه و تنظیم مقالات، گزارش‌ها و تفسیرهای گوناگون در شئون مختلف و توزیع آن بین مقامات مملکتی و رسانه‌های گروهی در داخل و خارج از کشور
- ۶- چاپ بولتن‌های مختلف و توزیع آن بین مقامات مملکتی و مشترکین
- ۷- ارسال اخبار داخلی به خارج از کشور به منظور انتشار در سراسر جهان
- ۸- مبادله خبرها، گزارش‌ها، تفسیرها و عکس و فیلم و اسلاید با خبرگزاری‌هایی که با آنها در زمینه‌های یاد شده قرارداد منعقد می‌گردد
- ۹- مطالعه و بررسی به‌منظور کاربرد وسایل و تکنیک‌های جدید در جهت توسعه و گسترش فعالیت‌های خبری
- ۱۰- ایجاد مراکز خبری در داخل و خارج از کشور به‌منظور تسریع در امر دریافت و ارسال خبر، عکس، فیلم، اسلاید و گزارش‌های گوناگون

چاپخانه وزارت ارشاد اسلامی

بعد از تغییر نام وزارت اطلاعات و جهانگردی، شرکت سهامی چاپخانه وزارت یاد شده به چاپخانه وزارت ارشاد ملی و سپس به چاپخانه وزارت ارشاد اسلامی تغییر عنوان پیدا نمود.

سازمان حج، اوقاف و امور خیریه

در مورد تاریخچه اوقاف به صورت مختصر می‌توان به ایجاد دیوان موقوفات یا دیوان اوقاف پس از اسلام و در دوران سامانیان که به کارهای مربوط به مساجد و اراضی موقوفه رسیدگی می‌کردند، اشاره نمود؛ البته قبل از ایجاد دیوان اوقاف این وظیفه به عهده قضات بوده است.

در زمان صفویه که اساس و بنیان اداری اوقاف پی‌ریزی شد وزیر اوقاف و مستوفی موقوفات

متولی اینکار بوده و پس از مشروطه در سال ۱۲۸۵ ه. ش همچنانکه در فصل چهارم بیان شد، انجام امور موقوفات به وزارت معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه محول شد. همچنین در سال ۱۳۴۳ ه. ش و پس از حذف وزارت فرهنگ، سازمان اوقاف به صورت مستقل زیر نظر نخست وزیری جهت انجام امور مربوط به موقوفات کشور با کلیه اختیارات وزارت فرهنگ در زمینه اوقاف تشکیل شد به نحوی که سرپرست سازمان در حکم معاون نخست‌وزیر قلمداد می‌شد.

نمودار سازمانی این سازمان در خرداد ماه ۱۳۴۷ ه. ش و سپس اردیبهشت ماه ۱۳۵۰ ه. ش به تأیید سازمان امور اداری و استخدامی رسید. همچنین با توجه به اینکه در سال ۱۳۵۱ ه. ش بنابر مصوبه شماره ۳-۵-۱۰۳/م مورخ ۵۱/۲/۳ هیأت وزیران امور حج و زیارت از وزارت کشور منتزع و به سازمان اوقاف ملحق گردید؛ نمودار سازمانی جدید این سازمان بدون تغییر عنوان سازمان در تیرماه ۱۳۵۱ ه. ش به تأیید سازمان امور اداری و استخدامی رسید و سپس طرح جدید سازمان مرکزی اوقاف، تدوین و در تاریخ ۱۳۵۸/۶/۲۸ به تأیید مراجع ذی‌ربط رسید.

پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی و با تصویب سال ۱۳۵۸ ه. ش شورای انقلاب اسلامی امور حج و زیارت از سازمان اوقاف منتزع و به وزارت ارشاد ملی تحت عنوان سازمان حج و زیارت محول گردید.

با تصویب قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حج، اوقاف و امور خیریه در مجلس شورای اسلامی (در سال ۱۳۶۳ ه. ش) سازمان اوقاف وابسته به نخست وزیری و سازمان حج و زیارت وابسته به وزارت ارشاد اسلامی در هم ادغام و سازمان واحدهای تحت عنوان «حج و اوقاف و امور خیریه» وابسته به وزارت ارشاد اسلامی به وجود آمد. (اجرایی کردن این قانون با توجه به ضرورت اصلاح نمودار و تشکیلات تفصیلی تا سال ۱۳۶۶ ه. ش به طول انجامید)

البته در سالیان بعد (بنا بر مصوبه شماره ۴۶۲/د ش مورخ ۱۳۷۰/۸/۱۵ ه. ش شورای عالی اداری امور حج و زیارت و اوقاف و امور خیریه از همدیگر منتزع و به صورت دو سازمان مستقل زیر نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (عنوان وزارت در سال تصویب مصوبه) اداره می‌شوند.

وظایف اساسی

- ۱- اداره امور موقوفات عام که فاقد متولی بوده، یا مجهول التولیه است و موقوفات خاص در صورتی که مصلحت وقف یا رفع اختلافات موقوف علیهم متوقف بر دخالت ولی فقیه باشد
- ۲- اداره امور اماکن مذهبی اسلامی که ترتیب خاص برای اداره آنها داده نشده است؛ به استثنای مساجد، مدارس دینی و تکایا
- ۳- انجام امور مربوط به گورستان‌های متروکه، موقوفه‌ای که متولی معین ندارد و اتخاذ تصمیم لازم در مورد آنها
- ۴- اداره امور مؤسسات و انجمن‌های خیریه که از طرف دولت یا سایر مراجع ذیصلاح به سازمان محول شده باشد
- ۵- کمک مالی در زمینه تبلیغ و نشر معارف اسلامی منطبق بر مفاد وقفنامه‌ها و مقررات مربوطه
- ۶- اداره امور حج و زیارت اماکن متبرکه خارج از کشور
- ۷- توسعه و بهبود و حراست از موقوفات و اماکن مذهبی و ترویج سنت نبوی وقف و امور خیریه و گسترش فرهنگ حل معضلات اجتماعی
- ۸- تقویت و توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی بین همه مردم
- ۹- نظارت کامل بر کلیه اعمال مربوط به تولیت و نظارت بر متولیان و موقوفات عام
- ۱۰- نظارت بر کلیه اماکن مذهبی اسلامی

شوراهای وابسته به وزارت ارشاد اسلامی

شوراهای وابسته به وزارت ارشاد اسلامی به شرح زیر می‌باشند:

شورای عالی ارشاد اسلامی

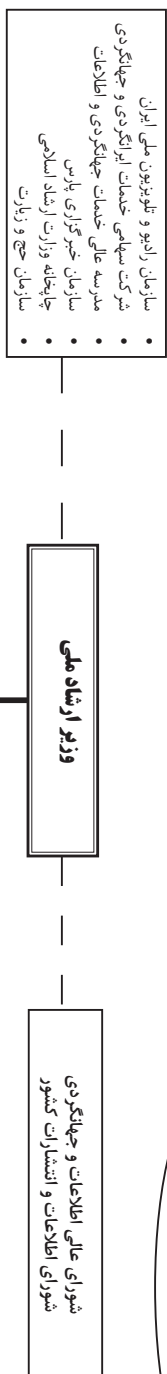
شورای هماهنگی تبلیغات دولت

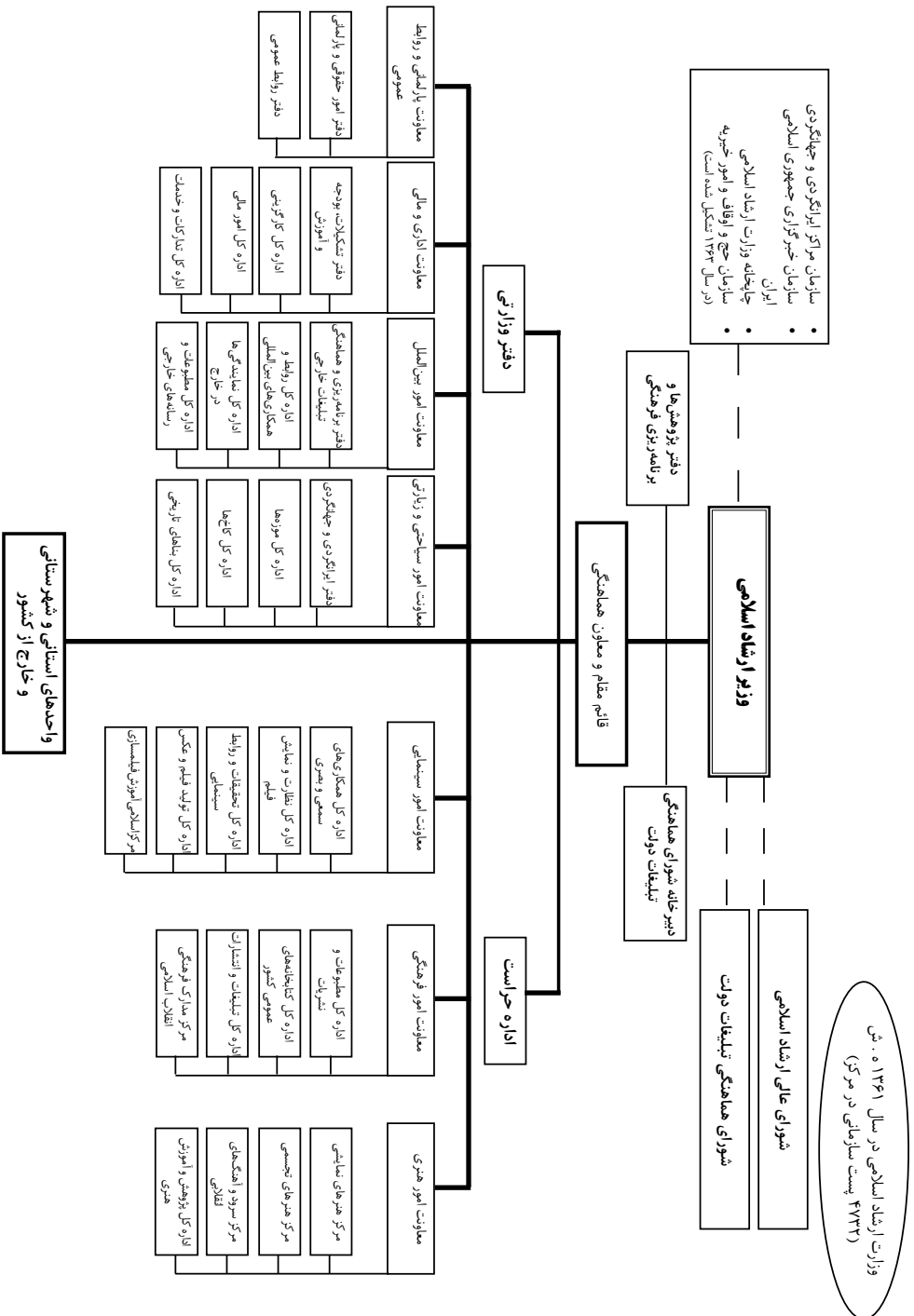
اگر چه ساختار و تشکیلات سال ۱۳۶۱ هـ ش وزارت ارشاد اسلامی به صورت موقت و مشروط تأیید شده بود و قرار بر آن بود ظرف مدت شش ماه به صورت قطعی، سازمان وظایف آن مبتنی بر اهداف انقلاب اسلامی تدوین شود؛ اما این موضوع تا سال ۱۳۶۵ به تأخیر می‌افتد و در طول سال‌های

منتهی به ۱۳۶۵ هـ ش در قالب ساختار ۱۳۶۱ به مدیریت حوزه فرهنگ و هنر اهتمام داشته است. البته در طول این سال‌ها و حتی پس آن و بنابر شرایط دوران دفاع مقدس عنوان معاونت جنگ نیز در این وزارتخانه در جهت تسریع و تسهیل در انجام وظایف وزارتخانه در قبال دفاع مقدس وجود داشته است و یکی از معاونین وزیر این مهم را برعهده داشته است.

در نهایت در اسفند ماه ۱۳۶۵ هـ ش قانون اهداف و وظایف این وزارت به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد و در خرداد سال ۱۳۶۶ هـ ش به وزارتخانه ابلاغ می‌شود. براساس این قانون، وزارت ارشاد اسلامی به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تغییر نام می‌یابد. سازمان وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در گذر زمان از سال ۱۳۶۶ تا ۱۳۸۸ هـ ش را در فصل آینده به نظاره می‌نشینیم.

وزارت ارشاد ملی در سال ۱۳۵۸ ه.ش (۱۰۳۰)
پست سازمانی در مرکز

فصل هفتم

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

از سال ۱۳۶۶ تا سال ۱۳۸۹ هـ ش

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۶ هـ ش

براساس قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مصوب دوازدهم اسفند ماه ۱۳۶۵ هـ ش مجلس شورای اسلامی که در تاریخ ۱۳/۲/۱۳۶۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده و طی نامه شماره ۱/۱۰۲۵ مورخ ۲۹/۲/۱۳۶۶ ریاست جمهوری به نخست وزیر واصل گردیده است، این وزارت به منظور تحقق اهداف زیر تشکیل می‌گردد:

- ۱- رشد فضائل اخلاقی براساس ایمان و تقوا
- ۲- استقلال فرهنگی و مصونیت جامعه از نفوذ فرهنگ اجانب
- ۳- اعتلای آگاهی‌های عمومی در زمینه‌های مختلف و شکوفایی استعدادها و روحیه تحقیق و تتبع و ابتکار
- ۴- رواج فرهنگ و هنر اسلامی
- ۵- آگاهی جهانیان نسبت به مبانی و مظاهر و اهداف انقلاب اسلامی
- ۶- گسترش مناسبات فرهنگی با ملل و اقوام مختلف به خصوص مسلمانان و مستضعفان جهان
- ۷- فراهم آمدن زمینه‌های وحدت میان مسلمین

وظایف اساسی

- ۱- شناساندن مبانی، مظاهر، اهداف انقلاب اسلامی به جهانیان، با بهره‌گیری از وسایل و امکانات

- هنری و سمعی و بصری، کتب، نشریات و برگزاری گردهمایی فرهنگی و سایر اقدامات لازم در داخل و خارج از کشور با همکاری وزارت امور خارجه و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط
- الف: فعالیت‌های خارج از کشور وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی باید هماهنگ با وزارت امور خارجه، طبق شرح وظیفه مصوب وزارت مزبور صورت پذیرد
- ب: دستگاه‌های فرهنگی و تبلیغی دولتی و همچنین دستگاه‌هایی که از امکانات و کمک دولت استفاده می‌کنند به شرط هماهنگی با وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی می‌توانند در خارج از کشور به فعالیت پردازند
- ۲- مطالعه و تحقیق در زمینه تبلیغات رسانه‌های جهانی و کشف روش‌های مورد عمل آنها و اتخاذ شیوه‌های مناسب مقابله با آن در صورت لزوم
- ۳- گردآوری و طبقه‌بندی کلیه مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی از قبیل فیلم، کتاب، تصویر و سایر انتشارات مربوط به جمهوری اسلامی ایران و نشر موارد لازم
- ۴- تمرکز و بررسی اخبار و اطلاعات مربوط به پیشرفت برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاه‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی به منظور انتشار آنها
- ۵- اجرای قوانین مربوط به مطبوعات و نشریات و تعیین ضوابط و مقررات مربوطه و تمرکز، توزیع و نشر انواع آگهی‌های دولتی و اجرای آن در داخل و خارج کشور
- ۶- انعقاد قرارداد در زمینه مبادلات فرهنگی، هنری، سینمایی، جهانگردی، خبری، مطبوعاتی و شرکت در جلسات سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در موارد مربوطه با همکاری و هماهنگی وزارت امور خارجه با رعایت قانون اساسی
- ۷- ایجاد، توسعه و اداره کلیه امور نمایندگی‌های فرهنگی ایران در خارج و تعیین نمایندگان فرهنگی و مطبوعاتی و نظارت کامل بر اجرای وظایفی که به عهده آنان نهاده می‌شود
- ۸- انجام همکاری‌های فرهنگی و ارشادی با مراکز اسلامی و فرهنگی سایر کشورها به منظور اشاعه فرهنگ اسلامی
- ۹- اداره امور حج و اوقاف و امور خیریه در چهارچوب قوانین حج و اوقاف و امور خیریه
- ۱۰- گردآوری خبرها، گزارش‌ها، مقالات و عکس‌های مربوط به ایران و کشورهای جهان و توزیع آن بین رسانه‌های گروهی کشور و همچنین پخش و انعکاس رویدادهای مختلف کشور و منطقه

در زمینه پیشرفت و تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، ورزشی بین وسایل ارتباط جمعی کشورهای جهان

۱۱- ایجاد و توسعه و بهره‌برداری از تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی از هر نوع که باشد و همچنین تأمین وسایل لازم برای مسافرت‌های فردی و جمعی جهانگردان ایرانی و خارجی در داخل کشور اعم از زمینی، هوایی و دریایی و تأمین خدمات جهانگردی و اقدامات لازم برای ارایه پیشرفت‌های مملکتی و شناساندن تحولات فرهنگی و تمدن و جاذبه‌های جهانگردی ایران

۱۲- تقویت روح تحقیق، تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های فرهنگی و هنر اسلامی و ایرانی از طریق تشویق و حمایت نویسندگان، شعراء، ادبا، هنرمندان و معرفی و بزرگداشت علما، عرفا و شخصیت‌های فرهنگی جهان اسلام و تولید و نشر آثار مربوط به آنان و همچنین پرورش استعدادها و ذوق فرهنگی و هنری افراد

۱۳- تعیین ضوابط اعطای جوایز در زمینه‌های فرهنگی و هنری در چهارچوب آیین‌نامه‌های مربوط

۱۴- ایجاد و توسعه و تجهیز و اداره کتابخانه‌های عمومی و تأسیسات فرهنگی هنری و سینمایی وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سراسر کشور

۱۵- صدور اجازه تأسیس و انحلال و نظارت بر فعالیت مؤسسات خبری و نمایندگی‌های خبرگزاری‌ها و رسانه‌های خارجی و صدور اجازه فعالیت برای خبرنگاران خارجی و داخلی در کشور طبق مقررات مربوطه

۱۶- صدور اجازه تأسیس، انحلال و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانون‌های تبلیغاتی، چاپخانه‌ها و مؤسسات تکثیر و مؤسسات وابسته به صنعت چاپ و نظارت بر کیفیت محتوای آگهی‌ها و کارهای چاپی طبق ضوابط و مقررات قانونی مربوطه

۱۷- صدور اجازه تأسیس، توسعه یا انحلال مؤسسات آزاد آموزش‌های هنری، فرهنگی و سینمایی و نیز انجمن‌های فرهنگی و هنری و تصویب آیین‌نامه‌های مربوط و نظارت بر اجرای آنها طبق ضوابط و مقررات قانونی مربوطه

۱۸- برنامه‌ریزی در جهت ایجاد، اصلاح یا تکمیل تأسیسات جهانگردی از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم و با اعطای وام به بخش خصوصی یا مشارکت با آنها یا با سازمان‌های دولتی و شهرداری‌ها

و صدور اجازه و نیز نظارت بر تأسیس و اداره واحدهای اقامتی و پذیرایی و دفاتر خدمات مسافرتی و جهانگردی و سیاحت و زیارت فعالیت دارند و درجه‌بندی و نرخ‌گذاری این تأسیسات با همکاری سازمان‌های ذی‌ربط

۱۹- نظارت بر فعالیت‌های فرهنگی، هنری و تبلیغاتی اقلیت‌های مذهبی و دینی شناخته شده در قانون اساسی

۲۰- صدور اجازه ورود و خروج آثار سمعی و بصری، آثار هنری، مطبوعات و نشریات و کلیه مواد تبلیغی و فرهنگی مشکوک که تعیین موارد مشکوک از غیر مشکوک طبق آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید

۲۱- تهیه و تدوین آیین‌نامه‌ها و ضوابط ناظر بر تشکیل جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های فرهنگی هنری و مسابقات سینمایی و ادبی در داخل و خارج کشور

۲۲- صدور اجازه تأسیس یا انحلال مراکز یا مؤسسات و مجامع فرهنگی، مطبوعاتی، خبری، هنری، سینمایی، سمعی و بصری و مؤسسات انتشاراتی و تبلیغاتی در کشور و نظارت بر فعالیت‌های آنها و هم‌چنین ناشرین و کتاب‌فروشان در چهارچوب ضوابط و مقررات مربوطه

۲۳- هدایت و حمایت از فعالیت مراکز و مؤسسات فیلم‌سازی، سناریو نویسی سینماها، کانون‌ها و مراکز نمایش فیلم، عکاسخانه‌ها و تولیدکنندگان نوار سمعی و بصری و صدور اجازه تأسیس یا انحلال این‌گونه واحدها و نظارت بر آنها در چهارچوب شرایط و مقررات مربوطه

۲۴- نظارت بر فعالیت‌های فرهنگی، هنری، تبلیغاتی خارجی‌های مقیم ایران با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط

۲۵- تحقیق درباره اثرات وسایل ارتباط جمعی و سنجش میزان تأثیر برنامه‌ها و فعالیت‌های گفتاری، تصویری، مطبوعاتی، خبری و متون چاپ شده در افکار عمومی با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط

۲۶- انجام مطالعات و تحقیقات لازم پیرامون مسایل و مبانی فرهنگ عمومی، هنر، سینما، تئاتر و دیگر زمینه‌های فرهنگی و هنری مربوط به منظور استفاده از نتایج حاصل در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و هنری و دیگر امور مربوطه و نهایتاً بهبود کیفی و کمی امور محوله

۲۷- برنامه‌ریزی فرهنگی و تبلیغی در جهت همکاری بیشتر مردم با دولت و بررسی پیرامون اثرات

- برنامه‌ها و فعالیت‌های دولت در افکار عمومی و آرایه آن به هیأت وزیران
- ۲۸- ایجاد زمینه‌های گسترش فرهنگ انقلاب اسلامی و اشاعه زبان فارسی در کشورهای مختلف با همکاری وزارت امور خارجه و وزارت فرهنگ و آموزش عالی
- ۲۹- تنظیم سیاست‌های کلی فرهنگی، هنری، سینمایی کشور و آرایه آنها به مجلس شورای اسلامی جهت تصویب با رعایت اصل ۷۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- ۳۰- تأسیس و اداره مؤسسات آموزشی لازم به منظور آموزش افراد مجرب در رشته‌های مختلف فرهنگ و هنر، ارشاد و جهانگردی و امور مربوط دیگر بر حسب مورد و با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط

سازمان وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مطابق با نمودار مصوب سال ۱۳۶۷ هـ ش

در نمودار سازمانی این وزارت (مندرج در آخر این فصل) نه معاونت و شش واحد ستادی مشاهده می‌شود. شش واحد ستادی زیر نظر وزیر شامل دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور (شامل: اداره امور انجمن‌ها و کتابخانه‌ها، اداره بررسی و گزینش و آماده‌سازی کتاب، اداره تهیه و توزیع کتاب) گزینش، دفتر ارزشیابی، بازرسی و رسیدگی به شکایات، دفتر حراست، دفتر وزارتی و روابط عمومی، دفتر طرح و برنامه‌ریزی می‌گردد. معاونت‌ها شامل معاونت امور مجلس و هماهنگی استان‌ها، معاونت اداری و مالی، معانت پژوهشی، معاونت امور بین‌الملل، معاونت امور سینمایی، سمعی و بصری، معاونت امور هنری، معاونت امور فرهنگی، معاونت امور مطبوعاتی و تبلیغاتی و معاونت امور سیاحتی و زیارتی می‌گردند همچنین نمایندگی‌های خارج از کشور و واحدهای استانی نیز به این مجموعه اضافه می‌شوند. بنابراین به منظور آرایه تصویری شفاف و روشن از تشکیلات و ساختار این وزارت و با اغماض از بیان وظایف واحدهای ستادی زیر نظر وزیر، خلاصه‌ای از شرح وظایف هر یک از معاونت‌ها می‌آید^۱.

معاونت امور مجلس و هماهنگی استان‌ها

هدف

ایجاد ارتباط شایسته و مناسب بین مجلس شورای اسلامی و نمایندگان از طرفی و معاونین و مسئولین وزارتخانه از طرف دیگر به منظور وحدت بخشیدن و غنی‌تر کردن رابطه بین قانونگذاری و

۱. مجموعه تشکیلات تفصیلی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (حوزه مرکزی) سال ۱۳۷۰.

اجرای قوانین و ایجاد هماهنگی در برنامه‌ها، طرح‌ها و فعالیت‌های مناطق مختلف کشور و برقراری تعادل در توزیع منابع و امکانات و تسهیلات بین این مناطق براساس تصمیمات و برنامه‌های توسعه نظام جمهوری اسلامی ایران و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

واحدهای زیرمجموعه

دفتر امور مجلس

دفتر حقوقی

دفتر هماهنگی و پیگیری امور استان‌ها

معاونت اداری و مالی

هدف

فراهم‌سازی و امکان‌حسن اداره امور مالی از طریق هماهنگی با واحدهای امور عمومی حوزه مالی معاونت وزارتخانه و برقراری ارتباط با مراجع و واحدهای مالی و اداری کشور مانند وزارت اقتصاد و دارایی و دیوان محاسبات و سازمان امور اداری و استخدامی کشور و همکاری و نظارت در زمینه‌های مالی و اداری و ارتباط نزدیک و هماهنگ با ذی‌حساب وزارتخانه در جهت اجرای وظایف مندرج در قانون و همکاری در تهیه و تنظیم و تدوین لوایح، آیین‌نامه‌ها و مقررات اداری و مالی و پرسنلی و سایر زمینه‌های مربوط به دفاتر حقوق و طرح و برنامه‌ریزی وزارتخانه و نظارت بر انجام صحیح هزینه‌ها

واحدهای زیرمجموعه

اداره کل امور مالی (شامل: اداره اعتبارات و تعهدات و امور ارزی، اداره دفترداری و تنظیم حساب‌ها،

اداره دریافت و پرداخت، اداره حسابداری طرح‌های عمرانی، اداره اموال، اداره رسیدگی)

اداره کل امور اداری (شامل: اداره امور کارکنان، اداره تأمین نیروی انسانی، اداره امور بازنشستگی)

اداره کل تدارکات و خدمات (شامل: اداره تدارکات، اداره خدمات، اداره تأسیسات و نگهداری، اداره

حمل و نقل)

مدیریت تعاون و رفاه

معاونت پژوهشی

هدف

شناخت سیر تحول و تطور تمدن اسلامی، هنرها و مبانی اندیشه‌های هنری و پژوهش و دستیابی به مسایل و قضایای اساسی و بنیادی فرهنگی و اجتماعی و هنری و تبلیغاتی با توجه به شرایط و نیازها و اهداف انقلاب اسلامی و آگاهی از کمیت و کیفیت فرهنگ‌ها، گرایش‌های فرهنگی، عناصر متشکله فرهنگی با هدف برنامه‌ریزی فرهنگی کشور

واحدهای زیرمجموعه

مرکز پژوهش‌های بنیادی

مرکز آمار و برنامه‌ریزی پژوهش‌های فرهنگی و هنری

معاونت امور بین‌الملل

هدف

شناسایی زمینه‌های ایجاد روابط فرهنگی بین‌المللی با هدف صدور انقلاب و شناساندن فرهنگ اسلامی ایران در خارج از کشور در چهارچوب مقررات و اصول حاکم با همکاری وزارت امور خارجه و ایجاد زمینه‌های آشناسازی و جذب ملت‌ها به ویژه ملل مسلمان به دستاوردهای انقلاب اسلامی و ارزیابی عملکرد فعالیت نمایندگان فرهنگی خارج از کشور و مقابله با توطئه‌ها و تحرکات فرهنگی بین‌المللی به منظور صیانت از ارزش‌های انقلاب اسلامی براساس سیاست‌ها و مقررات کشور

واحدهای زیرمجموعه

اداره کل روابط و همکاری‌های بین‌المللی (شامل: اداره مبادلات، همکاری‌ها و روابط فرهنگی، اداره

انتشارات و تبلیغات خارجی، اداره امور مجامع و سمینارهای بین‌المللی)

اداره کل منطقه آسیا و اقیانوسیه (شامل: اداره مطالعات و طرح‌های منطقه‌ای، اداره هماهنگی

پشتیبانی منطقه)

اداره کل منطقه اروپا و امریکا (شامل: اداره مطالعات و طرح‌های منطقه‌ای، اداره هماهنگی پشتیبانی منطقه)

اداره کل منطقه افریقا و خاورمیانه غربی (شامل: اداره مطالعات و طرح‌های منطقه‌ای، اداره هماهنگی پشتیبانی منطقه)

معاونت امور سینمایی و سمعی و بصری

هدف

تحقیق و مطالعه در خصوص دستاوردهای هنری، اقتصادی، تکنولوژیکی و رسانه‌ای سینما و... در جهان و اداره امور سینمایی و سمعی و بصری کشور طبق قوانین و ضوابط و مقررات جاری، بررسی و ایجاد شرایط برای تجربه در حیطه به تصویر کشیدن مفاهیم ارزشی اسلامی و انقلاب اسلامی و انعکاس فرهنگ و هنر اسلامی در سینما و دیگر شاخه‌های هنری و صنایع سمعی و بصری

واحدهای زیرمجموعه (در تشکیلات تفصیلی اداره امور عمومی ذیل معاون قرار دارد)

مرکز تحقیقات و مطالعات سینمایی، سمعی و بصری

اداره کل توسعه و همکاری‌های سمعی و بصری

اداره کل نظارت و ارزشیابی (شامل: اداره امور سینماها و عکاسخانه‌ها، اداره نظارت بر ورود و خروج مواد سمعی و بصری، اداره امور اتحادیه‌ها و انجمن‌ها)

مرکز اسلامی آموزش فیلمسازی

اداره کل تولید و پشتیبانی (شامل: اداره مستندسازی و تبلیغات فیلم، اداره تولید هنری و نمونه سازی فیلم، اداره تولید عکس و اسلاید، اداره لابراتوار فیلم، اداره پشتیبانی تولید، اداره تجهیز و نگهداری)

مرکز گسترش آموزش‌های نیروی انسانی سینمایی، سمعی و بصری

مدیریت جشنواره‌ها و مجامع سینمایی، سمعی و بصری

معاونت امور هنری

هدف

ترویج هنر اسلامی در داخل کشور و کمک به معرفی و ترویج و پذیرش آن در خارج کشور و

تحقیق و مطالعه در مورد هنرهای اسلامی و ایرانی و شناخت آنها و پالایش عناصر اصیل هنر اسلامی و ایرانی از آمیخته‌های بیگانه در زمینه‌های مختلف هنری و پیشنهاد سیاست‌ها و خطوط مشی کلی و اصول حاکم بر فعالیت‌های هنری کشور و هماهنگ کردن سیاست‌ها و برنامه‌های هنری با سایر فعالیت‌های فرهنگی و پژوهشی داخلی و بین‌المللی حوزه‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

واحدهای زیرمجموعه (در تشکیلات تفصیلی اداره امور عمومی ذیل معاون قرار دارد)

مرکز تحقیقات و مطالعات هنری

مرکز سرود و آهنگ‌های انقلابی (شامل: اداره تولید هنری و نمونه سازی، اداره پشتیبانی، اداره نظارت و ارزشیابی، اداره و طرح و برنامه موسیقی کشور)

مرکز گسترش آموزش‌های هنری

مرکز آموزش هنری

مرکز هنرهای نمایشی (شامل: اداره طرح و برنامه، اداره هماهنگی تئاتر استان‌ها، اداره نظارت و ارزشیابی)

مرکز هنرهای تجسمی

معاونت امور فرهنگی

هدف

بررسی و پیشنهاد سیاست‌ها و خط‌مشی کلی و اصول حاکم بر فعالیت‌های فرهنگی و نظارت بر ایجاد و هماهنگی در امور فرهنگی و تبلیغی فرق مذهبی اسلامی در ایران و هماهنگ کردن سیاست‌ها و برنامه‌های ادبی و انتشاراتی با سایر فعالیت‌های فرهنگی و هنری و پژوهشی داخلی و بین‌المللی حوزه‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و صدور مجوز تأسیس، توسعه یا انحلال مؤسسات و...

واحدهای زیرمجموعه (در تشکیلات تفصیلی اداره امور عمومی ذیل معاون قرار دارد)

مرکز تحقیقات و مطالعات فرهنگی

اداره کل چاپ و نشر (شامل: دبیرخانه شوراهای ارزشیابی و نظارت کیفی، اداره نظارت و حمایت از

صنعت چاپ، اداره نظارت و حمایت از نشر و فروش، اداره صدور و ورود کتاب)
دفتر امور مجامع و فعالیت‌های فرهنگی
اداره کل مراکز و روابط فرهنگی
مرکز گسترش آموزش‌های فرهنگی

معاونت امور مطبوعاتی و تبلیغاتی

هدف

تعیین اهداف و مقاصد اجرای برنامه‌های توسعه نظام جمهوری اسلامی ایران و ایجاد زمینه‌های لازم برای افزایش کیفیت آموزش‌های مطبوعاتی در سراسر کشور و تلاش برای حاکم کردن فضای ارزشی و اخلاقی اسلامی بر مطبوعات کشور و نظارت بر فعالیت‌های تبلیغاتی خارجیان مقیم ایران با همکاری و هماهنگی مراجع ذی‌ربط.

واحدهای زیرمجموعه (در تشکیلات تفصیلی اداره امور عمومی ذیل معاون قرار دارد)

مرکز تحقیقات و مطالعات رسانه‌ها

دبیرخانه شورای هماهنگی تبلیغات دولت

اداره کل مطبوعات داخلی (شامل: اداره ارزیابی و نظارت کمی و کیفی، اداره حمایت از مطبوعات، اداره تمرکز و توزیع و نشر آگهی‌های دولتی)

اداره کل مطبوعات خارجی (شامل: اداره امور خبرنگاران و دفاتر رسانه‌های خارجی، اداره نظارت بر ورود و خروج مطبوعات، اداره بررسی، ارزیابی و همکاری‌های بین‌المللی، اداره هماهنگی نمایندگان مطبوعاتی)

معاونت امور سیاحتی و زیارتی

هدف

ایجاد ارتباط با سازمان‌ها و مراکز بین‌المللی جهانگردی در جهت گردآوری و مبادله اطلاعات فرهنگی و توریستی و آموزشی در زمینه‌های مربوطه و شرکت در نمایشگاه‌های بین‌المللی جهانگردی

و بالابردن سطح خدمات صنایع وابسته به امر سیر و سیاحت و سیاست‌گذاری در مورد چگونگی انجام فعالیت‌های توسعه و گسترش مراکز خدماتی و رفاهی مربوط به ایرانگردی.

واحدهای زیرمجموعه (در تشکیلات تفصیلی اداره امور عمومی ذیل معاون قرار دارد)

مرکز تحقیقات و مطالعات جهانگردی و ایرانگردی

مرکز آموزش خدمات جهانگردی

مرکز امور فرهنگی ایرانیان

اداره کل نظارت بر خدمات جهانگردی

دفتر برنامه‌ریزی و امور فنی

واحدهای استانی و خارج از کشور وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۷۰ ه. ش

در آبان ماه ۱۳۷۰ تشکیلات تفصیلی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سطح مرکز و خارج از کشور با ۲۳۰۰ پست سازمانی و در سطح استانی و شهرستانی با ۴۸۷۵ پست سازمانی به شرح زیر به تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشوری رسیده است.^۱

الف: اداره کل درجه ۱ شامل اداره امور اداری و مالی، اداره امور هنری، اداره امور سینمایی، سمعی و بصری، اداره امور فرهنگی و مطبوعات و تبلیغات، اداره امور سیاحتی و دیگر ادارات و واحدها در استان‌های تهران، اصفهان، خراسان، آذربایجان شرقی، خوزستان، مازندران، فارس، گیلان، آذربایجان غربی، کرمان، باختران، مرکزی، سیستان و بلوچستان، همدان، هرمزگان و یزد

ب: اداره کل درجه ۲ شامل اداره امور اداری و مالی، اداره امور هنری، سینمایی، سمعی و بصری، اداره امور فرهنگی و مطبوعات و تبلیغات، اداره امور سیاحتی و دیگر ادارات و واحدها در استان‌های لرستان، کردستان، زنجان، بوشهر و سمنان

ج: ادارات کل درجه ۳ بدون وجود اداره در سطح اداره کل در استان‌های ایلام، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد

جدول زیر تعداد پست‌ها و کتابخانه‌ها و عناوین واحدهای سازمانی ادارات کل استانی را نشان می‌دهد:

۱. مجموعه تشکیلات تفصیلی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (حوزه مرکزی) سال ۱۳۷۰.

درجه	نام استان (اداره کل)	تعداد پست	عناوین واحدها	تعداد کتابخانه عمومی (باب)
ب. ۴. ۳	تهران	۴۸۵	هنرستان هنرهای تجسمی پسران، هنرستان هنرهای تجسمی دختران، هنرستان سرود و آهنگ‌های انقلابی پسران، هنرستان سرود و آهنگ‌های انقلابی دختران، هنرستان کمال الملک، تالار سنگلج، تالار محراب، تالار هنر، اداره کرج، اداره قم	۲۲
	اصفهان	۳۳۹	هنرستان هنرهای زیبای پسران، اداره کاشان، اداره شهرضا، اداره گلپایگان، اداره نائین	۵۲
	خراسان	۳۵۳	اداره نیشابور، اداره سبزوار، اداره گناباد، اداره تربت حیدریه، اداره بجنورد، اداره بیرجند، اداره فردوس، اداره طبس، اداره سرخس، اداره تربت جام، اداره تایباد	۴۷
	آذربایجان شرقی	۳۰۱	هنرستان هنرهای زیبای تبریز، اداره اردبیل، اداره مراغه، اداره خلخال، اداره مشکین شهر، اداره میانه، اداره مرند، اداره اهر	۳۳
	خوزستان	۲۶۳	اداره آبادان، اداره مسجد سلیمان، اداره دزفول، اداره دشت آزادگان (سوسنگرد)، اداره بهبهان، اداره خرمشهر، اداره شوش، اداره رامهرمز، اداره بندر امام خمینی، اداره ایذه	۲۰
	مازندران	۴۲۳	اداره گرگان، تالار نمایش فخرالدین اسعد گرگانی، اداره گنبد کاوس، اداره تنکابن، اداره بابل، اداره آمل، اداره نوشهر و چالوس، اداره بهشهر، اداره بندر ترکمن، اداره رامسر، اداره قائم شهر، اداره نور، اداره علی آباد، اداره کردکوی، اداره سوادکوه	۴۰
	فارس	۲۶۰	اداره لار، اداره کازرون، اداره آباده، اداره فسا، اداره جهرم، اداره فیروزآباد، اداره داراب	۲۹
	گیلان	۲۸۷	اداره لاهیجان، اداره انزلی، اداره لنگرود، اداره رودسر، اداره رودبار، اداره فومن، اداره طوالش (هشتپر)، اداره آستارا، اداره آستانه اشرفیه، اداره صومعه سرا	۳۷
	آذربایجان غربی	۱۷۵	اداره خوی، اداره مهاباد، اداره ماکو و مرز بازرگان	۱۹
	کرمان	۱۸۸	هنرستان هنرهای تجسمی پسران، موزه هنرهای معاصر کرمان، اداره رفسنجان، اداره سیرجان، اداره بم، اداره کهنوج	۲۰
ب. ۴. ۳	باختران	۲۲۳	هنرستان هنرهای تجسمی پسران، اداره اسلام آباد، اداره قصر شیرین، اداره پاوه، اداره سنقر، اداره سرپل ذهاب، اداره گیلانغرب، اداره کنگاور، اداره صحنه، اداره هرسین، اداره جوانرود	۱۰
	مرکزی	۱۲۹	اداره ساوه، اداره محلات، اداره خمین، اداره تفرش، اداره دلپایان	۸
	سیستان و بلوچستان	۱۷۱	اداره زابل، اداره ایرانشهر، اداره سراوان، اداره خاش، اداره چابهار، اداره میرجاوه	۶
	همدان	۱۲۶	اداره ملایر، اداره تویسرکان، اداره نهاوند	۱۲
	هرمزگان	۱۲۷	اداره بندرلنگه، اداره میناب، اداره قشم، اداره حاجی آباد	۱۱
یزد	۱۸۰	هنرستان هنرهای تجسمی پسران، هنرستان هنرهای تجسمی دختران، اداره اردکان، اداره میبد، اداره بافق، اداره تفت، اداره مهریز، اداره ابرکوه	۱۱	

درجه	نام استان (اداره کل)	تعداد پست	عناوین واحدها	تعداد کتابخانه عمومی (باب)
۳ ش ع	لرستان	۱۰۴	اداره بروجرد، اداره الیگودرز، اداره درود	۷
	کردستان	۱۳۸	اداره سقز، اداره مریوان، اداره بانه، اداره قروه، اداره بیجار	۱۰
	زنجان	۱۴۵	اداره قزوین، اداره ابهر	۱۲
	بوشهر	۹۷	اداره برازجان، اداره گناوه، اداره کنگان	۱۰
	سمنان	۱۲۳	اداره دامغان، اداره شاهرود، اداره گرمسار	۱۴
۴ ش ع	ایلام	۷۰	اداره دهلران، اداره مهران	۶
	چهارمحال و بختیاری	۱۰۳	اداره بروجن، اداره فارسان، اداره لردگان	۱۵
	کهگیلویه و بویراحمد	۶۵	اداره گچساران، اداره دهدشت	۷

همچنین واحدهای خارج از کشور این وزارتخانه به شرح زیر می باشد:

- ۱- منطقه آسیا و اقیانوسیه: در برخی از کشورها منجمله پاکستان، هندوستان، چین، ترکیه، افغانستان، فیلیپین، سریلانکا و تایلند.
- ۲- منطقه اروپا و امریکا: در برخی از کشورها منجمله ایتالیا، فرانسه، اسپانیا، بلژیک، آلمان، اتریش، انگلستان، یونان، یوگسلاوی، امریکا و آرژانتین.
- ۳- منطقه آفریقا و خاورمیانه عربی: در برخی از کشورها منجمله قطر، امارت متحده عربی، عراق، سوریه، مصر، مغرب، تونس، الجزایر، زیمبابوه، کنیا، تانزانیا، نیجریه، سیرالئون، غنا، سودان و بنگلادش.

سازمان های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۷ هـ ش

- ۱- سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی
- ۲- سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران
- ۳- سازمان چاپخانه و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- ۴- سازمان حج و اوقاف و امور خیریه

۵- سازمان مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی

۶- سازمان میراث فرهنگی کشور (در سال ۱۳۷۲ به این وزارتخانه منتقل می‌گردد)

چند تغییر در سازمان‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در مقایسه با سازمان‌های وابسته به وزارت ارشاد اسلامی مشاهده می‌شود:

اول: چاپخانه وزارت ارشاد اسلامی به سازمان چاپخانه و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تغییر نام می‌یابد. (براساس تبصره ۱ ماده ۳ قانون اهداف و وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی)

دوم: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی به این وزارتخانه وابسته می‌شود.

سوم: در پی تصویب قانون تشکیل میراث فرهنگی کشور در جلسه مورخ دهم بهمن ماه ۱۳۶۴ هـ ش مجلس شورای اسلامی اداره کل موزه‌ها، اداره کل کاخ‌ها، اداره کل بناهای تاریخی و اداره حفظ میراث فرهنگی شهرستان‌ها از واحدهای تابع معاونت امور سیاحتی و زیارتی وزارت ارشاد اسلامی منتزع و به همراه مرکز باستان‌شناسی ایران، اداره کل هنرهای سنتی، مرکز و موزه مردم‌شناسی، دفتر آثار تاریخی، موزه ایران باستان و سازمان ملی حفاظت آثار باستانی از واحدهای تابع و وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی و اداره کل بیوتات (کاخ گلستان) وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان جدید میراث فرهنگی کشور را ذیل وزارت فرهنگ و آموزش عالی تشکیل دادند. البته در سالیان آینده (۱۳۷۲ هـ ش) این سازمان به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ملحق شد.

از آنجایی که در مورد سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، سازمان حج و اوقاف و امور خیریه، سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی و سازمان چاپخانه وزارت ارشاد اسلامی پیش از این سخن گفته‌ایم در اینجا تنها به شرح مختصری از سازمان مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی می‌پردازیم:

سازمان مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی

این سازمان از ادغام مرکز مدارک و اطلاعات وزارت اطلاعات و جهانگردی و مرکز اسناد فرهنگی آسیا وابسته به وزارت فرهنگ و هنر با نام مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی ذیل معاونت امور فرهنگی در وزارت ارشاد اسلامی موجودیت یافته و سپس به عنوان یکی از سازمان‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مطرح شد. اساسنامه این سازمان در جلسه مورخ ۱۳۶۷/۴/۱۲ هیأت وزیران به تصویب رسید.

اهداف و وظایف

- ۱- جمع‌آوری مدارک و اسناد فرهنگی انقلاب اسلامی (شامل تمامی آثار مکتوب، سمعی و بصری و آثار ارزشمندی که محتوای کلی آنها با انقلاب اسلامی و تحولات ناشی از آن در جهان ارتباط داشته باشد)
- ۲- حفظ و نگهداری و احیای اسناد و مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، با بهره‌گیری از جدیدترین و مناسب‌ترین روش‌های علمی و فنی
- ۳- تهیه و انتشار کتب مرجع و منابع تحقیق و سایر موارد مربوطه
- ۴- فراهم آوردن امکانات لازم برای مطالعه و پژوهش‌های فرهنگی انقلاب اسلامی
- ۵- ارائه خدمات پژوهشی به متقاضیان داخل و خارج کشور در زمینه‌های مربوطه
- ۶- تدوین اصطلاح‌نامه و زبان نمایه‌سازی به منظور سهولت در دسترسی و بازیابی مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی
- ۷- انجام اقدامات لازم در جهت تقویت روحیه تحقیق و تتبع در تمامی زمینه‌های فرهنگی انقلاب اسلامی از طریق کمک به پژوهشگران و مؤسسات تحقیقاتی داخلی و خارجی براساس مقررات مربوطه
- ۸- مطالعه پیرامون مسایل فرهنگی انقلاب اسلامی و رهبری آن
- ۹- برگزاری نمایشگاه، سمینار، کنگره در داخل و خارج کشور و عضویت در مجامع بین‌المللی مربوطه براساس قوانین و مقررات
- ۱۰- ارائه اسناد و مدارک به اشخاص حقیقی و حقوقی داخل یا خارج کشور و مبادله آن براساس مقررات مربوط

شوراهای وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

شوراهای وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به شرح زیر می‌باشند:

دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی

شورای هماهنگی تبلیغات دولت

هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور

تصویب نمودار سازمانی در سال ۱۳۸۳ هـ ش

اگرچه در طول سال‌های ۱۳۶۷ تا ۱۳۸۳ تغییرات عدیده‌ای در نمودار سازمانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به وجود آمده است اما آنچه مسلم است اینکه پس از این سال‌ها در بهمن ماه ۱۳۸۳ نمودار سازمانی وزارتخانه به تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور^۱ رسیده است. در این نمودار که در انتهای فصل ارائه شده نمودار سازمانی وزارتخانه با شش معاونت ارائه می‌گردد، همچنین تغییرات در سطح واحدهای سازمانی مندرج در نمودار ۱۳۸۳ نسبت به نمودار مصوب ۱۳۶۷ را به شرح ذیل می‌توان بیان نمود:

الف- تغییرات واحدهای ستادی زیر نظر وزیر

۱- حذف دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور با تصویب قانون تأسیس و نحوه اداره کتابخانه‌های عمومی کشور به شرح زیر:

با تصویب قانون تأسیس و نحوه اداره کتابخانه‌های عمومی کشور در مجلس شورای اسلامی (مصوبه شماره ۱۱۶ مورخ ۱۳۸۳/۱/۸) و با تشکیل هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور به عنوان یک نهاد عمومی غیردولتی امور مربوط به هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور از ساختار سازمانی مصوب وزارتخانه حذف گردید. البته ریاست هیأت امنای بر عهده وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی است و کلیه مصوبات هیأت امنای پس از تأیید ایشان دارای اعتبار می‌باشد. همچنین طبق این قانون با تشکیل انجمن کتابخانه‌های عمومی استان دبیری انجمن بر عهده مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان بوده و در شهرستان رئیس اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی نقش دبیری ایفا می‌نماید. وظایف و اختیارات هیأت امنای به شرح زیر قابل بیان می‌باشد:

- برنامه‌ریزی به منظور تأسیس، ساخت، تجهیز و توسعه و نظارت بر فعالیتهای کتابخانه‌های عمومی کشور

- تصویب دستورالعمل‌های لازم برای حمایت و نظارت بر ارائه خدمات کتابخانه‌های عمومی بخش خصوصی

- بررسی گزارش‌ها در خصوص وضعیت کتابخانه‌های عمومی و اتخاذ تصمیمات لازم

۱. این سازمان از ادغام دو سازمان امور اداری و استخدامی کشور و سازمان برنامه و بودجه براساس مصوبه شماره ۱۴/۴۵۰ مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۱۶ شورای عالی اداری به وجود آمده است. (مجموعه مصوبات شورای عالی اداری)

- بررسی و تصویب بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مورد نیاز در زمینه‌های اداری، مالی، جذب و نگهداری نیروی انسانی، امور مربوط به اخذ درآمدها و کمک‌ها و نحوه هزینه کردن، تأمین کتاب و سایر منابع کتابخانه‌ای و تجهیزات، مبادلات با سایر مراکز فرهنگی و کتابخانه‌ها، عضوگیری، امانت دادن کتاب، تشکیل انجمن‌های کتابخانه‌های عمومی استان، شهرستان، بخش، شهر و روستا و هدایت فعالیت‌های آنها

- تعیین معیارها و سرانه‌های مربوط به امور مختلف کتابخانه‌های عمومی و شاخص‌های لازم برای درجه‌بندی آنها

- بررسی و تصویب شرح وظایف، تشکیلات، ساختار، نحوه تأمین نیروی انسانی، ضوابط و مقررات مورد نیاز برای امور مالی و اداری دبیرخانه هیأت امناء و سایر موارد مرتبط با مأموریت‌های آن

- برنامه‌ریزی برای استفاده از امکانات کتابخانه در زمینه فعالیت‌های فرهنگی و هنری

- برنامه‌ریزی برای استفاده نابینایان از امکانات کتابخانه‌های عمومی

۲- حذف گزینش

۳- تغییر عنوان دفتر ارزشیابی و بازرسی و رسیدگی به شکایات به دفتر ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات بنابر بند ج ماده ۶ آیین نامه ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی کشور تصویب‌نامه شماره ۴۴۶۴۲/ت/۲۷۷۰۱ هـ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۲۸ هیأت وزیران

۴- تبدیل دفتر حراست به اداره کل حراست

۵- حذف دفتر وزارتی و روابط عمومی و ایجاد دو دفتر با عناوین دفتر وزارتی و دفتر روابط عمومی و امور بین‌الملل

۶- حذف دفتر طرح و برنامه‌ریزی و سپس ایجاد معاونت برنامه‌ریزی و توسعه

۷- ایجاد دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی به شرح زیر:

در جهت اداره بهینه امور مربوط به شورای فرهنگی عمومی (محول شده از جانب شورای عالی انقلاب فرهنگی) دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی به صورت یک واحد سازمانی زیر نظر مستقیم وزیر تشکیل شد که وظایف آن را در ضمن توضیح سازمان وظایف وزارتخانه در سال ۱۳۸۵ بیان خواهیم نمود. لازم به ذکر است این وظیفه سابقاً نیز توسط وزارتخانه به انجام می‌رسیده است.

۸- ایجاد دفتر امور مالکیت معنوی

۹- ایجاد مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتالی

با در نظر گرفتن تغییرات فوق‌عنوانین واحدهای ستادی براساس نمودار سال ۱۳۸۳ به شرح زیر

می‌باشد:

- اداره کل حراست
- دفتر وزارتی
- دفتر روابط عمومی و امور بین‌الملل
- دفتر ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات
- دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی
- دفتر امور مالکیت معنوی
- مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتالی

ب- تغییرات در سطح معاونت‌ها

- ۱- حذف معاونت امور سیاحتی و زیارتی
- ۲- تغییر عنوان معاونت امور مطبوعاتی و تبلیغاتی به معاونت امور مطبوعاتی و اطلاع‌رسانی همراه با تغییرات زیر در عناوین واحدهای سازمانی زیر مجموعه:
 - ادغام مرکز تحقیقات و مطالعات رسانه و مرکز گسترش آموزش رسانه و ایجاد دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها
 - تغییر عنوان دبیرخانه شورای هماهنگی تبلیغات دولت به دفتر تبلیغات و اطلاع‌رسانی
 - تغییر عنوان اداره کل مطبوعات داخلی به اداره کل امور مطبوعات و خبرگزاری‌های داخلی
 - تغییر عنوان اداره کل مطبوعات خارجی به اداره کل رسانه‌های خارجی
 - حذف دفتر فعالیت‌های ویژه
- ۳- معاونت امور فرهنگی
 - ادغام مرکز تحقیقات و مطالعات فرهنگی با مرکز گسترش آموزش‌های فرهنگی و ایجاد دفتر برنامه‌ریزی و توسعه کتاب و کتابخوانی
 - تغییر عنوان اداره کل چاپ و نشر به دفتر امور چاپ

- تغییر عنوان دفتر امور مجامع و فعالیت‌های فرهنگی به دفتر مجامع و فعالیت‌های فرهنگی
- حذف اداره کل مراکز و روابط فرهنگی
- ایجاد دفتر هماهنگی و ترویج فعالیت‌های قرآنی
- ایجاد اداره کل امور کتاب و کتابخوانی
- ۴- معاونت امور هنری
 - ادغام مرکز تحقیقات و مطالعات هنری با مرکز گسترش آموزش‌های هنری و ایجاد دفتر آموزش و توسعه فعالیت‌های هنری
 - تغییر عنوان مرکز سرود و آهنگ‌های انقلابی به دفتر امور موسیقی در تاریخ ۱۳۷۸/۵/۱۸
 - حذف مرکز آموزش هنری
 - تغییر عنوان مرکز هنرهای نمایشی به اداره کل امور هنرهای نمایشی
 - تغییر مرکز هنرهای تجسمی به دفتر امور هنرهای تجسمی
- ۵- معاونت امور سینمایی و سمعی و بصری
 - ادغام مرکز تحقیقات و مطالعات سینمایی و سمعی و بصری با مرکز گسترش آموزش‌های نیروی انسانی سینمایی و سمعی و بصری و ایجاد دفتر برنامه‌ریزی و توسعه فعالیت‌های سینمایی و سمعی و بصری
 - تغییر اداره کل توسعه و همکاری‌های سمعی و بصری به دفتر امور همکاری‌های سمعی و بصری و نمایش خانگی و نیز ایجاد دفتر توسعه فناوری سینمایی، سمعی و بصری
 - تغییر عنوان اداره کل نظارت و ارزشیابی امور سینمایی و سمعی و بصری به اداره کل ارزشیابی و نظارت سینمای حرفه‌ای
 - حذف مرکز اسلامی آموزش فیلمسازی
 - حذف اداره کل تولید و پشتیبانی
 - تغییر عنوان مدیریت جشنواره‌ها و مجامع سینمایی و سمعی و بصری به مدیریت مجامع و جشنواره‌های سینمایی و سمعی و بصری
- ۶- حذف معاونت امور بین‌الملل
- ۷- حذف معاونت پژوهشی (لازم به ذکر است با ایجاد و تقویت مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات در تاریخ ۷۸/۳/۲۶ و پس از ادغام مرکز تحقیقات و مطالعات معاونت‌های تخصصی در مرکز

گسترش آموزش معاونت‌های تخصصی این معاونت حذف شده است)

۸- ایجاد معاونت پشتیبانی، امور استان‌ها و مجلس از محل ادغام معاونت اداری و مالی و معاونت امور مجلس و هماهنگی استان‌ها. البته پس از این ادغام مدیریت تعاون و رفاه حذف و عنوان اداره کل تدارکات و خدمات به اداره کل پشتیبانی و خدمات فنی و عنوان دفتر هماهنگی و پیگیری امور استان‌ها به دفتر هماهنگی امور استان‌ها تغییر یافت و بقیه واحدها عیناً در معاونت جدید ابقاء شدند.

۹- ایجاد معاونت برنامه‌ریزی و توسعه با زیر مجموعه‌های زیر:

- ایجاد دفتر برنامه‌ریزی و تأمین منابع جهت انجام امور مربوط به بودجه و برنامه و آمار
- ایجاد مرکز اطلاعات، اسناد و کتابخانه جهت تهیه آرشیو و نگهداری اسناد و اطلاعات
- ایجاد دفتر برنامه‌ریزی و هماهنگی آموزش‌های فرهنگی و هنری جهت سیاست‌گذاری و تجمیع آموزش‌های فرهنگی و هنری به خصوص پس از ادغام مرکز گسترش آموزش معاونت‌های تخصصی در مرکز تحقیقات و مطالعات معاونت‌های تخصصی^۱
- ایجاد دفتر توسعه مشارکت‌های فرهنگی و هنری جهت صدور مجوز مؤسسات فرهنگی و هنری بنابر مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی و انجام امور مربوط به کارآفرینی و اشتغال^۲
- ایجاد مرکز نوسازی و تحول اداری بنابر مصوبه شماره ۱۳۷۹۴۳/۱/۱۹۰ مورخ ۱۳۸۲/۳/۶ شورای عالی اداری در جهت اجرای برنامه‌های تحول در نظام اداری کشور

لازم به ذکر است که قبلاً در تاریخ ۱۳۷۹/۳/۱۷ و بنابر تأیید دبیر کل سازمان امور اداری و استخدامی کشور (نامه شماره ۱۱/۱۵۱۹۵) معاونت طرح و برنامه‌ریزی و تحول اداری در این وزارتخانه به وجود آمده است و در طول سال‌های ۱۳۶۷ تا ۱۳۸۳ معاونت امور فرهنگی و معاونت پژوهشی نیز با همدیگر ادغام و معاونت امور فرهنگی و پژوهشی را تشکیل داده اند، همچنین در سال ۱۳۷۹ ایجاد معاونت برنامه‌ریزی، امور پژوهشی و تحول اداری نیز مطرح بوده است.

با در نظر گرفتن تغییرات فوق عناوین معاونت‌ها و زیر مجموعه‌ها به شرح زیر می‌باشد:

● معاونت امور سینمایی و سمعی و بصری

- دفتر توسعه فناوری سینمایی، سمعی و بصری

۱. این دفتر در سابق به نام مرکز برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی فعالیت می‌کرده است.
۲. این دفتر در سابق با عنوان دبیرخانه هیأت رسیدگی به امور مراکز فرهنگی فعالیت داشته است.

- اداره کل ارزشیابی و نظارت سینمای حرفه‌ای
- دفتر امور همکاری‌های سمعی و بصری و نمایش خانگی
- مدیریت مجامع و جشنواره‌های سینمایی و سمعی و بصری
- دفتر برنامه‌ریزی و توسعه فعالیت‌های سینمایی و سمعی و بصری

● معاونت امور هنری

- دفتر امور هنرهای تجسمی
- دفتر امور موسیقی
- اداره کل امور هنرهای نمایشی
- دفتر آموزش و توسعه فعالیت‌های هنری

● معاونت امور فرهنگی

- اداره کل امور کتاب و کتابخوانی
- دفتر امور چاپ
- دفتر مجامع و فعالیت‌های فرهنگی
- دفتر هماهنگی و ترویج فعالیت‌های قرآنی
- دفتر برنامه‌ریزی و توسعه کتاب و کتابخوانی

● معاونت امور مطبوعاتی و اطلاع‌رسانی

- اداره کل امور مطبوعات و خبرگزاری‌های داخلی
- دفتر تبلیغات و اطلاع‌رسانی
- اداره کل رسانه‌های خارجی
- دفتر مطالعات و توسعه رسانه‌ها

● معاونت پشتیبانی، امور استان‌ها و مجلس

- اداره کل امور مالی
- اداره کل امور اداری
- اداره کل پشتیبانی و خدمات فنی
- دفتر امور حقوقی

- دفتر امور مجلس

- دفتر هماهنگی امور استان‌ها

● **معاونت برنامه‌ریزی و توسعه**

- دفتر برنامه‌ریزی و تأمین منابع

- مرکز اطلاعات، اسناد و کتابخانه

- دفتر برنامه‌ریزی و هماهنگی آموزش‌های فرهنگی و هنری

- دفتر توسعه مشارکت‌های فرهنگی و هنری

- مرکز نوسازی و تحول اداری

ج- تغییرات در سطح ادارات کل استانی

در سطح واحدهای استانی و شهرستانی به جز انفکاک وظیفه از وزارتخانه و بالتبع از استان‌ها مثل وظیفه امور سیاحتی و کتابخانه‌های عمومی تغییرات عمده‌ای را شاهد نیستیم و همان تشکیلات تفصیلی مصوب آبان‌ماه ۱۳۷۰ با حذف اداره امور سیاحتی از استان‌های درجه ۱ و ۲ و حذف پست‌های سازمانی مربوط به امور سیاحتی و کتابداران از کلیه استان‌ها به صورت زیر مورد عمل می‌باشد، همچنین استان‌های جدید شامل خراسان جنوبی، خراسان شمالی، قم، قزوین، اردبیل و گلستان نیز در طول این سال‌ها به وجود آمده است.

الف- ادارات کل درجه یک: شامل اداره امور اداری و مالی، اداره امور هنری، اداره امور سینمایی، سمعی و بصری، اداره امور فرهنگی، مطبوعات و تبلیغات در استان‌های تهران، اصفهان، خراسان رضوی، آذربایجان شرقی، خوزستان، مازندران، فارس، گیلان، آذربایجان غربی، کرمان، کرمانشاه، مرکزی، سیستان و بلوچستان، همدان، هرمزگان و یزد

ب- ادارات کل درجه دو: شامل اداره امور اداری و مالی، اداره امور هنری و سینمایی، سمعی و بصری، اداره امور فرهنگی، مطبوعات و تبلیغات در استان‌های لرستان، کردستان، زنجان، بوشهر، سمنان، خراسان شمالی، خراسان جنوبی و گلستان

ج- ادارات کل درجه سه: بدون وجود اداره در سطح اداره کل و شامل ادارات و واحدها در سطح

شهرستان در استان‌های ایلام، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویر احمد، قم، قزوین و اردبیل
جدول وضعیت استان‌ها در سال ۱۳۸۳ مشتمل بر ۳۵۰۲ پست سازمانی به شکل زیر می‌باشد:

درجه	نام استان	تعداد پست	عناوین و تعداد واحدها	
ب. ۱	تهران	۳۴۳	هنرستان هنرهای تجسمی پسران، هنرستان هنرهای تجسمی دختران، هنرستان موسیقی پسران، هنرستان موسیقی دختران، هنرستان کمال الملک، تالار سنگلج، تالار محراب، تالار هنر، مدیریت کرج و ۷ اداره شهرستان	
	اصفهان	۲۸۳	هنرستان هنرهای زیبای پسران، هنرستان هنرهای تجسمی دختران، هنرستان موسیقی پسران با ۱۸ اداره شهرستان	
	خراسان رضوی	۱۴۰	هنرستان هنرهای تجسمی مشهد، مجتمع فرهنگی و هنری گناباد و ۱۲ اداره شهرستان	
	آذربایجان شرقی	۱۵۶	هنرستان هنرهای زیبای تبریز، هنرستان هنرهای تجسمی دختران تبریز و ۶ اداره شهرستان	
	خوزستان	۱۸۸	هنرستان هنرهای تجسمی اهواز و ۱۷ اداره شهرستان	
	مازندران	۱۷۸	۱۲ اداره شهرستان	
	فارس	۱۵۶	۱۸ اداره شهرستان	
	گیلان	۱۸۶	۱۲ اداره شهرستان	
	آذربایجان غربی	۱۲۸	مجتمع فرهنگی و هنری مهاباد و ۷ اداره شهرستان	
	کرمان	۱۵۴	هنرستان هنرهای تجسمی پسران کرمان، موزه هنرهای معاصر کرمان و ۶ اداره شهرستان	
	کرمانشاه	۱۵۷	هنرستان هنرهای تجسمی پسران و ۱۱ اداره شهرستان	
	مرکزی	۹۶	مجتمع فرهنگی و هنری ساوه و ۷ اداره شهرستان	
	سیستان و بلوچستان	۱۱۲	۸ اداره شهرستان	
	همدان	۱۱۲	مجتمع فرهنگی و هنری تویسرکان و مجتمع فرهنگی و هنری نهاوند و ۷ اداره شهرستان	
	هرمزگان	۹۸	۷ اداره شهرستان	
	ب. ۲	یزد	۱۳۸	هنرستان تجسمی پسران، هنرستان هنرهای دختران و ۸ اداره شهرستان
		لرستان	۸۴	۸ اداره شهرستان
کردستان		۶۵	مجتمع فرهنگی و هنری علامه فاضل گروسی بیجار و ۷ اداره شهرستان	
زنجان		۶۷	مجتمع فرهنگی و هنری آب بر زنجان و ۴ اداره شهرستان	
بوشهر		۷۷	۸ اداره شهرستان	
سمنان		۷۶	۳ اداره شهرستان	
خراسان شمالی		۴۲	۳ اداره شهرستان	
خراسان جنوبی		۴۷	مجتمع فرهنگی و هنری فردوس و ۳ اداره شهرستان	
گلستان		۱۱۹	تالار نمایش فخرالدین اسعد گرگانی و ۸ اداره شهرستان	
ایلام		۵۹	۶ اداره شهرستان	
ب. ۳	چهارمحال و بختیاری	۵۶	۵ اداره شهرستان	
	کهگیلویه و بویر احمد	۴۷	۴ اداره شهرستان (تنها استانی که در این زمان دارای اداره شهرستان مرکز استان - اداره یاسوج - به صورت مصوب می‌باشد)	
	قم	۳۴	بدون اداره	
	قزوین	۴۶	مجتمع فرهنگی و هنری قزوین و ۲ اداره شهرستان	
	اردبیل	۵۸	۸ اداره شهرستان	

تقویت واحدهای خارج از مرکز و توسعه اختیارات نهادهای تصمیم‌گیر استانی براساس مصوبه شماره

۲۳۸/د ش مورخ ۱۳۷۰/۵/۱۹ شورای عالی اداری

شورای عالی اداری در پانزدهمین جلسه مورخ ۱۳۷۰/۵/۱۶، بنا به پیشنهاد سازمان امور اداری و استخدامی کشور و به منظور تقویت واحدهای خارج از مرکز و توسعه اختیارات نهادهای تصمیم‌گیر استانی و متناسب کردن اختیارات مقامات دولتی در استان و تنظیم گستره منطقی تشکیلات دولت در ارایه خدمات، در رابطه با نحوه انجام وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تصویب نمود تا وظایف ذیل در چهارچوب سیاست‌ها و ضوابط اعلام شده از طرف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی توسط واحدهای استانی آن وزارت انجام پذیرد.

۱- صدور مجوز تأسیس، توسعه یا انحلال مؤسسات آزاد آموزش‌های هنری و فرهنگی و سینمایی، و انجمن‌های فرهنگی و هنری

۲- صدور مجوز ایجاد هتل‌ها، مسافرخانه‌ها و رستوران‌های بین راهی و تأسیسات توریستی

۳- صدور مجوز تأسیس، انحلال و نظارت بر نحوه کار و فعالیت کانون‌ها و مؤسسات تبلیغاتی، چاپخانه‌ها و مؤسسات تکثیر و مؤسسات وابسته به صنعت چاپ و نظارت بر کیفیت کارهای چاپی و همچنین صدور اجازه تأسیس یا انحلال مؤسسات انتشاراتی و کتابفروشی‌ها و نظارت بر فعالیت آنها

۴- سهمیه بندی و تخصیص امکانات به واحدهای چاپی

۵- صدور مجوز تشکیل تورهای مسافرتی داخلی و خارجی

۶- تنظیم بودجه و تهیه و اجرای کلیه طرح‌های عمرانی مربوط به ایجاد کتابخانه‌های عمومی و مراکز فرهنگی و هنری

۷- انجام امور اداری، مالی، پرسنلی و تدارکاتی مربوط با رعایت اصل عدم تمرکز

۸- اداره کردن غیرمتمرکز کلیه تأسیسات توریستی، هتل‌ها، مهمانسراها و سایر واحدهای مشابه متعلق به سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی در سطح استان و مصرف درآمدهای حاصله برای تأسیسات فوق الذکر و تلاش برای واگذاری هتل‌ها و مهمانسراها و سایر واحدهای مشابه به بخش غیردولتی

۹- تفویض اختیار لازم به واحدهای تابعه موجود در سطوح تشکیلاتی پایین تر از استان در جهت اجرای اصل عدم تمرکز

انتقال وظایف اجرایی وزارتخانه به واحدهای استانی براساس مصوبه شماره ۱۹۰۱/۱۸۱۵۲۶ مورخ ۱۳۸۱/۱۰/۳ شورای عالی اداری

شورای عالی اداری در نود و هفتمین جلسه مورخ ۱۳۸۱/۹/۹ به منظور اعطای اختیارات لازم به مسئولین واحدهای استانی وزارتخانه‌ها در خصوص تصمیم‌گیری، اجرا و تخصیص منابع و محدود نمودن فعالیت حوزه‌های ستادی به اعمال حاکمیت و امور راهبردی (سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت) و انتقال وظایف اجرایی به واحدهای استانی وظایف زیر را برای انجام در سطح استانی تعیین و تصویب نمود:

۱- اجرای برنامه‌ها و دستورالعمل‌های صادره در خصوص سیاست‌های رسمی نظام جمهوری اسلامی در زمینه فرهنگ عمومی

۲- ایجاد بسترها و امکانات لازم برای مبادلات و صدور محصولات هنری، سینمایی، کتب، نشریات و چندرسانه‌ای‌ها به خارج از کشور به منظور شناساندن مبانی، مظاهر و اهداف انقلاب اسلامی و قابلیت‌ها، محصولات و آثار فرهنگی و هنری ایرانی و اسلامی

۳- تحقیق، مطالعه، بررسی و جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز در زمینه تبلیغات رسانه‌های جهانی در خصوص مسایل استان و منطقه و کشف روش‌های مورد عمل آنها و اتخاذ شیوه‌ها و برنامه‌های مناسب به منظور مقابله با آن

۴- برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های فرهنگی، هنری و تبلیغاتی برای انعکاس مناسب فعالیت‌ها و برنامه‌ها و اقدامات دولت و دستگاه‌های اجرایی، نهادهای انقلاب اسلامی و عمومی استان و ترویج و تبلیغ همکاری دولت و مردم و بررسی و نظرسنجی پیرامون اثرات برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی استان در افکار عمومی

۵- حمایت، نظارت و اجرای قوانین و ضوابط مربوط به فعالیت‌های فرهنگی و هنری اعم از مطبوعات و نشریات، نشر کتاب، چاپخانه‌ها و مؤسسات وابسته، مؤسسات تبلیغاتی، آگهی‌ها و کارهای چاپی و تبلیغاتی، فیلمسازی، سینما، ویدئو، موسیقی و سرود، هنرهای تجسمی، هنرهای نمایشی، مسابقات فرهنگی، روابط فرهنگی، تبلیغات فرهنگی، اطلاع‌رسانی فرهنگی، صنوف فرهنگی و هنری، مؤسسات و انجمن‌ها و مراکز فرهنگی و هنری و نیز نظارت بر فعالیت اشخاص حقیقی و حقوقی فعال در زمینه‌های یاد شده براساس قوانین و مقررات و دستورالعمل‌های مربوطه

۶- صدور مجوز و پروانه فعالیت‌های فرهنگی، هنری، سینمایی، ویدئویی، مطبوعاتی، خبری، تبلیغاتی، اطلاع‌رسانی، آموزش و پژوهش فرهنگی و هنری، صنوف فرهنگی و هنری، انجمن‌ها، مؤسسات، کانون‌ها و مراکز فرهنگی و هنری بر طبق ضوابط و دستورالعمل‌های صادره

۷- تشویق و حمایت از نویسندگان، شعرا، ادبا، هنرمندان، سینماگران و روزنامه‌نگاران براساس سیاست‌ها و ضوابط مصوب به منظور تقویت روحیه تحقیق و تتبع و آفرینش‌های فرهنگی و هنری

۸- انجام اقدامات لازم و اجرای برنامه‌هایی به منظور پرورش استعدادها و ذوق فرهنگی و هنری افراد

۹- تصویب و ابلاغ ضوابط اعطای جوایز در زمینه‌های فرهنگی و هنری استانی و شهرستانی در چارچوب مقررات و ضوابط مصوب

۱۰- توسعه، ایجاد، احداث و تکمیل و تجهیز کتابخانه‌های عمومی و مراکز فرهنگی و هنری و سینمایی و اداره آنها براساس ضوابط تعیین شده و نیز توسعه و تقویت انجمن‌ها و مؤسسات غیردولتی به منظور اداره و بهره‌برداری مراکز یاد شده و گسترش تولید و عرضه و آموزش فعالیت‌های فرهنگی و هنری در مراکز یاد شده

۱۱- صدور مجوز فعالیت برای خبرنگاران داخلی و ابطال آن براساس ضوابط ابلاغی

۱۲- صدور اجازه تأسیس، توسعه و انحلال مراکز، مؤسسات، مجامع و صنوف فرهنگی، مطبوعاتی، خبری، هنری، سینمایی، سمعی و بصری، انتشاراتی، تبلیغاتی، ناشران و کتابفروشان، مراکز فروش نشریات و محصولات فرهنگی و هنری، کانون‌های تبلیغاتی، چاپخانه‌ها و مؤسسات تکثیر و واحدهای وابسته به صنعت چاپ، مؤسسات آزاد آموزش‌های فرهنگی، هنری، سینمایی و مطبوعاتی و اطلاع‌رسانی و حمایت، هدایت و نظارت بر آنها طبق ضوابط تعیین شده

۱۳- نظارت بر فعالیت‌های فرهنگی، هنری و تبلیغاتی اقلیت‌های دینی و مذهبی شناخته شده در قانون اساسی بر طبق ضوابط تعیین شده

۱۴- صدور اجازه ورود و خروج آثار سمعی و بصری، آثار هنری، مطبوعاتی و انتشاراتی و کلیه موارد تبلیغی و فرهنگی براساس ضوابط تعیین شده

۱۵- برگزاری و تشکیل جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها، مراسم، مجامع و مسابقات فرهنگی و هنری در داخل و خارج از کشور

۱۶- نظارت بر فعالیت‌های فرهنگی، هنری و تبلیغاتی خارجیان مقیم ایران بر طبق ضوابط تعیین شده

۱۷- تحقیق و مطالعه درباره اثرات وسایل ارتباط جمعی و سنجش میزان تأثیر برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی، هنری و انتشار و عرضه محصولات و آثار فرهنگی، هنری، سینمایی و مطبوعاتی و خبری در افکار عمومی استان

۱۸- انجام مطالعات و تحقیقات پیرامون مسایل و موضوعات فرهنگی، هنری، سینمایی، مطبوعاتی و رسانه‌ها و اطلاع‌رسانی و سایر زمینه‌ها و موضوعات فرهنگی و هنری و استفاده از نتایج حاصله در برنامه‌ریزی استان و بهبود کیفی و کمی امور محوله

۱۹- انجام فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغاتی در جهت همکاری بیشتر مردم با دستگاه‌ها و نهادهای دولتی و بررسی پیرامون اثرات برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاه‌های دولتی در افکار عمومی استانی و ارایه آن به شورای برنامه‌ریزی استانی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

۲۰- ایجاد و اداره مؤسسات و مراکز آموزشی در زمینه‌های فرهنگی، هنری، سینمایی، مطبوعاتی، خبری، زیارتی، اوقاف و امور خیریه و اجرای برنامه‌های آموزشی یاد شده در سطوح مختلف براساس ضوابط تعیین شده

۲۱- انجام اقدامات لازم به منظور ثبت آثار مندرج در قانون حمایت از حقوق مؤلفان مصنفان و هنرمندان و پژوهشگران و قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم افزارهای چندرسانه‌ای براساس دستورالعمل‌های ابلاغی

۲۲- اخذ نسخ کتب و مطبوعات از ناشران به تعداد تعیین شده و توزیع آن بین مؤسسات اعلام شده موضوع مصوبه مورخ ۱۳۶۸/۹/۱۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی

۲۳- اجرای ضوابط مربوط به نشریات و بولتن‌های داخلی ضروری و بروشورهای دستگاه‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی استان و نظارت بر رعایت ضوابط انتشار آن

۲۴- انجام فعالیت‌ها و اقدامات لازم به منظور گسترش زمینه مشارکت مردم در فعالیت‌های فرهنگی

و هنری و اجرای سیاست‌ها و ضوابط ابلاغی در این خصوص و نیز تقویت و گسترش تشکل‌ها، مؤسسات، مراکز، انجمن‌ها و کانون‌های غیردولتی و اجرای راه‌های تشویق سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی در فعالیتهای فرهنگی و هنری

۲۵- انجام پژوهش‌ها و اقدامات لازم برای توسعه اطلاع‌رسانی و جمع‌آوری و انتشار آمارهای فرهنگی

۲۶- اجرای دستورالعمل‌ها و ضوابط مربوط به ممنوعیت به‌کارگیری اسامی، عناوین و اصطلاحات بیگانه و بررسی و شناسایی و انجام پیگیری‌های لازم به منظور جلوگیری از تخلفات و برخورد متخلفان

۲۷- کمک به تشکیل و تقویت و حمایت از کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد و زمینه مساعد برای آماده‌سازی و تجهیز کتابخانه، سالن نمایش، مرکز آموزش فرهنگی و هنری، کتابفروشی، نشر کتاب و مطبوعات، محل عرضه محصولات فرهنگی و هنری، نگارخانه و مرکز بازی‌های رایانه‌ای و تشکل‌ها و انجمن‌های مردمی در کنار مساجد و پشتیبانی و حمایت از فعالیتهای فرهنگی و هنری کانون‌ها و مراکز یاد شده

۲۸- انجام امور دبیرخانه‌ای شورای فرهنگ عمومی استان و برگزاری مستمر جلسات شورا به منظور بررسی وضع فرهنگ عمومی استان و بررسی طرح‌ها و گزارش‌ها و اطلاعات ارایه شده به شورا و ایجاد هماهنگی و دستگاه‌ها و نهادها و مراکز فرهنگی و هنری استان در راستای اجرای سیاست فرهنگی کشور و هدایت فرهنگ عمومی

۲۹- بررسی پیشنهادات، انتخاب و نظارت بر ساخت و نصب مجسمه یادمان در اماکن عمومی استان و تشکیل مستمر جلسات شورای ذی‌ربط و ابلاغ و پیگیری مصوبات آن

۳۰- بررسی و نظارت بر علائم، نشانه‌ها و تصاویر روی البسه و لوازم التحریر و کالاهای مشابه و تشویق و حمایت از استفاده از نقوش ملهم از هنر اسلامی و ایرانی و ثبت و حمایت از حقوق پدیدآورندگان آثار یاد شده و تشکیل جلسات شورای ذی‌ربط در استان و ابلاغ و پیگیری مصوبات آن

۳۱- انجام اقدامات لازم به منظور توسعه و گسترش و بهره‌برداری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و نظام‌های اطلاع‌رسانی در حوزه فرهنگ و هنر و نظارت بر فعالیتهای اطلاع‌رسانی براساس

ضوابط و دستورالعمل‌های ابلاغی

۳۲- برنامه‌ریزی، سازماندهی و انجام فعالیت‌های قرآنی در سطح استان و انجام فعالیت‌های فرهنگی، تبلیغی، ترویجی و پژوهشی به منظور توسعه فرهنگ قرآنی و حمایت و تقویت انجمن‌ها، کانون‌ها، مؤسسات، نویسندگان و هنرمندان و نهادهای غیردولتی قرآنی در سطح استان

د- تغییرات در سطح سازمان‌های وابسته

ایجاد سازمان میراث فرهنگی

همان طوری که در ابتدای این فصل توضیح داده شد در سال ۱۳۶۴ بنابر مصوبه مجلس شورای اسلامی با انتزاع تعدادی از واحدهای سازمانی برخی دستگاه‌ها به شرح زیر، سازمان میراث فرهنگی ذیل وزارت فرهنگ و آموزش عالی به وجود آمد.

۱- مرکز باستان‌شناسی ایران	(تابع وزارت فرهنگ و آموزش عالی)
۲- اداره کل هنرهای سنتی	(تابع وزارت فرهنگ و آموزش عالی)
۳- مرکز و موزه مردم‌شناسی	(تابع وزارت فرهنگ و آموزش عالی)
۴- دفتر آثار تاریخی	(تابع وزارت فرهنگ و آموزش عالی)
۵- موزه ایران باستان	(تابع وزارت فرهنگ و آموزش عالی)
۶- اداره حفظ میراث فرهنگی شهرستان‌ها	(تابع وزارت ارشاد اسلامی)
۷- اداره کل موزه‌ها	(تابع وزارت ارشاد اسلامی)
۸- اداره کل بناهای تاریخی	(تابع وزارت ارشاد اسلامی)
۹- اداره کل کاخ‌ها	(تابع وزارت ارشاد اسلامی)
۱۰- سازمان ملی حفاظت آثار باستانی	(وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی)
۱۱- اداره کل بیوتات (کاخ گلستان)	(وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی)

همچنین در تاریخ ۱۳۷۲/۱/۲۵ براساس مصوبه شماره ۲۶۳۵/دش شورای عالی اداری و به منظور هماهنگی و افزایش کارایی و اثربخشی این سازمان و همچنین تقویت یکپارچگی و انسجام در مدیریت و تشکیلات امور فرهنگی، سازمان میراث فرهنگی از وزارت فرهنگ و آموزش عالی منتزع و به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ملحق گردید. هدف و وظایف این سازمان به شرح زیر

می‌باشد:

هدف

عبرت از حرکت فرهنگی انسان و بقا و رقای هویت و شخصیت فرهنگی جامعه

وظایف سازمان

وظایف سازمان در زمینه میراث فرهنگی که شامل پژوهش، نظارت، حفظ و احیا و معرفی است به قرار زیر می‌باشد:

- ۱- تهیه و تنظیم و اجرای برنامه‌های پژوهشی پیرامون آثار باقیمانده از گذشتگان
- ۲- بررسی و شناسایی محوطه‌ها، تپه‌ها، بناها و مجموعه‌های تاریخی و تهیه فهرست جامع از آنها و نقشه باستان‌شناسی کشور
- ۳- انجام پژوهش‌های باستان‌شناسی و کاوش‌های علمی
- ۴- بررسی‌ها مردم نگاری، پژوهش‌های مردم‌شناسی، انسان‌شناسی زیستی و شناخت فرهنگ بومی مناطق مختلف کشور
- ۵- پژوهش در زمینه هنرهای سنتی و فراهم آوردن امکانات لازم جهت حفظ، احیا و رشد آنها
- ۶- ثبت آثار ارزشمند منقول و غیرمنقول فرهنگی - تاریخی کشور در فهرست آثار ملی و فهرست‌های ذی‌ربط
- ۷- انجام انحصاری کلیه امور حقوقی مربوط به میراث فرهنگی و طرح دعوی کیفری علیه متخلفین از قوانین ناظر به میراث فرهنگی کشور به عنوان مدعی یا حسب مورد شاکی خصوصی
- ۸- اقدامات لازم جهت شناسایی و استرداد اموال فرهنگی ایران در سطح ملی و بین‌المللی از طریق مراجع ذی‌ربط
- ۹- شناسایی و در اختیار گرفتن کلیه اموالی که دارای ارزش‌های فرهنگی تاریخی بوده و جزء میراث فرهنگی محسوب می‌گردد و توسط دستگاه‌های مسئول ضبط شده است
- ۱۰- تهیه و اجرای طرح‌های لازم به منظور حراست، حفاظت، تعمیر، مرمت و احیای آثار، بناها و مجموعه‌های با ارزش فرهنگی - تاریخی
- ۱۱- اظهار نظر در کلیه طرح‌های عمرانی جامع و تفصیلی در رابطه با مناطق فرهنگی و تاریخی

- و موافقت نهایی دربارهٔ محوطه‌ها و بافتها و اماکن فرهنگی تاریخی ارزشمند در موارد مذکور و جلوگیری از هرگونه تخریب آنها
- ۱۲- تعیین حریم بناها، مجموعه‌ها، محوطه‌ها و تپه‌های تاریخی ثبت شده و ضوابط خاص معماری و طراحی داخلی حریم
- ۱۳- معرفی آثار با ارزش فرهنگی - تاریخی از طریق موزه‌ها و نمایشگاه‌ها و نظایر آن
- ۱۴- ایجاد و توسعه و ادارهٔ موزه‌ها در سطح کشور
- ۱۵- ایجاد مراکز اسناد و مدارک میراث فرهنگی کشور (نظیر مجموعه گزارش‌های علمی، نقشه‌ها و عکس‌های بناها و...) جهت ارائه خدمات علمی و تحقیقاتی در این زمینه
- ۱۶- معرفی و شناساندن ارزش‌های میراث فرهنگی در سطح ملی و بین‌المللی به وسیلهٔ چاپ و نشر مجموعه مطالعات و تحقیقات انجام یافته و استفاده از وسایل سمعی و بصری و ارتباط جمعی
- ۱۷- تنظیم، تدوین و انتشار دائره المعارف آثار و ابنیه تاریخی ایران
- ۱۸- توسعهٔ فعالیت‌های تحقیقاتی در زمینه‌های مختلف میراث فرهنگی و تشویق محققان، هنرمندان و استادکاران
- ۱۹- تنظیم و اجرای برنامه‌های آموزشی جهت آماده‌سازی نیروهای کارآمد در زمینه‌های مربوط به میراث فرهنگی با هماهنگی دستگاه‌های ذی‌ربط
- ۲۰- تشویق مردم به مشارکت در فعالیت‌های مربوط به شناسایی، حفظ و احیای میراث فرهنگی و نظارت بر آن
- ۲۱- ایجاد و گسترش انجمن‌های میراث فرهنگی در سطح کشور
- ۲۲- برقراری ارتباطات و مبادلات علمی و فرهنگی با مؤسسات و نهادهای ذی‌ربط در سطح ملی و بین‌المللی بالاخص کشورهای اسلامی و منطقه و برگزاری کنگره‌ها و سمینارهای دوره‌ای لازم
- ۲۳- همکاری با وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در زمینهٔ امور ایرانگردی و جهانگردی
- ۲۴- ارائه خدمات مشاوره‌ای، تحقیقاتی، فنی و آموزشی، فروش تولیدات فرهنگی، دریافت ورود به بناها، محوطه‌ها، موزه‌ها و نمایشگاه‌ها و قبول هدایا و کمک‌ها و نظایر آن

ایجاد سازمان ایرانگردی و جهانگردی

بنابر مصوبه شماره ۱/۱۲/۱۴۳۳۲ مورخ ۱۳۷۶/۱۰/۲۳ شورای عالی اداری کلیه وظایف و مأموریت‌های مربوط به امور سیاحتی و زیارتی و ایرانگردی و جهانگردی که در قالب شاخه معاونت امور سیاحتی و زیارتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی سازماندهی شده است به سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی منتقل می‌گردد و سازمانی به عنوان سازمان ایرانگردی و جهانگردی ایجاد می‌شود. همچنین بنا بر مصوبه شماره ۱۴/۲۰۷ مورخ ۱۳۷۸/۸/۹ شورای عالی اداری مراکز ورزش‌های زمستانی از این سازمان منتزع و به شرکت تجهیز و نگهداری تأسیسات و ساختمان‌های ورزشی وابسته به سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران منتقل می‌گردد. اهداف و وظایف سازمان ایرانگردی و جهانگردی به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- شناساندن کشور جمهوری اسلامی ایران و آشنا ساختن مردم کشور و سایر ملل با خصوصیات فرهنگی، سنتی و آثار تاریخی و تمدن ایران و جهان به منظور ایجاد تفاهم بین ملت‌ها
- ۲- بررسی مستمر اقلیمی و فرهنگی و مطالعه و تحقیق درباره جاذبه‌های سیاحتی و زیارتی کشور و ادامه برنامه‌های لازم برای معرفی جاذبه‌ها به منظور بهره‌برداری از آنها
- ۳- ایجاد ارتباط با سازمان‌ها و مراکز داخلی و بین‌المللی جهانگردی در جهت انجام همکاری‌های متقابل و گردآوری مبادله اطلاعات ایرانگردی و جهانگردی و شرکت در نمایشگاه‌های بین‌المللی جهانگردی حسب ضرورت
- ۴- بررسی، تهیه طرح و کوشش در اجرای طرح‌های مناسب برای جذب و دیدار جهانگردان از ایران و ایجاد تسهیلات لازم برای برگزاری گشت‌های ارزان جهت گروه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جمهوری اسلامی ایران
- ۵- بالا بردن سطح آرایه خدمت جهانگردی از راه‌های مقتضی از جمله اجرای برنامه‌های آموزشی لازم در زمینه‌های مختلف صنعت جهانگردی و شناخت منابع انسانی فعال و بالقوه در این صنعت برای ایجاد زمینه‌های اشتغال سالم
- ۶- افزایش سطح آرایه تسهیلات و کیفیت و کمیت تأسیسات صنعت جهانگردی از طریق ایجاد تسهیلات لازم در زمینه ساختن واحدهای اقامتی و پذیرایی و تأسیسات مردمی جهانگردی و

ایرانگردی و دیگر موارد لازم

۷- ترغیب مردم ایران به استفاده بیشتر از ایام و ساعات فراغت و مشاهده جاذبه‌های سیاحتی و زیارتی کشور

۸- ایجاد تسهیلات لازم در امر سیاحت در کشور و نیز هماهنگی در این زمینه و فراهم آوردن امکانات لازم در مرزهای ورودی کشور

۹- افزایش سطح خدمات و صنایع وابسته به امر سیر و سیاحت از طریق تشویق به سرمایه‌گذاری در احداث تأسیسات ضروری اقامتی و پذیرایی، خصوصاً بین راهی به منظور رفاه هر چه بیشتر جهانگردان داخلی و خارجی

۱۰- کمک به افزایش سطح درآمد عمومی و ارزی کشور از طریق بازاریابی و گسترش مبادلات مسافرتی و سیاحتی سالم در داخل خارج از کشور

۱۱- نظارت بر عملکرد واحدهای مختلف فعال در زمینه صنعت ایرانگردی و جهانگردی و مدیران و مسئولان ذی‌ربط با بهره‌گیری از هماهنگی و همکاری کانون‌ها و مجامع غیردولتی این صنعت

۱۲- ایجاد هماهنگی و برنامه‌ریزی در فعالیتهای سیاحتی و زیارتی کشور

۱۳- بررسی ریشه سیاحت‌های کلی مربوط به صنعت جهانگردی بر مبنای سیاحت‌های عمومی کشور و با در نظر داشتن ظرفیتهای بالقوه قطب‌ها و مراکز توسعه‌پذیر و نیز تعیین اولویت‌ها در این امر

۱۴- تدوین خط‌مشی‌های اجرایی انجام فعالیتهای توسعه و گسترش مراکز خدماتی و رفاهی مربوط به ایرانگردی

۱۵- تعیین اولویت در زمینه چگونگی فعالیتهای ارتباطی و تبلیغاتی صنعت ایرانگردی و جهانگردی
۱۶- بررسی ضرورت عضویت و ارتباط با سازمان‌های بین‌المللی جهانگردی و عقد قرارداد، توافقنامه و ایجاد ارتباط اجرای دستگاه از خدمات، اطلاعات و تجربیات آنها و مبادله اطلاعاتی جهانگردی در چهارچوب قوانین و مقررات عمومی کشور

۱۷- تهیه آیین‌نامه‌ها و نظام‌نامه‌ها و مقررات پیشنهادی و صدور مجوزهای لازم برای تحقق سیاست‌های هدایتی، حمایتی و نظارتی صنعت ایرانگردی و جهانگردی

۱۸- اقدام به صدور مجوزهای لازم (تأسیسی - توسعه - انحلال) و نظارت بر فعالیتهای در موارد زیر

و نیز هر نوع صدور مجوز دیگری که حسب قوانین و مقررات بر عهده سازمان قرار گیرد: تأسیس آژانس‌های مسافرتی و سیاحتی، احداث هتل‌ها و مهمانسراها و سایر مجتمع‌های خدماتی و رفاهی بین راهی و نمایشگاه‌ها

۱۹- انجام وظایف دبیرخانه شورای عالی ایرانگردی و جهانگردی

انتزاع سازمان ایرانگردی و جهانگردی و سازمان میراث فرهنگی

بنابر مصوبه شماره ۸۵۶۲۰ مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۱۹ مجلس شورای اسلامی سازمان ایرانگردی و جهانگردی و سازمان میراث فرهنگی از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتزع و از ادغام آنها سازمان میراث فرهنگی و گردشگری زیر نظر رئیس جمهور تشکیل می‌گردد.

ایجاد سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و تغییرات بعدی آن

پس از سال ۱۳۶۷ با پیشنهاد وزارتخانه و تأیید سازمان امور اداری و استخدامی سازمان چاپخانه و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تغییر عنوان پیدا کرد، همچنین از آنجائیکه طبق بند ب ماده ۷ قانون برنامه چهارم توسعه، شرکت‌های دولتی صرفاً در قالب شرکت‌های مادر تخصصی و شرکت‌های عملیاتی (نسل دوم) و زیر نظر مجمع عمومی و در چارچوب اساسنامه اداره می‌شوند لذا سازمان چاپ و انتشارات به عنوان یک شرکت مادر تخصصی و زیر نظر سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت (تصویب‌نامه شماره ۱۰۸۷۶/ت ۲۶۵۶۱ هـ مورخ ۱۳۸۲/۳/۵ هیأت وزیران)، البته بعدها با مصوبه شماره ۱۰۹۳۹۷/ت ۳۴۵۸۸ هـ مورخ ۱۳۸۵/۹/۶ این موضوع اصلاح و نام سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از زیر مجموعه سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران حذف و سازمان یاد شده به عنوان شرکت مادر تخصصی تعیین و زیر نظر وزارتخانه قرار گرفت. شایان ذکر است در آینده (سال ۱۳۸۷) براساس تصویب نامه شماره ۷۳۴۰۱/ت ۴۰۳۹۸ هـ مورخ ۱۳۸۷/۵/۱۲ هیأت وزیران، مالکیت صد در صد سهم این سازمان به موقوفات و بقاع متبرکه و صندوق عمران موقوفات تحت نظارت و سرپرستی سازمان اوقاف و امور خیریه انتقال یافت.

حذف سازمان حج، اوقاف و امور خیریه و ایجاد سازمان حج و زیارت و سازمان اوقاف و امور خیریه همانگونه که در فصل ششم بیان شد با تصویب شورای انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۸ امور حج و زیارت از سازمان اوقاف وابسته به نخست وزیری منتزع و به عنوان سازمان حج و زیارت ذیل وزارت ارشاد ملی قرار گرفت. سپس در سال ۱۳۶۳ با تصویب مجلس شورای اسلامی سازمان اوقاف وابسته به نخست وزیری از این حوزه منتزع و در سازمان حج و زیارت وابسته به ارشاد اسلامی ادغام و سازمان حج و اوقاف و امور خیریه ایجاد شد.

در تاریخ ۱۳۷۰/۸/۱۵ بنابر مصوبه شماره ۴۶۲/دش شورای عالی اداری مقرر گردید بار دیگر امور حج و زیارت و امور اوقاف و خیریه از همدیگر منتزع و به صورت دو سازمان مستقل زیر نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی اداره شوند. اهداف و وظایف این دو سازمان به شرح زیر می باشد؛ البته آنچه در زیر برای سازمان حج و زیارت بیان می گردد؛ بر گرفته از مصوبه شماره ۱۹۰۳/۸/۱۹۰۳ شورای عالی اداری است که در تاریخ ۱۳۸۴/۵/۹ ابلاغ می گردد. همچنین براساس این مصوبه، شورای عالی حج و زیارت نیز جنبه قانونی پیدا می کند.

هدف کلی (سازمان حج و زیارت)

سیاستگذاری، نظارت، هدایت و اداره امور حج و زیارت عتبات عالیات در خارج از کشور و برقراری ارتباط با کشورهای اسلامی و مجامع بین المللی اسلامی در امر حج و زیارت و شناساندن ماهیت و ابعاد مختلف انقلاب اسلامی به حجاج.

وظایف (سازمان حج و زیارت)

- ۱- اجرای کلیه دستورات و ارشادات مقام معظم رهبری
- ۲- تهیه و تدوین برنامه های راهبردی، سیاست ها، خط مشی ها و روش های اجرایی حج و زیارت جهت ارایه به شورای عالی حج و سایر مراجع ذی ربط
- ۳- اداره امور حج، عمره و زیارت عتبات مقدس و اماکن متبرکه خارج از کشور با استفاده از نیروی انسانی متدین و کارآموده و بهره گیری از آخرین فناوری های اطلاعات
- ۴- انجام پژوهش و اطلاع رسانی پیرامون مسایل فرهنگی، اجتماعی، خدماتی، رفاهی و سایر امور

مربوط به حج و زیارت و نیز نظرسنجی از زائران و ارزشیابی و ارزیابی عملکرد سازمان‌ها، نهادها و بخش‌های مختلف دولتی و غیر دولتی مسئول و تهیه گزارش‌های لازم برای ارایه به مراجع ذی‌ربط

- ۵- ایجاد ارتباط و هماهنگی با سازمان‌ها، دستگاه‌ها و نهادهای مسئول در امور حج و زیارت
- ۶- برنامه‌ریزی و اقدام در جهت ارتقای سطح مهارت، دانش و بصیرت دینی کارگزاران حج و زیارت به ویژه مسئولان کاروان‌ها و راهنمایان و نیز رسیدگی و نظارت بر امور مربوط به عملکرد آنان
- ۷- بررسی و صدور و لغو مجوز فعالیت دفاتر خدمات زیارتی و کاروان‌های حج تمتع براساس دستورالعمل‌های مربوطه و برخورد قانونی با افراد حقیقی و حقوقی غیرمجاز که خارج از ضوابط سازمان حج و زیارت عمل می‌کنند
- ۸- اهتمام برای حفظ عزت و منزلت و حقوق زائران ایرانی در خارج از کشور و اقدام لازم در مورد شکایات و پیشنهادات آنان و فراهم نمودن زمینه مشارکت ایشان در امور فرهنگی و رفاهی
- ۹- اجرای مصوبات شورای عالی حج و زیارت و سایر مراجع قانونی
- ۱۰- نظارت بر حسن اجرای برنامه‌های زیارتی در کشورهای عربستان سعودی، عراق و سوریه
- ۱۱- ایجاد ارتباط با مقامات ذی‌ربط کشورهای عربستان سعودی، عراق و سوریه با همکاری و هماهنگی نمایندگی‌های وزارت امور خارجه در کشورهای مذکور به منظور پیگیری مسائل و مشکلات حجاج و زائران ایرانی
- ۱۲- سازماندهی امور مربوط به زائران ایرانی مقیم خارج از کشور و نظارت بر حسن اجرای آن
- ۱۳- برنامه‌ریزی برای گسترش و تنوع خدمات بیمه و بهداشت و درمان حجاج و زائران
- ۱۴- مطالعه و بررسی راهکارهای استفاده از منابع و امکانات بخش غیر دولتی در زمینه‌های حج و زیارت
- ۱۵- انجام سایر وظایفی که به موجب قوانین و مقررات بر عهده سازمان قرار گرفته یا خواهد گرفت.

اهداف کلی (سازمان اوقاف و امور خیریه)

- ۱- اداره امور موقوفات عام فاقد متولی یا مجهول التولیه و موقوفات خاصه و اماکن مذهبی اسلامی و همچنین اثلاث باقیه، محبوسات، ندور، صدقات و هر مال دیگری که به غیر از عنوان وقف برای

- امور عام‌المنفعه و خیریه اختصاص یافته و مؤسسات و انجمن‌های خیریه‌ای که از طرف دولت یا سایر مراجع ذیصلاح به سازمان محول شده باشد، طبق قوانین و مقررات مربوطه
- ۲- گسترش برنامه‌های کمک به چاپ و نشر و تبلیغ معارف اسلامی و علوم قرآنی خدمات فرهنگی، اجتماعی، بهداشتی، درمانی و امور خیریه و عام‌المنفعه از محل درآمد موقوفات و اماکن متبرکه طبق مفاد وقفنامه‌ها
- ۳- گسترش، عمران، بازسازی و احیای موقوفات و اماکن متبرکه اسلامی به منظور افزایش عواید و بهره‌برداری بهتر از آنها

وظایف اساسی (سازمان اوقاف و امور خیریه)

- ۱- اداره امور موقوفات عام فاقد متولی یا مجهول التولیه و موقوفاتی که متولی آنها عزل و فوت یا ممنوع‌المدخله می‌شود و همچنین اثلاث باقیه، محبوسات، ندور، صدقات و هر مال دیگری که به غیر از عنوان وقف برای امور عام‌المنفعه و خیریه اختصاص یافته
- ۲- نظارت بر اعمال متولیان موقوفات، هیئت‌های اماناء بقاع متبرکه، مدیران مؤسسات خیریه و اثلاث باقیه ندور، صدقات و بقاع متبرکه و اماکن اسلامی
- ۳- رسیدگی در شعب تحقیق به تعدی یا تفریط متولی یا ناظر به عین یا منافع موقوفه و همچنین مسامحه و اهمال آنان در انجام وظایف مقرر در وقفنامه و قانون و آیین‌نامه‌های مربوطه و اقدام در جهت صدور حکم دادگاه حسب مورد به صورت معزول یا ممنوع‌المدخله یا ضم امین
- ۴- ضم امین در مؤسسات و انجمن‌های خیریه‌ای که به تشخیص دادستان محل، مدیر آن فاقد صلاحیت باشد و همچنین در صورت نبودن یا عدم صلاحیت ناظر در مواردی که ناظر پیش‌بینی شده باشد.
- ۵- تشکیل شعب حقوقی و حسابرسی تحقیق در مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها جهت بررسی و تحقیق نسبت به درآمد و هزینه موقوفات و اخوات آن و تطبیق مصارف با مفاد وقفنامه و صدور مفاصاحساب
- ۶- تحقیق درباره متولی ناظر و موقوف علیهم و اوصیاء تشخیص آنها طبق مقررات مربوطه
- ۷- ممانعت از حیف و میل کلیه مباشران موقوفات و اخوات آن و اماکن مذهبی در صورت تعدی

- و تغریط و تخلفات، اعم از متولی و ناظر و امناء و مدیران و امناء مؤسسات و بنیادهای خیریه که در حکم امین می‌باشند و تعقیب آنان از طریق مراجع قضایی و اقدام جهت تأدیه حقوق و وجوه و اموال و جبران خسارات ناشی از اعمال آنان
- ۸- اقدام در مورد تقاضای ثبت موقوفه، و اخوات آن، اعتراض و اقامه دعوی و سایر اقدامات لازم در صورت عدم اقدام متولی یا امناء یا موقوف علیهم طبق قانون و آیین نامه‌های مربوطه
- ۹- اقدام جهت تعیین شخص یا هیأتی از اشخاص متدین و معروف به امانت به عنوان امین یا هیأت امناء در اموری که اداره آن به عهده سازمان است طبق قانون و آیین نامه‌های مربوطه
- ۱۰- مصرف درآمد موقوفات مجهول المصرف و موقوفاتی که به صیغه میراث مطلقه وقف شده در امور مربوط به تحقیق و تبلیغ و نشر کتب در زمینه معارف اسلامی و عمران و آبادانی موقوفات
- ۱۱- نظارت بر مصرف موقوفات متعذرالمصرف و موقوفاتی که عواید آنها به سبب قلت برای اجرای نظر واقف کافی نباشد و موقوفاتی که عواید آنها زائد بر مصرف متعارف باشد در موارد اقرب به غرض واقف طبق تشخیص شعب تحقیق اوقاف و مقررات مربوطه
- ۱۲- مراقبت بر مصرف نذورات نقدی که جهت مشخصی برای مصرف آن معین نشده باشد و همچنین وجوه حاصل از فروش اموال منقول زائد بر احتیاجی که به این اماکن اهداء می‌شود؛ طبق قانون و آیین نامه مربوطه
- ۱۳- کمک مالی در زمینه تبلیغ و نشر معارف اسلامی طبق قانون و آیین نامه‌های مربوطه
- ۱۴- وصول وجوه حق التولیه و سایر وجوه قانونی طبق مفاد وقفنامه‌ها و آیین نامه‌های مربوطه
- ۱۵- تهیه و تنظیم بودجه مربوط به وجوهی که از محل هدایای مستقل و حق التولیه، حق النظاره و حق التصدی وصول می‌شود و پیشنهاد آن به هیأت دولت جهت تصویب و مراقبت در مصرف وجوه مذکور طبق بودجه مصوب
- ۱۶- نظارت بر وصول وجوهی که از محل پذیره و اهدایی و اجاره رقبات موقوفات حاصل می‌شود و واریز نمودن آن به حساب موقوفه مربوطه
- ۱۷- اهتمام در عمرانی و آبادانی رقبات موقوفات و اولویت دادن به این امر بر سایر هزینه‌ها به منظور بقای عین موقوفات و بهره‌برداری صحیح از آنها و اجرای نیت واقفان

۱۸- اقدام در جهت تحصیل و تنظیم صورت صحیح وقفنامه و اسناد مالکیت موقوفات و اخذ آنها از متولیان و ادارات ثبت اسناد و املاک و حفظ و نگهداری در واحد مربوطه

۱۹- تحقیق پیرامون معارف اسلامی

۲۰- اعزام مبلغ به مناطق محروم و مورد نیاز کشور

۲۱- چاپ و انتشار قرآن کریم و کتب و نشریات اسلامی در داخل کشور و سایر کشورها و مجامع بین‌المللی اسلامی

۲۲- تعمیم و آموزش قرآن مجید در بین کلیه اقشار جامعه

۲۳- برگزاری مسابقات حفظ و قرائت قرآن کریم در سطح داخلی و بین‌المللی و گسترش فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی و انجام امور خیریه و عام المنفعه

۲۴- مراقبت در اداره و ارتقاء کمی و کیفی دانشکده‌های علوم قرآنی

انتزاع سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی

بنابر مصوبه شماره ۱۴/۲۴۲ مورخ ۱۳۷۸/۸/۲۹ شورای عالی اداری سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی با کلیه مأموریت‌ها، وظایف، مدارک و... از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتزع و در کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ادغام گردید.

ایجاد سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

با پیشنهاد وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و تأیید مقام معظم رهبری، به منظور ایجاد تمرکز در فعالیت‌های فرهنگی خارج از کشور، معاونت امور بین‌الملل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منحل و با انفکاک برخی وظایف فرهنگی خارج از کشور دیگر دستگاه‌ها و تمرکز آن در قالب مدیریت واحد، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در تاریخ ۱۳۷۴/۴/۱۰ زیر نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به وجود آمد. با تشکیل این سازمان علاوه بر انتقال معاونت امور بین‌الملل، نمایندگی‌های خارج از کشور وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز به سازمان جدید التأسیس منتقل گردید. همچنین بر این اساس شورای عالی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی تشکیل گردید.

هدف و وظایف این سازمان به شرح زیر می‌باشد:

اهداف سازمان

- ۱- احیاء و گسترش تفکر و معارف اسلامی در جهان به منظور بیداری مسلمانان و ابلاغ پیام اسلام راستین به جهانیان
- ۲- آگاهی جهانیان نسبت به مبانی و اهداف و مواضع انقلاب اسلامی و تبیین جایگاه آن برای مردم جهان
- ۳- گسترش مناسبات فرهنگی با ملل و اقوام مختلف به خصوص مسلمانان و مستضعفان جهان
- ۴- تقویت و تنظیم مناسبات فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورها و سازمان‌های فرهنگی
- ۵- عرضه صحیح فرهنگ و تمدن ایران و ویژگی‌های فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی آن
- ۶- فراهم آمدن زمینه‌های وحدت میان مسلمانان و تشکیل جبهه واحد براساس اصول مسلم اسلامی
- ۷- مقابله فکری با فرهنگ ضد دینی، ضد اسلامی و ضد انقلابی و آگاه کردن مسلمانان نسبت به توطئه‌های تفرقه انگیز دشمنان و دفاع از حقوق مسلمانان
- ۸- رشد و ارتقاء و اصلاح وضع فرهنگی، تبلیغی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مسلمانان به ویژه پیروان اهل البیت علیهم‌السلام در جهان

وظایف سازمان

الف - سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، هدایت، نظارت و هماهنگی

- ۱- سیاستگذاری و هماهنگی کلیه فعالیت‌های فرهنگی - تبلیغی در خارج از کشور
- ۲- هدایت، نظارت و پشتیبانی فعالیت‌های فرهنگی بخش غیردولتی در خارج از کشور
- ۳- نظارت بر حسن اجرای موافقت‌نامه‌ها و برنامه مبادلات فرهنگی، هنری و تبلیغی با سایر کشورها

۴- هدایت و حمایت مادی و معنوی از شخصیت‌ها و انجمن‌ها و تشکل‌های اسلامی و مردمی خارج از کشور و نظارت بر فعالیت‌های آنان

۵- برنامه‌ریزی فرهنگی و تبلیغی برای ایرانیان و علاقه‌مندان به فرهنگ و تمدن اسلامی و ایرانی در خارج از کشور

۶- تعیین ضوابط و مقررات ناظر بر تهیه و انتشار کتب، نشریات و سایر محصولات فرهنگی تبلیغی برای خارج از کشور و نظارت بر حسن اجرای آن.

ب - فعالیت‌های مطالعاتی و تحقیقاتی

۱- مطالعه و بررسی به منظور شناخت شیوه‌های مطلوب معرفی علوم، معارف، فرهنگ و تمدن اسلامی و ایرانی

۲- انجام مطالعات و تحقیقات فرهنگی بین‌المللی و حمایت از پژوهش‌های اسلامی به ویژه در زمینه شناخت ادیان، فرق، فرهنگ ملل و ساختار جریان‌های فکری جوامع مختلف

۳- شناخت جمعیت‌ها، انجمن‌ها و شخصیت‌های فرهنگی و مذهبی جهان به ویژه کشورهای اسلامی

ج - امور اجرایی

۱- ایجاد زمینه و هماهنگی برای عقد موافقت‌نامه‌ها و قراردادهای لازم به منظور مبادلات فرهنگی، علمی، آموزشی، هنری، سینمایی، جهانگردی، خبری، مطبوعاتی، ورزشی و امدادی و در صورت ضرورت شرکت در جلسات سازمان‌های فرهنگی منطقه‌ای و بین‌المللی با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط

۲- همکاری‌های فرهنگی و تبلیغی با مراکز اسلامی و فرهنگی سایر کشورها و سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی

۳- کمک به ایجاد و گسترش فعالیت‌های حوزوی و دانشگاهی در خارج از کشور

۴- ایجاد، توسعه و اداره کلیه امور نمایندگی‌های فرهنگی ایران و مراکز اسلامی و فرهنگی وابسته به جمهوری اسلامی در خارج و تعیین نمایندگان فرهنگی و تبلیغی و نظارت بر اجرای وظایف آنها

۵- گزینش، آموزش، سازماندهی و اعزام مبلغ و مربی دینی به خارج از کشور

۶- برگزاری گردهمایی‌ها، جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های فرهنگی و تبلیغی و مراسم عمومی در خارج

از کشور

۷- اشاعه و گسترش زبان و ادبیات فارسی و تقویت کرسی‌های زبان فارسی

۸- تألیف، ترجمه و انتشار کتب و نشریات مناسب به منظور معرفی علوم، معارف، فرهنگ و تمدن اسلامی و ایرانی و تبادل فرهنگی با سایر کشورها

ایجاد مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات

به منظور تحقق بخشی از وظایف پژوهشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و نیز پاسخگویی به نیازهای پژوهشی کشور در زمینه مسایل فرهنگی، هنری و ارتباطات، مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی براساس مجوز شماره ۲۲/۱۳۸۰ مورخ ۱۳۷۸/۳/۲۶ شورای گسترش آموزش عالی به شرح زیر تأسیس شده است.

هدف

ارتقاء سطح فرهنگ از طریق انجام پژوهش‌های علمی در زمینه‌های فرهنگ، هنر و ارتباطات

وظایف

- ۱- بررسی و شناسایی نیازهای پژوهش فرهنگی
- ۲- انجام طرح‌های پژوهشی در زمینه‌های فرهنگ، هنر و ارتباطات و مسائل مربوط
- ۳- ارائه خدمات مشاوره علمی، فنی و اطلاع‌رسانی در ارتباط با برنامه‌های پژوهشی مرتبط
- ۴- فراهم آوردن امکانات لازم و متناسب با برنامه‌ها و طرح‌های پژوهشی
- ۵- برقراری ارتباط سازنده با مؤسسات و جوامع علمی و پژوهشی داخل و خارج از کشور و انجام پژوهش‌های مشترک در چارچوب قوانین و مقررات مربوط
- ۶- ایجاد ارتباط علمی با نیروهای متخصص خلاق در مراکز علمی و پژوهشی در جهت پیشبرد اهداف مؤسسه
- ۷- بهره‌گیری از آخرین نتایج پژوهش‌ها و پژوهش‌های علمی در زمینه مطالعات فرهنگی
- ۸- اتخاذ تدابیر لازم به منظور کاربست یافته‌های پژوهشی

۹- برگزاری همایش‌ها و گردهمایی‌های فرهنگی داخلی و خارجی طبق ضوابط و مقررات مربوط
۱۰- همکاری و پشتیبانی از فعالیت‌ها و برنامه‌های پژوهشی فرهنگی ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی
۱۱- اهتمام به انتشار تألیفات، ترجمه‌ها یافته‌های پژوهشی به صورت مکتوب، سمعی و بصری و رایانه‌ای طبق ضوابط و مقررات مربوط
همانطور که بیان شد با تشکیل این مؤسسه، مقدمات لازم برای حذف معاونت پژوهشی وزارتخانه و ادغام مرکز تحقیقات و مطالعات معاونت‌های تخصصی در مرکز گسترش آموزش معاونت‌های تخصصی مهیا گردید.

ایجاد مؤسسه عالی علمی- کاربردی فرهنگ و هنر

براساس آیین‌نامه آموزش‌های علمی- کاربردی مصوب سید و شصت و نهمین جلسه شورای عالی آموزش‌های علمی- کاربردی به منظور جمع‌کلیه فعالیت‌های رسمی آموزش‌های علمی- کاربردی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و نیز پاسخ‌گویی به بخشی از نیازهای علمی- کاربردی در زمینه فرهنگ و هنر، مؤسسه آموزش عالی علمی- کاربردی فرهنگ و هنر وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، براساس مجوز شماره ۲۲/۱۶۰ مورخ ۱۳۷۹/۳/۲۳ شورای گسترش آموزش عالی تأسیس می‌شود.

اهداف

- ۱- ارتقاء و انتقال دانش کار
- ۲- ایجاد مهارت‌های شغلی به منظور افزایش بهره‌وری
- ۳- شناسایی و ارتقای معلومات و تجارب شاغلان حرف و مشاغل گوناگون
- ۴- ایجاد هماهنگی بین مهارت و دانش کار

وظایف

- ۱- فراهم نمودن امکانات ضروری برای تحقق اهداف مؤسسه
- ۲- پذیرش دانشجو در دوره‌های کاردانی علمی - کاربردی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
- ۳- ایجاد زمینه‌های مناسب برای پژوهش‌های کاربردی در دوره‌های مربوطه

۴- اجرای دوره‌های کوتاه مدت علمی - کاربردی با رعایت ضوابط و مقررات مربوط

۵- اجرای دوره‌های پودمانی با رعایت ضوابط و مقررات مربوط

شایان ذکر است در سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی به عنوان یکی از سازمان‌های وابسته تغییر ماهوی یا تغییر عنوانی در طول این سال‌ها به وجود نیامده است فقط اساسنامه آن در تاریخ ۱۳۸۳/۱/۱۹ به تصویب هیأت وزیران رسید و سپس در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۶/۱۸ شورای نگهبان بررسی و این شورا نظر اصلاحی خود را به دولت اعلام نمود.

با در نظر گرفتن تغییرات فوق الذکر عناوین سازمان‌های وابسته را براساس نمودار سازمانی مصوب سال ۱۳۸۳ به شرح زیر می‌توان بیان کرد:

۱- سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی

۲- سازمان چاپ و انتشارات

۳- سازمان حج و زیارت

۴- سازمان اوقاف و امور خیریه

۵- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

۶- مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات

۷- مؤسسه آموزش عالی علمی-کاربردی فرهنگ و هنر

ه- تغییرات در سطح دبیرخانه‌ها و شوراها و وابسته به وزارتخانه

● انتقال دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی به مجموعه واحدهای ستادی زیر نظر وزیر و اتصال شورای فرهنگ عمومی

به صورت نقطه چین به وزارتخانه

● حذف شورای هماهنگی تبلیغات دولت

● حذف هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور و بالتبع حذف دبیرخانه هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی

کشور براساس تصویب قانون تأسیس و نحوه اداره کتابخانه‌های عمومی کشور در سال ۱۳۸۳ و اداره این نهاد به صورت

یک نهاد عمومی غیر دولتی با ریاست وزیر بر هیأت امناء

● ایجاد شورای گسترش زبان فارسی با هدف انجام وظایف زیر:

- ۱- تدوین خطمشی اصولی برای آموزش زبان فارسی به خارجیان
- ۲- تهیه و تصویب طرح‌های مفید در زمینه گسترش زبان و ادب فارسی و تعیین ترتیب و تقدم و تأخر مراحل اجرایی و ابلاغ مصوبات به سازمان‌های ذی‌ربط جهت اقدام و پیگیری
- ۳- ایجاد هماهنگی و همکاری میان وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی و تحقیقاتی به منظور توسعه هر چه بیشتر زبان فارسی در خارج از کشور
- ۴- نظارت و اظهار نظر و اخذ تصمیم در خصوص طرح‌ها و گزارش‌ها
- ۵- نظارت بر فعالیت‌های دستگاه‌های ذی‌ربط و بررسی و ارزیابی آنها و تهیه و تقدیم گزارشی از این فعالیت‌ها به شورای عالی انقلاب فرهنگی

● ایجاد ستاد عالی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد به شرح زیر:

طبق تصمیم مورخ ۱۳۷۱/۱۲/۱۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی و متعاقب ماموریتی که شورا به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در زمینه ارایه طرح‌هایی برای مقابله با تهاجم فرهنگی محول کرده بود، طرح احیای نقش واقعی فرهنگی و تبلیغی مساجد و استفاده بهینه از امکانات و تأسیسات دستگاه‌های دولتی که امکان بهره‌وری فرهنگی دارند در قالب تشکیل ستاد عالی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد به تصویب رسید.

● ایجاد شورای عالی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

● ایجاد شورای عالی سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی

● ایجاد شورای عالی سازمان حج و زیارت

● ایجاد شورای هماهنگی و نظارت بر امر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت به شرح زیر:

بنابر تصویب نامه شماره ۹۴۹۵/ت/۲۴۴۶۵ هـ مورخ ۱۳۸۱/۳/۵ هیأت وزیران شورای هماهنگی و نظارت بر امر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت به ریاست وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و دبیری دبیر شورای فرهنگ عمومی جهت انجام وظایف ذیل تشکیل می‌گردد:

هدف

ترویج فرهنگ ایثار و شهادت و بزرگداشت یاد شهیدان و تجلیل از ایثارگران حماسه دفاع مقدس

و اعطای تسهیلات فرهنگی و هنری به ایثارگران و همچنین به منظور ایجاد انسجام و هماهنگی و نظارت بر عملکرد دستگاهها

وظایف

- ۱- تدوین و بررسی برنامه‌های لازم جهت اجرای طرح
 - ۲- بررسی و در صورت لزوم تصویب برنامه‌ها و پیشنهادهایی که در تحقق اهداف این طرح از طرف دستگاه‌های مشمول، تهیه و ارائه می‌شود
 - ۳- دریافت گزارش عملکرد دستگاه‌های مشمول طرح و ارزیابی فعالیت‌های انجام شده
 - ۴- ارائه پیشنهادهای لازم به منظور بهبود و استمرار اقدامات انجام شده
 - ۵- توزیع اعتبارات مندرج در این آیین‌نامه
 - ۶- صدور دستورالعمل‌های اجرایی در جهت سیاست‌گذاری و انجام هماهنگی و نظارت بر فعالیت‌های دستگاه‌های مشمول در موارد نیاز و ابلاغ آن با امضای رئیس شورا
 - ۷- اخذ گزارش‌های دوره‌ای از عملکرد دستگاه‌ها و نهادهای ذی‌ربط در اجرای وظایف پیش‌بینی شده
 - ۸- تعریف و تبیین فرهنگ ایثار و شهادت با رعایت مقررات مربوط
- لازم به ذکر است که پس از اعمال تغییرات فوق، دبیرخانه‌ها و شوراهای، که در نمودار سازمانی به صورت نقطه چین به وزارتخانه متصل می‌باشند را به شرح زیر می‌توان نام برد:

- ۱- شورای فرهنگ عمومی
- ۲- شورای گسترش زبان فارسی
- ۳- ستاد عالی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد
- ۴- شورای عالی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
- ۵- شورای عالی سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی
- ۶- شورای عالی سازمان حج و زیارت
- ۷- شورای هماهنگی و نظارت بر امر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۵ هـ ش

از آنجایی که تشکیلات تفصیلی سال ۱۳۷۰ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مشتمل بر

اهداف و وظایف و نیز عناوین و شماره پست‌ها در سال ۱۳۸۵ و براساس نمودار سازمانی ۱۳۸۳ مورد اصلاح، بازنگری و سپس تأیید و تصویب سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور قرار گرفت^۱ (مجوز شماره ۱۴۰۵/۲۷۵۴۱ مورخ ۱۳۸۵/۸/۱۵)، لذا اهداف و وظایف مورد تأیید در این سال به شرح زیر بیان می‌گردد:

اهداف

اهداف این وزارت مطابق مصوبه مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۶۵ بوده و تغییری نیافته است:

- ۱- رشد فضائل اخلاقی براساس ایمان و تقوا
- ۲- استقلال فرهنگی و مصونیت جامعه از نفوذ فرهنگ اجانب
- ۳- اعتلای آگاهی‌های عمومی در زمینه‌های مختلف و شکوفایی استعدادها و روحیه تحقیق و تتبع و ابتکار
- ۴- رواج فرهنگ و هنر اسلامی
- ۵- آگاهی جهانیان نسبت به مبانی و مظاهر و اهداف انقلاب اسلامی
- ۶- گسترش مناسبات فرهنگی با ملل و اقوام مختلف به خصوص مسلمانان و متضعفان جهان
- ۷- فراهم آمدن زمینه‌های وحدت میان مسلمین.

وظایف

این وظایف به موجب تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور می‌باشد و به عبارت دیگر نسخه‌ای جداگانه از وظایف مصوب سال ۱۳۶۵ است.

- ۱- سیاستگذاری و برنامه‌ریزی و اقدام در جهت اعمال سیاست‌های رسمی نظام جمهوری اسلامی در زمینه فرهنگ عمومی و اصول سیاست فرهنگی کشور
- ۲- سیاستگذاری برای ایجاد بسترهای لازم به منظور شناساندن مبانی، مظاهر و اهداف انقلاب اسلامی و فرهنگ و هنر ایرانی به جهانیان از طریق توسعه روابط و مبادلات فرهنگی و هنری

۱. مجموعه تشکیلات تفصیلی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سال ۱۳۸۵.

- و حمایت از صدور محصولات هنری، سینمایی، کتب، نشریات و چند رسانه‌ای‌ها به خارج از کشور و حضور موثر در بازارهای جهانی سایر اقدامات و فعالیت‌های مرتبط
- ۳- سیاستگذاری، حمایت، نظارت و برنامه‌ریزی رشد و توسعه فعالیت‌های فرهنگی و هنری اعم از مطبوعات و نشریات، کتاب، چاپ و صنایع وابسته، فیلم و سینما و محصولات سمعی و بصری، موسیقی و سرود، هنرهای تجسمی، هنرهای نمایشی، مسابقات فرهنگی، روابط فرهنگی، تبلیغات، اطلاع‌رسانی، صنوف فرهنگی و هنری، مؤسسات و انجمن‌ها، مراکز فرهنگی و هنری
- ۴- سیاستگذاری و برنامه‌ریزی در جهت توسعه، تعمیق و ترویج فرهنگ قرآنی در کشور
- ۵- سیاستگذاری و تعیین ضوابط صدور مجوز تأسیس، توسعه یا انحلال مراکز، مؤسسات، کانون‌ها، انجمن‌ها، مجامع و صنوف فرهنگی، مطبوعاتی، خبری، هنری، سینمایی، سمعی و بصری، انتشاراتی، تبلیغاتی، ناشران، کتابفروشان و مراکز توزیع و فروش نشریات و محصولات فرهنگی و فضای کالاها، هنری، کانون‌های تبلیغاتی، چاپخانه‌ها و مؤسسات تکثیر و صنایع وابسته، مؤسسات تکثیر و پخش ویدئویی و آگهی‌ها و کارهای چاپی و مؤسسات آزاد آموزش‌های فرهنگی، هنری، سینمایی، مطبوعاتی و خبری
- ۶- سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و تعیین ضوابط تشویق و حمایت از پدیدآورندگان آثار فرهنگی و هنری اعم از نویسندگان، شعرا، ادبا، هنرمندان، سینماگران و روزنامه‌نگاران به منظور تقویت روح تحقیق و تتبع و آفرینش در جامعه
- ۷- سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و تعیین ضوابط و برنامه‌های مربوط به آموزش منابع انسانی بخش فرهنگ و هنر و تأسیس، اداره و انحلال مؤسسات آموزشی در رشته‌های فرهنگی، هنری، سینمایی، مطبوعاتی، خبری، زیارتی و اوقاف و امور خیریه در سطوح مختلف و نظارت بر فعالیت آنها با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط
- ۸- سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و اقدامات لازم به منظور توسعه و گسترش بهره‌برداری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و نظام‌های اطلاع‌رسانی در بخش فرهنگ و هنر و حوزه‌های مختلف وزارتخانه و حضور فعال و اثرگذار در شبکه‌های جهانی و حمایت از تولید، پالایش و مبادله اطلاعات و نظارت بر اطلاع‌رسانی
- ۹- سیاستگذاری و انجام حمایت‌های لازم از اشخاص حقیقی و حقوقی در توسعه فضاهای مجازی

فرهنگی، هنری و مطبوعاتی در محیط‌های رایانه‌ای و اینترنتی

۱۰- سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، هدایت، نظارت و هماهنگی فعالیت‌های فرهنگی - تبلیغی در خارج از کشور و پیگیری و هماهنگی انعقاد و اجرای موافقت‌نامه‌ها و برنامه مبادلات فرهنگی، هنری و تبلیغی با سایر کشورها

۱۱- سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و اداره امور حج و زیارت در چهارچوب قوانین و مقررات مصوب

۱۲- سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و اداره اوقاف و امور خیریه براساس قوانین و مقررات مربوط

۱۳- برنامه‌ریزی و ایجاد هماهنگی فعالیت‌های مربوط به تقویت، توسعه و آموزش زبان فارسی در خارج از کشور

۱۴- برنامه‌ریزی در جهت ایجاد گسترش فضاهای فرهنگی و هنری شامل کتابخانه مرکزی، تالار فرهنگ و هنر، سالن‌های سینمایی، موزه هنرهای معاصر و مرکز دائمی برگزاری نمایشگاه‌های فرهنگی و هنری با همکاری دانشگاه‌های ذی‌ربط و مشارکت بخش خصوصی

۱۵- برنامه‌ریزی و تنظیم سیاست‌ها و برنامه‌های فرهنگی، هنری و تبلیغاتی برای انعکاس مناسب فعالیت‌ها و برنامه‌ها و اقدامات دولت و دستگاه‌های اجرایی و نهادهای انقلاب اسلامی و مؤسسات عمومی غیردولتی در سطح جامعه

۱۶- برنامه‌ریزی لازم به منظور فراهم آوردن زمینه‌های رونق اقتصادی بخش فرهنگی کشور در چارچوب قوانین و مقررات

۱۷- سیاستگذاری و برنامه‌ریزی در جهت ایجاد و گسترش فضاهای فرهنگی و هنری و غنی‌سازی اوقات فراغت با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط و مشارکت بخش خصوصی

۱۸- برنامه‌ریزی به منظور اجرای قانون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان و پژوهشگران و قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم افزارهای چند رسانه‌ای و ایجاد مراکزی برای ثبت آثار پدیدآورندگان مذکور

۱۹- برنامه‌ریزی به منظور اعطای تسهیلات لازم برای برپایی پایگاه‌های رایانه‌ای و اطلاع‌رسانی حاوی اطلاعات فرهنگی، دینی، تاریخی و علمی به خط و زبان فارسی توسط بخش‌های مختلف اجرایی کشور جهت استفاده عموم

۲۰- برنامه‌ریزی و اداره امور مربوط به انجمن آثار و مفاخر فرهنگی به منظور معرفی و بزرگداشت

- عالمان و متفکران عرصه فرهنگ و تمدن اسلام و ایران و احیاء و انتشار آثار ارزنده آنان و همچنین معرفی آثار فرهنگی و تمدن اسلام و ایران و نقش و سهم ایرانیان در اعتلاء و ارتقاء آن
- ۲۱- برنامه‌ریزی و ایجاد بسترهای لازم به منظور پرورش استعدادها و ذوق فرهنگی و هنری آحاد جامعه به ویژه نسل جوان کشور
- ۲۲- تعیین، تصویب و ابلاغ ضوابط، سیاست‌ها و دستورالعمل‌های مربوط به توسعه، گسترش، احداث، بهره‌برداری و نحوه اداری مجتمع‌ها، تالارها، فرهنگسراها و سایر فضاها و مراکز فرهنگی، سینمایی و مطبوعاتی، کتابخانه‌های عمومی، کانون‌های فرهنگی هنری مساجد و ارایه خدمات پشتیبانی فنی تخصصی و آموزشی
- ۲۳- تعیین ضوابط صدور اجازه تأسیس، انحلال و نحوه اداره مؤسسات خبری و نمایندگی‌های خبرگزاری و رسانه‌های خارجی و صدور اجازه فعالیت برای خبرنگاران خارجی در کشور بر طبق مقررات مربوطه و نظارت بر آنها
- ۲۴- تعیین ضوابط مربوط به فعالیت خبرنگاران داخلی و نظارت بر اجرای آن
- ۲۵- تعیین ضوابط و دستورالعمل‌های مربوط به صدور مجوز فعالیت‌های فرهنگی، هنری و تبلیغاتی اقلیت‌های دینی و مذهبی شناخته شده در قانون اساسی و نظارت بر آنها
- ۲۶- تهیه و تدوین آیین‌نامه‌ها و ضوابط ناظر بر برگزاری جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها، مسابقات و مراسم فرهنگی، هنری، سینمایی و ادبی در داخل و خارج از کشور
- ۲۷- برگزاری جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها، مراسم و مسابقات فرهنگی و هنری و سینمایی در سطح ملی و بین‌المللی در داخل و خارج از کشور با مشارکت بخش غیردولتی
- ۲۸- ایجاد پوشش تأمین اجتماعی و درمانی نویسندگان، هنرمندان و روزنامه‌نگاران و تشکیل صندوق اعتباری حمایت از آنان به منظور حمایت و حفظ منزلت اجتماعی ارباب فرهنگ و هنر
- ۲۹- تعیین ضوابط مربوط به نشریات و بولتن‌های داخلی ضروری و بروشورهای وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و نظارت بر اجرای آنها
- ۳۰- نظارت بر انجام فعالیت‌های مربوط به گردآوری خبرها، گزارش‌ها، مقالات و عکس‌های مربوط به ایران و کشورهای جهان و توزیع آن بین رسانه‌های گروهی کشور و همچنین پخش و

انعکاس رویدادهای مختلف کشور و منطقه در زمینه پیشرفت و تحولات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ورزشی بین وسایل ارتباط جمعی داخلی و خارجی

۳۱- برنامه‌ریزی و مدیریت سازمان چاپخانه و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

۳۲- مطالعه و تحقیق در زمینه تبلیغات رسانه‌های جهانی و بررسی و کشف روش‌های موردعمل آنها و در صورت لزوم سیاستگذاری و برنامه‌ریزی به منظور اتخاذ شیوه‌های مناسب برای مقابله با آن

۳۳- تحقیق درباره اثرات وسایل ارتباط جمعی و سنجش میزان تأثیر برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی، هنری و انتشاراتی و محصولات و آثار فرهنگی و هنری، سینمایی و مطبوعاتی و خبری در افکار عمومی

۳۴- انجام مطالعات و تحقیقات پیرامون مبانی، موضوعات و مسایل فرهنگی و هنری، سینمایی، مطبوعاتی، رسانه‌ها و اطلاع‌رسانی و سایر زمینه‌ها و موضوعات مربوط به فرهنگ عمومی و امور

فرهنگی و هنری و استفاده از نتایج حاصل از تحقیقات در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و هنری

۳۵- توسعه مناسبات و روابط با مجامع و سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای فرهنگی و عضویت در آنها طبق ضوابط و مقررات مربوط

سازمان وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۵ هـ ش

اگر چه تشکیلات تفصیلی سال ۱۳۸۵ برای اجرایی نمودن نمودار مصوب سال ۱۳۸۳ ابلاغ شد اما پس از ابلاغ حتی خود نمودار ۱۳۸۳ را نیز دستخوش تغییرات قرار داده است. به هر روی، با نگاهی به نمودار (مندرج در آخر فصل) به استقبال خلاصه‌ای از شرح وظایف و عناوین سازمانی معاونت‌های این وزارت می‌رویم^۱. شایان ذکر است عناوین واحدهای ستادی زیرنظر وزیر (حوزه وزارتی) به شرح زیر می‌باشد:

اداره کل حراست

دفتر وزارتی (شامل: دبیرخانه مرکزی، دبیرخانه ستاد پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، دبیرخانه شورای ارزشیابی هنرمندان، دبیرخانه هیأت مرکزی گزینش، هسته گزینش)

دفتر ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات

دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی (شامل: گروه بررسی سیاست‌های فرهنگی و هنری، گروه مطالعات و تحقیقات)
مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال (شامل: گروه بررسی ثبت نرم‌افزارها)
دفتر روابط عمومی

معاونت امور سینمایی، سمعی و بصری

شناساندن مبانی، مظاهر و اهداف انقلاب اسلامی به جهانیان با بهره‌گیری از وسایل و امکانات سینمایی در داخل و خارج از کشور، پرورش استعداد و ذوق فرهنگی و هنری افراد جامعه در زمینه سینما و مطالعه و تحقیق درباره اثرات وسایل ارتباط جمعی و سنجش میزان تأثیر برنامه‌های گفتاری و تصویری در افکار عمومی و انجام مطالعات و تحقیقات لازم پیرامون مسایل سینما

عناوین واحدهای زیرمجموعه (در تشکیلات تفصیلی اداره آرشیو فیلم ذیل معاون قرار گرفته و اداره امور عمومی حذف شده است).

دفتر توسعه فناوری سینمایی، سمعی و بصری

اداره کل ارزشیابی و نظارت سینمای حرفه‌ای (شامل: اداره امور سینماها و مؤسسات سینمایی، اداره امور تولید سینمایی، اداره امور توزیع و نمایش سینمایی)

دفتر امور همکاری‌های سمعی و بصری (شامل: گروه نظارت و ارزیابی)

مدیریت مجامع و جشنواره‌های سینمایی، سمعی و بصری

دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی فعالیت‌های سینمایی، سمعی و بصری (شامل: گروه آموزش‌های سینمایی، سمعی و بصری)

معاونت امور هنری

سیاست‌گذاری برای هدف شناساندن مبانی، مظاهر و اهداف جمهوری اسلامی با بهره‌گیری از وسایل و امکانات هنری در داخل و خارج از کشور، هدایت رشد و توسعه فعالیت‌های هنری در سطح

جامعه و ترویج هنر اسلامی و ملی در داخل کشور و ارایه اهداف آنها به منظور گسترش و معرفی مقوله‌های هنری در خارج از کشور
عناوین واحدهای زیرمجموعه (در تشکیلات تفصیلی اداره امور عمومی از ذیل معاون حذف شده است.)

دفتر امور هنرهای تجسمی (شامل: موزه هنرهای معاصر، فرهنگسرای نیاوران)

دفتر امور موسیقی و شعر

اداره کل امور هنرهای نمایشی (شامل: تئاتر شهر)

دفتر مطالعات و برنامه‌های فعالیت‌های هنری

معاونت امور فرهنگی

سیاست‌گذاری در زمینه فعالیت‌های فرهنگی، چاپ و نشر کتاب و برنامه‌ریزی به منظور توسعه و تعمیق فرهنگ قرآن در کشور و هدایت واحدهای اجرایی وزارتخانه در امر توسعه و نظارت بر فعالیت‌های فرهنگی در کشور طبق برنامه‌ها و ضوابط و دستورالعمل‌های تهیه شده و پژوهش‌های لازم درباره فرهنگ عمومی به منظور استفاده از نتایج حاصله در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و ارتقای سطح فرهنگ عامه جامعه

عناوین واحدهای زیرمجموعه (در تشکیلات تفصیلی اداره امور عمومی از ذیل معاون حذف شده است.)

اداره کل امور کتاب و کتابخوانی

دفتر امور چاپ

دفتر مجامع و فعالیت‌های فرهنگی

دفتر هماهنگی و ترویج فعالیت‌های قرآنی

دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی فعالیت‌های فرهنگی

معاونت مطبوعاتی و اطلاع‌رسانی

سیاستگذاری در زمینه بررسی اثرات برنامه‌ها و فعالیت‌های دولت در افکار عمومی و فرهنگ‌سازی به منظور همکاری بیشتر مردم با دولت و برنامه‌ریزی در جهت شکوفایی استعدادها در زمینه فعالیت‌های خبری، مطبوعاتی و تبلیغاتی کشور و فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای اجرای قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و ثبت آثار خبری مطبوعاتی در حوزه ذی‌ربط

عناوین واحدهای زیرمجموعه (در تشکیلات تفصیلی اداره امور عمومی از ذیل معاون حذف شده است)

اداره کل امور مطبوعات و خبرگزاری‌های داخلی

دفتر تبلیغات و اطلاع‌رسانی

اداره کل رسانه‌های خارجی (شامل: اداره ترجمه، اداره امور خبرنگاران)

دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها

معاونت اداری، مالی و امور استان‌ها

برنامه‌ریزی به منظور جذب و به‌کارگیری نیروی انسانی مناسب در قالب برنامه تأمین نیروی انسانی، برنامه‌ریزی و اجرای قوانین و مقررات مالی و محاسباتی کشور در وزارت متبوع؛ طراحی، تدوین و ابلاغ بخش‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها و ضوابط لازم برای اجرای مؤثر برنامه‌های مربوط به منابع انسانی در حوزه مرکزی و واحدهای استانی، اتخاذ تدابیر لازم به منظور وصول به موقع درآمدها اعم از درآمدهای عمومی و اختصاصی و اجرای صحیح و دقیق کلیه قوانین و مقررات اداری و استخدامی وزارتخانه

عناوین واحدهای زیرمجموعه

اداره کل امور مالی (شامل: اداره اعتبارات و تعهدات (ارزی)، اداره اعتبارات و تعهدات (ریالی)، اداره دریافت و پرداخت، اداره دفترداری و پرداخت، اداره دفتر اداری و تنظیم حساب‌ها، اداره رسیدگی و تطبیق اسناد و حساب‌ها، اداره حسابداری طرح‌های عمرانی)

اداره کل امور اداری و رفاه (شامل: اداره امور کارکنان، اداره نیروی انسانی، اداره بیمه و بازنشستگی، اداره امور رفاهی کارکنان)

اداره کل پشتیبانی و خدمات فنی (شامل: اداره تدارکات، اداره واگذاری امور تصدیگری به بخش غیردولتی)

دفتر طرح‌های عمرانی

دفتر هماهنگی امور استان‌ها

معاونت برنامه‌ریزی و توسعه

سیاستگذاری و تدوین برنامه‌های جامع توسعه فرهنگ و هنر مبتنی بر چشم‌انداز بیست‌ساله و اصول سیاست‌های فرهنگی، تهیه و تدوین شاخص‌ها و نحوه ارزیابی عملکرد برنامه‌ها، طرح‌ها و فعالیت واحدها و ارایه طرح‌های مؤثر در جلب مشارکت مردم و نهادهای صنفی و حرفه‌ای برای توسعه فعالیت‌های فرهنگی هنری، برنامه‌ریزی، هماهنگی، جمع‌آوری اطلاعات و تهیه و تنظیم بودجه وزارتخانه با همکاری و مشارکت واحدهای ذی‌ربط و توزیع و تخصیص آن و نظارت بر اجرای آنها

عناوین واحدهای زیرمجموعه

دفتر آمار، برنامه‌ریزی و تأمین منابع (شامل: گروه آمار و اطلاعات)

دفتر برنامه‌ریزی و هماهنگی آموزش‌های فرهنگی و هنری

دفتر توسعه مشارکتهای فرهنگی و هنری (شامل: گروه کارآفرینی)

مرکز نوسازی و تحول اداری (شامل: گروه نظام‌های مدیریت، گروه تشکیلات، گروه بهبود سیستم‌ها، روش‌ها و فناوری اطلاعات، گروه برنامه‌ریزی آموزشی و بهسازی منابع انسانی)

معاونت حقوقی و امور مجلس

سیاستگذاری و برنامه‌ریزی در خصوص فعالیت‌های مربوط به امور حقوقی و مجلس در چهارچوب سیاست‌های وزارتخانه، برنامه‌ریزی در جهت معرفی فعالیت‌ها و اقدامات وزارتخانه به نمایندگان مجلس شورای اسلامی و تبادل اطلاعات با نمایندگان به منظور اجرای برنامه‌ها و طرح‌های فرهنگی

و هنری و تبلیغاتی در حوزه انتخابیه آنها، بررسی و مطالعه مسمتر قوانین و مقررات مربوط به فعالیت‌های بخش فرهنگی و هنر و مستندسازی و تشکیل بانک اطلاعاتی و ایجاد وحدت رویه و هماهنگی در اجرای قوانین و مقررات

عناوین واحدهای زیرمجموعه

دفتر حقوقی و امور مالکیت معنوی

دفتر امور مجلس

واحدهای استانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۵ هـ ش

واحدهای استانی این وزارتخانه و درجه‌بندی آنها در سال ۱۳۸۵ مطابق با جدول وضعیت استان‌ها در سال ۱۳۸۳ می‌باشد.

سازمان‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۵ هـ ش

۱- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

۲- سازمان اوقاف و امور خیریه

۳- سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی

۴- سازمان چاپ و انتشارات

۵- سازمان حج و زیارت

۶- مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات

۷- مؤسسه آموزش عالی علمی-کاربردی فرهنگ و هنر

از آن جهت که عناوین سازمان‌های وابسته تغییری نکرده و نیز شرح همه سازمان‌ها و واحدهای وابسته، پیش از این آمده است، تنها به ذکر نام آنها اکتفا نمودیم.

شوراهای وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

شوراهای وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به شرح زیر می‌باشند:

- ۱- شورای فرهنگ عمومی
- ۲- شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی
- ۳- ستاد عالی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد
- ۴- شورای عالی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
- ۵- شورای عالی سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی
- ۶- شورای عالی سازمان حج و زیارت
- ۷- شورای هماهنگی و نظارت بر امر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت

تغییرات در ساختار و تشکیلات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۵

الف- تغییرات واحدهای ستادی زیر نظر وزیر

- ۱- تغییر عنوان دفتر روابط عمومی و امور بین‌الملل به دفتر روابط عمومی
- ۲- حذف دفتر امور مالکیت معنوی و ادغام در دفتر امور حقوقی و سپس انتقال به معاونت حقوقی و امور مجلس (معاونت جدیدالتأسیس)

ب- تغییرات در سطح معاونت‌ها

- ۱- تغییر عنوان معاونت پشتیبانی، امور استان‌ها و مجلس به معاونت اداری، مالی و امور استان‌ها و حذف دفتر امور حقوقی و دفتر امور مجلس از این معاونت و انتقال به معاونت جدیدالتأسیس حقوقی و امور مجلس
- ۲- تغییر عنوان دفتر برنامه‌ریزی و تأمین منابع به دفتر آمار، برنامه‌ریزی و تأمین منابع
- ۳- حذف مرکز اطلاعات، اسناد و کتابخانه از معاونت برنامه‌ریزی و توسعه و انتقال کتابخانه به دفتر روابط عمومی
- ۴- ایجاد معاونت حقوقی و امور مجلس با دو واحد سازمانی دفتر امور حقوقی و مالکیت معنوی و دفتر امور مجلس

ج- تغییرات در سطح ادارات کل استانی

همانطوریکه ذکر شد واحدهای استانی این وزارتخانه و درجه‌بندی آنها در سال ۱۳۸۵ مطابق با جدول وضعیت استان‌ها در سال ۱۳۸۳ می‌باشد و به جز اعمال برخی تغییرات در عناوین پست‌های سازمانی و

حذف برخی پست‌های ستاره‌دار (قائم به فرد) و حذف برخی پست‌های مربوط به امور تصدی و پشتیبانی تغییرات دیگری را شاهد نیستیم، البته پس از تغییر تقسیمات کشوری و تصویب ایجاد شهرستان‌های جدید در هیأت دولت و متعاقب آن عدم صدور مجوز برای ایجاد اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی در این شهرستان‌ها، به تعداد شهرستان‌های فاقد اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی (به صورت مصوب) اضافه شده است به نحوی که در انتهای سال ۱۳۸۵ در ۱۱۱ شهرستان، فاقد اداره مصوب می‌باشیم.

د- تغییرات در سطح سازمان‌های وابسته (بدون تغییر)

ه- تغییرات در سطح دبیرخانه‌ها و شوراهای وابسته به وزارتخانه

تغییر عنوان شورای گسترش زبان فارسی به شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی

سازمان وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۸ هـ ش

ضمن دعوت به مشاهده نمودار سازمانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۸، (مندرج در انتهای فصل) چون تغییری در شرح وظایف واحدهای سازمانی این وزارت نسبت به سازمان وظایف سال ۱۳۸۵ به وجود نیامده است (به جز حذف وظایف قرآنی از شرح وظایف معاونت امور فرهنگی با انتقال واحد مربوطه) فقط به ذکر عناوین واحدهای ستادی و معاونت‌ها اکتفا می‌نماییم.

واحدهای ستادی زیر نظر وزیر

۱- اداره کل حراست

۲- دفتر وزارتی (شامل: اداره مکاتبات و پیگیری، دبیرخانه ستاد پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، دبیرخانه شورای ارزشیابی هنرمندان)

۳- دفتر روابط عمومی

۴- دفتر ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات

۵- دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی (شامل: گروه بررسی سیاست‌های فرهنگی و هنری، گروه مطالعات و تحقیقات)

۶- مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتالی (شامل: گروه بررسی ثبت نرم‌افزارها)

۷- دبیرخانه هیأت مرکزی گزینش (شامل: هسته گزینش)

۸- مرکز هماهنگی و ترویج فعالیت‌های قرآنی

معاونت امور سینمایی، سمعی و بصری (در تشکیلات تفصیلی اداره آرشیو فیلم ذیل معاون قرار گرفته است)

- دفتر توسعه فناوری سینمایی، سمعی بصری

- اداره کل ارزشیابی و نظارت سینمای حرفه‌ای (شامل: اداره امور سینماها و مؤسسات سینمایی، اداره امور تولید سینمایی، اداره امور توزیع و نمایش سینمایی)

- دفتر امور همکاری‌های سمعی و بصری و نمایش خانگی (شامل: گروه نظارت و ارزیابی)

- مدیریت مجامع و جشنواره‌های سینمایی، سمعی و بصری

- دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی فعالیت‌های سینمایی، سمعی بصری (شامل: گروه آموزش‌های سینمایی و سمعی و بصری)

معاونت امور هنری (در تشکیلات تفصیلی، فرهنگسرای نیاوران ذیل معاون قرار گرفته است)

- دفتر امور هنرهای تجسمی (شامل: موزه هنرهای معاصر)

- دفتر امور موسیقی

- اداره کل امور هنرهای نمایشی (شامل: تئاتر شهر)

- دفتر آموزش و توسعه فعالیت‌های هنری

معاونت امور فرهنگی

- اداره کل امور کتاب

- دفتر امور چاپ

- اداره کل مجامع، تشکل‌ها و فعالیت‌های فرهنگی

- دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی فعالیت‌های فرهنگی و کتابخوانی

معاونت امور مطبوعاتی و اطلاع رسانی

- اداره کل امور مطبوعات و خبرگزاری‌های داخلی و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی اینترنتی

- دفتر تبلیغات و اطلاع رسانی

- اداره کل رسانه‌های خارجی (شامل: اداره ترجمه، اداره امور خبرنگاران)

- دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی رسانه‌ها

معاونت اداری، مالی و امور استان‌ها

- اداره کل امور مالی (شامل: اداره اموال، اداره اعتبارات و تعهدات ریالی و ارزی، اداره دریافت و پرداخت،

اداره دفتر اداری و تنظیم حساب‌ها، اداره رسیدگی و تطبیق اسناد و حساب‌ها، اداره حسابداری طرح‌های

عمرانی)

- اداره کل امور اداری و رفاه (شامل: اداره امور کارکنان، اداره نیروی انسانی، اداره بیمه و بازنشستگی، اداره امور رفاهی

کارکنان)

- اداره کل پشتیبانی و خدمات فنی (شامل: اداره تدارکات، اداره واگذاری امور تصدیگری به بخش غیردولتی)

- دفتر طرح‌های عمرانی

- دفتر هماهنگی امور استان‌ها

معاونت برنامه‌ریزی و توسعه

- دفتر برنامه و بودجه (شامل: گروه اعتبارات هزینه‌ای، گروه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، گروه برنامه‌ریزی

عملیاتی)

- دفتر مدیریت راهبردی فرهنگ و هنر (شامل: گروه برنامه‌ریزی راهبردی، گروه نظارت و ارزیابی، گروه آمار و

اطلاعات)

- دفتر توسعه مشارکت‌های فرهنگی و هنری (شامل: گروه مدیریت و برنامه‌ریزی مؤسسات فرهنگی و هنری، گروه بررسی

و نظارت بر مؤسسات فرهنگی و هنری، گروه کارآفرینی و اشتغال)

- مرکز نوسازی و تحول اداری (شامل: گروه تشکیلات، گروه نظام‌های مدیریت، گروه بهبود سیستم‌ها و روش‌ها و فناوری

۱. لازم به ذکر است تغییر در تعداد و عناوین گروه‌های معاونت برنامه‌ریزی و توسعه براساس مجوز شماره ۱۴۰۵/۱۰۰۴۲۱ مورخ ۱۳۸۶/۹/۱۹ معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور (سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی سابق) انجام شده است. بنابراین در این تاریخ جمع تعداد پست‌های مدیریتی-سرپرستی در سطح وزارتخانه به عدد ۱۳۴ می‌رسد.

اطلاعات، گروه برنامه‌ریزی آموزشی و بهسازی منابع انسانی^۱

معاونت حقوقی و امور مجلس

- دفتر امور حقوقی و مالکیت معنوی

- دفتر امور مجلس

واحدهای استانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۸ هـ ش

واحدهای استانی این وزارتخانه و درجه‌بندی آنها در سال ۱۳۸۸ مطابق با جدول وضعیت استان‌ها در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۵ می‌باشد و به جز حذف برخی پست‌های ستاره دار قائم به شخص، تغییر دیگری را شاهد نیستیم.

سازمان‌های وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۸ هـ ش

۱- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

۲- سازمان اوقاف و امور خیریه

۳- سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی

۴- سازمان حج و زیارت

۵- پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

۶- مؤسسه آموزش عالی علمی-کاربردی فرهنگ و هنر

تغییرات در ساختار و تشکیلات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۸

الف- تغییرات واحدهای ستادی زیر نظر وزیر

۱- انتزاع دبیرخانه هیأت مرکزی گزینش و هسته گزینش از دفتر وزارتی و قرار گرفتن به عنوان

یکی از واحدهای ستادی زیر نظر وزیر در اجرای آیین نامه اجرایی قانون گزینش کشور

۲- ایجاد دفتر هماهنگی و ترویج فعالیت‌های قرآنی زیر نظر وزیر پس از انتزاع این واحد

از معاونت امور فرهنگی و سپس ارتقاء به عنوان مرکز هماهنگی و ترویج فعالیت‌های

قرآنی (براساس مجوز شماره ۱۴۰۵/۱۵۱۱۹۶ مورخ ۱۳۸۷/۱/۲۰ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی سابق)

ب- تغییرات در سطح معاونت‌ها

- ۱- حذف کلمه شعر از عنوان دفتر امور موسیقی و شعر و الحاق این وظیفه به معاونت امور فرهنگی (کما فی السابق) [در معاونت امور هنری]
 - ۲- تغییر عنوان دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی فعالیت‌های هنری به دفتر آموزش و توسعه فعالیت‌های هنری [در معاونت امور هنری]
 - ۳- تغییر عنوان اداره کل امور کتاب و کتابخوانی به اداره کل امور کتاب و انتقال وظایف کتابخوانی از این اداره کل به دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی فعالیت‌های فرهنگی و کتابخوانی [در معاونت امور فرهنگی]
 - ۴- تغییر عنوان دفتر مجامع و فعالیت‌های فرهنگی به اداره کل مجامع، تشکل‌ها و فعالیت‌های فرهنگی [در معاونت امور فرهنگی]
 - ۵- انتزاع دفتر هماهنگی و ترویج فعالیت‌های قرآنی از معاونت امور فرهنگی و الحاق به واحدهای ستادی زیر نظر وزیر [در معاونت امور فرهنگی]
 - ۶- تغییر عنوان دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی فعالیت‌های فرهنگی به دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی فعالیت‌های فرهنگی و کتابخوانی [در معاونت امور فرهنگی]
 - ۷- تغییر عنوان اداره کل امور مطبوعات و خبرگزاری‌های داخلی به اداره کل امور مطبوعات و خبرگزاری‌های داخلی و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی اینترنتی در اجرای تصویب‌نامه شماره ۱۰۹۰۶۰/ت ۳۵۷۴۱-هـ مورخ ۱۳۸۵/۹/۵ هیأت وزیران با عنوان آیین‌نامه ساماندهی فعالیت پایگاه‌های اطلاع‌رسانی اینترنتی [در معاونت امور مطبوعاتی و اطلاع‌رسانی]
 - ۸- تغییر عنوان دفتر آمار، برنامه‌ریزی و تأمین منابع به دفتر برنامه و بودجه [در معاونت برنامه‌ریزی و توسعه]
 - ۹- ایجاد دفتر مدیریت راهبردی فرهنگ و هنر پس از حذف دفتر برنامه‌ریزی و هماهنگی آموزش‌های فرهنگی و هنری به لحاظ تفویض اختیار کامل وظایف آن به استان‌ها [در معاونت برنامه‌ریزی و توسعه]
- شایان ذکر است تغییرات واحدهای ستادی زیر نظر وزیر و تغییرات در معاونت‌ها براساس بخشنامه

شماره ۱۰۰/۳۷۶۲۸ مورخ ۱۳۶۸/۳/۲۰ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی وقت در خصوص تفویض امور تشکیلاتی به دستگاه‌ها و پس از طرح و تصویب موضوع در جلسه مورخ ۱۳۸۶/۴/۱۲ شورای تحول اداری وزارتخانه و سپس تأیید سازمان مذکور (تاییدیه شماره ۱۴۰۵/۵۵۱۶۴ مورخ ۱۳۸۶/۵/۱۷) به انجام رسیده است.

ج- تغییرات در سطح ادارات کل استانی (به همراه مختصری از تاریخچه تشکیلات تفصیلی و تعداد پست‌های مرکز و استان‌ها)

همچنانکه در اسناد مربوطه به تشکیلات تفصیلی وزارتخانه مندرج است، پس از تأیید تشکیلات تفصیلی مرکزی وزارت ارشاد ملی در سال ۱۳۵۸ با ۱۰۲۰ پست سازمانی و تأیید تشکیلات تفصیلی واحدهای خارج از مرکز آن با ۸۲۱ پست سازمانی، در تیرماه ۱۳۵۹ تشکیلات تفصیلی مرکزی وزارت ارشاد اسلامی با ۴۷۳۲ پست سازمانی در بهمن ماه ۱۳۶۱ و تشکیلات تفصیلی واحدهای خارج از مرکز آن با ۴۴۶۱ پست سازمانی در خرداد ماه ۱۳۶۲ مورد تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور قرار گرفت. پس از آن در سال ۱۳۶۷ و در پی تشکیل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نمودار سازمانی ممه‌ور به مهر تأیید شد و در آبانماه سال ۱۳۷۰ تشکیلات تفصیلی وزارتخانه در سطح مرکز و خارج از کشور با ۲۳۰۰ پست سازمانی و در سطح استانی و شهرستانی با ۴۸۷۵ پست سازمانی تأییدیه سازمان امور اداری و استخدامی کشور را دریافت نمود.

تشکیلات تفصیلی مرکز در طول سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۳۸۵ به جز از لحاظ انفکاک وظیفه از وزارتخانه تغییرات عمده‌ای نداشته است تا اینکه بار دیگر در سال ۱۳۸۵ تشکیلات تفصیلی مورد بازنگری قرار گرفته و با مجوز شماره ۱۴۰۵/۲۷۵۴۱ مورخ ۱۳۸۵/۸/۱۵ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به وزارتخانه ابلاغ شده است. همچنین در سطح استان‌ها و شهرستان‌ها به جز انفکاک وظیفه از وزارتخانه مثل وظیفه امورسیاحتی یا کتابخانه‌های عمومی، در تشکیلات تفصیلی مصوب سال ۱۳۷۰ تغییرات عمده‌ای به وجود نیامده است تا اینکه در سال ۱۳۸۶ و بنابر ضرورت ایجاد اداره برای شهرستان‌های فاقد اداره که برخی از آنها حتی در طول این سال‌ها بنابر تقسیمات جدید کشوری به وجود آمده بودند، تعداد ۱۱۱ اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی جدید از محل جابجایی پست بین استان‌ها به وجود آمد. این ادارات در قالب مجوز شماره ۱۴۰۵/۳۹۶۶۴ مورخ ۱۳۸۶/۴/۹ (برای

۱. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در این زمان، بنابر مصوبه شورای عالی اداری به دو عنوان جدید معاونت توسعه مدیریت و سرمایه‌انسانی رئیس‌جمهور و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور تفکیک شده و واحدهای استانی آن به استانداری‌ها واگذار شده است.

۸۰ اداره) و مجوز شماره ۱۴۰۵/۵۶۹۰۵ مورخ ۱۳۸۶/۵/۲۷ (برای ۳۱ اداره مرکز استان و تهران) سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور^۱ به وجود آمده‌اند. لازم به ذکر است اداره شهرستان مرکز استان کهگیلویه و بویراحمد (اداره یاسوج) سابقاً مصوب بوده است. وضعیت پست‌ها (مشمول بر ۳۲۵۷ پست سازمانی) و اداره شهرستان‌های جدیدالتأسیس به شرح جدولی که در ادامه مشاهده می‌شود می‌باشد، همچنین در درجه‌بندی و عناوین واحدهای سازمانی استان‌ها نسبت به سال ۱۳۸۵ تفاوتی به وجود نیامده است فقط تفاوتها در تعداد ادارات و تعداد پست‌ها به لحاظ جابجایی بین استان و حذف تعدادی از پست‌های پشتیبانی مشاهده می‌شود.

لازم به ذکر است به منظور تجمیع کلیه فعالیت‌های مربوط به وزارتخانه و سازمان‌های وابسته در سطح استان به عنوان سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی استان و در قالب مدیریت واحد (مصوبه شماره ۱۳۱۸۱/ط مورخ ۱۳۸۰/۳/۲۹ شورای عالی اداری)، موضوع در جلسه مورخ ۱۳۸۶/۴/۱۲ شورای تحول اداری وزارتخانه مطرح و تصویب و سپس تاییدیه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی وقت (تاییدیه شماره ۱۴۰۵/۵۵۱۶۴ مورخ ۸۶/۵/۱۷) را دریافت نمود اما این مهم نیازمند ادغام حداقل دو واحد مدیریتی در سطح استان بود که بلحاظ مسایل و حساسیت‌ها به انجام نرسید.

ضمناً، از آنجائیکه در ساختار سازمانی ۱۲ استان یک پست معاون پیش‌بینی شده بود و این امر با توجه به حجم وظایف و فعالیت‌ها منطبق با نیاز سازمانی این واحدها نبود لذا مرکز نوسازی و تحول اداری وزارتخانه مراتب را با توضیحات کافی به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (وقت) منعکس نمود که سازمان فوق با ایجاد ۱۲ پست معاون در استان‌های قزوین، گلستان، کهگیلویه و بویراحمد، سمنان، بوشهر، زنجان، اردبیل، ایلام، چهارمحال و بختیاری، قم، کرستان و لرستان براساس مجوز شماره ۱۴۰۵/۲۹۷۶۳ مورخ ۱۳۸۶/۴/۴ موافقت نمود و سپس مراتب به استان‌های یاد شده ابلاغ شد.

فصل هفتم: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از سال ۱۳۶۶ تا ۱۳۸۹ هـ ش ۲۰۳

درجه	نام استان	تعداد پست	تعداد ادارات جدید	عناوین ادارات جدید التأسیس	
ک	تهران	۲۴۸	۶	غرب تهران، شرق تهران، شمیرانات، ساوجبلاغ (هشتگرد)، نظرآباد، فیروزکوه	
	اصفهان	۲۳۲	۴	اصفهان، سمیرم سفلی، چادگان، دولت آباد	
	خراسان رضوی	۱۷۹	۷	مشهد، کلات، خلیل آباد، بردسکن، چناران، مه ولات، رشتخوار	
	آذربایجان شرقی	۱۶۴	۱۳	تبریز، هریس، کلیبر، آذرشهر، بستان آباد، جلفا، ملکان، ورزقان، اسکو، بناب، عجب شیر، شبستر، چارایماق	
	خوزستان	۱۷۳	۵	اهواز، هندیان، گتوند، رامشیر، لالی	
	مازندران	۱۵۸	۴	ساری، گلوگاه، جویبار، نکا	
	فارس	۱۶۰	۶	شیراز، مهر، قیروکارزین، پاسارگاد، فراشبند، خنج	
	گیلان	۱۶۳	۴	رشت، ماسال، شفت، املش	
	آذربایجان غربی	۱۳۰	۷	ارومیه، اشویه، سردشت، شاهین دژ، پیرانشهر، تکاب، چالدران	
	کرمان	۱۳۸	۱۰	کرمان، راور، زندق، بافت، منوجان، قلعه گنج، بردسیر، عنبرآباد، رودبار جنوب، کوهبنان	
	کرمانشاه	۱۳۶	۳	کرمانشاه، دالاهو، روانسر	
	مرکزی	۹۲	۳	اراک، زرنديه، کميچان	
	سیستان و بلوچستان	۱۰۲	۳	زاهدان، کنارک، زهک	
	همدان	۱۰۲	۱	همدان	
	هرمزگان	۸۴	۵	بندرعباس، بستک، ابوموسی، گاویندی، بندر خمیر	
	یزد	۱۱۷	۲	یزد، صدوق	
	لرستان	۷۴	۱	خرم آباد	
	ج	کردستان	۹۳	۲	سنندج، سروآباد
		زنجان	۵۵	۳	زنجان، ایچرود، طارم علیا
		بوشهر	۶۷	۱	بوشهر
سمنان		۶۵	۱	سمنان	
خراسان شمالی		۵۰	۳	بجنورد، مانه و سملقان، فاروج	
خراسان جنوبی		۶۶	۴	بیرجند، سربیشه، سرایان، درمیان	
گلستان		۹۶	۳	گرگان، کلاله، آق قلا	
ایلام		۵۳	۱	ایلام	
چهارمحال و بختیاری		۵۴	۱	شهرکرد	
کهگیلویه و بویراحمد		۵۰	۱	بهمئی	
س	قم	۴۳	۱	قم	
	قزوین	۴۹	۳	قزوین، البرز، آبیک	
	اردبیل	۶۳	۳	اردبیل، نمین، نیر	
	جمع	۳۲۵۷	۱۱۱	---	

د- تغییرات در سطح سازمان‌های وابسته

۱- جابجایی سازمان چاپ و انتشارات

همچنان که ذکر شد براساس تصویب نامه شماره ۱۰۸۷۶/ت/۲۶۵۶۱ هـ مورخ ۱۳۸۲/۳/۵ هیأت وزیران، سازمان چاپ و انتشارات به عنوان یک شرکت مادر تخصصی و زیر نظر سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت و در نهایت با مصوبه شماره ۱۰۹۳۹۷/ت/۳۴۵۸۸ هـ مورخ ۱۳۸۵/۹/۶ هیأت وزیران این موضوع اصلاح و نام سازمان از زیر مجموعه سازمان خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران حذف و به عنوان شرکت مادر تخصصی تعیین و زیر نظر وزارتخانه قرار گرفت. همچنین در سال ۱۳۸۷ بر اساس تصویب نامه شماره ۴۰۳۹۸/ت/۷۳۴۰۱ هـ مورخ ۱۳۸۷/۵/۱۲ هیأت وزیران، مالکیت صد در صد سهم این سازمان به موقوفات و بقاع متبرکه و صندوق عمران موقوفات تحت نظارت و سرپرستی سازمان اوقاف و امور خیریه انتقال یافت.

۲- جابجایی سازمان حج و زیارت

در انتهای فروردین ماه ۱۳۸۸ و بنا بر مصوبه شورای عالی اداری مقرر گردید سازمان حج و زیارت از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتزع و به صورت یک سازمان مستقل به سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ملحق گردد. اما در پی مخالفت مقام معظم رهبری با این انتقال موضوع منتفی شد.

۳- تغییر عنوان مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات

بنا بر مصوبه هیأت امناء این مؤسسه و پس از اصلاحات ساختاری لازم مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات به پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات تغییر عنوان یافت.

ه- تغییرات در سطح دبیرخانه‌ها و شوراهای وابسته به وزارتخانه

در این زمینه تغییری نداشته‌ایم.

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۹ هـ ش و تغییرات آن

نظر به وجود الزام قانونی در خصوص طراحی و تنظیم نمودار و تشکیلات سازمانی وزارتخانه متناسب با چارچوب و الگوهای ساختاری مندرج در فصل چهارم قانون مدیریت خدمات کشوری در سطح وزارتخانه (وجود حداکثر ۵ معاونت و ۲۵ واحد سازمانی) و نیز تأکید مجدد قانونگذار در قانون بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور مبنی بر بازنگری نمودار سازمانی وزارتخانه‌ها مطابق با مفاد ماده ۲۹ قانون مدیریت خدمات کشوری و تأکید مجدد در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور مبنی بر

بازنگری نمودار سازمانی و تشکیلات واحدهای استانی مطابق با مفاد ماده ۲۹ و ۳۰ قانون مدیریت خدمات کشوری، معاونت برنامه ریزی و توسعه وزارتخانه نسخه‌های متعددی از نمودار سازمانی وزارتخانه را طراحی و جهت تصمیم‌گیری به شورای معاونین تحویل نمود و نهایتاً نمودار سازمانی مورد تأیید شورای معاونین در مرداد ماه ۱۳۸۹ جهت تأیید نهایی به معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور ارسال شد، که هم‌اکنون در قالب جلسات مشترک کارشناسی در حال بررسی و اصلاح می‌باشد. شایان ذکر است شاکله کلی نمودار سازمانی پیشنهادی مبتنی بر حفظ معاونت‌های تخصصی چهارگانه موجود (سینمایی، هنری، فرهنگی، مطبوعاتی) با اعمال اصلاحات در وظایف و تعداد واحدهای سازمانی وابسته بوده و در حوزه‌های اداری و مالی، برنامه ریزی و توسعه، حقوقی، امور مجلس و استانها، با ادغام و جابجایی واحدها به دیگر معاونت‌ها و حوزه وزیر یک معاونت به‌وجود آمد (معاونت پنجم) و مراکز تخصصی دیگر همچون مرکز توسعه و ترویج فعالیتهای قرآنی و مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال به همان شکل سابق زیر نظر وزیر قرار گرفتند، پس از آن متناظر با نمودار وزارتخانه، نمودار سازمانی ادارات کل استانی در قالب سه درجه تدوین و به مراجع ذیربط منعکس شد. شایان ذکر است با تشکیل شورای عالی سینما در سال ۱۳۸۹ و بررسی موضوع ایجاد سازمان سینمایی که مورد تأیید شورای عالی اداری نیز قرار گرفت، موضوع انتزاع معاونت امور سینمایی، سمعی و بصری از ساختار وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در قالب سازمان سینمایی، سمعی و بصری باعث تأخیر در بررسی و تأیید نمودار سازمانی این وزارتخانه شده است. همچنین با توجه به پیشنهاد برخی سازمان‌های وابسته منجمله سازمان اوقاف و امور خیریه مبنی بر عدم ادغام کلیه واحدهای وابسته به وزارتخانه در سطح استان در قالب مدیریت واحد و بررسی موضوع در کمیسیون امور اجتماعی و دولت الکترونیک دولت، نمودار سازمانی ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان‌ها بدون الحاق واحدهای استانی سازمان‌های وابسته طراحی شدند.^۱ همچنین تغییرات به‌وجود آمده در وظایف و سازمان وزارتخانه و استان‌ها قبل از موارد فوق به شرح زیر می‌باشد و در سطح سازمان‌های وابسته و دبیرخانه و شوراهای وابسته تغییری بوجود نیامده است.

۱- حسب نظر مقام عالی وزارت در مورخ ۸۸/۸/۱۰ دفتر هماهنگی امور استانها از معاونت اداری،

۱. نمودار سازمانی پیشنهادی وزارتخانه در سطح مرکزی و استانی بدلیل بررسی در معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور و عدم تصویب تا زمان نشر این کتاب در این مجموعه نیامده‌اند.

مالی و امور استان‌ها منتزع و به معاونت حقوقی و امور مجلس منتقل شد بنابراین عناوین جدید معاونت اداری و مالی و معاونت حقوقی، امور مجلس و استان‌ها در نمودار سازمانی درج شدند. (آخرین نمودار انتهای این فصل)

۲- باستناد قانون تأسیس استان البرز (به شماره ۱۰۰۰۸۴ مورخ ۸۹/۵/۲۱ مجلس شورای اسلامی) و ابلاغیه شماره ۳۸۷۰۰۰/۲۰۰ مورخ ۸۹/۷/۲۶ معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان البرز به مرکزیت شهرستان کرج و ادارات تابعه در شهرستان‌های نظرآباد و ساوجبلاغ در قالب ۷۱ پست سازمانی از محل حذف پست‌های بلاتصدی حوزه مرکزی و استان تهران ایجاد شده است.

۳- در اجرای بند ۱ مصوبه شماره ۴۴۷۶۱/۷۰۰۹۶ مورخ ۸۹/۳/۲۹ هیأت محترم وزیران و ابلاغیه شماره ۲۱۲/۳۹۹۴۶ مورخ ۸۹/۸/۴ معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی کرمان جنوب با مرکزیت شهرستان جیرفت در قالب ۶۵ پست سازمانی از محل حذف پست‌های بلاتصدی حوزه مرکزی با واحدهای تابعه در شهرستان‌های قلعه گنج، عنبرآباد، رودبار جنوب، منوجان و کهنوج ایجاد شده است.

مراکز عمومی غیردولتی وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

در بررسی ساختار سازمانی توجه به آن دسته از مراکز غیردولتی وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی که به صورت غیرانتفاعی، غیرتجاری و عمومی بوده و بخشی از مأموریت‌ها و وظایف وزارتخانه در حوزه‌های تخصصی را به انجام می‌رسانند ضروری است. شایان ذکر است مجوز تاسیس اینگونه مراکز توسط مجلس شورای اسلامی، شورای عالی انقلاب فرهنگی، هیأت دولت، وزرای فرهنگ و ارشاد اسلامی، دبیرخانه هیأت رسیدگی به امور مراکز فرهنگی وزارتخانه و... صادر شده و به صورت هیأت امنایی اداره می‌شوند. برخی از این مراکز به شرح زیر می‌باشند:

۱- ستاد عالی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد

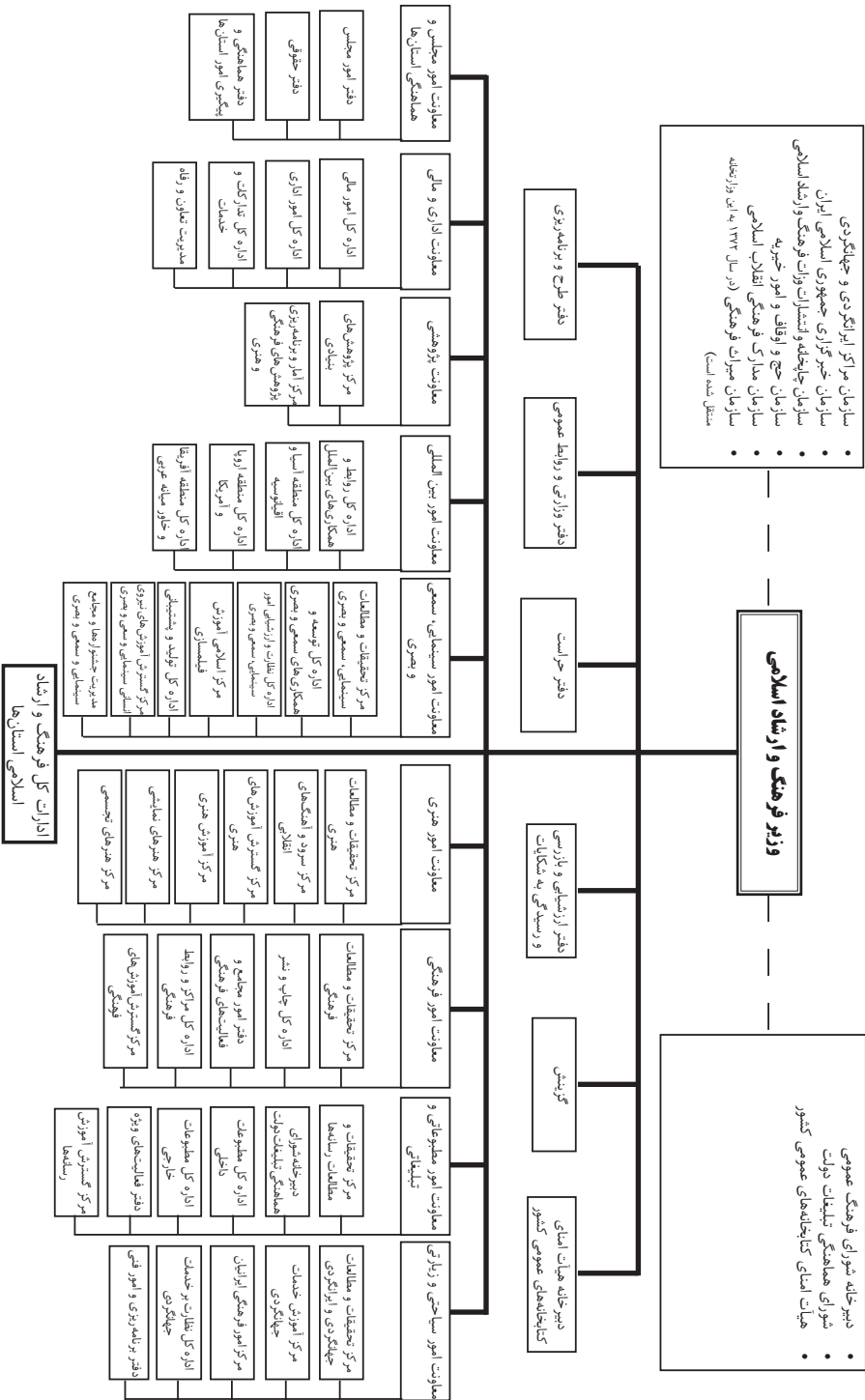
۲- صندوق اعتباری حمایت از نویسندگان، روزنامه نگاران و هنرمندان

۳- بنیاد علمی و فرهنگی بوعلی سینا

۴- مؤسسه کمک به توسعه فرهنگ و هنر

- ۵- نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور
- ۶- مؤسسه فرهنگ و توسعه ایران
- ۷- مؤسسه فرهنگی اکو
- ۸- مؤسسه فرهنگی و هنری خانه تئاتر
- ۹- مؤسسه توسعه هنرهای تجسمی معاصر
- ۱۰- کانون فرهنگی خانه هنرمندان ایران
- ۱۱- مؤسسه توسعه هنرهای معاصر
- ۱۲- بنیاد فرهنگی، هنری رودکی
- ۱۳- انجمن موسیقی ایران
- ۱۴- خانه موسیقی
- ۱۵- انجمن هنرهای نمایشی ایران
- ۱۶- خانه کتاب
- ۱۷- بنیاد ادبیات داستانی
- ۱۸- مؤسسه امور نمایشگاه‌های فرهنگی
- ۱۹- انجمن آثار و مفاخر فرهنگی
- ۲۰- موزه سینما
- ۲۱- خانه سینما
- ۲۲- انجمن سینمای جوانان ایران
- ۲۳- مؤسسه رسانه‌های تصویری
- ۲۴- بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای
- ۲۵- مرکز گسترش سینمایی مستند و تجربی
- ۲۶- بنیاد سینمایی فارابی
- ۲۷- مؤسسه سینما شهر
- ۲۸- مؤسسه مطبوعاتی نشر آوران
- ۲۹- مرکز نشر میراث مکتوب
- ...

بدین سان، به استقبال بخش بعدی یعنی زندگی‌نامه وزرای عرصه فرهنگ و هنر می‌رویم.

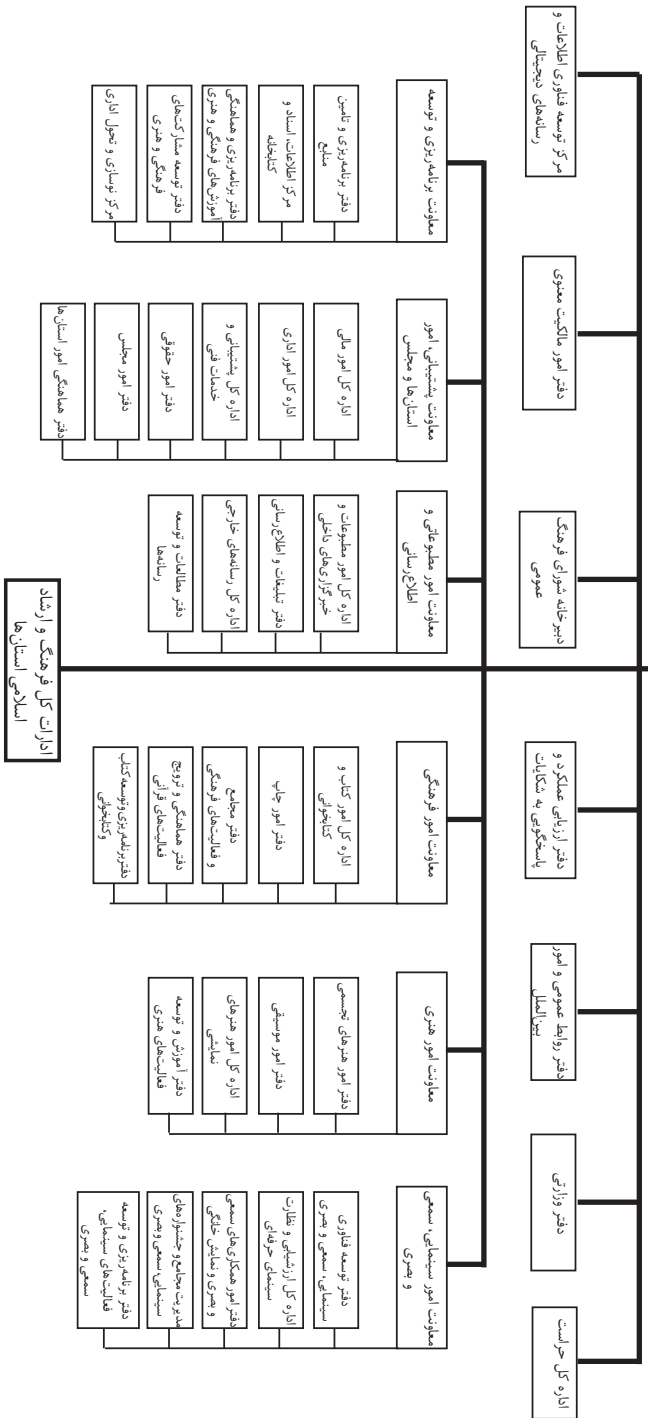
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۶۷ (۱۳۰۰) پست سازمانی مرکز و نماینده‌ی خارج از کشور

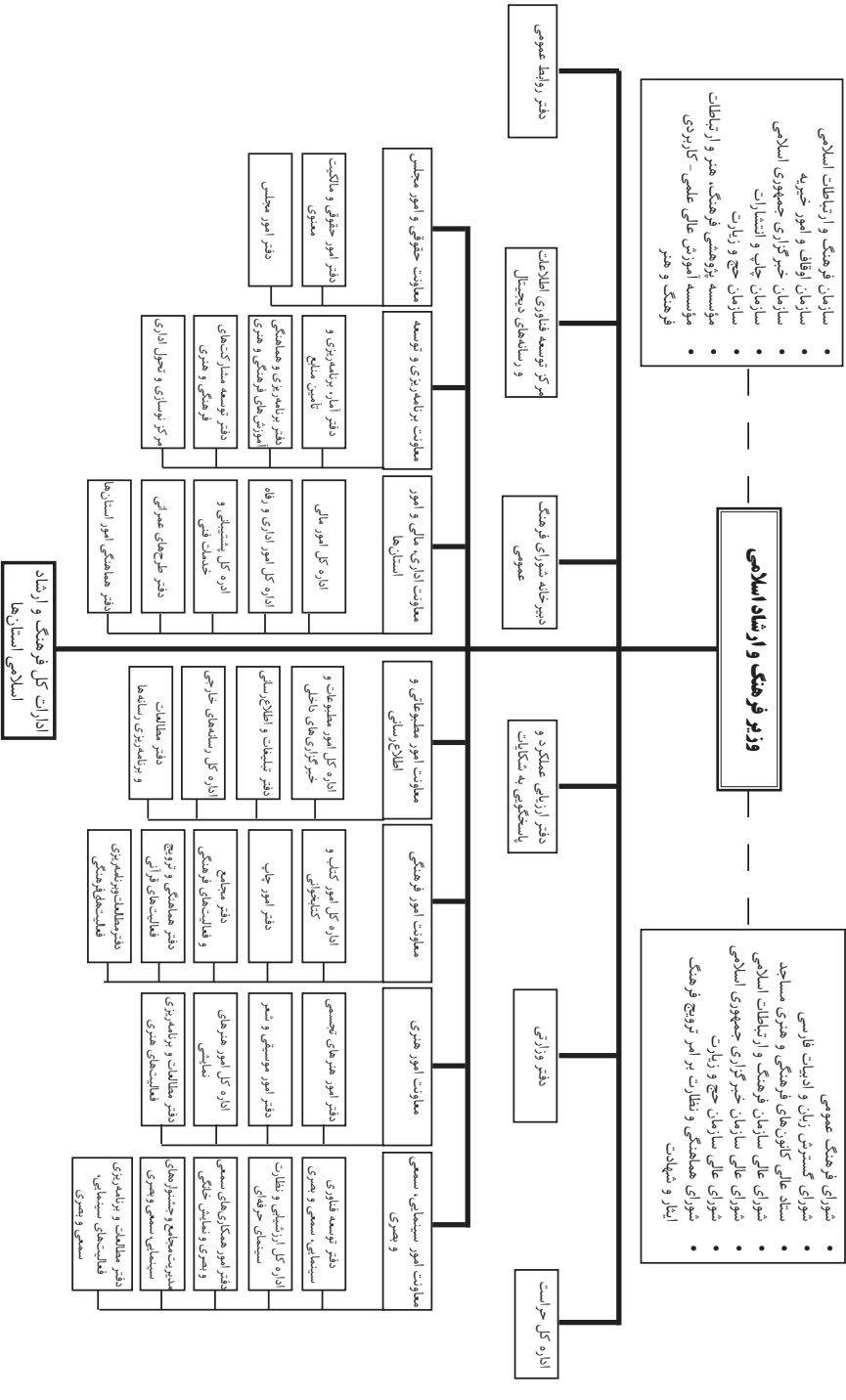
**وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در بهمن
۱۳۸۳ (۱۳۰۰) پست سازمانی در مرکز**

- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
- سازمان اوقاف و امور خیریه
- سازمان خیرگزارى جمهوری اسلامی
- سازمان چاپ و انتشارات
- سازمان حج و زیارت
- مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات
- مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی فرهنگ و هنر

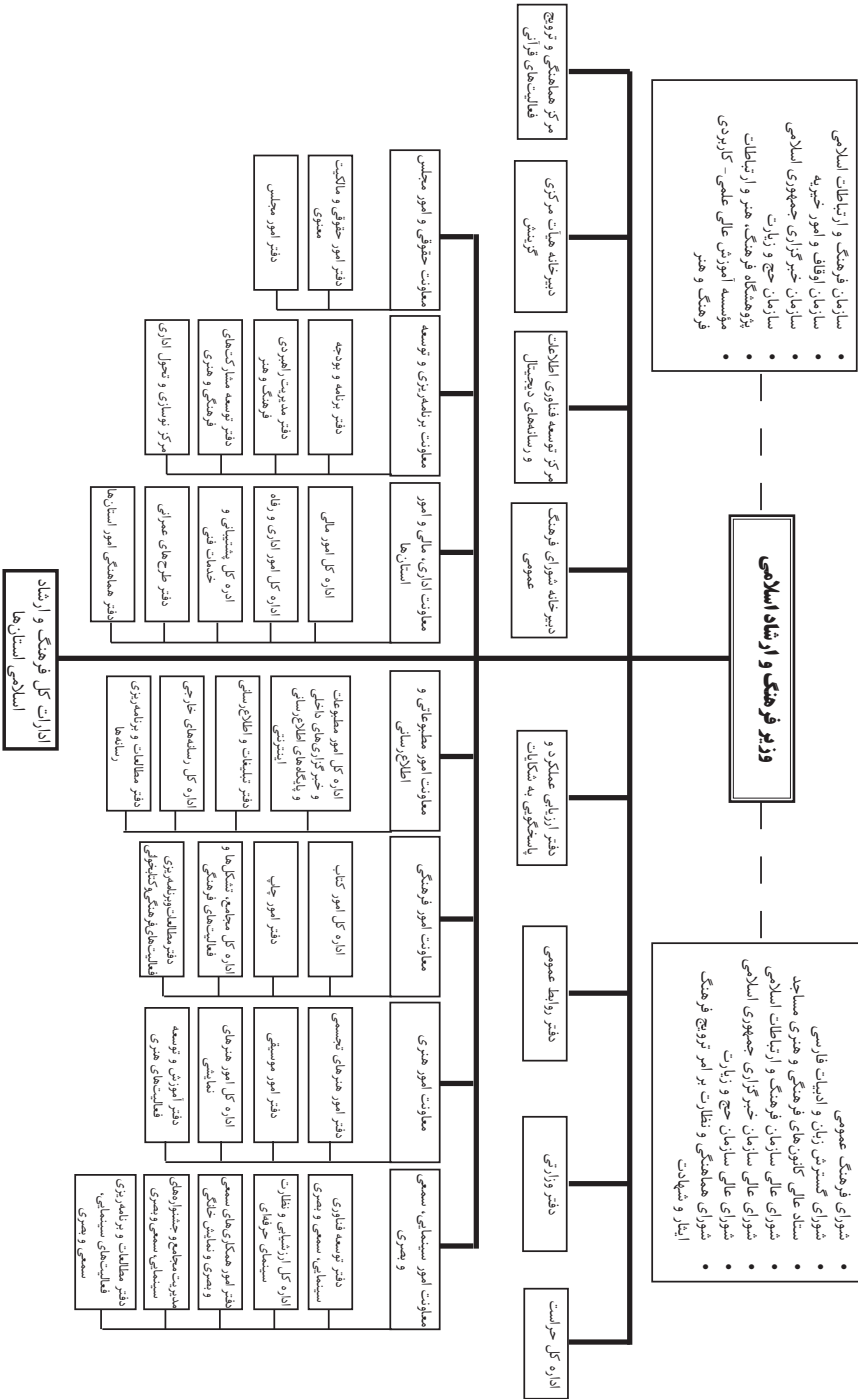
وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی

- شورای فرهنگ عمومی
- شورای سمیتش زبان فارسی
- ستاد عالی کاروبارهای فرهنگی و هنری مساجد
- شورای عالی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
- شورای عالی سازمان خیرگزارى جمهوری اسلامی
- شورای عالی سازمان حج و زیارت
- شورای هماهنگی و نظارت بر امر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت

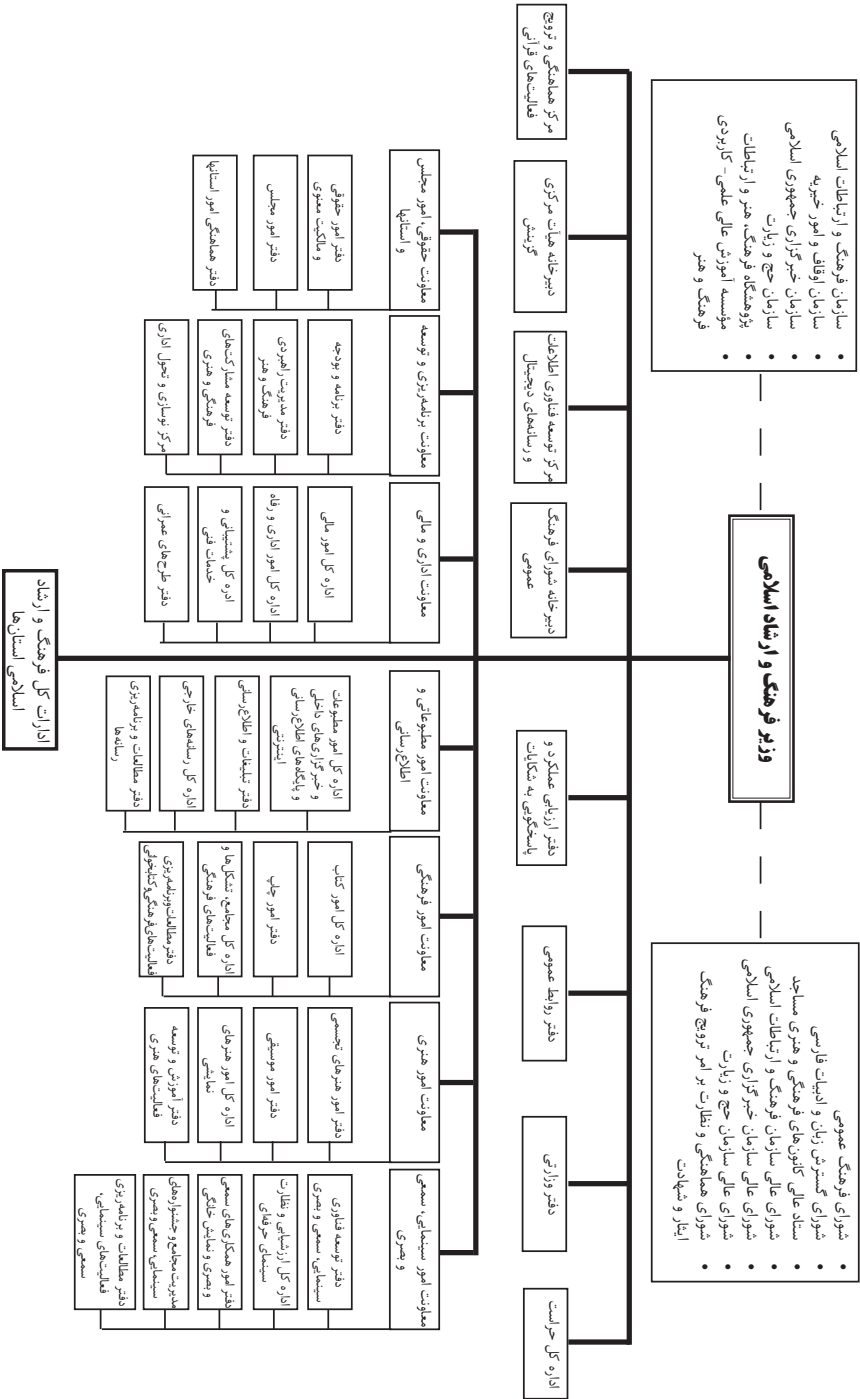

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۵ (۱۳۰۰) پیست سازمانی در مرکز

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۸۸ (۱۳۰۰ پست سازمانی در مرکز)

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در آبان سال ۱۳۸۸ (۱۳۰۰ پست سازمانی در مرکز)

بخش چهارم

وزرای عرصه فرهنگ و هنر

فصل هشتم

وزرای معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه - فرهنگ - فرهنگ و هنر -

اطلاعات و جهانگردی

(پیش از انقلاب اسلامی)

وزرای عرصه فرهنگی پیش از انقلاب اسلامی در وزارتخانه‌های معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه - فرهنگ - فرهنگ و هنر - اطلاعات و جهانگردی به شرح جدول زیر می‌باشند^۱ همچنین بدلیل انشعاب این وزارتخانه‌ها از وزارت علوم، وزرای این وزارتخانه را نیز بیان می‌نمائیم:

ردیف	نام وزیر	نام وزارت	سال وزارت
۱	علی قلی خان اعتضاد السلطنه	علوم	۱۲۳۹-۱۲۵۹
۲	علی قلی خان مخبرالدوله	علوم	۱۲۶۰-۱۲۷۵
۳	جعفر قلی خان نیرالملک	علوم	۱۲۷۵-۱۲۸۳
۴	میرزا سید محمود خان علاء الملک	علوم	۱۲۸۴-۱۲۸۵
۵	مهدی قلی خان مخبرالسلطنه هدایت	علوم	۱۲۸۵-۱۲۸۶
۶	جعفر قلی خان نیرالملک	علوم	۱۲۸۶-۱۲۸۶
۷	مرتضی قلی خان صنیع الدوله	علوم	۱۲۸۶-۱۲۸۶
۸	مهدی قلی خان مخبرالسلطنه هدایت	علوم و اوقاف	۱۲۸۶-۱۲۸۷
۹	میرزا حسن خان مشیرالدوله	علوم و اوقاف	۱۲۸۷-۱۲۸۷

۱- وزیران علوم و معارف و فرهنگ ایران، اقبال یغمایی و شرح حال رجال سیاسی و نظامی معاصر ایران، باقر عاقلی.

۱۲۸۷-۱۲۸۷	معارف و اوقاف	میرزا حسن خان مشیرالدوله	۱۰
۱۲۸۷-۱۲۸۷	معارف و اوقاف	میرزا نظام الدین مهندس الممالک	۱۱
۱۲۸۸ - ۱۲۸۸	معارف و اوقاف	میرزا حسین خان مؤتمن الملک	۱۲
۱۲۸۸-۱۲۸۹	معارف و اوقاف	مرتضی قلی خان صنیع الدوله	۱۳
۱۲۸۹-۱۲۹۰	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	علاء السلطنه	۱۴
۱۲۹۰-۱۲۹۰	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا ابراهیم خان حکیم الملک(حکیمی)	۱۵
۱۲۹۰-۱۲۹۰	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا محمد علی خان علاء السلطنه	۱۶
۱۲۹۰-۱۲۹۰	معارف ، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا حسن خان مشیرالدوله	۱۷
۱۲۹۱-۱۲۹۱	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا محمد علی خان علاء السلطنه	۱۸
۱۲۹۱-۱۲۹۱	معارف ، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا حسن خان مشیرالدوله	۱۹
۱۲۹۲-۱۲۹۲	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا ابراهیم خان حکیم الملک(حکیمی)	۲۰
۱۲۹۳-۱۲۹۳	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا نظام الدین مهندس الممالک	۲۱
۱۲۹۳ - ۱۲۹۳	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا محمد علی خان علاء السلطنه	۲۲
۱۲۹۴-۱۲۹۴	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا ابراهیم خان حکیم الملک	۲۳
۱۲۹۴-۱۲۹۴	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	اسدالله میرزای شهاب الدوله	۲۴
۱۲۹۴-۱۲۹۶	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	مرتضی خان ممتاز الملک	۲۵
۱۲۹۶-۱۲۹۶	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا ابراهیم خان حکیم الملک(حکیمی)	۲۶
۱۲۹۶-۱۲۹۶	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا حسن خان وثوق الدوله	۲۷
۱۲۹۶-۱۲۹۶	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا حسین خان مؤتمن الملک	۲۸
۱۲۹۷-۱۲۹۷	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	مرتضی خان ممتاز الملک	۲۹
۱۲۹۷-۱۲۹۷	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا ابراهیم خان حکیم الملک(حکیمی)	۳۰
۱۲۹۷-۱۲۹۹	معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا احمد خان نصیرالدوله بدر	۳۱
۱۲۹۹-۱۲۹۹	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا ابراهیم خان حکیم الملک(حکیمی)	۳۲
۱۲۹۹-۱۲۹۹	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	حاج میرزا عبدالحسین وحید الملک شیبانی	۳۳
۱۲۹۹-۱۲۹۹	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	دکتر اسماعیل امین الملک مرزبان	۳۴
۱۲۹۹-۱۳۰۰	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	رضا قلی خان نیر الملک	۳۵

۱۳۰۰-۱۳۰۰	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا اسماعیل خان ممتاز الدوله	۳۶
۱۳۰۰-۱۳۰۰	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	امیر اعلم	۳۷
۱۳۰۰-۱۳۰۱	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	رضا قلی خان نیر الملک	۳۸
۱۳۰۱-۱۳۰۲	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا حسن خان محتشم السلطنه	۳۹
۱۳۰۲-۱۳۰۲	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	دکتر محمد حسن خان حکیم الدوله	۴۰
۱۳۰۲-۱۳۰۲	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	سلیمان میرزا محسن	۴۱
۱۳۰۳-۱۳۰۳	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا صادق خان مستشار الدوله	۴۲
۱۳۰۳-۱۳۰۴	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا نظام الدین خان مشارالدوله حکمت	۴۳
۱۳۰۴-۱۳۰۴	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	سید مهدی عماد السلطنه مشیر فاطمی	۴۴
۱۳۰۴-۱۳۰۵	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	یوسف مشار اعظم	۴۵
۱۳۰۵-۱۳۰۵	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	میرزا احمد خان نصیرالدوله بدر	۴۶
۱۳۰۵-۱۳۰۶	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	سید محمد تدین	۴۷
۱۳۰۷-۱۳۱۲	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	یحیی خان اعتماد الدوله قراگزلو	۴۸
۱۳۱۲-۱۳۱۲	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	دکتر احمد عماد الملک محسنی	۴۹
۱۳۱۲-۱۳۱۷	معارف، اوقاف و صنایع مستظرفه	علی اصغر حکمت	۵۰
۱۳۱۷-۱۳۲۰	فرهنگ	اسماعیل مرآت	۵۱
۱۳۲۰-۱۳۲۰	فرهنگ	دکتر عیسی صدیق	۵۲
۱۳۲۰-۱۳۲۰	فرهنگ	سید محمد تدین	۵۳
۱۳۲۰-۱۳۲۱	فرهنگ	مصطفی عدل	۵۴
۱۳۲۱-۱۳۲۲	فرهنگ	دکتر علی اکبر سیاسی	۵۵
۱۳۲۳-۱۳۲۳	فرهنگ	علی ریاضی	۵۶
۱۳۲۳-۱۳۲۳	فرهنگ	دکتر قاسم غنی	۵۷
۱۳۲۳-۱۳۲۳	فرهنگ	باقر کاظمی	۵۸
۱۳۲۳-۱۳۲۴	فرهنگ	دکتر عیسی صدیق	۵۹
۱۳۲۴-۱۳۲۴	فرهنگ	غلامحسین رهنما	۶۰
۱۳۲۴-۱۳۲۵	فرهنگ	محمدتقی ملک الشعراى بهار	۶۱
۱۳۲۵-۱۳۲۵	فرهنگ	دکتر فریدون کشاورز	۶۲

۱۳۲۵-۱۳۲۶	فرهنگ	دکتر سید علی شایگان	۶۳
۱۳۲۶-۱۳۲۶	فرهنگ	دکتر عیسی صدیق	۶۴
۱۳۲۶-۱۳۲۷	فرهنگ	دکتر علی اکبر سیاسی	۶۵
۱۳۲۷-۱۳۲۷	فرهنگ	دکتر منوچهر اقبال	۶۶
۱۳۲۷-۱۳۲۷	فرهنگ	دکتر محمد سجادی	۶۷
۱۳۲۷-۱۳۲۹	فرهنگ	عبدالحمید اعظم زنگنه	۶۸
۱۳۲۹-۱۳۲۹	فرهنگ	مسعود کیهان	۶۹
۱۳۲۹-۱۳۲۹	فرهنگ	دکتر شمس الدین جزایری	۷۰
۱۳۲۹-۱۳۲۹	فرهنگ	عبدالحمید اعظم زنگنه	۷۱
۱۳۲۹-۱۳۳۰	فرهنگ	حبیب الله آموزگار	۷۲
۱۳۳۰-۱۳۳۰	فرهنگ	دکتر کریم سنجابی	۷۳
۱۳۳۰-۱۳۳۱	فرهنگ	دکتر محمود حسابی	۷۴
۱۳۳۱-۱۳۳۲	فرهنگ	محمد مهدی آذر	۷۵
۱۳۳۲-۱۳۳۴	فرهنگ	رضا جعفری	۷۶
۱۳۳۴-۱۳۳۹	فرهنگ	محمود مهران	۷۷
۱۳۳۹-۱۳۴۰	فرهنگ	جهانشاه صالح	۷۸
۱۳۴۰-۱۳۴۱	فرهنگ	محمد درخشش	۷۹
۱۳۴۱-۱۳۴۲	فرهنگ	پرویز ناتل خانلری	۸۰
۱۳۴۲-۱۳۴۳	فرهنگ	عبدالعلی جهانشاهی	۸۱
۱۳۴۳-۱۳۵۷	فرهنگ و هنر	مهرداد پهلبد	۸۲
۱۳۴۲-۱۳۴۳	اطلاعات	نصرت الله معینیان	۸۳
۱۳۴۳-۱۳۴۵	اطلاعات	حسن پاکروان	۸۴
۱۳۴۵-۱۳۴۷	اطلاعات	جواد منصور	۸۵
۱۳۴۷-۱۳۴۹	اطلاعات	عباس مستمند شیرازی(هوشنگ انصاری)	۸۶
۱۳۵۰-۱۳۵۳	اطلاعات	دکتر سام	۸۷
۱۳۵۳-۱۳۵۵	اطلاعات و جهانگردی	دکتر غلامرضا کیانیپور	۸۸
۱۳۵۵-۱۳۵۶	اطلاعات و جهانگردی	کریم پاشا بهادری	۸۹

۱۳۵۶-۱۳۵۷	اطلاعات و جهانگردی	داریوش همایون	۹۰
۱۳۵۷-۱۳۵۷	اطلاعات و جهانگردی	محمد رضا عاملی تهرانی	۹۱
۱۳۵۷-۱۳۵۷	اطلاعات و جهانگردی	ابوالحسن سعادت‌مند	۹۲
۱۳۵۷-۱۳۵۷	اطلاعات و جهانگردی	سیروس آموزگار	۹۳

فصل نهم

وزرای ارشاد ملی – ارشاد اسلامی – فرهنگ و ارشاد اسلامی

(پس از انقلاب اسلامی)

ناصر میناچی (۱۳۵۸ تا ۱۳۵۹ ه. ش)

عباس دوزدوزانی (۱۳۵۹ تا ۱۳۶۰ ه. ش)

عبدالمجید معاد یخواه (۱۳۶۱ ه. ش)

سید محمد خاتمی (۱۳۶۱ تا ۱۳۷۰ ه. ش)

علی لاریجانی (۱۳۷۰ تا ۱۳۷۲ ه. ش)

سید مصطفی میرسلیم (۱۳۷۲ تا ۱۳۷۶ ه. ش)

سید عطا الله مهاجرانی (۱۳۷۶ تا ۱۳۷۹ ه. ش)

احمد مسجد جامعی (۱۳۷۹ تا ۱۳۸۴ ه. ش)

محمد حسین صفار هرندی (۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ ه. ش)

سید محمد حسینی (۱۳۸۸ ه. ش - ادامه دارد)

ناصر میناچی (۱۳۵۸ تا ۱۳۵۹ ه. ش)

میناچی در سال ۱۳۱۰ ه. ش چشم به جهان گشود. وی دارای دکترای حقوق و از همراهان دکتر علی شریعتی بود. همچنین وی از موسسان حسینیه ارشاد در تاریخ ۱۳۴۳ ه. ش می‌باشد که در این ارتباط با همکاری محمود همایون کتابی را نیز تحت عنوان «تاریخچه حسینیه ارشاد» به طبع نشر رسانده است. ناصر میناچی در دولت موقت به عنوان وزیر اطلاعات و جهانگردی مشغول به فعالیت بود و پس از تغییر نام این وزارتخانه به وزارت ارشاد ملی و بنا بر پیشنهاد شورای عالی انقلاب جمهوری اسلامی ایران، در آبانماه ۱۳۵۸ ه. ش به وزارت ارشاد ملی منصوب شد.

عباس دوزدوزانی (۱۳۵۹ تا ۱۳۶۰ ه. ش)

عباس دوزدوزانی فرزند حاجی‌بابا در سال ۱۳۲۱ ه. ش در شهر تبریز متولد شد. وی یکی از مبارزان انقلاب بود و پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی در سپاه پاسداران فعالیت می‌کرد. دوزدوزانی چندی وزیر ارشاد ملی بود و در زمان او وزارت ارشاد ملی به وزارت ارشاد اسلامی تغییر نام یافت.

وی همچنین نماینده مجلس شورای اسلامی در دوره‌های اول، دوم و سوم بوده است. او عضو اولین دوره شورای شهر تهران نیز بود.

عبدالمجید معادیکخواه (۱۳۶۱ ه. ش)

معادیکخواه در سال ۱۳۲۶ ه. ش در قم به دنیا آمد و پس از گذراندن مقدمات عربی، ادبیات، فقه و اصول نزد استادان به نام آن زمان تحصیل نمود. از مهم‌ترین مسئولیت‌های او می‌توان به نمایندگی مردم تهران در نخستین دوره مجلس شورای اسلامی، وزارت ارشاد اسلامی در کابینه شهید باهنر و آیت الله مهدوی کنی و مسئولیت بنیاد تاریخ انقلاب اسلامی ایران اشاره کرد.

سید محمد خاتمی (۱۳۶۱ تا ۱۳۷۰ ه. ش)

خاتمی در سال ۱۳۲۲ ه. ش در شهر اردکان واقع در استان یزد متولد شد. پدر ایشان از روحانیون نیک نام، فقیه مبارز و مردم‌گرا بود. تحصیلات ابتدایی و متوسطه ایشان در اردکان طی شد. وی در حوزه علمیه قم مقدمات و سطح را فرا گرفته و در سال ۱۳۴۴ ه. ش برای تحصیل در رشته فلسفه به دانشکده ادبیات اصفهان راه یافت.

خاتمی پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ ه. ش به عنوان نماینده مردم اردکان و میبد وارد مجلس شد و در سال ۱۳۶۰ به فرمان امام (ره) به سرپرستی مؤسسه مطبوعاتی کیهان منصوب گردید و سال بعد در کابینه میرحسین موسوی به عنوان وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی انتخاب شد و همین سمت را در کابینه هاشمی رفسنجانی نیز به عهده داشت. او در سال ۱۳۷۰ ه. ش از سمت خود استعفاء داد و رئیس کتابخانه ملی ایران گردید. خاتمی در سال ۱۳۷۶ ه. ش نامزد انتخابات ریاست جمهوری شده و پس از کسب اکثریت آراء در دو دوره (۱۳۷۶ و ۱۳۸۰ ه. ش) به عنوان رئیس جمهور انتخاب گردید.

علی لاریجانی (۱۳۷۰ تا ۱۳۷۲ ه. ش)

لاریجانی در سال ۱۳۳۶ ه. ش متولد شد او فرزند مرحوم آیت‌الله العظمی حاج میرزا هاشم آملی از مراجع بزرگ تقلید است. ایشان در سال ۱۳۵۸ ه. ش در رشته ریاضیات و علوم کامپیوتر در مقطع لیسانس از دانشگاه صنعتی شریف با رتبه اول فارغ التحصیل شد سپس به توصیه استاد شهید مطهری (ره) تغییر رشته داد و فوق لیسانس و دکترای خود را در رشته فلسفه غرب از دانشگاه تهران اخذ نمود. لاریجانی در زمینه‌های مختلف دارای تألیفات علمی است که از جمله آن سه کتاب در زمینه فلسفه کانت و ۱۵ مقاله پژوهشی در موضوعات مختلف علمی است.

اولین سمت اجرایی لاریجانی مدیریت برون مرزی و واحد مرکزی خبر صدا و سیما بود. بین سال‌های ۱۳۶۱ تا ۱۳۷۰ ه. ش وی معاونت وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و پست و تلگراف و تلفن و همچنین سپاه را برعهده داشت و سپس جانشین ستاد کل سپاه گردید.

در سال ۱۳۷۰ هـ ش و پس از استعفای خاتمی و در زمان ریاست جمهوری هاشمی رفسنجانی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی گردید و تا سال ۱۳۷۲ هـ ش در این وزارتخانه حضور داشت. ایشان در سال‌های ۱۳۷۳ و ۱۳۷۸ هـ ش با حکم مقام معظم رهبری ریاست سازمان صدا و سیما را به عهده گرفت. او پس از انتخابات نهمین دوره ریاست جمهوری در سال ۱۳۸۴ توسط محمود احمدی نژاد - رئیس جمهور، به عنوان دبیر شورای عالی امنیت ملی انتخاب شد. علی لاریجانی در انتخابات مجلس هشتم به عنوان نماینده مردم قم وارد مجلس شد و با رای نمایندگان به عنوان رئیس مجلس شورای اسلامی انتخاب شد.

سید مصطفی میرسلیم (۱۳۷۲ تا ۱۳۷۶ هـ ش)

میرسلیم در سال ۱۳۲۶ هـ ش در تهران متولد شد. وی تحصیلات خود را در سال ۱۳۴۴ هـ ش در دبیرستان البرز به پایان رسانید و سپس برای ادامه تحصیل عازم فرانسه شد. میرسلیم در سال ۱۳۴۹ هـ ش موفق به اخذ فوق لیسانس در رشته مهندسی مکانیک از دانشگاه پواتیه فرانسه گردید. پس از بازگشت به ایران به عضویت هیأت علمی دانشگاه امیرکبیر در آمد. میرسلیم پس از پیروزی انقلاب اسلامی ابتدا عضو شورای مرکزی حزب جمهوری اسلامی گردید و در سال ۱۳۵۸ هـ ش به معاونت سیاسی اجتماعی وزارت کشور برگزیده شد. از دیگر مسئولیت‌های او سرپرستی شهربانی کشور، سرپرستی بنیاد امور جنگ زدگان و قائم مقامی وزارت کشور بود. میرسلیم در سال ۱۳۶۱ هـ ش به سرپرستی نهاد ریاست جمهوری برگزیده شد و در نهایت از سال ۱۳۷۲ الی ۱۳۷۶ هـ ش مسئولیت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را بر عهده داشت.

میرسلیم از سال ۱۳۷۵ هـ ش با حکم مقام معظم رهبری عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام است.

سید عطا الله مهاجرانی (۱۳۷۶ تا ۱۳۷۹ هـ ش)

مهاجرانی در سال ۱۳۳۳ هـ ش در شهرستان اراک (روستای مهاجران) متولد شد. او فارغ التحصیل

دکتری رشته تاریخ است و در سال ۱۳۶۳ ه. ش رایزن فرهنگی ایران در پاکستان، در سال ۱۳۶۸ ه. ش معاون حقوقی دولت هاشمی رفسنجانی و در سال ۱۳۷۶ ه. ش وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی دولت خاتمی بود. او در سال ۱۳۷۹ ه. ش بدلیل عملکرد نامناسب و اعتراض علماء، بزرگان و مردم مجبور به استعفاء شد و هم اکنون چند سالی است که تحت حمایت کشورهای سلطه‌گر، در کشور انگلیس مشغول توطئه علیه انقلاب اسلامی و ملت شریف ایران می‌باشد.

احمد مسجد جامعی (۱۳۷۹ تا ۱۳۸۴ ه. ش)

مسجد جامعی در سال ۱۳۳۵ ه. ش در مشهد چشم به جهان گشود. وی دارای لیسانس جغرافیای انسانی از دانشگاه تهران می‌باشد. مسجد جامعی پس از انقلاب به عنوان کارشناس واحد تحقیقات و مطالعات فرهنگی در وزارت آموزش پرورش مشغول به فعالیت بوده و پس از آن در سال ۱۳۶۰ ه. ش به عنوان معاون پرورشی این وزارت انتخاب گردید. وی در سال ۱۳۶۶ ه. ش به عنوان معاون فرهنگی مؤسسه انتشارات امیر کبیر منصوب شد و پس از آن در سال ۱۳۶۸ ه. ش مسئولیت دفتر طرح و برنامه ریزی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی را بر عهده گرفت.

پس از آن به ترتیب تصدی معاونت امور فرهنگی و معاونت پژوهشی این وزارت را به عهده داشت و در نهایت در سال ۱۳۷۹ ه. ش به عنوان وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی معرفی و از مجلس شورای اسلامی رای اعتماد گرفت. احمد مسجد جامعی در حال حاضر عضو شورای اسلامی شهر تهران می‌باشد.

محمد حسین صفار هرندی (۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ ه. ش)

محمد حسین صفار هرندی متولد سال ۱۳۳۲ ه. ش در یک خانواده مذهبی و مبارز است. وی دانش آموخته دبیرستان علوی و کارشناس مهندسی راه و ساختمان از دانشگاه علم و صنعت در سال ۱۳۵۲ ه. ش می‌باشد. ایشان در سال ۱۳۷۲ ه. ش دوره دانشکده فرماندهی و ستاد را به پایان رساند و در سال ۱۳۷۳ ه. ش دوره نظری مدیریت استراتژیک در مقطع

دکتر را شروع نمود. سوابق اجرایی صفار هرنندی عضویت هیأت تحریریه، نشریه رویدادها و تحلیل دفتر سیاسی سپاه، جانشین فرماندهی سپاه منطقه ۶ کشوری از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۲ ه. ش، جانشین دفتر سیاسی (اداره سیاسی) سپاه از سال ۱۳۶۳ تا ۱۳۷۳ ه. ش، عضویت شورای تعیین خط مشی خبرگزاری جمهوری اسلامی از سال ۱۳۷۳ تا ۱۳۷۶ ه. ش معاون مدیرمسئول و سردبیر و عضو هیأت تحریریه و شورای سردبیری مؤسسه کیهان از سال ۱۳۷۳ تا ۱۳۸۴ ه. ش می‌باشد.

پس از انتخابات نهمین دوره ریاست جمهوری، توسط محمود احمدی‌نژاد برای تصدی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به مجلس معرفی شد و با کسب رای اعتماد به عنوان وزیر به این وزارتخانه منصوب گردید. صفار هرنندی دارای صدها مقاله و گزارش تحلیلی در نشریات کشور و اجرای صدها سخنرانی درباره مهم‌ترین مسائل فرهنگی و سیاسی کشور می‌باشد، ایشان در حال حاضر به عنوان مشاور فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مشغول به خدمت می‌باشد.

سید محمد حسینی (۱۳۸۸ ه. ش - ادامه دارد)

سید محمد حسینی در سال ۱۳۴۰ ه. ش در رفسنجان متولد شد، ایشان دارای دیپلم ریاضی و کارشناسی ارشد معارف اسلامی و تبلیغ از دانشگاه امام صادق (علیه السلام) و دکترای فقه و مبانی حقوق اسلامی از دانشگاه تهران می‌باشد. وی از سال ۱۳۶۹ ه. ش به عضویت هیأت علمی دانشگاه تهران درآمد. ایشان مدتی رایزن فرهنگی ایران در کنیا بود. حسینی در انتخابات مجلس پنجم از سوی مردم رفسنجان به نمایندگی مجلس شورای اسلامی برگزیده شد، همچنین در زمان ریاست لاریجانی بر صدا و سیما معاونت این سازمان را عهده‌دار بود. مدیر عاملی انتشارات سروش، ریاست هیئت مدیره انتشارات علمی و فرهنگی، مشاورت پارلمانی رئیس نهاد نمایندگی رهبری در دانشگاه‌ها، مشاورت پارلمانی رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، مدیر مسئول نشریات سروش هفتگی، جوان و بانوان، کودک، نوجوانان و سروش اندیشه و مدیر مسئولی چند مجله انگلیسی زبان در کارنامه کاری ایشان ثبت شده است. دکتر حسینی به دو زبان عربی و انگلیسی تسلط دارد و در دولت نهم مسئولیت‌هایی

نظیر معاونت پشتیبانی، پارلمانی و قائم مقامی وزارت علوم و ریاست دانشگاه پیام نور را برعهده داشته است. با انتخاب محمود احمدی نژاد به عنوان رئیس جمهور دولت دهم، حسینی به عنوان وزیر پیشنهادی به مجلس شورای اسلامی معرفی و ایشان توانست با دفاع از برنامه‌های خویش رای اعتماد نمایندگان مجلس را اخذ و در شهریور ۱۳۸۸ ه. ش به عنوان وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی انتخاب و مراسم معارفه ایشان چند روز بعد و با حضور رئیس جمهور در وزارتخانه به انجام رسید.

منابع و ماخذ

منابع مکتوب

کتاب

- ۱- الوانی سید مهدی، مدیریت عمومی، تهران، نشر نی، ۱۳۸۴
- ۲- اعتماد السلطنه محمد حسن خان، المآثر و الاثار، افشار ایرج، تهران، انتشارات اساطیر، ۱۳۷۴، جلد اول
- ۳- شمیم علی اصغر، ایران در دوره سلطنت قاجار، قرن سیزدهم و نیمه اول قرن چهاردهم، تهران، انتشارات زریاب، ۱۳۸۴
- ۴- رضائیان علی، مبانی سازمان و مدیریت، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۷۹
- ۵- دنهارت رابرت، تئوری‌های سازمان‌های دولتی، الوانی سید مهدی، دانائی فرد حسن، تهران، نشر صفار، ۱۳۸۰.
- ۶- دهخدا، علی اکبر. لغتنامه.
- ۷- عاقلی باقر، شرح حال رجال سیاسی و نظامی معاصر ایران، تهران، نشر گفتار با همکاری نشر علم، پاییز ۱۳۸۰
- ۸- نوری اعظم، مجموعه قوانین و مقررات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان‌های وابسته، شامل قوانین، تصویب نامه‌ها، آیین نامه‌ها، اساسنامه‌ها و قوانین و مقررات مستخرج از سایر قوانین و مقررات از شهریور ماه سال ۱۳۴۴ تا بهار سال ۱۳۷۵، تهران، دفتر حقوقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۵
- ۹- ورهرام غلامرضا، نظام حکومت ایران در دوران اسلامی، پژوهشی در تشکیلات اداری، کشوری و لشکری ایران از عصر مغول تا پایان قاجار، تهران، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۶۸
- ۱۰- یغمائی اقبال، وزیران علوم و معارف و فرهنگ ایران، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۵۷

مستندات و قوانین

- ۱- تاریخچه سازمانهای وزارت فرهنگ و هنر (طرح مقدماتی)، دفتر مطالعات و برنامه ریزی فرهنگی، بهمن ۱۳۵۶
- ۲- تاریخچه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، شامل سیری از اولین قانون بعد از مشروطیت تا پائیز ۱۳۷۰، تهیه و تنظیم دفتر حقوقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- ۳- تاریخچه وزارت فرهنگ و هنر، تهیه و تنظیم دفتر مطالعات و برنامه ریزی فرهنگی، معاونت طرح‌ها و بررسی‌ها، وزارت فرهنگ و هنر، ۱۳۵۶
- ۴- قانون مدیریت خدمات کشوری، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۱۳۸۶
- ۵- مجموعه اصلاحی هدف، وظایف و سازمان وزارت فرهنگ و هنر، مورد تایید سازمان امور اداری و استخدامی کشور، شهریور ماه ۱۳۵۳
- ۶- مجموعه تشکیلات تفصیلی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (استانها)، سال ۱۳۷۱
- ۷- مجموعه تشکیلات تفصیلی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (حوزه مرکزی) سال ۱۳۷۰ و ۱۳۸۵
- ۸- مجموعه پستهای سازمانی سازمان جلب سیاحان (حوزه مرکزی و واحدهای خارج از مرکز)
- ۹- مجموعه پستهای سازمانی وزارت اطلاعات (حوزه مرکزی)
- ۱۰- مجموعه قوانین و مقررات وزارت فرهنگ و هنر، تهران، انتشارات وزارت فرهنگ و هنر، ۱۳۵۷
- ۱۱- مجموعه مصوبات شورای عالی اداری
- ۱۲- مجموعه هدف، وظایف و پستهای سازمانی سازمان ایرانگردی و جهانگردی، سال ۱۳۷۸
- ۱۳- مجموعه وظایف، سازمان و پستهای سازمانی وزارت ارشاد اسلامی (حوزه مرکزی و استانها)
- ۱۴- مجموعه هدف، وظایف و تشکیلات و پستهای سازمانی وزارت ارشاد ملی
- ۱۵- مجموعه هدف، وظایف و سازمان وزارت فرهنگ و هنر (حوزه مرکزی)، مورد تایید سازمان امور اداری و استخدامی کشور، مهر ماه ۱۳۵۳
- ۱۶- مجموعه هدف، وظایف و سازمان وزارت فرهنگ و هنر (واحدهای استانی و شهرستانی)، مورد تایید سازمان امور اداری و استخدامی کشور، آبان ماه ۱۳۵۷
- ۱۷- مصوبات هفت برنامه تحول در نظام اداری کشور، سازمان مدیریت و برنامه ریزی

کشور، ۱۳۸۶

۱۸- هدف و وظایف و تشکیلات وزارت اطلاعات و جهانگردی (حوزه مرکزی) شهریور
۱۳۵۳

۱۹- هدف و وظایف و تشکیلات و پست‌های سازمانی وزارت اطلاعات و جهانگردی (حوزه
مرکزی) اردیبهشت ماه ۱۳۵۷

۲۰- هدف و وظایف و تشکیلات و پست‌های سازمانی وزارت اطلاعات و جهانگردی
(واحدهای خارج از مرکز) مهرماه ۱۳۵۷

منابع نوری

- 1- <http://www.daneshname.roshd.ir>
- 2- <http://www.portal.nlai.ir>
- 3- [http://www.irdiplomacy.ir/Modules/ArticlePortal/Phtml/ArticlePrintVersion.
Html.php](http://www.irdiplomacy.ir/Modules/ArticlePortal/Phtml/ArticlePrintVersion.Html.php)
- 4- <http://www.Law.majlis.ir/Low/Low view>
- 5- <http://www.ershad.ir/modules/fa/history.aspx>
- 6- <http://www.ad.gov.ir/or/bio>
- 7- <http://www.farsnews.com/newstext.php>
- 8- <http://www.iranculture.org/hahad/imoc.php>
- 9- <http://www.Aftab.ir/news/>
- 10- <http://www.alef.ir/content/view>
- 11- <http://www.farsnews.com/newstext>
- 12- <http://www.fa.wikipedia.org/wiki/>

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
دانشگاه تربیت مدرس

تهران، خیابان ولی عصر (ع)، خیابان دمشق، شماره ۹، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

صندوق پستی: ۶۴۷۲-۱۴۱۵۵ تلفن: ۴-۲۲۱۳-۸۸۹

www.ricac.ac.ir

